

IZVJEŠĆE
o stanju u prostoru Grada Rijeke
za razdoblje 2007.-2018. godine

SADRŽAJ

I. POLAZIŠTA	4
I.1. OSNOVA I CILJEVI IZRADE IZVJEŠĆA	4
I.2. ZAKONODAVNO-INSTITUCIONALNI OKVIR	4
I.3. OSNOVNA PROSTORNA OBILJEŽJA GRADA RIJEKE	5
I.3.1. Lokacija i veličina	5
I.3.2. Prirodna obilježja	6
I.3.3. Demografska kretanja u Gradu Rijeci	8
I.4. GRAD RIJEKA U OKVIRU PROSTORNOG UREĐENJA PRIMORSKO-GORANSKE ŽUPANIJE	17
II ANALIZA I OCJENA STANJA I TRENDOVA PROSTORNOG RAZVOJA	21
II.1. PROSTORNA STRUKTURA KORIŠTENJA I NAMJENE POVRŠINA GRADA RIJEKE	21
II.1.1. Izgrađenost građevinskih područja naselja	23
II.1.2. Izgrađenost građevinskog područja za izdvojene namjene	25
II.2. SUSTAV NASELJA	30
II.2.1. Sustav središnjih naselja	30
II.2.2. Društvena suprastruktura	34
II.2.2.1. Ustanove javnih službi	35
II.2.2.2. Socijalne ustanove	37
II.2.2.3. Zdravstvene ustanove	38
II.2.2.4. Ustanove odgoja i obrazovanja	40
II.2.2.5. Ustanove visokog školstva, znanosti i tehnologije	45
II.2.2.6. Ustanove za kulturu i umjetnost	47
II.2.2.7. Građevine sporta i tehničke kulture	49
II.2.2.8. Mreža vjerskih objekata	49
II.2.2.9. Javni i komunalni sustavi	50
II.2.2.10. Područja od posebnog interesa	51
II.3. GOSPODARSKE DJELATNOSTI	52
II.3.1. Indeks razvijenosti	52
II.3.2. Tržište rada	52
II.3.3. Rezultati poslovanja riječkih poduzetnika u razdoblju 2008.-18.	53
II.4. OPREMLJENOST PROSTORA INFRASTRUKTUROM	59
II.4.1. Prometna infrastruktura	59
II.4.1.1. Cestovna mreža	60
II.4.1.2. Sustav prometa	67
II.4.1.3. Mreža željezničkog prometa	72
II.4.1.4. Pomorski promet	74
II.4.1.5. Zračni promet	75
II.4.1.6. Elektroničke komunikacije	76
II.4.2. Energetski sustavi	79
II.4.2.1. Opskrba i potrošnja plina	79
II.4.2.2. Elektroenergetski sustav	81
II.4.3. Opskrba pitkom vodom i odvodnja otpadnih voda	84
II.4.3.1. Opskrba pitkom vodom	86
II.4.3.2. Odvodnja otpadnih voda	87
II.4.4. Gospodarenje otpadom	89
II.4.4.1. Sustav prikupljanja otpada	89
II.4.4.2. Lokacije i uređaji gospodarenja otpadom	91

II.5.	ZAŠTITA I KORIŠTENJE DIJELOVA PROSTORA OD POSEBNOG ZNAČAJA	92
II.5.1.	<i>Zaštićeni dijelovi prirode</i>	92
II.5.2.	<i>Zaštita i očuvanje okoliša</i>	94
II.5.2.1.	Tlo	94
II.5.2.2.	Vode i more	95
II.5.2.3.	Sprečavanje atmosferskog onečišćenja	97
II.5.3.	<i>Zaštita krajobraznih vrijednosti</i>	103
II.5.4.	<i>Zaštita i očuvanje kulturnih dobara</i>	104
II.6.	OBVEZNI PROSTORNI POKAZATELJI	105
III.	ANALIZA PROVEDBE PROSTORNIH PLANOVA I DRUGIH DOKUMENATA	111
III.1.	IZRADA PROSTORNIH PLANOVA	111
III.1.1.	<i>Dokumenti prostornog uređenja za područje Grada Rijeke</i>	112
III.1.2.	<i>Dinamika donošenja važećih dokumenata prostornog uređenja</i>	115
III.1.2.1.	Prostorni planovi izrađeni i usvojeni temeljem Programa mjera za razdoblje 2007.-2011.	116
III.1.2.2.	Ostali prostorni planovi izrađeni i usvojeni u razdoblju 2007.-2018.	117
III.1.2.3.	Stavljanje izvan snage prostornih planova	117
III.1.2.4.	Urbanističko-arhitektonski natječaji	118
III.2.	PROVEDBA PROSTORNIH PLANOVA	119
III.2.1.	<i>Akti u svezi s provedbom dokumenata prostornog uređenja i građenje</i>	119
III.2.2.	<i>Oblici provedbe Prostornog plana uređenja grada Rijeke i Generalnog urbanističkog plana grada Rijeke</i>	120
III.2.3.	<i>Fizički pokazatelji provedbe prostornih planova</i>	127
III.3.	PROVEDBA DRUGIH DOKUMENATA KOJI UTJEČU NA PROSTOR	135
III.3.1.	<i>Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske</i>	135
III.3.2.	<i>Razvojna strategija Primorsko-goranske županije 2016.-2020.</i>	136
III.3.3.	<i>Strategija razvoja Grada Rijeke 2014.-2020.</i>	138
III.3.4.	<i>Strategija razvoja Urbane aglomeracije Rijeke, 2016.-2020.</i>	140
III.3.5.	<i>Plan zaštite zraka, ozonskog sloja i ublažavanja klimatskih promjena u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2013. - 2017.</i>	142
III.3.6.	<i>Program zaštite zraka, ozonskog sloja, ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe Klimatskim promjenama u primorsko-goranskoj županiji za razdoblje 2007.-2017. godine</i>	143
III.3.7.	<i>Akcijski plan za smanjenje onečišćenja prizemnim ozonom za grad Rijeku</i>	144
III.3.8.	<i>Akcijski plan energetske održivosti razvika Grada Rijeke (SEAP)</i> <i>Akcijski plan energetske učinkovitosti Grada Rijeke za razdoblje 2017. – 2019. godine</i>	144
III.3.9.	<i>Strateške i konfliktne karte buke i Akcijski plan upravljanja bukom za naseljeno područje „GRAD RIJEKA“</i>	145
III.3.10.	<i>Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske od 2017. do 2030. godine i Glavni plan razvoja prometnog sustava funkcionalne regije Sjeverni Jadran</i>	146
IV.	PREPORUKE ZA UNAPRIJEĐENJE ODRŽIVOG RAZVOJA U PROSTORU S PRIJEDLOGOM PRIORITETNIH AKTIVNOSTI	147
V.	IZVORI PODATAKA	151

IZVJEŠĆE o stanju u prostoru Grada Rijeke za razdoblje 2007.-2018. godine

I. POLAZIŠTA

I.1. CILJEVI IZRADE IZVJEŠĆA

U strukturi prostorno-planske dokumentacije, *Izvješće o stanju u prostoru* (u daljnjem tekstu: *Izvješće*) predstavlja dokument koji nastaje kao rezultat praćenja različitih procesa koji, s jedne strane, ostavljaju stvarne i trajne promjene u prostoru, odnosno, s druge strane, stvaraju nove pritiske odnosno zahtjeve prema načinu korištenja prostora koje je potrebno dijelom anticipirati, a dijelom i realizirati kroz procese planiranja koji ne moraju biti ograničeni samo na prostorno odnosno urbanističko planiranje. Stoga sadržaj *Izvješća* nije ograničen samo na bilježenje prostornih promjena nastalih provedbom različitih dokumenata prostornog uređenja, već i na evidentiranje različitih razvojnih procesa koji su neposredno ili posredno utjecali na provedbu prihvaćenih razvojnih paradigmi ili će utjecati na njihovo daljnje (pre)oblikovanje. Iz ovih razloga, *Izvješće* se bavi aktualnim demografskim i gospodarskim trendovima, lokalnim politikama u segmentu zaštite i unaprjeđenja stanja čovjekova okoliša, energetske učinkovitosti, ublažavanja klimatskih promjena i sl.

Ciljevi izrade *Izvješća* mogu se svesti u dvije razine tj. analitičku i programsku.

- *Analitički ciljevi* obuhvaćaju utvrđivanje stanja u prostoru razmatranjem pravaca prostornog razvoja, stvarno dosegnute strukture korištenja površina a prema planiranoj namjeni istih, razvoj i dosegnutu razinu gospodarskih djelatnosti, razinu opremljenosti prostora infrastrukturom, uspostavljenju zaštiti i način korištenja dijelova prostora od posebnog značaja (zaštićene prirodne vrijednosti, kulturno dobro), odnosno ugroženih dijelova prirode, naselja i sl. stanje prostorno-planske dokumentacije te svrsishodnost izrade i provođenja dokumenata prostornog uređenja užeg područja i drugih relevantnih razina. Kao polazište za analizu, uzima se prethodno *Izvješće o stanju u prostoru*. Osim deskriptivne metode, stanje u prostoru iskazuje se i vrijednostima prostornih i drugih pokazatelja utvrđenih *Pravilnikom o sadržaju i obveznim prostornim pokazateljima Izvješća o stanju u prostoru* (NN, br. 48/14., 19/15.).
- *Programski ciljevi* nadovezuju se na analitičke i obuhvaćaju definiranje preporuka za unaprjeđenje održivog razvoja u prostoru s prijedlogom prioriternih aktivnosti, odnosno mogućnosti održivog razvoja u prostoru, ocjenu potrebe izrade novih i/ili izmjena i dopuna postojećih dokumenata prostornog uređenja te prijedlog ostalih zahvata u prostoru kojim bi se unaprijedio i poboljšao održivi razvoj u prostoru Grada.
Evidentiranjem stvarne slike stanja u prostoru, nastale kao rezultat višestrukih utjecaja i trendova, stvara se i dobra podloga za kreiranje stavova i potencijalnih smjerova daljnjeg razvoja temeljem čega se u završnom poglavlju *Izvješća* daju i preporuke za unaprjeđenje održivog razvoja i prioriternih aktivnosti.

I.2. ZAKONODAVNO-INSTITUCIONALNI OKVIR

Regulirajući područje prostornog planiranja nakon osamostaljenja Republike Hrvatske, *Zakon o prostornom uređenju*, donesen 1994. godine, (NN, br. 30/94, 68/98, 35/99 - Uredba o izmjeni Zakona o prostornom uređenju, 61/00, 32/02 i 100/04), propisao je obvezu izrade i donošenja *dokumenata za praćenje stanja u prostoru* i to *izvješća o stanju u prostoru* za dvogodišnje razdoblje (primjene Programa mjera) i programa mjera za unaprjeđenje stanja u prostoru za sljedeće dvogodišnje razdoblje. Prema ovom zakonu izrađeni su i od strane Gradskog vijeća Grada Rijeke prihvaćeni:

- *Izvješće o stanju u prostoru* za razdoblje do 1994. i Program mjera za unaprjeđenje stanja u prostoru za razdoblje 1994.-1996., SN PGŽ, br. 28/94.
- *Izvješće o stanju u prostoru* za razdoblje 1994.-1996. i Program mjera za unaprjeđenje stanja u prostoru za razdoblje 1997.-1999., SN PGŽ, br. 5/97.
- *Izvješće o stanju u prostoru* za razdoblje 1997.-1999. i Program mjera za unaprjeđenje stanja u prostoru za razdoblje 1999.-2001., SN PGŽ, br. 14/99.

- Izvješće o stanju u prostoru za razdoblje 1999.-2001. i Program mjera za unaprjeđenje stanja u prostoru za razdoblje 2001.-2003., SN PGŽ, br. 33/01.
- Izvješće o stanju u prostoru za razdoblje 2001.-2003. i Program mjera za unaprjeđenje stanja u prostoru za razdoblje 2004.-2006., SN PGŽ, br. 7/04.
- Izvješće o stanju u prostoru za razdoblje 2004.-2006. i Program mjera za unaprjeđenje stanja u prostoru za razdoblje 2007.-2011., SN PGŽ, br. 17/07.

Donošenjem *Zakona o prostornom uređenju i gradnji* (NN, br. 76/07, 38/09, 55/11, 90/11 i 50/12), koji je stupio na snagu 1. listopada 2007. zadržana je obveza izrade Izvješća za četverogodišnje razdoblje, ali je ukinuta obveza izrade Programa mjera za sljedeće četverogodišnje razdoblje kao zasebnog akta. Međutim, struktura Izvješća i prostorni pokazatelji utvrđeni su tek 2010. donošenjem *Pravilnika o sadržaju i obveznim prostornim pokazateljima izvješća o stanju u prostoru* (NN, br. 114/10 i 141/10, u daljnjem tekstu: Pravilnik). Radi uočenih problema u izradi Izvješća na svim razinama, Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja predlaže novi Pravilnik koji stupa na snagu u studenome 2012. (NN, br. 117/12). Pravilnik se pokazao teško provedivim jer je izrada Izvješća povezana s Izvješćem o stanju u prostoru Republike Hrvatske za razdoblje 2008.-2012. kao polazišnim dokumentom koji je, međutim, donesen u Hrvatskom saboru tek u svibnju 2013.

Važećim *Zakonom o prostornom uređenju* (NN, br., 153/13.), koji je stupio na snagu 1. siječnja 2014., zadržan je raniji zakonski okvir izrade Izvješća. U skladu s člankom 203. Zakona, stručno upravno tijelo jedinice lokalne samouprave dužno je Izvješće podnijeti na razmatranje zastupničkom tijelu u roku od četiri godine od dana stupanja na snagu *Pravilnika o sadržaju i obveznim prostornim pokazateljima Izvješća o stanju u prostoru*, koji je donesen polovicom 2014., odnosno u aktualnom obliku 2015. (NN, br. 48/14., 19/15.)

Prema *Pravilniku*, Izvješće se izrađuje u odnosu na prethodno Izvješće (Grada), županijski prostorni plan, druge strateške, razvojne, planske i programske dokumente i pokazatelje županijske razine koji su od utjecaja na održiv razvoj u prostoru Grada i prostorne planove niže razine. U tehničkom smislu, Izvješće se izrađuje u tekstualnom obliku koji uključuje i tablični prikaz s iskazom obveznih prostornih pokazatelja, sve prema sadržaju utvrđenim Pravilnikom, a pojedina tematska područja mogu se prema potrebi dodatno prezentirati grafičkim prikazima i tablicama.

I.3. OSNOVNA PROSTORNA OBILJEŽJA GRADA RIJEKE

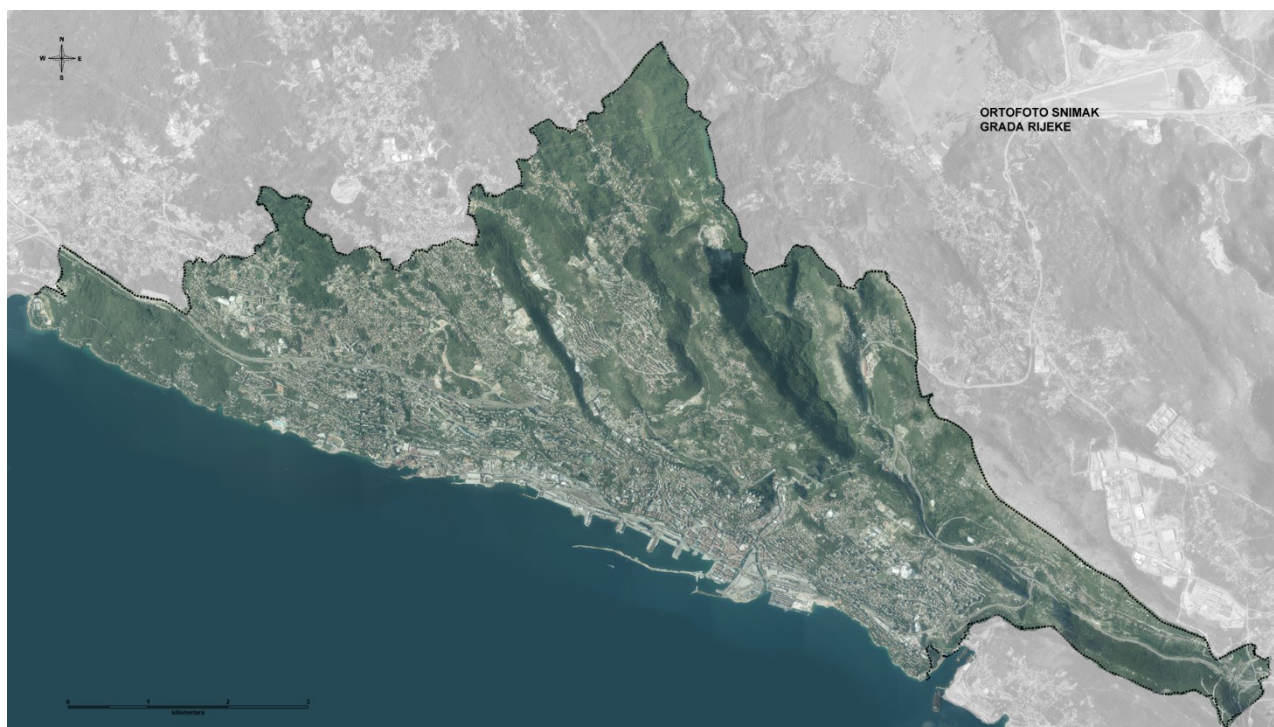
I. 3.1. Lokacija i veličina

Grad Rijeka smješten je na sjevernom rubu dobro zaštićenog Riječkog zaljeva. Obalna linija, koja se pruža od uvale Preluk na zapadu do zaljeva Martinšćica na istočnom rubu grada, u odnosu na trokutasti oblik grada predstavlja njegovu hipotenuzu u dužini od 19 km.

Grad Rijeka sjedište je Primorsko - goranske županije, ujedno njezino najveće urbano središte (6 gradova i 28 općina), te sjedište Urbane aglomeracije Rijeka koja okuplja 10 gradova i općina smještenih u poluprstenu oko grada, te na potezu od Kraljevice do Lovrana. Prema popisu iz 2011. godine, u Rijeci je živjelo oko 128.000 stanovnika, što čini 43% ukupnog stanovništva županije, a s obzirom na površinu kopnenog dijela upravnog područja od svega 43,6 km² (s morskim dijelom 136 km²), Grad Rijeka je jedna od najmanjih jedinica lokalne samouprave, ali s najvećom gustoćom naseljenosti od gotovo 3.000 st/km² kako u županiji, tako i unutar Republike Hrvatske.

S kopnene strane grad Rijeka dodiruje se s područjima gradova Opatija, Bakar i Kastav, te općinama Matulji, Viškovo, Jelenje, Čavle i Kostrena, dok s morske strane graniči s gradom Kraljevicom, ali i dijelom otočnih gradova (Cres) i općina (Omišalj). Grad Rijeka blizak je većini sjedišta susjednih Županija; udaljenost do Pazina iznosi 60 km, Karlovca 140 km, Gospića 155 km te Zadra 225 km. Udaljenost između Rijeke i glavnog grada Zagreba iznosi 175 km. U radijusu od 100 km leže veći gradovi regije: Pula, Trst i Ljubljana, dok u radijusu od 500 km leži većina glavnih gradova i središta Srednje Europe: Budimpešta, Bratislava, Beč, Salzburg, München, Milano i drugi.

Grafički prikaz 1. Orto-foto prikaz upravnog područja Grada Rijeke

Izvor: Google

1.3.2. Prirodna obilježja

- Reljef

Veći dio zapadnog dijela smješten je na ravnjaku (Zamet, Gornji Zamet, Drenova) sve do Škurinjske Drage, a slična orografija područja vidljiva je i u istočnom dijelu grada (Sušak), između kanjona Rječine, Drage i Martinšćice, kao najistaknutijih prostornih rasjeda. Sjeverni dio područja je topografski i morfološki razvedeniji, pa je najviši vrh grada, Lubanj sa 498,6 m.n.m, smješten na svega oko 1,5 km zračne udaljenosti od mora, ujedno i pokazatelj skromnih prostornih potencijala.

Kopneni dio gradskog područja može se, načelno, podijeliti na dvije cjeline: izgrađene dijelove naselja visoke gustoće stanovanja unutar pojasa od oko 1500 metara od mora i unutar visine od 0-200 m.n.m., te na dio prirodnog prostora koji čine šumske i male poljoprivredne površine u sjevernom i istočnom zaleđu, ponajviše povezane s izraženim tektonskim rasjedima kanjona i draga, u načelnom omjeru 3 : 1. Budući da su aktivnosti i korištenje prostora Grada Rijeke veoma koncentrirane na području izgrađenog dijela naselja, cijeli prirodni neizgrađeni dio predstavlja onaj sastavni dio gradskog područja koji će svojim udjelom i kvalitetom osigurati ekološko uporište za daljnji održivi razvoj Rijeke.

- Vode i more

Grad Rijeka bogat je vodom u obliku (bujičnih) vodotoka i izvora. Količine vode u vodotocima i izdašnost izvora izravno su povezani s količinom oborina (oko 1.500 mm/m² u priobalnom dijelu do 2.500-3.500 mm/m² u gorsko-planinskom dijelu sliva), te karakterističnim ponašanjem podzemnih voda na krškom terenu. Slivno područje, površine preko 530 km², obuhvaća predjele od brdsko-planinskih područja prema Republici Sloveniji, preko Gorskog Kotara do Vinodolske doline i mora, zahvaljujući kojemu su osigurane dovoljne količine pitke vode i u hidrološki kritičnim razdobljima. Najveći i za organizaciju prostora najznačajniji je bujični vodotok Rječine, dok su brojni izvori, ponajviše smješteni na obalnom rubu, iskorišteni za javnu vodoopskrbu (izvori I reda: Zvir I – 1.400-1.600 l/s, Zvir II -600 l/s, zdenci u Martinšćici-300-500 l/s). Vodoopskrbni sustav Rijeka obuhvaća Grad Rijeku i 78 naselja na području nekadašnje Općine Rijeke s oko 190.000 stanovnika. Kaptirana voda spada u meke do umjereno tvrde vode (7.90 Nj–10.10 Nj) koje imaju vrlo

povoljne fizikalno-kemijske osobine i prirodno su pogodne za piće, te je za daljnju uporabu dovoljan samo postupak dezinfekcije.

Iako je unutar upravnih granica grada površina mora dvostruko veća od kopnenog dijela, ono predstavlja samo dio zajedničkog fenomena na kojemu i druge obalne zajednice grade svoje razvojne paradigme. U tom smislu, morsko područje grada podjednako je važno u održavanju i razvoju sustava prometnih koridora i pripadajućih gospodarskih aktivnosti, kao dijela ukupne razvojne paradigme, kao i razvoju novih gospodarskih i društvenih aktivnosti (turizam, sport, rekreacija) za koje kvaliteta i stabilnost ukupnog ekosustava predstavlja nezaobilazan čimbenik. Pokazatelji kvalitete mora u pojasu namijenjenom rekreaciji, a temeljem mjerenja koje se godinama provodi na odabranim lokacijama od svibnja do rujna, pokazuje da je postignuta kvaliteta zdravog obalnog mora koja se kontinuirano održava na cjelokupnom području grada i nastavlja duž obala Riječkog zaljeva.

- **Klima**

Za potrebe izrade ovoga Izvješća nisu provedena zasebna istraživanja klimatskih pokazatelja, međutim, iz usporedbe mjerenja i motrenja meteoroloških veličina na glavnoj meteorološkoj postaji Rijeka/ Kozala za razdoblje 1971.-2000., provedenih prilikom izrade *Prostornog plana uređenja grada Rijeke* (A) i mjerenja i motrenja istih za razdoblje 2004.-14. (B), provedenih za potrebe izrade *Akcijskog plana za smanjenje onečišćenja prizemnim ozonom za grad Rijeku*, moguće je uočiti određene pojave koje ukazuju na postupne, tzv. puzajuće promjene klimatskih prilika.

Prema Köppenovoj klasifikaciji klime, Rijeka ima Cfsa klimu- umjereno toplu kišnu klimu (C), bez suhog razdoblja i s minimumom u godišnjem hodu oborine u toplom dijelu godine (fs) i s vrućim ljetom (a). Rijeka je zadržala tzv. maritimni tip godišnjeg hoda mjesečnih količina oborina koji karakterizira maksimum u listopadu (A), odnosno rujnu (B) i minimum u srpnju (A), odnosno travnju (B). Prosječno trećina svih dana u godini su oborinski dani, a srednja godišnja količina oborina iznosi 1552 mm (A), odnosno 1642 mm (B). U razdoblju 2004.-14., količine oborina izražene su u razdoblju od rujna do veljače (iako je bilo i ekstremnih padalina u rujnu i listopadu), dok je u ostatku godine bio izrazito nizak.

Srednja godišnja

- temperatura zraka iznosila je 13,8 °C (A), odnosno varirala između 13,6 i 15,5°C u razdoblju B,
- relativna vlažnost iznosi 63% (A) i do 2010., a nakon toga u rasponu od 58-69%,
- oblačnost 5,5 (A), odnosno 5,8 (B).

Prosječno najhladniji mjesec bio je siječanj s temperaturom od 6,1°C, a najtopliji srpanj s temperaturom od 24,8 °C.

Srednji godišnji broj:

- vedrih dana je 76, oblačnih 113,3, a dana s maglom je 3,8;
- dana s mrazom 31,9, s tučom 1,5, s grmljavinom 34,5, a sa snijegom na tlu je 1 dan.

Prosječno godišnje dnevno trajanje sijanja sunca (dnevno osunčavanje) je 6 sati, a prosječni godišnji iznos na dan primljene sunčeve energije (globalno zračenje) je 3.7 kWh/m².

Dominantan vjetar po smjeru i brzini je bura (NNE), najučestalija u jesen i zimi (> 18% slučajeva), a nešto manje je zastupljeno jugo (S-SW). U pogledu jakosti, prevladava vjetar od 1 - 3 Bf (od povjetarca do slabog vjetra) u 89 % (A), odnosno 95% (B) slučajeva. Jak vjetar (≥ 6 Bf) javlja se relativno rijetko, prosječno 40 dana (A), odnosno 36,5 dana (B) u godini, a olujni vjetar (≥ 8 Bf) 12 dana (A), odnosno 0 dana (B). Godišnji hodovi dana s jakim i olujnim vjetrom pokazuje da se najveći broj takvih dana javlja u hladnom dijelu godine. Sezonske ruže vjetra i godišnja ruža su vrlo slične. U prosječnim klimatskim prilikama maksimalne srednje satne brzine vjetra od 18.1 m/s (65 km/h) odnosno 16.9 m/s (61 km/h) mogu se očekivati s povratnim razdobljem od 100 godina uz vjerojatnost da ne budu premašene 99%, a maksimalni udari vjetra od 47,1 m/s (170 km/h) odnosno 53.1 m/s (191 km/h) s istim povratnim razdobljem. U razdoblju 2004.-14. srednja brzina vjetra iznosila je 1,79 m/s (6,4 km/h), a najveća izmjerena trenutna brzina vjetra 31,5 m/s (113,4 km/h).

- Vegetacija

Biljni pokrov područja grada pripada zoni submediteranskih termofilnih šuma, šikara i kamenjarskih pašnjaka, a podijeljen je na dva visinska pojasa uvjetovana visinskim zonama klime. Niži, topliji pojas (od 0 do 350 m.n.v.) reprezentira šuma hrasta medunca s bjelograbom (*Quercus – Carpinetum orientalis*), dok viši, hladniji pojas (od 350 do 650 m.n.v.) reprezentira šuma crnoga graba s hrastom meduncem (*Ostrya – Quercetum pubescentis*).

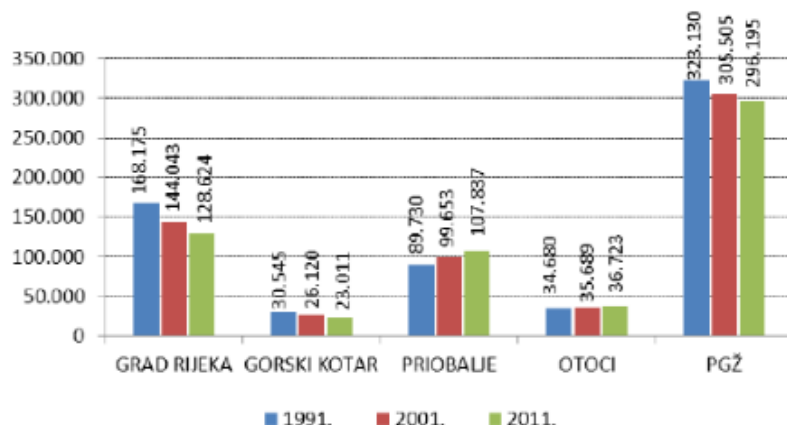
Dionica flišne udoline Rječine od njezinog izvora do Grohova, predstavlja oazu svježeg mikroklima u kojoj uspijevaju kserotermofilne hrastove šume primorskog krša, ujedno školski primjer biodiverziteta biljnog i životinjskog svijeta, od neprocjenjive rekreacione vrijednosti za život grada. Hrastove i bukove šume dobro su očuvane, a status zaštitnih šuma temelji se na njihovoj hidrološkoj i protuerozionalnoj funkciji. Povoljne mikroklimatske i pedoklimatske prilike vlažne udoline Rječine omogućile su bukvi da se spusti do mora na svega 5 km udaljenosti (300 m.n.v.). S druge strane, udolina od Orehovice do Sv. Kuzma prekrivena je dubokim tlom tipa luvisol – povoljnih fizikalno-kemijskih svojstava, pogodnih za uzgoj poljoprivrednih kultura. To su potencijalna staništa šume hrasta kitnjaka i običnoga graba koje su tijekom naseljavanja iskrcane, a zamijenile su ih livade i poljoprivredne kulture. Značajnije površine ovakve šume nalaze se uz tok Rječine (Grohovo, Žakalj, žljeb ispod Orehovice), sjeveroistočno od donje Drenove prema grebenu sv. Katarina, te u Škurinjskoj dragi. Te su udoline osobito vrijedni rekreacijski prostori koje bi takvima trebalo trajno sačuvati.

1.3.3. Demografska kretanja u Gradu Rijeci

- Stanovništvo

Prema posljednjem popisu stanovništva provedenom 2011. godine, u Gradu Rijeci (u daljnjem tekstu: Rijeka) evidentirano je 128.624 stanovnika. Time je, na žalost, nastavljen trend pada broja stanovnika grada i to za 15.419 u odnosu na popis iz 2001. (144.043), odnosno za 39.550 stanovnika u odnosu na popis iz 1991. (168.175), kao i trend smanjenja udjela stanovnika Rijeke u broju stanovnika Primorsko-goranske županije (u daljnjem tekstu: PGŽ). Naime, od ukupnog stanovništva PGŽ 2011. godine (296.195) u Rijeci je živjelo 43,4%, 2001. 47%, a 1991. 52%. U istom razdoblju, međutim, smanjen je i broj stanovnika PGŽ i to za 9.310 stanovnika u međupopisnom razdoblju 2001.-11., odnosno za čak 26.935 u međupopisnom razdoblju 1991.-2011. tj. s 323.130 na 305.505.

Grafički prikaz 2. Broj stanovnika PGŽ i pojedinih prostornih cjelina unutar iste prema popisima od 1991.-2011.

Izvor: Dr.sc. I. Lajić, Demografska studija Primorsko-goranske županije, Popis stanovništva 2011. godine

Razmještaj stanovnika po područjima mjesnih odbora prikazan je u tablici 1.

Tablica 1. Broj stanovnika prema popisu 2011. prikazan po područjima mjesnih odbora Grada Rijeke

	Mjesni odbor	Stanovnika, 2011.		Mjesni odbor	Stanovnika, 2011.
1.	Banderovo	2.235	18.	Orehovica	539
2.	Belveder	3.501	19.	Pašac	410
3.	Brajda-Dolac	4.085	20.	Pećine	2.545
4.	Brašćine-Pulac	2.338	21.	Pehlin	5.553
5.	Bulevard	2.067	22.	Podmurvice	5.988
6.	Centar-Sušak	1.812	23.	Podvežica	6.110
7.	Draga	1.463	24.	Potok	1.448
8.	Drenova	7.626	25.	Srdoči	6.522
9.	Gornja Vežica	6.783	26.	Sveti Kuzam	240
10.	Gornji Zamet	4.829	27.	Sveti Nikola	9.249
11.	Grad Trsat	2.296	28.	Svilno	896
12.	Grbci	1.694	29.	Školjić	1.648
13.	Kantrida	6.005	30.	Škurinje	5.751
14.	Kozala	5.284	31.	Škurinjska Draga	4.674
15.	Krimeja	3.180	32.	Turnić	4.539
16.	Luka	1.318	33.	Vojak	2.854
17.	Mlaka	3.992	34.	Zamet	9.152
Ukupno			34		128.624

Izvor: portal otvorenih podataka Republike Hrvatske, www.data.gov.hr

U Rijeci je 2011. godine popisano 52.890 kućanstava (53.406, popis 2001.) s ukupno 127.645 članova. Prosječna veličina kućanstva iznosi 2,41 član, što je manje od prosjeka PGŽ (2,51) i Republike Hrvatske/RH (2,80). U strukturi kućanstava izrazito je visok broj samačkih, njih 15.339 ili 29% što je više od udjela na razini PGŽ (26,9%) i RH (24,6%).

Podaci o obiteljskoj strukturi pokazuju nešto drugačije stanje. U Rijeci je 2011. godine popisano 38.138 obitelji s ukupno 106.744 članova, pa je prosječna veličina obitelji iznosila 2,8 članova, što je manje od prosjeka RH (3,02), ali i PGŽ (2,85). Na ovakav rezultat bitno utječe i struktura obitelji, jer čak 11.104 obitelji, ili 29,1% od ukupno popisanih, jesu zajednice bez djece, što se u vrlo visokoj mjeri poklapa i s nepovoljnom starosnom strukturom. S druge strane, čak 17% stanovnika Grada (21.880) čine osobe koje nisu zasnovala nikakav oblik van/bračne zajednice, što je veći udio nego li na razini PGŽ (15%), odnosno RH (14,3%).

Popisom iz 2011. na području Rijeke evidentirano je 60.951 muškaraca i 67.673 žena, a prosječna starost stanovništva Grada je 44,5 godina.

Najzastupljenije dobne skupine u broju i udjelu jesu građani od 55 do 59 godina (10.778 stanovnika, 8,4%), od 50 do 54 godine (10.252 stanovnika, 8%) te od 60 do 64 godine (9.817 stanovnika, 7,6%). Stanovnika *tz. treće dobi* bilo je 25.388 ili 19,7%, gotovo dvostruko više od mladog stanovništva, tj. pripadnika dobnih skupina od 0-14 godina kojih je bilo 14.965 ili tek 11,4%. Žena u fertilnoj dobi (15 -49 godina) bilo je 28.912 ili 22,5%, od kojih 8.068 žena u dobi od 20 do 29 godina. Dobna struktura stanovništva Rijeke nepovoljnija je od prosjeka PGŽ u svim dobnim skupinama osim skupine 30-34 godine (9.286 ili 7,2%) kao i od prosjeka RH, osim u dobnoj skupini 45-49 godina, te je nedvojbeno kako Grad Rijeka spada među starije gradove.

Tablica 2. Dobna struktura stanovništva grada Rijeke, PGŽ-a i RH u 2011. godini

Dobna skupina	Grad Rijeka		PGŽ		Republika Hrvatska	
	Broj	Udio (%)	Broj	Udio (%)	Broj	Udio (%)
0 - 4	4.994	3,88	12.518	4,23	212.709	4,96
5 - 9	4.774	3,71	11.761	3,97	204.317	4,77
10 - 14	5.197	4,04	12.688	4,28	235.402	5,49

Mladi	14.965	11.63	36.967	12.48	652.428	15.22
15 - 19	5.768	4.48	13.792	4.66	244.177	5.70
20 - 24	7.424	5.77	16.780	5.67	261.658	6.11
25 - 29	8.776	6.82	20.121	6.79	289.066	6.75
30 - 34	9.286	7.22	21.370	7.21	294.619	6.88
35 - 39	8.640	6.72	19.565	6.61	284.754	6.65
40 - 44	8.430	6.55	19.268	6.51	286.933	6.70
45 - 49	9.100	7.07	21.121	7.13	307.561	7.18
50 - 54	10.252	7.97	23.607	7.97	320.502	7.48
55 - 59	10.778	8.38	24.773	8.36	311.818	7.28
60 - 64	9.817	7.63	22.827	7.71	272.740	6.37
Radno aktivni	88.271	68,63	203.224	68,62	2.873.828	67,10
65 - 69	6.269	4.87	14.283	4.82	202.002	4.71
70 - 74	7.106	5.52	15.879	5.36	212.401	4.96
75 - 79	6.064	4.71	13.081	4.42	175.526	4.10
80 - 84	3.655	2.84	7.905	2.67	108.104	2.52
85 - 89	1.805	1.40	3.811	1.29	47.641	1.11
90 - 94	385	0.30	825	0.28	10.758	0.25
95 i više	104	0.08	220	0.07	2.201	0.05
Treća dob	25.388	19,74	56.004	18,91	758.633	17,70
Ukupno	128.624	100,00	296.195	100,00	4.284.889	100,00

Izvor: Popis stanovništva 2011., Državni zavod za statistiku, www.dsz.hr - obrada izrađivača Izvješća

Na žalost, trend pada broja stanovnika Rijeke nastavljen je i nakon posljednjeg popisa, te je prema dostupnim podacima i procjeni trenda, u 2017. godini manji za 7,3% u odnosu na 2011. godinu, a u gradu živi manje od 120.000 stanovnika.

Tablica 3. Procjena stanovništva Grada Rijeke u razdoblju 2011.-18.

	Popis 2011.	Procjena stanovništva na dan 31. prosinca							
		2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Stanovnika	128.624	127.760	126.410	125.023	123.725	121.975	120.855	119.161	117.415
Živorodeni	1.112	1.060	1.038	991	967	899	962	877	822
Umrli	1.576	1.617	1.655	1.569	1.597	1.766	1.582	1.781	1.688

Izvor: Gradovi u statistici, Stanovništvo-procjena i prirodno kretanje, Državni zavod za statistiku, www.dsz.hr

– Prirodni prirast

Prirodni prirast stanovništva Rijeke tijekom promatranog razdoblja pokazuje kontinuiranu progresiju negativnog trenda. S rijetkim iznimkama, godišnje umire prosječno oko 1.600 osoba, dok se broj živorođenih svake godine, posebno nakon popisa 2011., neprestano smanjuje, da bi u 2014. pao ispod 1.000, a već 2017. i ispod 900 živorođenih godišnje. Stoga je i stopa prirodnog prirasta ostala ne samo negativna već je od 2011. do 2017. s -3,62 pala na čak -7,03, a stopa nataliteta, od visokih 8,62 ‰, zabilježene 2011., na 6,82‰ 2017., rezultat čega je negativan saldo od - 4.358 osobe, odnosno razlika između broja rođenih (6.986) i umrlih (11.344) osoba u razdoblju 2011.–2017. godine. Doduše, ukoliko bi se nakon 2011. natalitetne stope računale prema godišnjoj procjeni stanovnika grada, a ne u odnosu na popisnu godinu, tada bi iste bile nešto povoljnije, ali još uvijek manje od 8‰ na godišnjoj razini.

Tablica 4. Kretanje prirodnog priraštaja Grada Rijeke u razdoblju 2007.-17.

Grad Rijeka	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Stanovnika	< 144.043				128.624	< 128.624					
Živorodeni	1.069	1.106	1.142	1.087	1.110	1.072	1.041	978	930	978	877
Umrli	1.567	1.477	1.492	1.597	1.576	1.629	1.530	1.549	1.742	1.537	1.781
Natalitet, ‰	7,42	7,68	7,93	7,55	8,62	8,33	8,09	7,60	7,23	7,60	6,82

<i>Prirodni priraštaj</i>	-3,46	-2,58	-2,43	-3,54	-3,62	-4,32	-3,80	-4,44	-6,31	-4,35	-7,03
<i>Vitalni indeks*</i>	68	75	77	68	70	66	68	63	53	64	49

*Vitalni indeks – broj živorođenih na 100 umrlih

Izvor: Nastavni zavod za javno zdravstvo PGŽ, Zdravstveno-statistički ljetopis Primorsko-goranske županije, www.zzjzpgz.hr/statistika

Na žalost, depopulacijski trend vidljiv je na cjelokupnom području Primorsko-goranske županije i u porastu, posebno vidljivom nakon popisne 2011. godine. U razdoblju 2007.-17. na području PGŽ rođeno je 26.685 djece, a umrlo 39.439 osoba, pa je samo po toj osnovi izgubljeno 12.754 stanovnika, više nego li ih imaju, primjerice, Grad Opatija ili Općina Matulji. S izuzetkom područja Kastva, Čavli, Viškova i Omišlja, niskonatalitetna i ostarjela područja dominiraju u županijskom prostoru. Osim prirodne, nastavila se i emigracijska depopulacija koja je dovela do gubitka mlađeg stanovništva, a time i dodatnog smanjenja nataliteta i povećanja relativnih stopa mortaliteta.

Tablica 5. Kretanje prirodnog priraštaja Primorsko-goranske županije u razdoblju 2007.-17.

PGŽ	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Stanovnika	< 305.505				296.195	< 296.195					
Živorodeni	2.384	2.529	2.659	2.524	2.499	2.504	2.422	2.370	2.344	2.293	2.157
Umrli	3.509	3.446	3.475	3.537	3.513	3.632	3.440	3.530	3.784	3.622	3.951
Natalitet, ‰	7,80	8,27	8,70	8,26	8,44	8,45	8,18	8,00	7,91	7,74	7,28
Prirodni priraštaj	-3,68	-3,00	-2,67	-3,32	-3,42	-3,81	-3,43	-3,92	-4,86	-4,49	-6,06
Vitalni indeks*	68	73	77	71	71	69	70	67	62	63	55

*Vitalni indeks – broj živorođenih na 100 umrlih

Izvor: Statistika u nizu, prirodno kretanje stanovništva, Pregled po županijama, Državni zavod za statistiku RH, www.dsz.hr

- Migracija stanovništva

Iz podataka Državnog zavoda za statistiku, raspoloživih za razdoblje 2011.-18., vidljivo je da je u migracijskim kretanjima na području grada Rijeke bilježen porast doseljenog, ali još više odseljenog stanovništva s prosječnim negativnom saldonom na godišnjoj razini od 720 stanovnika. Najveći udio u negativnom saldu ima iseljavanje stanovništva iz Rijeke u druge gradove i općine PGŽ. U prosjeku 46% svih doseljenih u grad Rijeku u promatranom razdoblju dolazi iz grada ili općine unutar PGŽ-a, dok je u prosjeku 50% svih iseljenih iz grada Rijeke odselilo u neki grad ili općinu unutar PGŽ-a. Od preostalih doseljenih stanovnika, gotovo 35% njih došlo je iz gradova/općina drugih županija unutar RH, a prosječno 19% doseljenih je iz inozemstva. Od ukupnog broja odseljenih u promatranom razdoblju, 26% njih iselilo je u druge županije unutar RH, dok je ostatak od 25% iselilo u inozemstvo. Ishod opisanih procesa u razdoblju 2011.–2018. jest negativni saldo migracijskih kretanja od 6.015 odseljenih osoba više od doseljenih.

Tablica 6. Migracije stanovništva grada Rijeke u razdoblju 2011. - 2018.

Godina	DOSELJENI				ODELJENI			
	Ukupno	Iz drugih gradova i općina PGŽ	Iz drugih županija	Iz inozemstva	Ukupno	U druge gradove i općine PGŽ	U druge županije	U inozemstvo
2011.	1.873	1.016	605	241	2.624	1.577	742	294
2012.	1.999	1.038	595	358	2.733	1.608	746	371
2013.	2.079	1.074	714	286	2.888	1.650	780	453

2014.	2.439	1.147	923	366	3.107	1.685	848	571
2015.	2.490	1.121	982	378	3.373	1.552	907	905
2016.	2.759	1.098	957	704	3.259	1.386	800	1.073
2017.	2.427	982	841	604	3.217	1.347	687	1.183
2018.	2.571	1.083	801	687	3.451	1.398	809	1.244
Ukupno	18.637	8.559	6.418	3.624	24.652	12.203	6.319	6.094

Izvor: Gradovi u statistici, Doseljeno i odseljeno stanovništvo, www.dsz.hr

Iz tablice je razvidno i ubrzanje trenda iseljavanja stanovništva u inozemstvo od 2014. godine na dalje, što se poklapa s ulaskom RH u Europsku Uniju, odnosno s otvaranjem tržišta rada razvijenijih članica EU-a za hrvatske radnike. Podatak da je u druge gradove i općine unutar PGŽ-a odselilo oko 3,6 tisuća stanovnika više nego se iz tih mjesta doselilo u Rijeku, rezultat je ponajprije teritorijalnog ustroja Rijeke iz 1993. godine. Podaci Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje pokazuju da u promatranom razdoblju broj evidentiranih zaposlenih osoba koje rade na području grada Rijeke nije bitno smanjen što ukazuje da većina stanovništva odseljenog u okolne gradove i općine i dalje radi u Rijeci.

- **Obrazovna struktura i radni kontigent**

Unatoč negativnim demografskim trendovima, analizirajući podatke o radnom kontigentu i obrazovnoj strukturi usporedbom podataka iz popisa 2001. i 2011. godine, mora se ukazati ne nekoliko posebnosti koje odudaraju od prikazanih trendova.

Prva je posebnost da su veličina radnog kontigenta i broj aktivnog stanovništva u Rijeci zabilježili manji pad od pada broja stanovnika i to za skoro 3% kod radnog kontigenta odnosno 2% u kategoriji aktivnog stanovništva. Ova posebnost objašnjiva je ne samo povećanjem udjela starosnih skupina od 15-65 godina, tj. u statističkom smislu aktivnog stanovništva u ukupnoj starosnoj piramidi, već i migracijama u kojima, očito, prevladavaju slične starosne skupine. U tom smislu, Rijeka i dalje posjeduje najveći radni kontigent unutar Primorsko-goranske županije, ali nastavak depopulacijskih procesa u značajnoj mjeri može utjecati na pogoršanje ovakvoga stanja.

Tablica 7. Promjene u radnom kontigentu i obrazovnoj strukturi stanovnika Grada Rijeke u razdoblju 2001.-11.

	Popis 2001.	Popis 2011.	Razlika (aps. i ±%)	
Broj stanovnika	144.043	128.624	15.419	-10,70
Starosne skupine 0-14	19.420	14.965	-4.455	-22,94
Starosne skupine +15	124.623	113.659	-10.964	-8,80
Radno sposobno stanovništvo	95.714	88.271	7.443	-7,78
Aktivno stanovništvo	66.988	59.255	-7.733	-11,54
- Zaposleni	52.793	50.494	-2.299	-4,35
- Nezaposleni	14.195	8.761	-5.434	-38,28
Neaktivno stanovništvo	77.055	54.340	-22.715	-29,48
- umirovljenici	41.468	34.857	-6.611	-15,94
- učenici/studenti, uzdržavane osobe	35.587	19.483	-16.104	-45,25
Obrazovna struktura				
Bez škole	1.337	771	-566	-42,33
≤ osnovna škola	32.017	22.405	-9.612	-30,00
Srednja škola	67.333	63.298	-4.035	-5,99
Visoko obrazovanje	23.059	27.040	3.981	+17,26
nepoznato	877	145	-732	-73,47

Izvori: Nenad Pokos, Demografska obilježja grada Rijeke 2011. godine, Stanovništvo-Popis 2011, www.dsz.hr

U strukturi radnog kontigenta, tj. radno aktivnog stanovništva, popisom iz 2011. utvrđen je brojčano najjači kontigent unutar stanovnika Rijeke, a unutar kojega prevladava udio ženske radne snage. Međutim, s obzirom na prostornu skučenost Grada, potrebno je obratiti pažnju na smještaj i veličinu još dva radna kontigenta od ukupno 68.500 osoba, smještenih u subregijama Priobalje i Zaleđe. Ove subregije gotovo u cijelosti obuhvaćaju gradove i općine koji, s izuzetkom Crikvenice, Novog Vinodolskog i Vinodolske općine, neposredno graniče s Rijekom (Opatija, Matulji, Kostrena, Bakar, Kraljevica, Kastav, Jelenje, Čavle, Viškovo) ili su sastavni dio Urbane aglomeracije Rijeku (Mošćenička Draga, Lovran). S obzirom na takav prostorni odnos, bit će moguće i u daljnjem gospodarskom razvoju Grada osloniti se i na dio spomenutog kontigenta.

Tablica 8. Veličina radnog kontigenta po subregijama Primorsko-goranske županije

Subregija	Spol	Stanovništvo 2011.	Radni kontigent, 2011.	
			Broj	%
Grad Rijeka		128.624	88.271	64,5
	M	60.951	42.991	70,5
	Ž	67.673	45.280	66,9
Priobalje		54.247	34.275	63,3
Mošćenička Draga, Lovran, Opatija, Kostrena, Bakar, Kraljevica, Crikvenica, Novi Vinodolski	M	26.130	18.224	69,7
	Ž	28.054	16.051	57,2
Zaleđe		50.607	34.245	67,6
Kastav, Matulji, Jelenje, Čavle, Klana, Viškovo, Vinodolska općina	M	24.946	17.991	72,1
	Ž	25.724	16.254	63,2

Izvor: Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, Popis stanovništva 2011.g. www.dsz.hr

Druga važna posebnost odražava se u gubitku radnih mjesta, tj. u broju zaposlenih koji je tijekom međupopisnog razdoblja opao za „samo“ 4,35 %, što ukazuje na činjenicu da je Grad Rijeka ipak uspio sačuvati odnosno revitalizirati gospodarsku osnovu i time ostati gospodarski zamašnjak ukupnog županijskog prostora i šire. Štoviše, podaci o kretanju broja zaposlenih u pravnim osobama u jedinicama lokalne samouprave svake od subregija, od 2016. nadalje ukazuju na trend rasta. Detaljnija analiza pokazuje kako je odnos broja zaposlenih i broja stanovnika najviši u gradovima i općinama unutar subregije *Priobalje* tj. u Bakru (37%), Kostreni, Opatiji (36%) i Lovranu (22%), dok se u Crikvenici, istočnom središte subregije, prepolovljuje na 18%, a u Novom iznosi jedva 12%. S druge strane, unutar subregije *Zaleđe* jednako visoki udio pokazuju samo općina Klana (35%) i donekle Matulji (19%), dok se u ostalim JLS ovaj pokazatelj kreće od 8% u Jelenju i Vinodolskoj općini do 15% u Kastvu. Ovakvi odnosi ujedno su polazište za velike dnevne subregionalne migracije zaposlenih u Rijeku u kojoj je profil radnih mjesta najraznovrsniji.

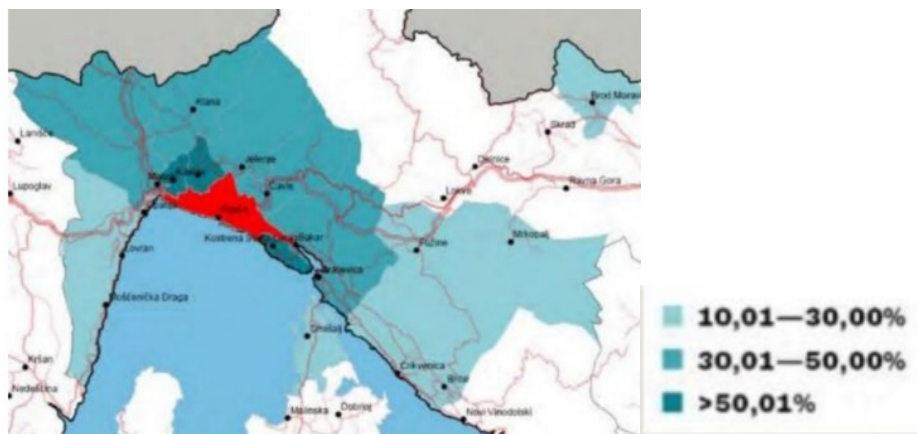
Tablica 9. Zaposleni u pravnim osobama u JLS subregija Rijeka, Priobalje i Zaleđe, stanje na 31. ožujka

JLS / Subregija	Stanovnika (2011.)	Broj zaposlenih u pravnim osobama							
		2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Rijeka	128.624	46.718	46.188	46.719	43.874	43.669	45.653	45.078	47.158
Priobalje /Ukupno	50.607	14.651	13.823	11.820	12.009	11.975	12.724	12.930	13.751
Mošćenička	1.535	164	138	149	138	137	169	153	167
Lovran	4.101	935	947	805	859	841	918	894	928
Opatija	11.659	4.338	4.123	4.032	3.913	3.858	4.172	4.202	4.407
Kostrena	4.180	1.994	1.707	812	1.602	1.532	1.522	1.509	1.630
Bakar	8.279	3.222	2.985	2.801	2.629	2.669	2.822	3.031	2.876
Kraljevica	4.618	1.100	1.064	633	478	509	530	595	636
Crikvenica	11.122	2.168	2.160	1.901	1.842	1.828	1.984	1.960	2.406
Novi Vinodolski	5.113	730	699	687	548	601	607	586	701
Zaleđe/Ukupno	54.247	7.512	7.355	6.881	6.370	6.992	8.014	7.587	8.190
Kastav	10.440	1.321	1.333	1.225	1.212	1.209	1.631	1.528	1.624

Matulji	11.246	2.186	2.078	1.985	1.833	2.025	2.317	2.082	2.252
Jelenje	5.344	360	385	365	343	373	417	420	472
Čavle	7.220	892	692	640	495	552	627	651	1.227
Klana	1.975	677	696	646	566	694	719	686	201
Viškovo	14.445	1.807	1.867	1.759	1.666	1.962	2.114	1.978	2.231
Vinodolska	3.577	269	304	261	255	177	189	242	183

Izvor: Gradovi u statistici, Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr

Grafički prikaz 3. Broj dnevnih migranata u Rijeci u odnosu na ukupan broj zaposlenih

Izvor: Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske, 2017.

Treća posebnost odražava se u poboljšanju obrazovne strukture i to izrazitim padom broja i udjela stanovnika s osnovnoškolskim obrazovanjem (čak 30%), blagim padom udjela stanovnika sa srednjoškolskim obrazovanjem (za 6%) te značajnim porastom udjela i apsolutnog broja stanovnika s visokoškolskim obrazovanjem za preko 17%. Iako više nego li dobrodošle, ovako snažne promjene obrazovne strukture mogu imati dvojaki učinak tj. izazov za gospodarstvo i stvaranje novih poduzetničkih inicijativa, ali i mogućnost gubitka stanovništva koje će svoje obrazovanje iskoristiti kao razlog za mobilnost

- Stanovanje i izgradnja

Popisom iz 2011. u Rijeci je evidentirano 62.708 stanova, ukupne površine 4.172.507 m², što predstavlja 32,35% od broja stanova izgrađenih na području PGŽ (193.830), te 30,5% površine stambenog prostora na području PGŽ (13.671.369 m²). Iako su navedeni udjeli dosta manji od udjela stanovništva Rijeke u stanovništvu Županije (43,4%), potrebno je naglasiti kako su gotovo 1/5 stanova na području PGŽ činili stanovi za odmor i rekreaciju, njih 36.529, ukupne površine 2.308.950 m², dok je njihov udio u Rijeci tek oko 1,5%! U ukupnom broju stanova na području Republike Hrvatske, stambeni prostor Rijeke sudjeluje s 4,2%, što je više od udjela u broju stanovnika (3%), dok je površina svih stanova u Rijeci činila 3,4% ukupne stambene površine na području RH.

Stanova za stalno stanovanje popisano je 61.790, što je povećanje za 7,5% u odnosu na broj stanova popisanih 2001. Broj stalno nastanjenih stanova (52.056) smanjen je za 49 ili 0,1% u odnosu na vrijeme popisa 2001. Površina svih izgrađenih stanova povećana je za 10,2% u odnosu na stanje iz 2001., ali kod stalno nastanjenih stanova povećanje površine iznosi samo 3% u odnosu na 2001. Ako se uzme u obzir i snažno povećanje broja privremeno nenastanjenih (87%) i napuštenih stanova (91%), očito je kako je demografski gubitak proizveo ne samo višak stambenog prostora, nego i drugačiji način njegova korištenja, koji, međutim, nije tržišno valoriziran davanjem u najam ili ponudom na turističkom tržištu.

Tablica 10. Struktura stambenog fonda na području Grada Rijeke prema popisu iz 2011.

Popis	Stanovi	Stalno stanovanje u gradu Rijeci				Povremeno stanovanje	Za obavljanje djelatnosti	
		Ukupno	nastanjeni	privremeno nenastanjeni	napušteni	odmor i rekreacija	iznajmljivanje turistima	ostale djelatnosti
	Broj							
2001.	58.307	57.421	52.105	5.074	242	102		781
2011.	62.708	61.798	52.056	9.271	463	69	16	833
	Površina (m ²)							
2001.	3.787.961	3.719.084	3.400.650	304.911	13.523	6.941	-	61.831
2011.	4.172.507	4.099.933	3.502.991	571.191	25.751	5.370	693	66.511

Izvor: Popis stanovništva 2011., www.dsz.hr

Usporedbom broja stanova i popisanih kućanstava (52.890), proizlazi svojevrstan manjak od niti 850 stanova. U strukturi stanova potrebno je ukazati na potencijal preko 9.700 stanova, tj. gotovo 16% stambenog fonda popisanog u kategoriji *privremeno nenastanjenih* odnosno *napuštenih stanova*. Naime, kao privremeno nenastanjeni stanovi popisani su ne samo novi, a neuseljeni stanovi, već i oni namijenjeni prodaji od strane vlasnika koji posjeduju drugu nekrentinu ili žive u drugom stanu na istoj ili drugoj adresi mjesta boravka, a "stari" stan ne koriste niti ga iznajmljuju. Jednako tako, pod napuštenim stanovima popisani su stambeno ispravni stanovi u vlasništvu osoba koji se njima ne koriste iz različitih razloga, ali ih niti ne iznajmljuju ni za kakav oblik korištenja.

Međutim, prosječnom površinom od 66,4 m², stambeni fond na području Rijeke zaostaje za prosječnom površinom strana na području PGŽ (70,5 m²), te Republike Hrvatske (80,9 m²). Međutim, u pogledu stambene opremljenosti stanova za stalno stanovanje (61.790) riječ je o kvalitetnom stanovanju jer je nedostatak kuhinje evidentiran u samo 130 (0,2%), a zahoda u 135 stanova (0,2%). Iako nemamo preciznih pokazatelja o vlasničkoj strukturi, analogijom s vlasničkom strukturom stambenog fonda na području županije, moguće je ocijeniti da se u privatnom vlasništvu nalazi najmanje 90% ukupnog stambenog fonda, dok je ostatak u vlasništvu različitih pravnih osoba.

U razdoblju nakon popisa, tj. tijekom 2011.-18., u Rijeci je izgrađeno tj. dovršeno gotovo 280.000 m² zgrada različite namjene. Izgradnja stambenih građevina (165.680 m²) čini oko 60% ukupne izgrađene površine, dok preostalih 40% izgrađene površine (113.707 m²) otpada na nestambene građevine, tj. građevine poslovne, trgovačke, javne i društvene i drugih namjena (usp. Poglavlje III.2.3 *Fizički pokazatelji provedbe prostornih planova*). Uspoređujući u istom razdoblju istovrsnu izgradnju na području Primorsko-goranske županije, proizlazi kako površina stambenih građevina izgrađenih u Rijeci predstavlja samo 10,5% stambene površine izgrađene na području PGŽ, međutim, površina nestambenih građevina čini gotovo 30% ukupne nestambene izgradnje na području PGŽ, što je izrazito visoko učešće s obzirom na udio površine Grada od svega 1,2% u površini Županije.

Tablica 11. Broj završenih stanova te površina završenih stambenih i nestambenih zgrada u Gradu Rijeci i gradovima/općinama Urbane aglomeracije Rijeka u razdoblju 2011.-18.

Godina	Broj završenih stanova	Površina završenih stambenih zgrada (m ²)			Površina završenih nestambenih zgrada (m ²)		
	Grad Rijeka	P-G županija	Udio (%)		Grad Rijeka	P-G županija	Udio (%)
2011.	77	9.729	185.129	5,3	6.995	42.160	16,6
2012.	205	23.377	176.288	13,3	97.642	133.866	72,9
2013.	323	33.166	195.852	16,9	28.129	69.937	40,2
2014.	135	14.028	130.299	10,8	2.138	47.502	4,5
2015.	118	10.997	87.641	12,5	4.192	22.613	18,5

2016.	68	6.733	98.255	6,8	2.016	48.145	4,2
2017.	82	9.452	108.900	8,7	6.668	137.958	4,8
2018.	50	6.225	98.318	6,3	17.900	71.747	24,9
Ukupno	1.058	113.707	1.080.682	(1) 10,5	165.680	573.955	(1) 28,9
2011.-18. Članice Urbane aglomeracije							
<i>Grad Bakar</i>	131	18.298		1,7	118.173		(2) 20,5
<i>Grad Kastav</i>	294	40.558		3,8	11.270		2,0
<i>Grad Opatija</i>	548	84.303		(3) 7,8	63.360		(3) 11,0
<i>Grad Kraljevica</i>	118	17.765		1,6	1.179		0,2
<i>Općina Čavle</i>	188	24.042		2,2	8.874		1,5
<i>Općina Klana</i>	27	4.484		0,4	316		0,06
<i>Općina Kostrena</i>	317	52.160		4,8	5.056		0,9
<i>Općina Lovran</i>	154	20.129		1,9	7.009		1,2
<i>Općina M. draga</i>	96	14.608		1,4	2.733		0,5
<i>Općina Viškovo</i>	832	88.137		(2) 8,2	11.831		2,1
Ukupno	2.517	364.484	1.080.682	33,7	228.801	573.955	39,9
Sveukupno	3.575	478.191		44,2	394.481		68,7

Izvor: Građevinarstvo, Gradovi u statistici i Građevinarstvo, Završene zgrade i stanovi-pregled po županijama, www.dsz.hr

Od popisa 2011. godine, broj stanova u Rijeci povećan je za oko 1.060, odnosno za oko 1,7%, s izraženim trendom usporavanja nakon 2014. godine, dok je stambena površina uvećana za oko 2,7%, što ukazuje na povećanje udjela (više)obiteljske izgradnje kao tipologije izraženijeg prostornog standard. S druge strane, u novoj višestambenoj izgradnji posebno važno mjesto imala je Agencija za društveno poticanu izgradnju Grada Rijeke (APOS), putem koje je u promatranom razdoblju izgrađeno 379 stanova, a 175 u razdoblju 2011.-17. i to: Rujevica, 1. faza (zapadno od Pravnog fakulteta), 124 stana u dvije građevine (2008.), Rujevica, 2. faza 80 stanova s 36 garaža u 4 zgrade (2010.), Donja Drenova, 80 stanova u 4 zgrade (2014.), te 95 stanova u stambenom nizu Hostov breg (kraj 2014.).

Radi potpunijeg vrednovanja izgradnje stambenih i nestambenih građevina/sadržaja na području grada Rijeke, statistički podaci za razdoblje 2011.-18. prikazani su u kontekstu istovrsnih podataka za područje Primorsko-goranske županije te gradova i općina koje čine Urbanu aglomeraciju Rijeka.

Iako bi za detaljnije analize bio potreban uvid u strukturu izgrađenih površina i stambene i nestambene namjene, izneseni podaci ukazuju kako je u proteklom razdoblju Grad Rijeka prednjačio u izgradnji stambenih građevina (10,5% od izgrađene površine na području PGŽ), a pogotovo građevina nestambene namjene (29% od izgrađene površine na području PGŽ) u okvirima Županije i u odnosu na gradove i općine u neposrednom okruženju. Ovakvi odnosi ukazuju na neutemeljenost nekih "identifikacijskih" mitova koji su se u međuvremenu oblikovali a odnose se na dominaciju stambene izgradnje na području općine Viškovo, te dominaciju nestambene izgradnje na području Grada Bakra.

S druge strane, svakako je vrlo upečatljiv zaključak kako je tijekom razdoblja 2011.-18. na području Grada Rijeke i gradova i općina Urbane aglomeracije Rijeka, izgrađeno čak 44% od ukupne površine stambene izgradnje te čak 69% od ukupne površine nestambene izgradnje na području Primorsko-goranske županije, što dovoljno svjedoči o koncentraciji ulaganja u stambene i radne sadržaje na površini koja čini tek 11,5% površine Županije.

I. 4. GRAD RIJEKA U OKVIRU PROSTORNOG UREĐENJA PRIMORSKO-GORANSKE ŽUPANIJE

Grad Rijeka predstavlja najveće urbano središte Primorsko-goranske županije, njezino upravno središte, ali i središte s najrazvijenijim funkcijama i djelatnostima unutar sekundarnog, tercijarnog, kvartarnog te kvintalnog sektora koje nerijetko, nadilaze i okvire potreba razvoja same Županije.

Prostornim planom Primorsko-goranske županije (SN PGŽ, br. 32/2013.) provedeno je razgraničenje prostora na cjeline koje posjeduju zajednička prepoznatljiva obilježja. U tom smislu, Grad Rijeka čini sastavni dio Mikroregije **Priobalje**, a kao samostalna cjelina pod nazivom Rijeka, oznake P1a, ujedno i razvojno mikroregionalno središte svih prostornih cjelina (P1a Rijeka, P1b Riječki prsten, P2 Liburnija, P3 Crikvenica-Noví Vinodolski). Istim planom unutar područja Grada Rijeke utvrđene su građevine odnosno prostori za razvoj funkcija od interesa za državu i Primorsko-goransku županiju kako je prikazano u tablici.

Nedvojbeno kako Grad Rijeka predstavlja:

- a/ čvorišno i presjecišno mjesto brojnih infrastrukturnih sustava koji nadilaze županijske okvire,
- b/ sastavni dio dijela infrastrukturnih sustava odnosno mreža razvoj kojih je planiran u okviru razvoja mikroregije „Priobalje“ odnosno obalnog županijskog prostora (primjerice, sustav luka nautičkog turizma),
- c/ sjedište i središte dijela funkcija koje također nadilaze županijske okvire, primjerice sustav visokog školstva.

Tablica 12. Građevine od interesa za državu i Primorsko-goransku županiju na području Grada Rijeke, prema Prostornom planu Primorsko-goranske županije

	Građevine od interesa za državu	Građevine od interesa za PGŽ
1. Gospodarske zone	Proizvodna zona Rijeka	
2. Luke nautičkog turizma	Baroš, kapaciteta do 1.000 vezova	Kantrida, do 100 vezova
	Brajdica, kapaciteta do 300 vezova	Škver/Akademija, do 150 vezova
3. Građevine društvenih djelatnosti		
- srednje škole		U Gradu Rijeci
- visoko školstvo	10 fakulteta	
- sekundarna zdravstv. zaštita		Dom zdravlja (Grad Rijeka)
- tercijarna zdravstv. zaštita	Klinički bolnički centar Rijeka	
- socijalna skrb		U Gradu Rijeci
- kultura	Građevine zaštićene kao kulturno dobro	Muzeji kojima je osnivač PGŽ
- sport	sportski centar Rujevica, površine do 25 ha, glavni gradski stadion i gl. gradska dvorana za međunarodna natjecanja, te sportske i njima prateće građevine (Čl. 81., 82.)	
4. Ostale građevine		
- groblja		Centralno gradsko groblje Drenova (Grad Rijeka)
- građevine interventnih službi		Centar Hrvatske gorske službe spašavanja u Rijeci
5. Građevine infrastrukture		
5.1. Građevine prometne infrastrukture		
- Pomorske građevine s pripadajućim građevinama i uređajima za prihvat, čuvanje i ukrcaj brodova		
	Luka Rijeka s bazenima Rijeka, Brajdica itd., od osobitog međunarodnog značaja:	Luka otvorena za javni promet, Rijeka
- brodogradilišne luke	Proizvodna zona Rijeka	
- ribarska luka	Rijeka	
- sidrišta za kruzere u		sidrište luke Rijeka

međunarodnom prometu		
- Željeznice s pripadajućim građevinama i uređajima		
	planirana željeznička pruga visoke učinkovitosti: Trst/Kopar-Lupoglav-Rijeka-Josipdol (Karlovac)-Zagreb/Split-Dubrovnik	Žičara Trsat
	željeznička pruga za međunarodni promet: - Rijeka-Karlovac-Zagreb, - Rijeka-Šapjane-državna granica-II. Bistrica, - Škrljevo-Bakar, - Sušak-Pećine-Brajdica	
- Ceste s pripadajućim građevinama		
	- AC Zagreb-Rijeka s čvorištima, - AC Rupa-Rijeka-Žuta Lokva- obilazno oko grada Rijeke	
	brze ceste: Sveti Kuzam - Krk/ Valbiska	
	državne ceste	
5.2. Građevine pošte, javne telekomunikacije, sustav radara, radio i TV sustav veza		
pošta	sortirnica Rijeka	101 poštanski ured
javne telekomunikacije	elektronička komunikacijska infrastruktura i povezana oprema	
sustav radara	Nacionalna središnjica za usklađivanje traganja i spašavanja na moru Rijeka	
	Služba nadzora i upravljanja Rijeka	
	Obalna radio postaja Rijeka Radio	
	antenski i građevinski objekti na kojima se nalaze instalirani radari	
	obalni sustav automatske identifikacije brodova- bazne postaje	
radio i TV sustav veza	RR odašiljač Pulac	
	radijski koridori mikrovalnih veza: -Učka- Mirkovica/Pula/Buje/Martinšćica/ Razomir/Krk-Kras/Rijeka-Trg Riječke rezolucije/Rijeka/ Kozala/Pulac,	
	-Pulac-Opatija/Veprinac	
5.3. Građevine vodnogospodarskog sustava		
građevine sustava vodoopskrbe	regionalni vodoopskrbni sustav, zahvati površinskih i podzemnih voda, vodospreme, uređaji za pročišćavanje do stupnja sanitarne ispravnosti, glavni magistralni cjevovodi, industrijski transportni cjevovodi kapaciteta većeg od 250 l/s, Podsustav Rijeka	Građevine sustava vodoopskrbe (vodozahvat, crpljenje, spremanje i transport vode kapaciteta od 50 do 250 l/s) podsustava Rijeka
građevine sustava za odvodnju	građevine sustava za odvodnju otpadnih voda u izgradnji kapaciteta većeg od 50.000 ES; Sustav Rijeka	
Regulacijske i zaštitne vodne građevine		
akumulacije	Valići	
Hidotehnički tuneli	tunel Kukuljani-Valići	

5.4. Građevine energetske infrastrukture s pripadajućim objektima, uređajima i instalacijama		
elektroenergetski objekti za proizvodnju električne energije	Hidroelektrana Rijeka	Kogeneracijska i trigeneracijska postrojenja ukupne snage veće od 5 MW
	Hidroelektrana Valići (vezana uz gradnju nove akumulacije Rječine »Kukuljani« i njene prioritetne namjene za vodoopskrbu)	
elektroenergetski objekti za prijenos električne energije	Transf. objekt TS Melina (400/220/110 kV)	Transform. stanice 110/x kV
	Transf. objekt TS Pehlin (220/110/35 kV)	Elektroenergetski vodovi naponske razine 110 kV i 2x110kV
	dalekovodi naponske razine 380 (400) kV	
	dalekovodi naponske razine 2x220 kV	
	dalekovodi naponske razine 220 kV	
	regionalni dispečerski centar prijenosne mreže Pehlin	dispečerski centar SN distribucijske mreže Rijeka
Elektrovučne podstanice	EVP 110/x kV	
5.5. Građevine za proizvodnju i transport nafte i plina		
Građevine plinoopskrbe s pripadajućim objektima, uređajima i instalacijama		mjerno-redukcijske stanice (MRS) i redukcijske stanice (RS)
		distribucijski sustav plinovoda s pripadajućim objektima uključujući i RS

Izvor: Prostorni plan Primorsko-goranske županije, 2013.

Prostorni plan Primorsko-goranske županije sadrži i odredbe koje su od bitnog utjecaja na planiranje područja Grada Rijeke. Radi jasnoće pregleda, iste su prikazane tablično, a strukturirane po određenim tematskim odrednicama izgledaju ovako:

Tablica 13. Elementi za planiranje Grada Rijeke utvrđeni Prostornim planom Primorsko-goranske županije

Tema		Odredbe	Članak
1.	Osnovna struktura namjene površina centra mikroregije		
	- površine namijenjene odmoru (sportsko-rekreacijska namjena, parkovi, dječja igrališta i površine zaštitnog zelenila) čine najmanje 10% naselja - površine namijenjene radu (poslovna i ugost.-turist. namjena) najviše do 30% površine naselja - udio površina namijenjenih prometu do 20% naselja		60.
2.	Površine izdvojenih građevinskih područja		
	- proizvodne zone	najveća dozvoljena površina 73 ha	64.
	- poslovne zone	najveća dozvoljena površina 145 ha	64.

	- ugostiteljsko-turistička namjena	T1 - Preluk (7 ha, do 700 ležaja), Kuk – Panorama (6 ha, do 600 ležaja), Građevinsko područje ugost.-turističke namjene iznosi najmanje 50% maksimalne površine i kapaciteta određene PP PGŽ	66. 68.
3.	<i>Uvjeti smještaja društvenih djelatnosti u prostoru</i>		
	- osnovne škole	- najmanji broj (21), razrednih odjela (386) i prostorni raspored	37.
	- srednje škole i fakulteti	- najmanji broj škola (9), razrednih odjela (153) i prostorni raspored (14) - minimalni broj i prostorni raspored fakulteta, 10	37.
	- zdravstvene ustanove	- građevine primarne, sekundarne i tercijarne zdravstvene zaštite, - građevine Zdravstvenih zavoda	39.
	- socijalna	- centri socijalne skrbi, domovi za odrasle osobe, ostali domovi	42.
	- sport	- zatvoreni sadržaji: dvorane i bazeni, - otvoreni sadržaji: sportovi na otvorenim vodama, nogomet, košarka, rukomet, atletika, sportsko-rekreacijski centri i zone	46.
	- kultura	- ustanove u kulturi (kazalište), otvorena ili pučka učilišta, muzeji ili galerije, zbirke, knjižnice i čitaonice	49.
4.	<i>Opremanje uređenih plaža</i>		
	Na uređenoj plaži ugostiteljske i ostale pomoćne građevine odrediti prostornim planom uređenja JLS primjenom sljedećih kriterija (1) najviše 2 etaže (suteran i prizemlje), i (2) bruto razvijena ukupna površina do 1% površine kopnenog dijela plaže, ali ne više od 100 m ²		100.
	Privezišta u funkciji uređenih plaža određuju se prost. planom uređenja pod uvjetima (1) privezišta i sidrišta su sastavni dio uređene plaže i ne smatraju se lukom, (2) područje za prihvat plovila može zauzimati najviše 10% duljine plaže, ali ne više od 30 m, (3) kapacitet priveza odrediti sukladno kapacitetu plaže, a najviše 100 priveza, (4) privez plovila nije dopušten izvan površine plaže.		101.
5.	<i>Zaštita prirodne baštine</i>		
	- vrijedni dijelovi prirode predloženi za zaštitu na kopnu		
	Spomenik prirode	Zamočvarena područja uz željeznički nasip u Dragi	260.
	Značajni krajobraz	Kanjon i dolina Rječine	
	Park šuma	Šuma iznad Bivia i uz rub kanjona Rječine (Lubanj-Veli vrh-Sv. Katarina)	
	- vrijedni dijelovi prirode predloženi za zaštitu na moru		
		Kaverna u tunelu Pećine	260.
		Prirodna šljunčana žala sjeverne obale Riječkog zaljeva	
6.	<i>Zaštita kulturno-povijesnog nasljeđa od značaja za državu i Županiju</i>		
	Područje koje se predlaže za registraciju		
	- Memorijalno i povijesno područje	Područje Katarina-Veli vrh	263.
7.	<i>Promjena građevinskog područja (GP)</i>		
	Povećanje GP Rijeke, kao središnjeg naselja mikroregije, dopušteno je kada se izgradi do 80% površine postojećeg/ih GP i kada izgrađeni dio dostigne gustoću od minimalno 30 st/ha.		59.

Izvor: Odluka o donošenju Prostornog plana Primorsko-goranske županije (SN PGŽ, br. 32/2013.)

II. ANALIZA I OCJENA STANJA I TRENDOVA PROSTORNOG RAZVOJA

U analizi i ocjeni stanja i trendova prostornog razvoja svakako je potrebno krenuti od općih ciljeva razvoja grada Rijeke utvrđenih Generalnim urbanističkim planom grada Rijeke (t.2.1.1.), donesenim na samom početku razdoblja 2007.-18., na koje se odnosi ovo Izvješće:

- *Razvijati one funkcije grada (postojeće i nove) koje ga čine prepoznatljivim makroregionalnim središtem Republike Hrvatske i koje su mu kao takvom imanentne,*
- *Razvojnou politikou i mjerama te urbanističkim planiranjem poticati i stvarati preduvjete za ubrzanje procesa tercijarizacije i kvartarizacije u skladu s ulogou grada kao makroregionalnog središta, a koje predstavljaju osnovu za stvaranje novog razvojnog praga,*
- *Poticati i provoditi prostornu redistribuciju dijela funkcija-sadržaja unutar metropolskog područja Rijeke (u Prostornou planu PGŽ označeno pojmom Rijeka-prsten), posebno onih gospodarskih aktivnosti kod kojih je evidentno da bi lokacijska ustrajnost u daljnjem razvoju izazvala suboptimalne učinke,*
- *Planirati i provoditi prostornu redistribuciju dijela funkcija-sadržaja unutar gradskog područja, s posebnou pažnjou usmjerenou na rasterećenje gradskog središta od sadržaja koji izazivaju prometne, ekološke i druge nepovoljne učinke (preseljenje rafinerijskih pogona i sl.),*
- *Poticati izgradnju prometnica visokog prometnog standarda kojima se Rijeka i njezino metropolsko područje uključuju u sustav nacionalnih i međunarodnih cestovnih i željezničkih koridora, kao što su: auto-cesta Zagreb-Rijeka, državna granica/Pasjak-Rupa-Rijeka-Senj-Otočac-Dalmacija, te željezničke pruge (Trst)-Rijeka, te Rijeka-Zagreb/Split,*
- *U postavljanju prostorno-planerskih i projektnih rješenja prometnih koridora ustrajati na takvom izboru koridora i trasa koje neće destruirati urbani prostor grada i izazivati nove prostorno-prometne i druge konflikte, ali će posjedovati kvalitetu i funkciju povezivanja na trase i pravce prometnog sustava grada te planirane zone državnog i županijskog značenja,*
- *Dostignute vrijednosti materijalne i nematerijalne kulture ugrađivati kao osnove daljnjeg razvoja tako da se svakim novim razvojnou ciklusou te vrijednosti proširuju, povećavaju i obogaćuju.*
- *Ustrajati na ostvarenju planiranog preseljenja rafinerijskih pogona.*

Iz sadržaja u nastavku bit će razvidno u kojoj mjeri su navedeni ciljevi ispunjeni, odnosno, koji od njih zadržavaju i nadalje svoju aktualnost odnosno izazovnost.

II.1. PROSTORNA STRUKTURA KORIŠTENJA I NAMJENE POVRŠINA GRADA RIJEKE

Provedba *Prostornog plana uređenja grada Rijeke* (u daljnjem tekstu: *Prostorni plan*) u razdoblju od njegova donošenja 2003. godine do danas izazvala je određene promjene u strukturi namjene površina, te je važeće stanje prikazano u tablici:

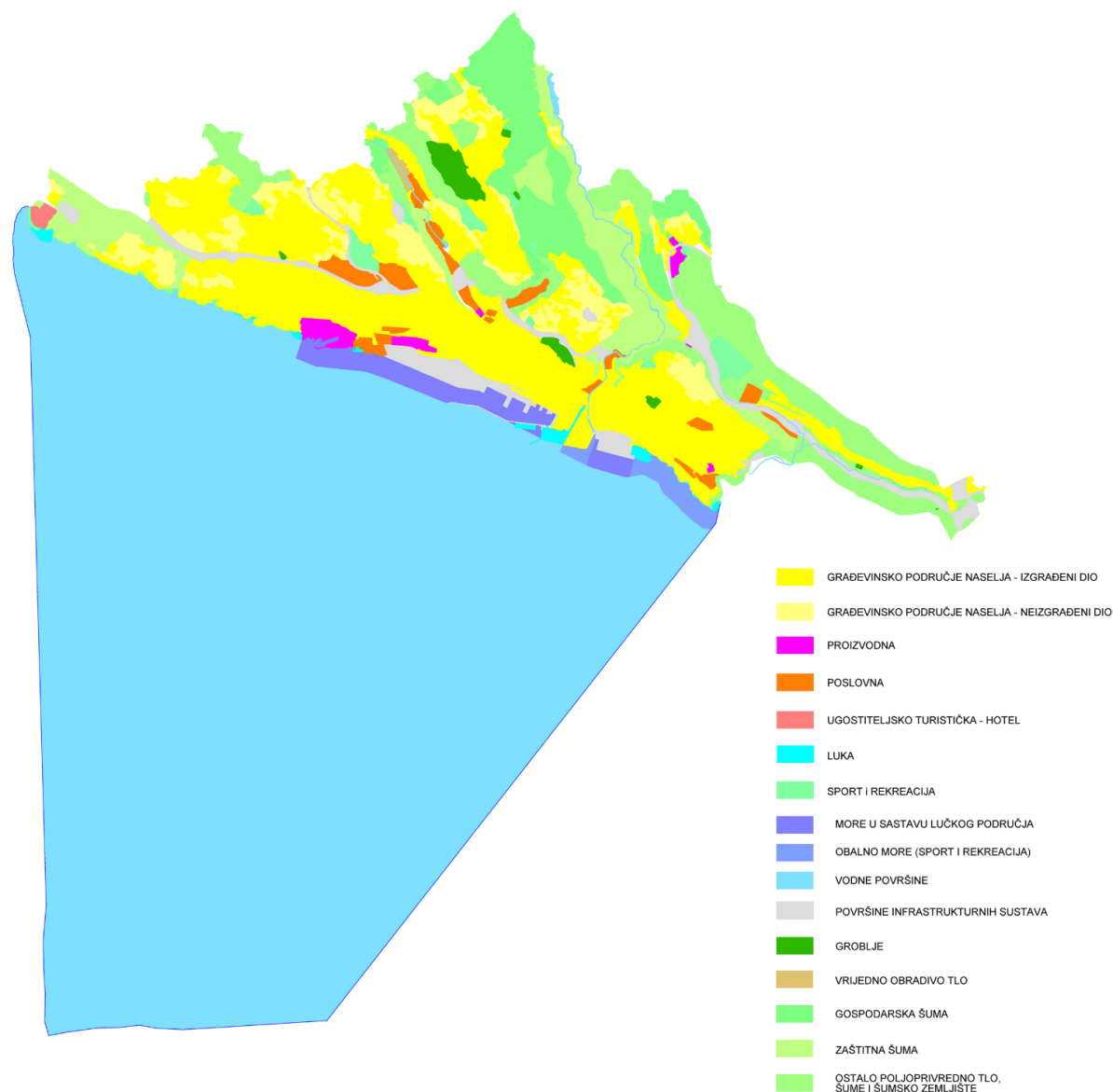
Tablica 14. Pregled i struktura namjene površina Grada Rijeke

	GRAD RIJEKA	Oznaka	Površina (ha)		Struktura (%)	stan./ha ha/st.
			Jedinično	Ukupno		
1.	Građevinsko područje naselja	GP		2.127,70	48,85	60,5/ 0,017
1.1.	Izgrađeni dio	GP		1721,38	39,52	74,72/0,013
2.	Građevinsko područje za izdvojene namjene			642,26	14,75	200,3/ 0,005
2.1.	Proizvodna namjena	I		54,44	1,25	2.362,7/ 0,0004
	Pretežito industrijska	I1	12,04			
	Pretežito zanatska	I2				
	Brodogradilište	I3	30,70			

	Tehnološko-poslovna	I4	11,70			
2.2.	Poslovna namjena	K		135,47		
	Pretežito uslužna	K1	9,16		3,11	949,5/ 0,001
	Pretežito trgovačka	K2	97,85			
	Komunalno-servisna	K3	28,46			
2.3.	Ugostiteljsko-turistička namjena	T		35,90		
	Hotel	T1	11,78		0,82	3.582,8/ 0,00028
	Luka nautičkog turizma	LN	24,12			
2.4.	Sportsko-rekreacijska namjena	R		103,13		
	Sport	R1	21,29		2,37	1.247,2/ 0,0008
	Rekreacija	R2	75,15			
	Sportska luka	LS	6,69			
2.5.	Površina infrastrukturnog sustava	IS		248,64		
	Linijske i površinske građevine državnog i županijskog značaja	IS	174,01		5,71	517,3/ 0,002
	Luka za javni promet od osobitog značaja	IS-9	74,63			
2.6.	Groblja			64,68	1,49	1988,6/ 0,0005
3.	Vodne površine			20,47		
	Rječina	V	15,40		0,47	
	Retencija	Vr	0,93			
	Akumulacija hidroelektrane	AH	4,14			
4.	Ostale površine			1.568,93	36,02	82/0,01
4.1.	Poljoprivredne površine	P		60,81	1,40	2115,2/0,00 05
	Vrijedno obradivo tlo	P2	60,81			
4.2.	Šumske površine	Š		1.508,12		
	Gospodarske šume	Š1	443,20		34,63	85,3/0,012
	Zaštitne šume	Š2	423,11			
	Ostale poljoprivredne i šumske površine	PŠ	641,81			
	RIJEKA UKUPNO			4.355,47		

Izvor: Prostorni plan uređenja grada Rijeke, (SN PGŽ, br. 31/03, 14/13 i SN GR, br. 3/17)

Grafički prikaz 4. Namjena površina prema Prostornom planu uređenja grada Rijeke

Izvor: Odjel za razvoj, urbanizam, ekologiju i gospodarenje zemljištem Grada Rijeke

II.1.1. Izgrađenost građevinskih područja naselja

Prostornim planom *građevinsko područje naselja* utvrđeno je u površini od 2090,80 ha. Tijekom promatranog razdoblja provedene su dvije izmjene Prostornog plana kojima je izmijenjena struktura namjene površina a time i površina građevinskog područja naselja koja je povećana na 2.127,70 ha, tj., za 36,9 ha odnosno simboličnih 1,8% i predstavlja 48,9% kopnene površine Grada.

Površina građevinskog područja naselja prvenstveno je povećana radi promjene strukture površina *građevinskih područja za izdvojene namjene*, pa je izdvajanjem područja ex RIO (I1-3, 1,73 ha), Tenis centar Marčeljeva Draga (R1-1, 4,42 ha), Bazeni Kantrida (R1-2, 3,85 ha), Stadion Kantrida (R1-3, 6,32 ha), Dječja bolnica (T1-3, 3,24 ha), te izmjenom oblika zona K2-6,7 (ex Torpedo, Pod Jelšun, 3,32 ha) i njihovim uključivanjem u građevinsko područja naselja GP-3, površina istog povećana za 22,9 ha. Korekcijom površine infrastrukturne površine izgrađenog čvora D-404-UI. F. Belulovića (IS-9), povećana je površina GP-9 za 2,2 ha, a smanjenjem planiranog cestovnog pojasa nakon izgradnje ceste D-427, povećane su površine GP-10 i GP-11 za ukupno 4,56 ha. Manja povećanja unesena su u građevinska područja GP-7 (0,62ha), GP-8 (0,96) i GP-13 (0,67), dok je površina GP-17 smanjena za 1,68 ha.

Tablica 15. Prikaz izgrađenosti građevinskih područja grada Rijeke

<i>Prostorna cjelina (PC)</i>	<i>Oznaka GP naselja</i>	<i>Radni naziv građevinskog područja naselja</i>	<i>Površina GP (ha)</i>	<i>Izgrađeni dio (ha)</i>	<i>Neizgrađe ni dio (ha)</i>
PC-2	GP-1	Pavlovac	6,87	3,50	3,37
	GP-2	Turanj-Kostabela	65,04	23,57	41,47
	GP-3	Marčeljeva draga-Kantrida-Zamet-Krnjevo-Turnić-Podmurvice	368,57	356,72	11,85
PC-1	GP-4	Mlaka-Plase-Belveder-Kozala-Centar	208,58	208,58	0
	GP-5, 6,7	Delta (17,36), Školjić (7,52), Brajdica (18,68)	43,56	43,56	0
PC-3	GP-8	Pećine	30,14	30,14	0
	GP-9	Bulevard-Trsat-Strmica-Krimeja-Podvežica-Gornja Vežica	295,37	261,87	34,85
PC-5	GP-10	Martinkovac-Srdoči-Grpci-Pilepići-Gornji Zamet	325,76	254,26	74,50
PC-6	GP-11	Rujevica-Pehlin	189,02	120,74	68,28
PC-7	GP-12	Škurinje-Tibljaši	66,27	52,87	13,40
	GP-13	Rastočine	29,05	29,05	0
	GP-14	Bodulovo	1,13	1,13	0
PC-8	GP-15	Donja Drenova	91,34	71,96	19,38
	GP-16	Gornja Drenova	126,24	78,16	48,08
PC-4	GP-17	Lukovići-Braščine-Pulac	134,16	63,55	70,61
PC-11	GP-18	Draga	59,95	68,36	1,71
	GP-19, 20	Sveti Kuzam	10,12		
PC-9	GP-21	Grohovo	8,42	4,29	4,13
PC- 10	GP-22, 23, 24	Pašac (15,09), Orehovica (16,10), Svilno (36,92)	68,11	53,42	14,69
		UKUPNO	2127,70	1721,38	406,32

Izvor: obrada Izrađivača

Površina izgrađenog dijela građevinskog područja iznosi 1.721,38 ha, odnosno 81 %, a neizgrađenog dijela građevinskog područja 406,32 ha, tj. samo 19%, računajući, sukladno zakonskim odredbama, kao neizgrađenu površinu svaki zemljišni sklop površine $\geq 5.000 \text{ m}^2$. Neizgrađena građevinska područja nisu ravnomjerno raspoređena, pa se s udjelom od preko 50% neizgrađene površine ističu područja GP-2- Turanj-Kostabela, i GP-17-Lukovići-Brašćine-Pulac, dok u građevinskim područjima GP-11- Rujevica-Pehlin, GP-12- Škurinje-Tibljaši, GP-16- Gornja Drenova i GP 24-Svilno neizgrađeni dio čini $\geq 1/3$ površine istih.

II.1.2. Izgrađenost građevinskog područja za izdvojene namjene

Prostornim planom iz 2003. godine, *građevinsko područje izvan naselja za izdvojene namjene* utvrđeno je u površini od 679,8 ha, od kojih 198,6 ha za proizvodnu, poslovnu i ugostiteljsko-turističku namjenu (bez luka nautičkog turizma), 131,1 ha za športsko-rekreacijsku namjenu, te za površine infrastrukturnih sustava 266,84 ha. Tijekom dviju izmjena PPUG u promatranom razdoblju, površina područja za proizvodnu, poslovnu i ugostiteljsko-turističku namjenu povećana je na 201,6 ha, površine za športsko-rekreacijsku namjenu smanjene su na 101 ha, a površine infrastrukturnih sustava smanjene na 248,64 ha, kako je prikazano u tablicama 16, 17, 18.

Osim površinskih, područja za gospodarske aktivnosti doživjele su i promjenu strukture jer su:

- *površine za proizvodnu namjenu* smanjene od prvotnih 71,5 ha na 54,4 ha, odnosno za 24%, a broj zona smanjen je s 12 na 7;
- *površine za poslovnu namjenu* povećane s prvotnih 114,3 ha na 135,5 ha, tj. za 185%, odnosno s 34 na 37 zona, te
- *površine ugostiteljsko-turističke namjene* smanjene s prvotnih 12,8 ha na 11,8 ha, a broj zona s 4 na 2. (Uzimajući u obzir i GUP, površine ove namjene povećane su 17,9 ha, tj. za 40%, a broj na 5).

Promjenu strukture površina nije moguće označiti kao posljedicu slabosti planiranja i/ili provedbe strateških planova Grada, već samo i isključivo kao posljedicu procesa koji se odvijaju u prostornom, gospodarskom i geopolitičkom kontekstu, a koji bitno nadilaze granice postojećeg atomiziranog planiranja unutar granica gradova i općina i čijim se izazovima i zahtjevima u takvim granicama samo djelomično može odgovoriti. Stoga je potrebno upozoriti na sljedeće tendencije koje su se odvijale i/ili su bile prepoznate kao važne za prostorno planiranje u promatranom razdoblju:

- *gašenje proizvodnje i održivo planiranje takvih lokacija,*
- *razvoj turističkog i komunalno-servisnog segmenta kao specifičnog oblika urbanog gospodarstva,*
- *prostorno okrupnjavanje gospodarskih sadržaja.*

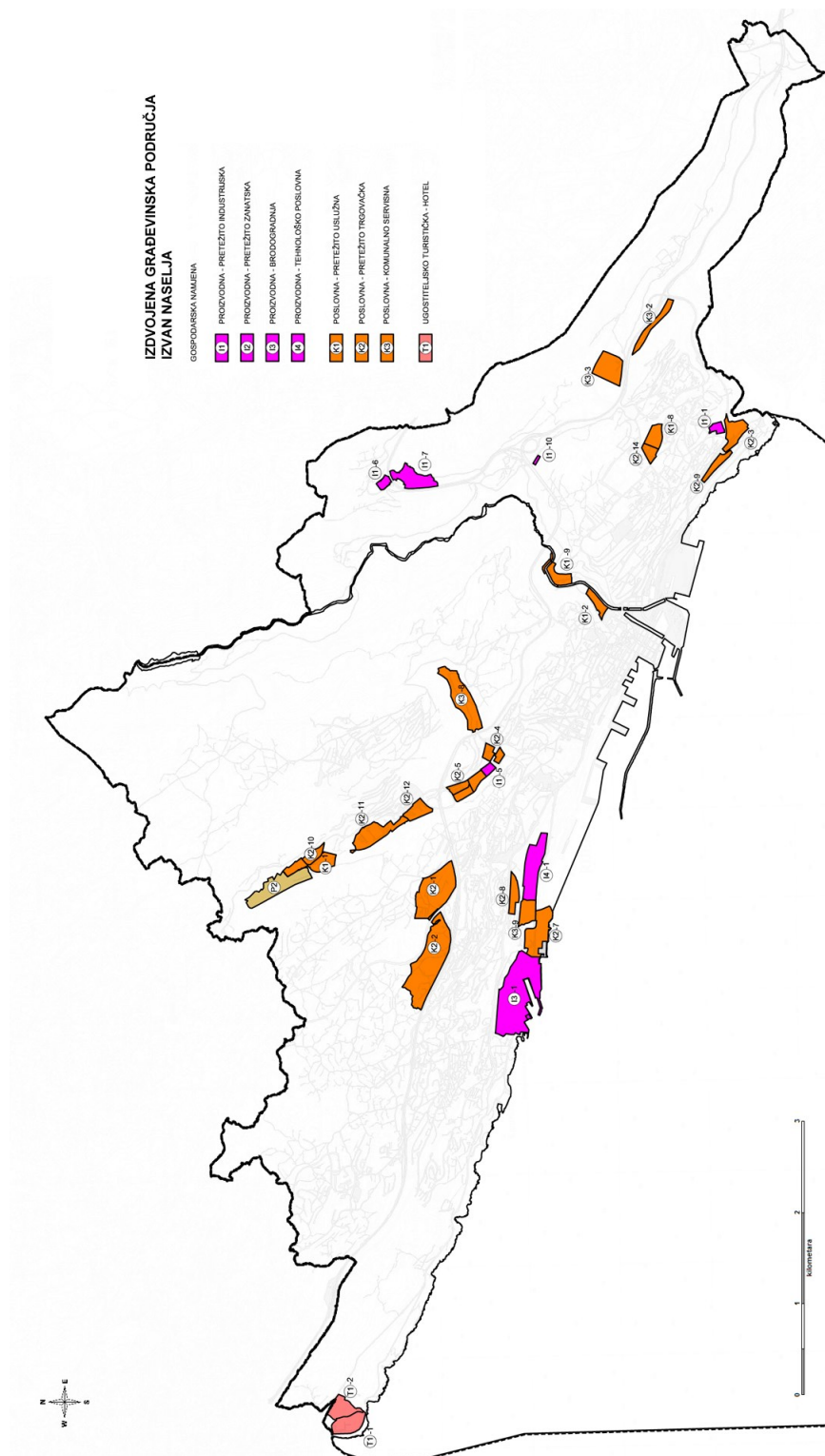
Gašenje proizvodnje dogodilo se na nekoliko lokacija: *INA, Rafinerija Mlaka* (planske oznake I1-4, Industrijsko područje Mlaka), *Tvornica odjeće RIO* (planske oznake I1-3, Industrijsko područje Marčeljeva draga), *Istravino* (planske oznake I1-9, Industrijsko područje Sušak), *PIK Rijeka-pogon slastica na Škurinjama* (dio Industrijskog područja Škurinjska draga, planske oznake I1-5), *Tvornica vode Vira* u dijelu ex Hartere (dio Industrijskog područja Školjić, planske oznake I1-3). Osim pojedinačnih razloga, kao zajednički nazivnik procesa može se označiti izostanak lokacijske održivosti proizvodnje u izrazito urbanom okruženju. Stoga je dio takvih lokacija ili uključen u građevinsko područje naselja ili im je određena namjena kojom se podržava namjena površina u neposrednom okruženju, ili je, kao u primjeru ex Rafinerije Mlaka, oblikovana nova, zajednici nedostajuća namjena, za koju se lokacija procjenjuje održivom.

Ipak, osim gašenja, u proteklom razdoblju bilježimo i primjer aktiviranja Industrijskog područja Svilno izgradnjom pogona Jadranskog galenskog laboratorija 2014. godine. Inovacijski orijentirana, tehnološki sofisticirana, a lokacijski dobro smještena uz mrežu gradskih dionica auto-cesta, ovakva proizvodnja predstavlja urbano poželjnu industriju.

Značajne promjene u planiranju površina za ugostiteljsko-turističku i komunalno-sevisnu namjenu izazvane su kako rastućim interesom za ulaganja u turizam (na pr. Turističko područje Kostabela), ali i odredbama Zakona o prostornom planiranju koje izravno utječu na planiranje područja ugostiteljsko-turističke namjene kada su ista utvrđena kao izdvojena građevinska područja. Stoga su promjenama Prostornog plana

provedenim 2017. godine, kao izdvojena, zadržana samo ugostiteljsko-turistička područja Preluk i Kuk, dok su ostala u istoj namjeni utvrđena Generalnim urbanističkim planom. Slične učinke imale su i odredbe Zakona o zaštiti okoliša, temeljem kojih je 2017. godine u Prostornom planu utvrđen veći broj lokacija reciklažnih dvorišta utvrđen kao područje komunalno-servisne namjene za gravitirajuće urbano područje.

Grafički prikaz 5. Prikaz građevinskih područja za izdvojene namjene sukladno Prostornom planu uređenja grada Rijeke

Izvor: Odjel za razvoj, urbanizam, ekologiju i gospodarenje zemljištem Grada Rijeke

Tablica 16. Pregled promjena planiranih u područjima proizvodne namjene u razdoblju 2007.-18.

Prostorni plan uređenja grada Rijeke		Planska oznaka	Površina (m²)	Radni naziv područja	Privedeno namjeni
PC-1	2003.	I1- 4	117.005	Industrijsko područje Mlaka	NE
	izmjena 2013.	I4-1		Proizvodno-tehnološko-poslovno područje Mlaka	
	2003.	I1- 8	34.397	Industrijsko područje Školjić (Ex Hartera)	NE
	izmjena 2013.	↓K1-9	40.183	Trgovačko područje Školjić	
PC-2	2003.	I1- 3	17.265	Industrijsko područje Marčeljeva draga	-
	izmjena 2013.	-	0	gašenje proizvodnje, uključeno u GP naselja	
	2003.	I3-1	309.494	Brodogradilište "3. maj"	DA
	izmjena 2017.		307.051		
PC-3	2003.	I1-1	9.485	Industrijsko područje Podvežica	DA
	izmjena 2013.		15.200		
	2003.	I1-9	34.719	Industrijsko područje Sušak (Istravino)	NE
	izmjena 2013.	↓K1-8	37.000	Uslužno područje Sušak	
PC-5	2003.	I2- 1	37.106	Zanatsko područje Srdoči	-
	izmjena 2017.	-	0	dokinuto	
PC-7	2003.	I1- 2	62.468	Industrijsko područje Mihačeva draga	Najvećim dijelom
	izmjena 2013.	↓K3-8	77.100	Komunalno-servisno područje Mihačeva draga	
	2003.	I1- 5	19.999	Industrijsko područje Škurinjska draga	DA
	izmjena 2017.		12.723		

PC-10	2003.	I1- 6	14.642	Industrijsko područje Prezina	DA
	2003.	I1- 7	54.873	Industrijsko područje Svilno	DA
	izmjena 2013.		74.600		
	2003.	I1-10	3.131	Industrijsko područje Orehovica	NE
	2003.	12	714.584 = 71.4 ha		
	izmjena 2013.	8	591.117 = 59.1 ha		
	izmjena 2017.	7	544.352 = 54.4 ha		

Izvor: Prostorni plan uređenja grada Rijeke - Obrada izrađivača

Tablica 17. Pregled promjena planiranih u područjima poslovne namjene u razdoblju 2007.-18.

Prostorni plan uređenja/ Generalni plan		Planska oznaka	Površina (m²)	Radni naziv područja	Privedeno namjeni
PC-1	PPU 2003.	K1-2	21.403	Uslužno područje Školjić	NE
	izmjena 2013.		28.000		
	GUP 2007.	K3-6	30.255	CUPOV	U pripremi
	izmjena 2014.		22.000		
	GUP 2007.	K1-4	14.628	Trgovačko područje Mlaka	NE
		K1-5	6.841	Uslužno područje Krešimirova	NE
		K3-5	8.427	Komunalno-servisno područje	DA
PC-2	PPU 2003.	K2-6	27.291	Trgovačko područje Pod Jelšun	Dijelom
	izmjena 2017.		43.146	Komunalno-servisno područje Pod	
	PPU 2003.	K2-7	81.753	Trgovačko područje "Torpedo"	Dijelom
	izmjena 2013.		90.000		
	izmjena 2017.		111.952		
	PPU 2003.	K2-8	29.489	Trgovačko područje Zvonimirova	DA
	izmjena 2017.		34.946		
	GUP 2007.	K2-17	13.950	Trgovačko područje Podmurvice	DA
		K2-18	12.968	Trgovačko područje Krnjevo	DA
	izmjena 2017.	K3-10	2.728	Komunalno-servisno područje „3.	NE
	izmjena 2017.	K3-12	2.170	Komunalno-servisno područje „RIO“	NE
PC-3	PPU 2003.	K2-14	21.730	Trgovačko područje Sušak	DA
	PPU 2003.	K2-3	53.656	Trgovačko područje Plumbum	DA
	PPU 2003.	K2-9	28.680	Trgovačko područje Pećine	DA
	PPU 2003.	K3-2	24.200	Komunalno-servisno područje Draga	NE
	izmjena 2013.		37.400		
PC-4	GUP 2007.	K1-3	36.080	Trgovačko područje Lukovići	NE

PC-5	PPU 2003.	K3-1	78.209	Komunalno-servisno područje Srdoči	-
	izmjena 2017.		0	dokinuto	
	GUP 2007.	K2-15	27.312	Trgovačko područje Martinkovac	NE
		K2-16	27.130	Trgovačko područje Srdoči	DA
		K3-4	11.856	Komunalno-servisno područje	DA
		K1-7	7.580	Uslužno područje Srdoči	NE
PC-6	PPU 2003.	K2-1	158.644	Sekundarno gradsko središte Rujevica	NE
	izmjena 2013.		170.000		
	PPU 2003.	K2-2	239.203		
	PPU, izmjena 2013.		246.000		
PC-7	PPU 2003.	K1-1	63.639	Uslužno područje Bodulovo	NE
		K2-4	27.643	Trgovačko područje Rastočine	DA
		K2-5	60.197	Trgovačko područje Škuriniska draga	DA
		K2-10	24.063	Trgovačko područje Gornje Škurinie	DA
		K2-11	91.506	Trgovačko područje Škurinisko plase	DA
		K2-12	30.953	Trgovačko područje Škurinie	DA
	PPU 2003.	K2-13	40.247	Trgovačko područje Mihačeva draga	
	izmjena 2013.		77.100	Komunalno-servisno područje	Najvećim dijelom
	Izmjena 2017.	↓K3-8	122.204	Mihačeva draga	
	GUP 2007.	K2-19	15.376	Trgovačko područje Osječka	DA
	Izmjena 2017.	K2-20	7.906	Trgovačko područje Osječka II	DA
PC-10	GUP 2007.	K1-6	1.544	Trgovačko područje Orehovica	NE
PC-11	PPU 2003.	K3-3	40.540	Komunalno-servisno područje Pod ohrušvom	Manjim
	izmjena 2013.		81.817		
PPU 2003. + GUP 2007.		19+15	114,3 +21,7=136,0 ha		
PPU 2013 + GUP 2014		21+14	125,46 + 20,57=146,03 ha		
PPU 2017. + GUP 2017.		20+17	135,47 +21,85= 157,32 ha		

Izvor: Prostorni plan uređenja grada Rijeke, Generalni urbanistički plan grada Rijeke - Obrada izrađivača

Tablica 18. Pregled promjena planiranih u područjima ugostiteljsko-turističke namjene u razdoblju 2007.-18.

Prostorni plan uređenja/ Generalni plan		Planska oznaka	Površina (m ²)	Radni naziv područja	Privedeno namjeni
PC-2	PPU 2003.	T1-1	62.912	Ugostiteljsko-turističko područje Preluk	NE
	PPU 2003	T1-2	21.380	Ugostiteljsko-turističko područje Kuk	NE
	izmjena 2013.		54.800		

	PPU 2003	T1-3	32.366	Ugostiteljsko-turističko područje Kantrida	NE
	izmjena 2017.	↓0	0	uključeno u GP kao zona	
	GUP, izmjena 2017.	T1-3	32.016	Ugostiteljsko-turističko područje Kantrida	NE
	GUP 2007.	T1-5	6.000	Turističko područje Kostabela	U tijeku
	izmjena 2013.		18.000		
PC-3	PPU 2003	T1-4	11.458	Ugostiteljsko-turističko područje Plumbum	-
	izmjena 2017.	↓0	0	uključeno u GP kao zona	
	GUP, izmjena 2017.	T1-4	11.458	Ugostiteljsko-turističko područje Plumbum	Dijelom
PPU 2003.		4	128.116 = 12,8 ha		
PPU 2003. +GUP 2007.		4+1	134.116 = 13,4 ha		
PPU, Izmjena 2013.+GUP		4+1	179.536 = 17,9 ha		
PPU+GUP, Izmjena 2017.		2+3	179.186 = 17,9 ha		

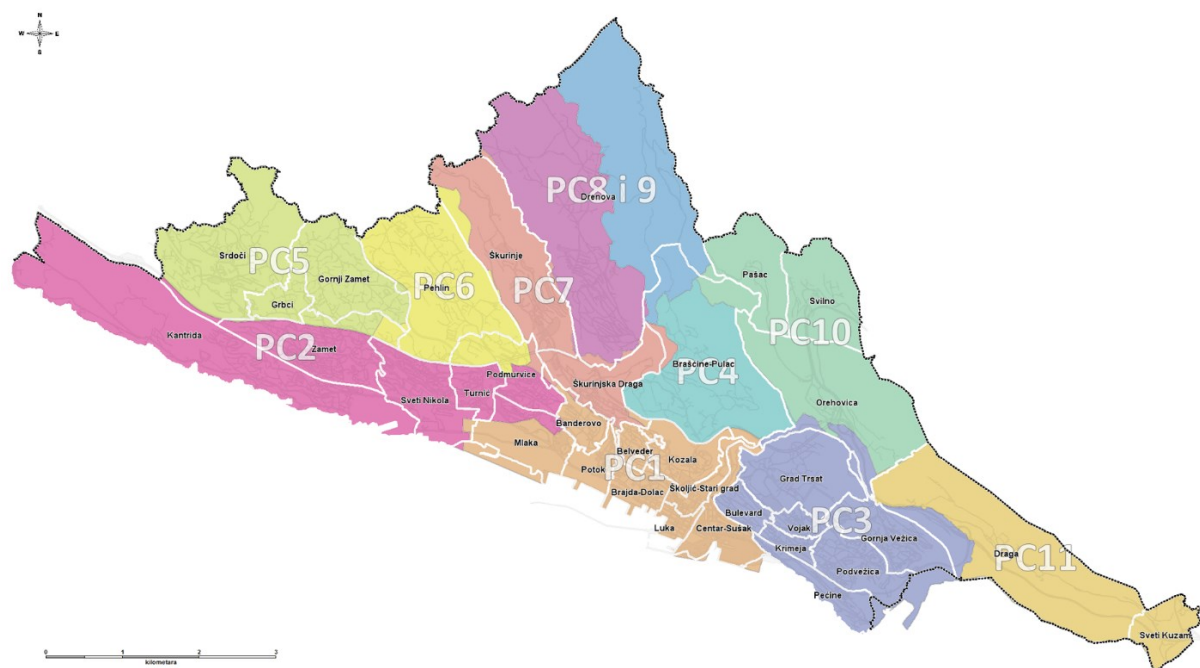
Izvor: Prostorni plan uređenja grada Rijeke, Generalni urbanistički plan grada Rijeke - Obrada izrađivača

II.2. SUSTAV NASELJA

II.2.1. Organizacija Grada

Prema *Zakonu o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj* (NN, br. 86/06, 125/06–ispravak, 16/07–ispravak, 95/08–Odluka USHR, 46/10–ispravak, 145/10, 37/13, 44/13, 45/13), Grad Rijeku čini jedno naselje, *Rijeka*. Sukladno *Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi* (NN, br. 33/19), na području Grada osnovana su 34 mjesna odbora. Osim prethodne podjele, u cilju analize razvojnih procesa u prostoru, prilikom izrade Prostornog plana uređenja grada Rijeke i Generalnog urbanističkog plana grada Rijeke provedena je *planerska* podjela grada na 11 *prostornih cjelina* (PC) kao osnovne analitičke jedinice, te *prostorne zone* (PZ) kao manje dijelove svake prostorne cjeline. Budući da granice prostornih cjelina *ne prate izravno granice mjesnih odbora*, s obzirom na raspoloživost podataka te njihovu analizu u cilju praćenja prostornih promjena koje su izazvale demografske promjene u međupopisnom razdoblju, za potrebe ovoga Izvješća sačinjena je adaptacija sustava prostornih cjelina na način da su istima pridružena područja odgovarajućih mjesnih odbora, te se u tabličnom prikazu na ovakav način mogu uočiti promjene na obje promatrane razine.

Grafički prikaz 6. Odnos granica mjesnih odbora i prostornih cjelina

Izvor: Odjel za razvoj, urbanizam, ekologiju i gospodarenje zemljištem Grada Rijeke

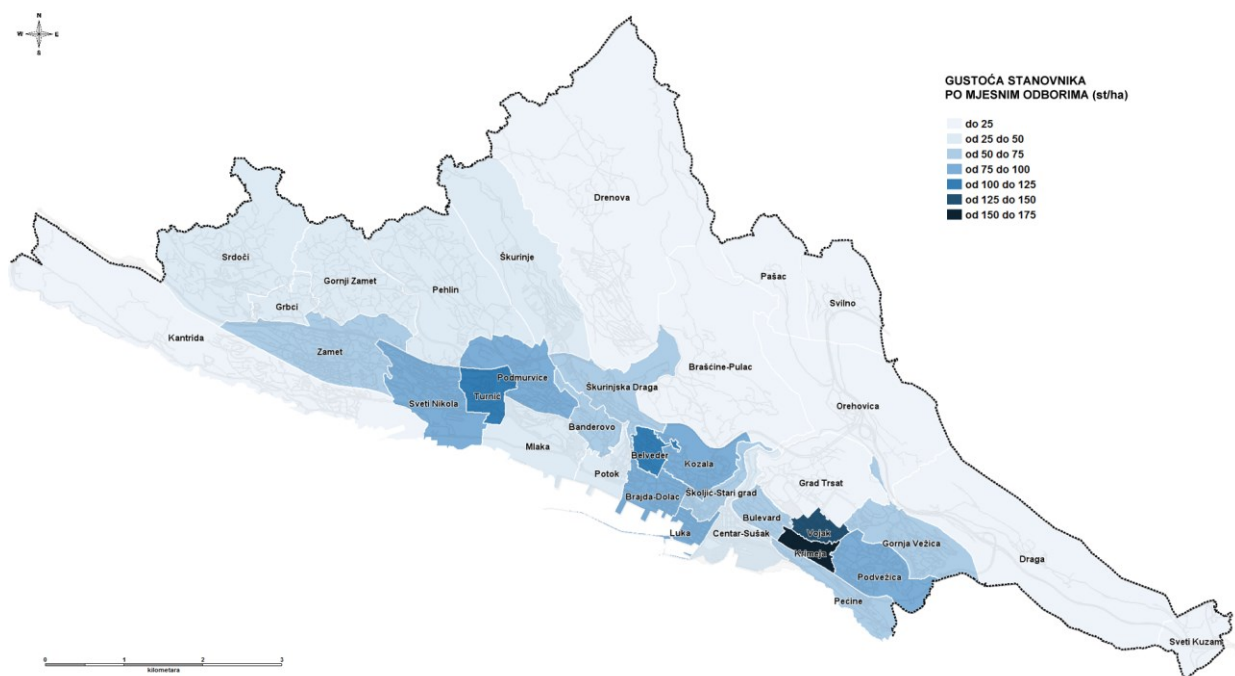
Tablica 19. Broj stanovnika mjesnih odbora grada Rijeke prema popisima iz 2001. i 2011.

Naziv PC Mjesni odbor	Površina (ha)	Stanovnika		Udio %		Promjena		Gustoća	
		2001.	2011.	2001.	2011.	broj	%	st/ha	st/km ²
PC-1, Gradsko središte	(6) 404,1	30.824	25.323	21,5	19,7	-5.501	-17,8	62,7	(2) 6.267
Banderovo	35,8	2.723	2.235	1,9	1,7	- 488	-17,9	62,4	
Belveder	31,9	4.104	3.501	2,9	2,7	- 603	-14,7	109,7	
Brajda-Dolac	41,3	5.160	4.085	3,6	3,2	-1.075	-20,8	98,9	
Centar-Sušak	66,1	2.120	1.812	1,5	1,4	- 308	-14,5	27,4	
Kozala	60,7	6.170	5.284	4,3	4,1	- 886	-14,4	87,1	
Luka	21,9	1.790	1.318	1,2	1,0	- 472	-26,4	60,2	
Mlaka	83,5	5.039	3.992	3,5	3,1	- 1.047	-20,8	47,8	
Potok	35,8	1.770	1.448	1,2	1,1	- 322	-18,2	40,4	
Školjić	27,1	1.948	1.648	1,4	1,3	- 300	-15,4	60,8	
PC-2, Podmurvice-Preluk	*(1) 717,2	40.743	34.933	28,4	27,2	-5.810	-14,3	48,7	(3) 4.871
Kantrida	362,2	6.702	6.005	4,7	4,7	- 697	-10,4	16,6	
Podmurvice	78,4	6.653	5.988	4,6	4,7	- 665	-10,0	76,4	
Sveti Nikola	98,8	11.526	9.249	8,0	7,2	- 2.277	-19,8	93,6	
Turnić	37,3	5.659	4.539	4,0	3,5	- 1.120	-19,8	121,7	
Zamet	140,5	10.203	9.152	7,1	7,1	- 1.051	-10,3	65,1	
PC-3, Sušačko područje	(4) 409,5	29.096	25.835	20,3	20,1	- 3.261	-11,2	63,1	(1) 6.309
Bulevard	28,7	2.474	2.067	1,7	1,6	- 407	-16,5	72,0	
Gornja Vežica	90,4	7.731	6.783	5,4	5,3	- 948	-12,3	75,0	
Grad Trsat	130,4	2.336	2.296	1,6	1,8	- 43	-1,7	17,6	
Krimeja	19,1	3.776	3.180	2,6	2,5	- 596	-15,8	166,5	
Pećine	48,6	3.118	2.545	2,2	2,0	- 573	-18,4	52,4	
Podvežica	72,6	7.160	6.110	5,0	4,8	- 1.050	-14,7	84,2	
Vojak	19,7	3.501	2.854	2,4	2,2	- 647	-18,5	144,9	

PC-4, Kozala-Pulac	(8) 319,3	2.172	2.338	1,5	1,8	+ 166	+ 7,6	7,3	(8) 732
Braščine-Pulac	319,3	2.172	2.338						
PC-5, Martinkovac-Drnjevići	(7) 395,1	12.289	13.045	8,6	10,1	+ 756	+6,2	33,0	(5) 3.302
Gornji Zamet	131,4	4.950	4.829						
Grbci	35,7	1.711	1.694	1,2	1,3	- 17	-1,0	47,5	
Srdoči	228,3	5.628	6.522	3,9	5,1	+ 894	+15,9	28,6	
PC-6, Pehlin	(10) 231,6	4.866	5.553	3,4	4,3	+ 687	+13,7	24,0	(6) 2.398
Pehlin	231,6	4.866	5.553						
PC-7, Škurinje	(9) 303,3	11.897	10.425	8,3	8,1	- 1.472	-12,4	34,4	(4) 3.437
Škurinje	213,5	6.444	5.751						
Škurinjska Draga	89,8	5.453	4.674	3,8	3,6	- 779	-14,3	52,0	
PC-8 i 9, Drenova	(2) 702,2	7.638	7.626	5,3	5,9	- 12	-0,2	10,9	(7) 1.086
Drenova	702,2	7.638	7.626						
PC-10, Orehovica-Pašac	(3) 463,2	1.941	1.845	1,4	1,4	- 204	-4,9	4,0	(10) 398
Orehovica	252,9	589	539						
Pašac	98,1	462	410	0,3	0,3	- 52	-11,3	4,2	
Svilno	112,2	890	896	0,6	0,7	+ 6	+0,7	8,0	
PC-11, Draga - Sv. Kuzam	(5) 408,1	1.757	1.703	1,2	1,3	- 54	-3,1	4,2	(9) 417
Draga	354,3	1.514	1.463						
Sveti Kuzam	53,8	243	240	0,2	0,2	- 3	-1,2	4,5	
UKUPNO	4.353,6	143.223	128.626			-14.597	-10,2	29,5	2.954

* oznaka poretka po veličini / Izvor: Obrada izrađivača Izvješća

Grafički prikaz 7. Prikaz gustoća stanovanja po mjesnim odborima Grada Rijeke

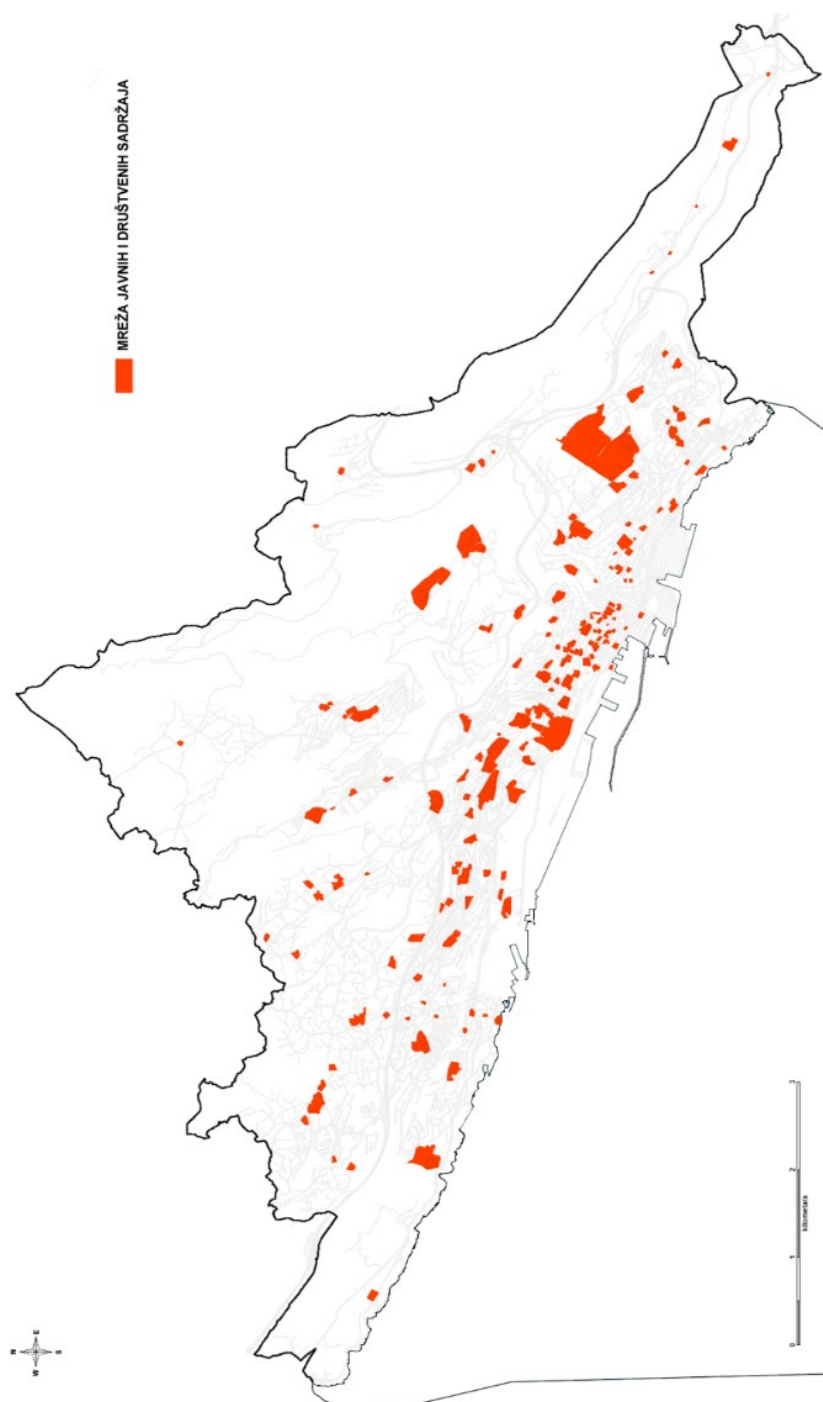
Izvor: Odjel za razvoj, urbanizam, ekologiju i gospodarenje zemljištem Grada Rijeke

Usporedbom podataka iz popisa stanovništva provedenih 2001. i 2011. godine, razvidno je:

- najveće smanjenje broja stanovnika, za oko 11.300 osoba, bilježe područja *Gradskog središta* (17,8%) i *Podmurvice-Preluk* (14,3%). Izrazito je zabrinjavajući gubitak više od četvrtine žitelja u MO Luka, kao i petine stanovništva u lancu Mjesnih odbora: Potok (18%)-Mlaka (21%)-Turnić (20%)-Sveti Nikola (20%). S obzirom na razinu komunalne i opremljenosti javnim i društvenim sadržajima te značajne atraktore u prostoru navedenih mjesnih odbora, ovakvu pojavu trebalo bi dublje analizirati;
- *Sušačko područje*, iako najgušće naseljeno (>6.300 st./km²), bilježi prosječni pad broja stanovnika od 11%, ali u pojedinim mjesnim odborima pad dosiže i do 18,5% (MO Pećine, najniže gustoće stanovanja od 52 st./ha), te MO Vojak, visoke gustoće stanovanja od 145 st./ha. Dok je primjer Pećina moguće povezati s demografskom tranzicijom, primjer MO Vojak zaslužuje dublju analizu, posebno u svijetlu privlačne moći značajnih gradskih sadržaja (Kampus, KBC i sl.), što će se moći utvrditi tek popisom 2021. godine;
- gradska područja *Kozala-Pulac*, *Martinkovac-Drnjevići* i *Pehlin* jedina su zabilježila pozitivne demografske promjene. Iako je riječ o malom ukupnom povećanju od 1.609 stanovnika, moguće je očekivati nastavak ovakvih kretanja, posebno na područjima *Kozala-Pulac* i *Pehlin* s obzirom na njihove prostorne rezerve, dok će na području *Martinkovac-Drnjevići* mogući rast bilježiti isključivo MO Srdoči, a zbog dovršene tehničke pripreme značajne površine građevinskog zemljišta.
- gotovo zanemarivi gubitak stanovništva od 0,2% zabilježen je na Drenovi, što se može dovesti u vezu s visokom razinom izgrađenosti područja Donje Drenove te ograničenih mogućnosti izgradnje na Gornjoj Drenovi koja, kao i područje Brašćine-Pulac, predstavlja veliki rezervat za obiteljsku izgradnju, ali i vrlo zahtjevan u pogledu pripreme i opremanja komunalnom infrastrukturom, prometnicama, javnim površinama i sadržajima uopće.
- *Gradsko središte* i *Sušačko područje* ostaju područja najviše gustoće stanovanja (≈ 6.300 st./km²), a porast gustoća moguće je očekivati na gradskim područjima *Kozala-Pulac*, *Martinkovac-Drnjevići* i *Pehlin*.

II.2.2. Društvena suprastruktura

Grafički prikaz 8. Prikaz postojećih i planskih lokacija namijenjenih izgradnji i razvoju javnih i društvenih sadržaja sukladno Prostornom planu uređenja grada Rijeke i Generalnom urbanističkom planu grada Rijeke

Izvor: Odjel za razvoj, urbanizam, ekologiju i gospodarenje zemljištem Grada Rijeke

II.2.2.1. Ustanove javnih službi

- *Tijela državne, regionalne i lokalne uprave*

Tijela uprave smještena su unutar najužeg gradskog središta u zoni mješovite namjene, ali bez koncentracije u zasebne prostorne mikrocjeline. Utjecaj upravnih tijela na stanje u prostoru u promatranom razdoblju potrebno je analizirati primarno u svjetlu rezultata njihovih aktivnosti i inicijativa, te se u tom smislu, osim prikaza zakonodavnog okvira prostornog planiranja koji uspostavlja država (usp. I.2.), položaja i uloge Primorsko-goranske županije (usp. I.4.) i Grada (usp. III.1.) u planiranju i provedbi dokumenata prostornog uređenja, naglašava uspostava *urbanih aglomeracija/područja* kao posebnog oblika povezivanja jedinica lokalne samouprave u gravitirajućem području dijela velikih gradova u Republici Hrvatskoj na programskoj i zakonskoj osnovi (kriterij $\geq 30\%$ dnevnih migranata prema centru aglomeracije, teritorijalna kompaktnost).

Urbana aglomeracija Rijeka (u daljnjem tekstu: UAR) osnovana je odlukom ministra Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije 21. rujna 2015. godine, kao prva urbana aglomeracija u Republici Hrvatskoj, a čine je gradovi Rijeka, Kastav, Kraljevica i [Opatija te općine Čavle, Klana, Kostrena, Lovran, Mošćenička Draga i Viškovo](#). UAR obuhvaća 414 km² (11,5% kopnene površine PGŽ) i 188.797 stanovnika odnosno 64% ukupnog stanovništva Županije.

Krajem studenog 2015. godine u Klani je potpisan *Sporazum o suradnji na izradi i provedbi Strategije razvoja Urbane aglomeracije Rijeka*, a potom osnovana Koordinacija za izradu i provedbu Strategije koju čine gradonačelnici i načelnici u sastavu UAR. Strategija je temeljena na strateškim i prostornim dokumentima gradova i općina u sastavu UAR, a povezana je i sa strateškim dokumentima višeg reda. Donošenjem *Strategije razvoja Urbane aglomeracije Rijeka za razdoblje 2016.–2020. godine* na Gradskom vijeću Grada Rijeke krajem ožujka 2017., utvrđeni su zajednički ciljevi razvoja UAR kao i prioriteti i mjere kojima će se utjecati na poboljšanje stanja na njezinom području.

Ishodišta osnivanja UAR jesu *Sporazum o partnerstvu* koji je Republika Hrvatska potpisala s Europskom unijom krajem 2014. godine te *Zakon o regionalnom razvoju*, donesen 2014. (NN, br. [147/14](#), [123/17](#)) kojim su utvrđene mogućnosti osnivanja urbanih aglomeracija (Zagreba, Splita, Rijeke i Osijeka), većih urbanih područja (Pula, Slavonski Brod i Zadar) te manjih urbanih područja (ostavljena za daljnje cikluse ulaganja), kao i načelni okvir upravne organizacije i rada ovih područja u cilju provedbe mehanizma *integriranih teritorijalnih ulaganja* (u daljnjem tekstu: ITU). Urbane aglomeracije/područja, zasad, predstavljaju dobrovoljne asocijacije koje nemaju političkih niti upravnih ovlasti, ali su usmjerene na oblikovanje i provođenje projekata od zajedničkog interesa, nadilazeći tako ograničenja nastala upravnom reorganizacijom Republike Hrvatske iz 1993.

Mehanizam Integriranih teritorijalnih ulaganja (ITU) provodi Europska unija u okviru *Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija“ 2014.-20.* (financiran iz Europskog fonda za regionalni razvoj i Kohezijskog fonda), te *Operativnog programa „Učinkoviti ljudski potencijali“ 2014.-2020.* (financiran iz Europskog socijalnog fonda), a u cilju jačanja uloge gradova kao pokretača gospodarskog razvoja. Kroz ITU mehanizam provode se aktivnosti održivog urbanog razvoja na cjelokupnom području urbane aglomeracije, a konkretni projekti oblikuju se unutar specifičnih ciljeva (SC) utvrđenim u operativnim programima i to: *Napredna poslovna infrastruktura i odgovarajuće usluge* (SC3a2), *Povećanje učinkovitosti sustava toplinarstva* (SC4c3), *Korištenje kulturne baštine u funkciji turizma* (SC6c1), *Korištenje zapuštenih prostora (ind. i vojna zemljišta)* (SC6e2), *Čisti urbani promet* (SC7ii2), *Aktivnosti za mlade nezaposlene* (SC8ii2) i *Deinstitucionalizacija socijalnih i zdravstvenih usluga* (SC9i1, 9iv2).

Za provedbu projekata održivog urbanog razvoja Republici Hrvatskoj na raspolaganju je 345,35 mil. EUR, od čega 49,59 milijuna eura za Urbanu aglomeraciju Rijeka. Iako Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU (MRRFEU) predstavlja upravljačko tijelo za provedbu ITU mehanizma u Republici Hrvatskoj, svaka urbana aglomeracija/područje bila je dužna osnovati vlastito ITU posredničko tijelo, te je za UAR u sklopu Odjela za razvoj, urbanizam, ekologiju i gospodarenje zemljištem osnovana **Direkcija za provedbu integriranih teritorijalnih ulaganja (ITU PT)**. Temeljem *Sporazuma o obavljanju delegiranih i s njima povezanih zadaća i aktivnosti u okviru Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija“ u financijskom razdoblju 2014.-2020.*, iz travnja 2017., *Direkcija* je nositelj provedbe dijela postupka dodjele bespovratnih sredstava poput

ocjenjivanja kvalitete projektnih prijedloga, rangiranja odabranih projektnih prijedloga nakon objave poziva za njihovu dostavu po pojedinim specifičnim ciljevima te drugih zadaća i obveza na ostvarenje ITU provedbenog plana. Troškove rada Direkcije, od osnutka do kraja 2023. godine, pokriva MRRFEU u iznosu do 85%, a ostatak Grad Rijeka, kako je utvrđeno ugovorom o pružanju tehničke pomoći iz kolovoza 2017. godine.

U prosincu 2017. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije objavilo je prvi *Poziv na dostavu projektnog prijedloga za strateški projekt „Revitalizacija kompleksa Benčić – Cigleni i T-objekt“*, u specifičnom cilju 6e2 *Obnova brownfield lokacija* (bivša vojna i industrijska područja), u okviru Operativnog programa konkurentnost i kohezija, s 15. veljače 2018. kao rokom za dostavu projektnog prijedloga. Realizacijom Poziva izravno se dodjeljuju bespovratna sredstva za revitalizaciju dijela kompleksa Benčić u iznosu do najviše 68.206.564,80 HRK. Sljedeći poziv, Ministarstvo je objavilo 29.12.2018. s rokom prijave do 15.2.2019., za izravnu dodjelu 54.563.477,01 HRK u svrhu realizaciju projekta *Jačanje sustava javnog prijevoza na području UA Rijeka* (specifični cilj 7ii1).

Grafički prikaz 9. Područje Urbane aglomeracije Rijeka

Izvor: Odjel za razvoj, urbanizam, ekologiju i gospodarenje zemljištem Grada Rijeke

- Pravosudne ustanove

Grad Rijeka sjedište je pravosudnih tijela županijske i gradske/općinske razine tj. Županijskog suda u Rijeci, Općinskog suda u Rijeci, Trgovačkog suda u Rijeci, Prekršajnog suda u Rijeci te Upravnog suda u Rijeci. Reorganizacijom sudske mreže, od 1. travnja 2015. godine općinski sudovi u Crikvenici, Delnicama, Krku, Malom Lošinj, Opatiji i Rabu prestaju djelovati i postaju Stalne službe Općinskog suda u Rijeci, a jednako tako dokinuti su Prekršajni sud u Crikvenici, Delnicama, Krku, Malom Lošinj, Opatiji, Rabu i u Senju koji nastavljaju djelovati kao stalne službe Prekršajnog suda u Rijeci.

U pravosudnom sustavu poseban utjecaj na stanje u prostoru imaju zemljišno-knjižni odjeli u sastavu općinskih sudova, a s obzirom na vođenje i održavanje zemljišnih knjiga odnosno svih pravnih procesa vezanih uz utvrđivanje vlasništva nad nekretninama. U cilju uređenja zemljišnih knjiga na području grada Rijeke i usklađenja katastra i gruntovnice, još 2002. godine Grad Rijeka je sklopio s Državnom geodetskom upravom Sporazum o provođenju tehničke reambulacije i katastarske izmjere, pri čemu Grad Rijeka pokriva 60%, a Državna geodetska uprava 40% iznosa troškova.

S obzirom na veličinu problema, Vlada Republike Hrvatske pokrenula je 2003. godine putem Ministarstva pravosuđa i Državne geodetske uprave **Nacionalni program sređivanja zemljišnih knjiga i katastra**

skraćenog naziva **Uređena zemlja**. Obnavljanje zemljišnih knjiga provodi se sukladno odredbama *Zakona o zemljišnim knjigama* (NN, br. 91/96, 68/98, 137/99, 114/01, 100/04, 107/07, 152/08, 126/10, 55/13, 60/13, 108/17). Preduvjet za provođenje postupaka jest izrada karata stvarnog stanja, odnosno tehničke reambulacije i katastarske izmjere u svrhu izrade katastra nekretnina, sukladno odredbama *Pravilnika o katastarskoj izmjeri i tehničkoj reambulaciji* (NN, br. 147/08).

Na području Rijeke obnovom zemljišnih knjiga obuhvaćene su katastarske općine Sušak, Stari grad, Draga i Sveti Kuzam. Za K.o. Sušak, koja predstavlja oko 15% površine grada, izrađena je tehnička reambulacija, financirana zajmom Svjetske banke Republici Hrvatskoj (*Odluka o katastarskoj izmjeri (tehničkoj reambulaciji katastarskih podataka) na području katastarske općine Sušak*, NN, br. 69/2006.), a nakon toga su 2009. godine pokrenuti postupci izlaganja temeljem Odluke Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske iz svibnja 2008. Postupak obnavljanja zemljišnih knjiga zajednički provode katastarsko povjerenstvo Državne geodetske uprave Područnog ureda za katastar Rijeka i sudsko povjerenstvo Općinskog suda u Rijeci. Postupak je dugotrajan i dodatno otežan činjenicom da je katastarska općina pretežitim dijelom gusto izgrađena s velikim brojem čestica, posjednika i vlasnika. Budući da se kroz navedeni postupak preoblikovanja zemljišne knjige provodi i povezivanje zemljišne knjige i knjige položenih ugovora, time se dodatno usporava postupak sastavljanja novih zemljišno-knjižnih uložaka. U dosadašnjem postupku formirano je oko 8.500 novih čestica od kojih je za oko 5.100 utvrđeno vlasništvo. Do kraja 2018. provedeno je otvaranje nove zemljišne knjige za dio K.O. Sušak koja će obuhvatiti 2.769 novoformiranih čestica. Za područje k.o. Draga i Sveti Kuzam i k.o. Stari Grad (*Odluka o katastarskoj izmjeri (tehničkoj reambulaciji katastarskih podataka) na području Grada Rijeke za k.o. Stari Grad*, NN, br. 52/2006.) također je izrađena tehnička reambulacija (oko 3.100 novoformiranih čestica u K.O. Draga), ali daljnji postupci izlaganja nisu pokrenuti.

Osim sufinanciranja izrade novih reambuliranih katastarskih planova, za postupke izlaganja K.O. Sušak Grad Rijeka osigurao je i opremio (računala, telefoni, potreban namještaj) prostor za rad povjerenstava u prostorijama današnje Akademije primijenjenih umjetnosti na Trsatu, a za isti snosi i režijske troškove (telefon, voda, struja).

- Službe zaštite i spašavanja

Na području zaštite i spašavanja potrebno je istaknuti iskorak učinjen u promatranom razdoblju po pitanju smještaja *Hrvatske gorske službe spašavanja* (dalje: HGSS), nacionalne, dobrovoljne, stručne humanitarne i nestranačke udruge za spašavanje i pružanje prve medicinske pomoći u izvanrednim okolnostima od javnog značaja i interesa za Republiku Hrvatsku.

U listopadu 2013. godine, na zahtjev HGSS – Stanica Rijeka, Grad Rijeka donio je odluku o dodjeli prava građenja na 12.930 m² zemljišta smještenog unutar čvora Rujevica, na kojemu bi Stanica Rijeka trebala u roku od 5 godina izgraditi helidrom za potrebe hitnih intervencija te prostorije neophodne za rad Službe. Autocesta Rijeka- Zagreb d.d. izdala je suglasnost na projekt, uz uvjet izrade odgovarajuće studije utjecaja helidroma na sigurnost odvijanja prometa na riječkoj zaobilaznici, kojom će se predvidjeti mjere umanjavanja ili uklanjanja opasnosti za korisnike Centra i ceste u slučaju izvanrednih situacija.

II.2.2.2. Socijalne ustanove

U sustavu socijalne skrbi u Gradu Rijeci djeluje veliki broj ustanova nacionalne, županijske i gradske razine, ustanove vjerskih zajednica kao i brojne udruge građana. S obzirom na veliki broj programa usmjerenih na rješavanje potreba socijalno najpotrebnijih, ugroženih i/ili ranjivih skupina građana, u kontekstu ovoga Izvješća daje se presjek realizacije najvažnijih programa i aktivnosti od utjecaja na prostor, odnosno kulturu urbanog života.

Dječji dom «Tić» Rijeka osnovao je Grad Rijeka u travnju 2006. godine kao javnu ustanovu socijalne skrbi koja pruža psihosocijalnu pomoć djeci, mladima i njihovim obiteljima kroz program poludnevnog boravka, savjetodavnu stručnu pomoć te preventivnu djelatnost. Osnivanjem ustanove usustavljen je rad sa zlostavljanim i zanemarenom djecom koji je započeo 1998. godine. Ustanova je smještena na Brajdi, u prostoru ex vrtića Beli kamik, a njezin rad pomažu i Primorsko-goranska županija i Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi.

Osobe bez "krova nad glavom" mogu u Gradu Rijeci potražiti privremeni smještaj na dvije adrese, a obje financira Grad Rijeka od početka njihovog djelovanja.

Prihvatilište za beskućnike "Ruže sv. Franje", kapaciteta 12 ležaja, pokrenuo je 2007. godine Franjevački svjetovni red Mjesnog društva Trsat u prostorima koje je osigurala Riječka nadbiskupija. Beskućnici se u Prihvatilište upućuju putem *Centra za socijalnu skrb Rijeka*, a boravak u njemu posebno je usmjeren na rehabilitaciju i resocijalizaciju kako bi se osigurao njihov kvalitetan povratak u društvo. Sve osobe koje su smještene u Prihvatilištu imaju pravo na topli obrok, odnosno pučku kuhinju, a Grad financira program koji se odnosi na smještaj i prehranu beskućnika. Od 2013. godine u Ul. žrtava fašizma 12 djeluje *gradsko Prihvatilište za beskućnike*, uređeno za prihvati 15 osoba. Prihvatilište vodi *Udruga za beskućnike i socijalno ugrožene građane "Oaza"*, a osobe koje trebaju smještaj upućuju se u njega putem Centra za socijalnu skrb. Prostorije površine 218 m² osigurao je Grad koji sufinancira i godišnji program rada.

Grad Rijeka dodijelio je 2009. godine udruzi "Pegaz" na korištenje bez naknade gotovo 14.000 m² zemljišta u Sušačkoj dragi, a u cilju realizacije projekta terapijskog jahanja za djecu i osobe s invaliditetom. Projekt je uspješno pokrenut i (p)održan do danas.

Hospicij Marija Krucifiksa Kozulić-Ustanova za palijativnu zdravstvenu skrb započeo je s radom u siječnju 2013. Riječ je o ustanovi koju je osnovala Riječka nadbiskupija s ciljem pružanja cjelovite skrbi bolesnicima u terminalnoj fazi. Hospicij kapaciteta 9 ležajeva, s pratećim sadržajima (kapelica, tiha soba, predavaonice, gostinske sobe, zajednička blagavaonica, prostor za volontere, prostor za stručne vanjske suradnike, prostor za infektivni otpad, arhiva, sanitarni čvorovi, garderoba, praonica), uređen je na oko 1.200 m² zatvorene površine ex Bogoslovije na Belvederu, a na raspolaganju ima i park za šetnju s bolesnicima. Od osnutka Hospicija, Grad Rijeka sudjeluje u sufinanciranju troškova rada.

Početkom listopada 2015. godine **Grad Rijeka i Republika Hrvatska (s udjelima 51% : 49 %), osnovale su Centar za profesionalnu rehabilitaciju Rijeka, kao ustanovu za organiziranje i izvođenje profesionalne rehabilitacije osoba s invaliditetom.** Rad Centra nastavlja se na pedesetogodišnju riječku tradiciju profesionalne rehabilitacije koja se razvila zahvaljujući brizi o radnicima razvijene riječke industrije, a reguliran je *Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji* i zapošljavanju osoba s invaliditetom (NN, br. 157/2013, 152/14) i *Pravilnikom o profesionalnoj rehabilitaciji i centrima za profesionalnu rehabilitaciju osoba s invaliditetom*. U tom cilju Centar provodi brojne aktivnosti među kojima se ističu organiziranje i izvođenje usluga profesionalne rehabilitacije samostalno ili u suradnji sa srednjoškolskom ustanovom ili drugom pravnom osobom, analiza tržišta rada, mogućnosti zapošljavanja i uključivanja u rad, radno osposobljavanje, dokvalifikacija, prekvalifikacija i programi za održavanje i usavršavanje radnih i radno-socijalnih vještina i sposobnosti u razdoblju zapošljavanja, posredovanje pri zapošljavanju korisnika tijekom i nakon provedene profesionalne rehabilitacije i sl.

Socijalno ugroženim građanima na raspolaganju je 180 stambenih jedinica tzv. nužnog smještaja (jedinicu čini jedna ili više prostorija najmanje površine 16 m², uz mogućnost korištenja vode i zajedničkoga sanitarnoga čvora) u objektima **na trima gradskim lokacijama** u kojima istodobno može stanovati nešto više od 400 osoba. Tijekom proteklog razdoblja, na objektu nužnog smještaja u Ul. Antuna Mihića 2/A (Škurinjska draga) provedena je sanacija krova.

Za pomoć osobama s psihičkim poteškoćama na raspolaganju je Psihijatrijska bolnica Lopača, specijalna zdravstvena ustanova na sekundarnoj razini zdravstvene zaštite, kapaciteta 165 ležaja, čiji je osnivač Grad Rijeka. U cilju podizanja standarda boravka pacijenata i rada medicinskog osoblja, u promatranom razdoblju izvedeni opsežni radovi sanacije uređaja za biološko pročišćavanje voda te sanacije dotrajale čelične bravarije, obnove krova, fasade i vanjske stolarije na paviljonu „B“ u okviru podizanja energetske učinkovitosti kao i uređenja 2. kata istog paviljona.

II.2.2.3. Zdravstvene ustanove

Zakonom o zdravstvenoj zaštiti određeno je da zdravstvenu zaštitu provode zdravstvene ustanove u državnom i županijskom vlasništvu, kao i u vlasništvu drugih pravnih i fizičkih osoba. U tom smislu na području Grada Rijeke djeluju sljedeći nositelji zdravstvene zaštite:

- *Dom zdravlja PGŽ Rijeka* - osnivač Primorsko-goranska županija- u sklopu koje djeluju: 28 liječnika opće/obiteljske medicine, 51 liječnik-specijalist različitih specijalnosti te 42 djelatnika u palijativnoj skrbi, patronaži i zdravstvenoj njezi u kući;
- *Privatne zdravstvene ustanove* - ordinacije opće medicine (58), pedijatrijske ordinacije (7), ginekološke (10), specijalističke (19), medicine rada (4), stomatološke (132), zubotehnički laboratoriji (39), biokemijski i citološki laboratorij (2), poliklinike (25), njega u kući (10) i dr.
- 26 ljekarni i 21 trgovačko društvo;
- *Klinički bolnički centar*- osnivač Republika Hrvatska- nositelj zdravstvene zaštite na tercijarnoj, bolničkoj razini i Psihijatrijska bolnica Lopača, bolnička ustanova osnovana od Grada Rijeke.

Tijekom promatranog razdoblja, prema podacima Nastavnog zavoda za javno zdravstvo, bitno je poboljšana zdravstvena zaštita prema kriteriju broja stanovnika koji pokriva jedan liječnik odnosno jedan zubni liječnik, kako je prikazano:

Tablica 20. Odnos broja stanovnika i liječnika i liječnika-stomatologa, 2007. i 2016.

	Broj stanovnika/1 liječnika		Broj stanovnika/1 zubnog liječnika	
	svega	Primarne zdravstvene zaštite	svega	Primarne zdravstvene zaštite
2007.	236	1.253	689	2.029
2016.	165	1.169	527	1.539

Izvor: Zdravstveno-statistički ljetopis Primorsko-goranske županije, www.zzjzpgz.hr

Smanjenje broja stanovnika/na 1 liječnika iznosi oko 24% u području dentalne medicine, dok se u ostalim medicinskim područjima kreće od oko 7%, ako je riječ o primarnoj zdravstvenoj zaštiti, odnosno za čak 30% kadahe riječ o sveukupnom broju liječnika tj. liječnika svih specijalnosti.

U promatranom razdoblju najveći pomaci učinjeni su u rješavanju prostornih potreba za razvoj *Kliničkog bolničkog centra Rijeka* (u nastavku: KBC), jednog od pet kliničkih bolničkih centara u Republici Hrvatskoj i jedinog na području županija Sjevernog Jadrana. Budući da višedesetljetna lokacijska rascjepkanost KBC-a (lokaliteti Rijeka, Sušak i Dječja bolnica Kantrida) bitno utječe na racionalnost i ekonomičnost poslovanja i stvara prepreku daljnjem razvoju, smještaj KBC-a određen je *Generalnim urbanističkim planom* na Lokalitetu Sušak, na površini od 8,4 hektara, koja obuhvaća postojeći bolnički kompleks i dio površine bivše vojarne Trsat. *Detaljni plan uređenja Sveučilišnog kampusa i Kliničkog bolničkog centra na Trsatu* omogućuje izgradnju bolničkih građevina do 147.000 m² bruto-razvijene površine (bez podzemnih garaža), u cijelosti prema suvremenim standardima i uz mogućnost rekonstrukcije dijela postojećih građevina (Glavna zgrada, Poliklinika i dr.). Osim podizanja prostornog standarda i kvalitete zdravstvene usluge, novi KBC izravno se povezuje sa Sveučilišnim kampusom što je izuzetno važno za njegovo djelovanje kao nastavne baze Medicinskog fakulteta.

Novi bolnički kompleks gradit će se u fazama koje obuhvaćaju funkcionalne i graditeljske cjeline:

1. građevina termoeenergetskog bloka, centralne kuhinje i servisnog pogona te višekratno nadzemno parkiralište,
2. zgrada Dječje bolnice i Klinike za ginekologiju i porodništvo,
3. Centralna bolnička građevina (poliklinika, stacionar i dr.) i rekonstrukcija Glavne zgrade bolnice.

Istom po donošenju Detaljnog plana uređenja, Grad Rijeka inicirao je rješavanje imovinsko-pravne pripreme Lokaliteta Sušak. Značajniji pomaci uslijedili tek 2009., a konkretno rješavanje međusobnih odnosa tijekom 2010. godine kada je tadašnji Središnji ured za upravljanje državnom imovinom i formalno prihvatio opciju sveobuhvatne zamjene nekretnina. Nakon provođenja potrebnih predradnji, Gradsko vijeće Grada Rijeke

donijelo je u studenom 2011. godine *Odluku o zamjeni nekretnina u vlasništvu Grada Rijeke, Kliničkog bolničkog centra Rijeka i Republike Hrvatske*. Odlukom je prihvaćena sveobuhvatna zamjena nekretnina prema kojoj *Grad Rijeka* prepušta KBC-u izgrađene i neizgrađene nekretnine na lokalitetu Sušak, ukupne površine 8.456 m² i vrijednosti 11,986 mil. HRK (Grad Rijeka je u zadnjem kvartalu 2010. već bio otkupio 3.700 m² zemljišta, za što je bilo isplaćeno oko 3 mil. HRK), KBC Rijeka prepušta Gradu Rijeci za potrebe poticane stambene izgradnje neizgrađeno građevinsko zemljište na Škurinjskom plasu, površine 13.759 m², procijenjene vrijednosti 3,481 mil. HRK i neizgrađeno zemljište na Podpinjolu, površine 4.541 m² i procijenjene vrijednosti od 5,436 mil. HRK, za potrebe izgradnje javnog parkirališta, a Republika Hrvatska prepušta Gradu Rijeci u vlasništvo ex vojarnu Draga površine 34.531 m², ukupne vrijednosti od 17,043 mil. HRK, za razvijanje planirane komunalno-servisne zone. Razliku u vrijednosti nekretnina u iznosu od 1.4 mil HRK, Grad Rijeka obvezao se platiti Republici Hrvatskoj. U svibnju 2012. godine, radi formiranja planske građevne čestice, Grad Rijeka dodijelio je KBC-u pravo građenja na dodatnih 37.657 m² površine ex vojarne Trsat, vrijedne oko 11,4 mil. HRK.

U rujnu 2016. godine započeli su iskopi građevinske jame, kao preduvjeta pokretanja 1. faze izgradnje. Građevinska jama tlocrtne je površine 9.600 m², zahtijeva iskop preko 160.000 m³ materijala, a vrijednost radova okončanih u rujnu 2017. i pratećih usluga nadzora iznosila je oko 15,5 milijuna kuna.

Projekt nove Dječje bolnice i Klinike za ginekologiju i porodništvo obuhvaća izgradnju prostora za klinike dječje bolničke zaštite, ginekologije i porodništva, ali i tehnološko-gospodarski blok i višeetažno parkiralište smješteno između postojeće zgrade Poliklinike i Dukićeve ulice. Zgrada je razvijena na osam etaža, od kojih dvije podzemne, s ukupno 40.000 m² korisne površine. Osim kliničkih sadržaja, u nadzemnim etažama, površine oko 22.500 m², bit će smješteni i bolnički laboratoriji za potrebe cjelokupnog KBC-a Rijeka.

II.2.2.4. Ustanove odgoja i obrazovanja

Uspoređujući broj stanovnika prema popisu iz 2001. i 2011., vidljivo je kako je u međupopisnom razdoblju ostvarena negativna demografska razlika ne isključivo po osnovi pada ukupnog broja stanovnika (- 8.188 osoba, indeks promjene -97,3), već radi populacijskog gubitka u gotovo svim dobnim skupinama. Broj stanovnika smanjen je u skupinama predškolskog, školskog (izrazito) i akademskog uzrasta (značajno), a ukupna razlika od 16.700 stanovnika iznosi petinu broja stanovnika istih uzrasta popisanih 2001. godine. Povećanje je vidljivo jedino kod stanovnika starijih od 60 godina i to za 10.121 osobu. Paradoksalno, demografski gubitak u skupinama školskog i akademskog uzrasta događa se istovremeno s procesom podizanja standarda odgoja i obrazovanja na svim razinama.

Tablica 21. Promjena unutar obrazovnih skupina u broju stanovnika PGŽ prema popisu 2001. i 2011.

Uzrast	Godine	2001.	2011.	Razlika	Indeks promjene 2011./2001.
Predškolski	0-6	17.900	17.323	- 577	96,8
Školski	7-18	40.717	30.411	- 10.306	74,7
Akademski	19-24	25.620	19.805	- 5.815	77,3
Odrasli	25-59	151.436	149.825	- 1.611	98,9
Umirovljenici	>60	68.710	78.831	+ 10.121	114,7
Ukupno		* 304.383	296.195	- 8.188	97,3

Izvor: Državni Zavod za statistiku, *Popis stanovništva 2001. i 2011. godine*

* Prema Državnom zavodu za statistiku, 2001. godine u PGŽ je popisano ukupno 305 505 osoba, međutim za njih 1 122 nisu poznati podaci o starosnim godinama, stoga nisu ni korišteni pri analizi

- **Sustav predškolskog odgoja**

U odnosu na prethodno, tijekom razdoblja 2007.-18. sustav predškolskog odgoja i obrazovanja značajno je ojačao te je od 38 građevina u pedagoškoj 2009./10., narastao na 45 građevina dječjih vrtića, ukupnog smještajnog kapaciteta od gotovo 4.000 djece.

Grad Rijeka osnivač je Dječjeg vrtića Rijeka, najveće javne ustanove predškolskog odgoja i obrazovanja na području Primorsko-goranske županije, koja je temeljni nositelj Programa javnih potreba u predškolskom odgoju i obrazovanju te skrbi o djeci rane i predškolske dobi na području grada Rijeke. Dječji vrtić Rijeka organiziran je kroz pet centara predškolskog odgoja: Sušak, Maestral, Potok, Turnić i Zamet, koji okupljaju 31 podcentar predškolskog odgoja tj. dječji vrtić. Na svim ovim lokacijama provode se različiti programi odgoja i obrazovanja kojima je u pedagoškoj godini 2017./18. bilo obuhvaćeno 84% od ukupnog broja upisane djece, a ista djelatnost provodi se i u Dječjoj bolnici Kantrida. Osnivači privatnih dječjih vrtića jesu: Katolička crkva putem Družbe sestara Presvetog srca Isusova (2 vrtića, od kojih 1 područni) i Družbe sestara milosrdnica sv. Vinka Paulskog (1 vrtić), fizičke osobe (11 vrtića, od kojih 3 područna), te udruga Društvo prijatelja waldorfske pedagogije (1 vrtić).

Tablica 22. Pregled broja dječjih vrtića i upisane djece u Rijeci i PGŽ u razdoblju 2009.-2018.

Pedagoška godina	Broj vrtića u Rijeci	Upisane djece u Rijeci	Broj djece U PGŽ	Udio Ri u PGŽ (%)	Broj zaposlenih u Rijeci
2009./10.	38*	3.463	8.060	43,0	444
2010./11	39	3.646	7.958	45,8	452
2011./12.	41	3.864	8.781	44,0	528
2012./13.	41	3.948	8.373	47,2	527
2013./14.	40	3.876	8.534	45,4	531
2014./15	42	3.918	8.678	45,1	535
2015./16.	41	3.808	8.707	43,7	537
2016./17.	45	3.905	9.003	43,4	587
2017./18.	45**	3.777	9.024	41,9	583
2018./19.	44	3.778	9.002	42,0	574

*Od 38 vrtića, u sklopu DV Rijeka je 28 vrtića s 3.087 djece, dok su ostali u sastavu 8 ustanova drugih osnivača.

** Od 45 vrtića, u sklopu DV Rijeka je 31 vrtić s 3.214 djece, dok su ostali u sastavu ustanova drugih osnivača

Izvor: Odjel za odgoj i školstvo grada Rijeke, Gradovi u statistici, www.dzs.hr

U odnosu na razdoblje do 2007. godine, ukupan broj privatnih vrtića se udvostručio. Iako privatni vrtići predstavljaju gotovo 1/3 ukupnog broja vrtićkih građevina, u pogledu smještajnog kapaciteta dostatni su za prihvrat tek oko 16% upisane jasličke i vrtićke djece. Gotovo identične odnose nalazimo i u pogledu zaposlenih: 2017. godine u sustavu Dječjeg vrtića Rijeka bilo je angažirano 494 djelatnika tj. 85% od ukupnog broja zaposlenih u djelatnosti predškolskog odgoja i obrazovanja u Rijeci, dok su preostali zaposleni djelatnici privatnih vrtića

Pomake koje bilježimo u sustavu predškolskog odgoja i obrazovanja u promatranom razdoblju treba zahvaliti značajnim ulaganjima u izgradnju sustava, posebice u segmentu kapitalne izgradnje kojom je mreža vrtića u sastavu Dječjeg vrtića Rijeka povećana za preko 5.500 m², a smještajni kapacitet za preko 500 polaznika:

- DV Drenova, 2010. - povećan rekonstrukcijom za oko 1.200 m², a kapacitet za 145 novih polaznika;
- DV "Srdoči", 2011. – nova građevina površine oko 1.300 m², kapacitet 145 djece,
- DV "Mavrica", Pehlin, 2014. - nova građevina površine oko 1.250 m², kapacitet 105 djece,

- DV "Radost", 2014. – adaptacijom dotadašnjeg prostora Centra za autizam površine oko 200 m², osiguran smještaj 45 djece,
- DV "Morčić", 2017. – na mjestu vrtića površine 450 m² za smještaj oko 110 djece izgrađena nova građevina površine 2.075 m² i kapaciteta 175 djece.

Osim gradnje novih građevina, u promatranom razdoblju dovršena je imovinsko-pravna priprema za izgradnju novog dječjeg vrtića na Rastočinama, povećanog kapaciteta u odnosu na postojeći, te pokrenuta izrada projektne dokumentacije za izgradnju istog.

Unatoč smanjenju broja poroda, u promatranom razdoblju vidljiva su dva usporedna procesa, tj. stalno povećanje broja djece upisane u vrtiće i u Rijeci i u PGŽ. Također, broj djece upisane u dječje vrtiće u Rijeci, u odnosu na broj djece obuhvaćene predškolskim odgojem u PGŽ dosegao je udio stanovnika Rijeke u stanovništvu PGŽ. Ovaj proces svakako je potaknut podizanjem standarda predškolskog odgoja, tj. ulaganjem JLS u izgradnju vrtića i zapošljavanje potrebnog osoblja, ali i promjenama u strukturi obitelji i razini osobnog i komunalnog standarda koji utječe na opredjeljenje za smještaj djeteta u vrtićku ustanovu. Uz ostale preduvjete, daljnje podizanje standarda predškolskog odgoja može predstavljati poticajnu mjeru demografskog oporavka.

U prostornom smislu, površina svih lokacija dječjih vrtića iznosi 9,34 ha. Od navedene površine, na vrtiće u sustavu DV Rijeka otpada 8,3 ha, a na private vrtiće otpada oko 1 ha, od čega gotovo trećinu površine lokacija čine vrtići Katoličke crkve. U odnosu na stanje prije 2017., površina lokacija vrtića povećana je za oko 0,5 ha, međutim ono nije ravnomjerno raspoređeno po segmentima. Naime, većina od 14 privatnih vrtića nije smještena u namjenski izgrađenim zgradama i kao njihov osnovni i/ili jedini sadržaj, pa u tom smislu površine čestica na kojima su takve građevine izgrađene (prevladavaju stambene i višestambene namjene) samo uvjetno predstavljaju površinu vrtiću pripadajuće parcele. Ipak, unatoč navedenom nedostatku, potrebno je naglasiti kako je znatan broj privatnih vrtića smješten u gradskim područjima u kojima DV Rijeka nema kapaciteta (Gornji Zamet) ili su isti još uvijek nedostatni (Srdoči).

Osim izgradnje novih vrtića, značajni su i zahvati podizanja energetske učinkovitosti. Izgradnjom fotonaponskih elektrana na DV Srdoči i Potok učinjen je iskorak u korištenju alternativnih izvora energije, dok je programom energetske obnove 2016.-17. obuhvaćeno još 7 dječjih vrtića DV Rijeka i to: Krijesnica i Turnić (dovršeno), Kvarner, Podmurvice, Krnjevo, Potok i Veseljko.

- **Sustav osnovnog i srednjeg obrazovanja**

Mrežu osnovnih i srednjih škola smještenih u Rijeci godišnje upisuje oko 15.000 učenika. U razdoblju od školske godine 2007./8. do 2017./18., ukupan broj učenika smanjio se od 16.174 (šk. god. 2009./10.) na 14.643 (šk. god. 2018./19), tj. za 10%. Smanjenje broja učenika kontinuirao se događa u mreži osnovnih škola Grada i Županije (-9 %), a još izraženije u mreži srednjih škola: -17% u Gradu i -20,5% na području Županije. Međutim, opisane trendove ne prati smanjenje broja nastavnog osoblja, što ukazuje na ulaganje velikih napora u očuvanju mogućnosti izbora obrazovanja i nastave.

Broj učenika koji pohađaju riječke osnovne škole u odnosu na broj djece osnovnoškolskog uzrasta na razini je udjela stanovnika Rijeke u ukupnom broju stanovnika PGŽ (oko 434). Međutim, srednje škole u Rijeci pohađa preko 2/3 od ukupnog broja učenika srednjoškolskog uzrasta u PGŽ, što je snažan pokazatelj koncentracije srednjoškolskog obrazovanja u Rijeci, te dnevnih i sezonskih migracija.

Tablica 23. Broj osnovnih i srednjih škola, učenika i nastavnika osnovnih i srednjih škola u Gradu Rijeci i Primorsko-goranskoj županiji u razdoblju 2007./8.-2018./19.

Školska godina	Škole u Rijeci		Učenici u Rijeci		Učenici u u PGŽ		Udio u PGŽ (%)		Nastavnika u Rijeci	
	osnovne	srednje	osnovne	srednje	osnovne	srednje	osnovne	srednje	osnovne	srednje
2007./08.	26	21	9.391	7.657	20.925	11.588	44,9	66,1	829*	
2008./09.	26	21	9.332	7.426	20.698	11.225	45,1	66,2	821*	763**
2009./10.	26	21	8.925	7.249	20.291	10.843	44,0	66,9	864	758**
2010./11.	26	21	8.657	7.131	19.984	10.639	43,3	67,0	849	762**

2011./12.	26	21	8.490	7.144	19.507	10.637	43,5	67,2	875	788
2012./13.	26	21	8.449	7.093	19.368	10.576	43,6	67,1	871	738
2013./14.	25	21	8.589	6.961	19.283	10.520	44,5	66,2	869	745
2014./15.	25	21	8.341	6.880	19.033	10.230	43,8	67,3	831	785
2015./16.	26	21	8.210	6.782	18.861	9.960	43,5	68,1	819	760
2016./17.	26	21	8.186	6.394	18.924	9.606	43,3	66,6	826	750
2017./18.	26	21	8.152	6.383	19.014	9.315	42,9	68,5	853	770
2018./19.	26	21	8.314	6.329	19.052	9.217	43,6	68,7	891	814

*Bez nastavnika u privatnoj OŠ Grivica

**Bez nastavnika Centra za odgoj i obrazovanje i Opće gimnazija s pravom javnosti

Izvor: Odjel za odgoj i školstvo Grada Rijeke, *Razvojna strategija Primorsko-goranske županije 2016.-2020;* Osnovne škole - 2009.-14., str. 113., Srednje škole - 2009.-14., str. 117.; 2014.-17.

Gradovi u statistici i Županije u statistici, www.dsz.hr

- Osnovno obrazovanje

Osnovno obrazovanje u Gradu Rijeci provodi se u 32 osnovne škole (uključujući i 4 područne) od kojih 2 pružaju samo glazbeno obrazovanje, a jedna škola obrazuje djecu s posebnim potrebama. Osnivač 26 škola je Grad Rijeka, waldorfske osnovne škole udruga građana, a u promatranom razdoblju, 2015. godine Riječka nadbiskupija utemeljila je Katoličku osnovnu školu „Josip Pavličić“.

Osim brojčanog povećanja, mreža riječkih osnovnih škola nije u promatranom razdoblju doživjela značajnijih lokacijskih promjena. Naime, dio osnovnih škola nastavio je dijeliti građevinu u kojoj djeluje s još jednom ustanovom i to: 4 škole s vrtićem, 2 sa srednjom školom te jedna s visokom školom. Unatoč opsežnih zahvata kojima je brojnim školskim građevinama podignuta građevinska kao i kvaliteta nastave i boravka učenika (primjerice, sanacije/uređenja sportskih dvorana O.Š. Vežica, Srdoči, Dolac, Turnić, Brajda, energetska obnova škola Vladimir Gortan, Nikola Tesla, Fran Franković, Kantrida, uređenje tzv. e-učionica i dr.), jedino su na O.Š. Srdoči izvedeni radovi dogradnje kojima je povećana površina škole za dodatnih 8 učionica odnosno 980 m².

U pogledu usklađenja površina lokacija osnovnih škola s planiranim prema Generalnom urbanističkom planu, u proteklom razdoblju otkupljeno je 1.365 m² zemljišta za povećanje lokacije O.Š. Vežica.

Tablica 24. Pregled osnovnih škola i površina lokacija kojima raspolažu

<i>Ustanova</i>	<i>Lokacija (m²)</i>	<i>Ustanova</i>	<i>Lokacija (m²)</i>
OŠ „Brajda“	6.765	OŠ Pećine	2.817
OŠ „Centar“	817	OŠ „Pehlin“	5.208
Područna škola Orehovica	305	OŠ Podmurvice	4.372
Područna škola Pašac	1.202	OŠ - SE „San Nicolo“	3.111
OŠ „Eugen Kumičić“	8.925	OŠ Srdoči	19.920
OŠ „Fran Franković“	13.335	OŠ Škurinje	8.058
OŠ Gornja Vežica	12.567	OŠ „Trsat“	3.920
OŠ Ivana Zajca	16.788	OŠ „Turnić“	5.888
OŠ Kantrida	11.446	OŠ Vežica	9.423

Područna škola pri Dječjoj bolnici Kantrida		OŠ „Vladimir Gortan“	11.019
OŠ Kozala	9.618	Područna škola Draga	256
OŠ „Nikola Tesla“	2.132	OŠ „Zamet“	9.348
OŠ Belvedere - SE Belvedere - Dijeli zgradu s DV „Maestral“	4.091	Katolička osnovna škola „Josip Pavličić“ Dijeli zgradu s Teologijom u Rijeci	8.580
OŠ Dolac - SE Dolac - Dijeli zgradu sa Srednjom talijanskom školom	2.960	Centar za odgoj i obrazovanje - djeluje kao osnovna i srednja škola	2.226
OŠ Gelsi - SE „Gelsi“ - Dijeli zgradu s DV „Gabbiano“	2.045	Osnovna glazbena škola A. Jug Matić	479
Osnovna waldorfska škola - s waldorfskim vrtićem djeluje u iznajmljenom prostoru	350	Osnovna glazbena škola I.M. Ronjgova -Dijeli zgradu sa Srednjom glazb. školom	1.404
		UKUPNO	189.375

Izvor: Mreža osnovnih škola na području grada Rijeke (NN, br. [70/11](#)), analiza i obrada podataka od strane izrađivača

- Srednje obrazovanje

Tijekom promatranog razdoblja, 2012. godine Primorsko-goranska županija, kao osnivač srednjih škola, usvojila je novu mrežu škola temeljem koje su provedene određene organizacijske i lokacijske promjene. S ciljem optimizacije mreže, Strojarsko-brodograđevna škola za industrijska i obrtnička zanimanja preseljena je na Krnjevo i u zajedničkoj zgradi, s tendencijom povezivanja u jedinstvenu Strojarsko-brodograđevnu i obrtničku školu, djeluje sa Strojarskom školom za industrijska i obrtnička zanimanja. Nakon iseljenja Strojarsko-brodograđevne škole, u obnovljenu zgradu u Ulici braće Branchetta 2015./16. useljena je Medicinska škola, koja je do tada djelovala u zajedničkoj zgradi sa Sušačkom gimnazijom. Ipak, niti nova mreža nije riješila prostorne probleme, pa tako od 21 srednje škole, samo njih 6 djeluje u vlastitoj zgradi dok njih čak 14 djeluje u zgradi zajedno s drugom ustanovom, niti je ublažen izraziti nedostatak sportskih dvorana srednjoškolskih ustanova. Također, u novu mrežu, na žalost, nije uključena prostrana lokacija na Krnjevu koja je u vlasništvu Grada, a GUP-om grada Rijeke planirana upravo za rješavanje prostornih potreba mreže srednjih škola.

Tablica 25. Pregled srednjih škola i đačkih domova te površina lokacija kojima raspolažu

Naziv ustanove	Površina lokacije (m²)	Posebnosti
Elektroindustrijska i obrtnička škola	9.806	Dijele zajedničku zgradu
Srednja škola za elektrotehniku i računalstvo		
Glazbena škola Ivana Matetića Ronjgova	1.404	Dijeli zgradu s osnovnom glazbenom školom
Graditeljska škola za industriju i obrt	1.152	Dijele zajedničku zgradu
Građevinska tehnička škola		
Gimnazija Andrije Mohorovičića	1.226	Dijele zajedničku zgradu
Prva riječka hrvatska gimnazija		
Medicinska škola	3.873	Djeluje i unutar lokacije KBC-a

Prirodoslovna i grafička škola	15.636	Dijele zajedničku zgradu. Na zadnjem katu iste djeluje i Veleučilište u Rijeci
Tehnička škola		
Srednja talijanska škola	2.960	Dijeli zgradu s osnovnom školom
Prometna škola	11.704	Dijele zajedničku zgradu
Strojarska škola za industriju i obrtnička zanimanja		
Strojarsko brodograđevna škola za industrijska i obrtnička zanimanja		
Centar za odgoj i obrazovanje	2.226	Djeluje kao osnovna i srednja škola
Ekonomska škola Mije Mirkovića Rijeka	5.121	
Prva sušačka hrvatska gimnazija	12.116	Ima dvoranu za TZK
Salezijanska klasična gimnazija	5.000	
Škola za primijenjenu umjetnost	4.403	
Trgovačka i tekstilna škola	3.965	
Srednja škola Andrije Ljudevita Adamića	1.275	Djeluje u iznajmljenom prostoru
Površina čestica školskih građevina (m²)	(1) 75.277 / (2) 81.867	
Broj škola/ustanova	21	
Broj građevina	15/16*	
Samostalno smještenih škola	6/7*	

(1) Obračun površina građevinskih čestica srednjoškolskih građevina koje ne dijele zgradu s obrazovanjem nižeg stupnja

(2) Obračun površina građevinskih čestica svih srednjoškolskih građevina

Đački domovi		
Učenički dom Kvarner	2.657	
Učenički dom Podmurvice	5.121	
Dom učenika Sušak	1.262	
Ženski učenički dom Marije Krucifikse Kozulić s pravom javnosti	1.184	Manji dio zgrade koriste časne sestre Družbe Srca Isusova
Površina čestica domskih građevina (m²)	10.224	
Broj ustanova	4	
Broj građevina	4	
Sustav srednjoškolskog obrazovanja ukupno	(1) 85.501 / (2) 92.091	

Izvor: analiza i obrada podataka od strane izrađivača

II.2.2.5. Ustanove visokog školstva, znanosti i tehnologije

U području visokog obrazovanja u Gradu Rijeci djeluju Sveučilište u Rijeci, kao najveća i najstarija visokoškolska ustanova, osnovana 1974. godine, Veleučilište u Rijeci, osnovano 1998. godine, a posrednim putem i Sveučilište u Zagrebu kojemu pripadaju Teologija u Rijeci (od 1988. u sastavu Katoličkog bogoslovnog fakulteta Zagreb kao njegov područni studij) te područni studij Muzičke akademije Zagreb. Osim navedenih visokoškolskih ustanova kojima je osnivač Republika Hrvatska, od 2007. godine u Rijeci djeluje i Poslovna akademija Rijeka, kao jedina visokoškolska ustanova kojoj su osnivači privatne osobe.

Tijekom promatranog razdoblja u Rijeci je svake akademske godine studiralo oko 18.500 – 19.000 studenata. Broj studenata na 1.000 stanovnika u Primorsko-goranskoj županiji (oko 65) bitno je veći od prosjeka Republike Hrvatske (oko 39), ali nije posljedica gotovo identičnog broja stanovnika akademskog uzrasta popisanih u PGŽ 2011. U istom razdoblju neke sastavnice Sveučilišta održavale su dislocirane, a brojčano jake studije ekonomije, turizma, uprave i dr. (studiji u Zaboku, Karlovcu, Gospiću, Labinu i dr.), zahvaljujući kojima je broj studenata Sveučilišta prelazio 20.000. Za razliku od Sveučilišta, riječko

Veleučilište zadržalo je regionalnu orijentaciju jer je dio studija organiziran u Poreču (vinogradarstvo/podrumarstvo), Ogulinu (želj. promet) i dr.

Tablica 26. Broj studenata upisanih na riječko Sveučilište i veleučilište u razdoblju 2007.-18.

Akademska godina	Broj studenata*		Ukupno	Broj studenata/1.000 st.	
	Sveučilište u Rijeci	Veleučilište u Rijeci		PGŽ	RH
2007./08.	16.026	2.065	18.091	59	32
2008./09.	15.837	2.511	18.348	60	31
2009./10.	17.706	2.737	20.443	67	34
2010./11.	18.118	2.687	20.805	68	35
2011./12.	17.616	2.862	20.478	67	35
2012./13.	17.494	3.069	20.563	69	38
2013./14.	16.247	2.989	19.236	65	39
2014./15.	15.883	2.745	18.628	63	38
2015./16.	16.076	2.312	18.388	63	38
2016./17.	16.446	2.146	18.592	63	39
2017./18.	16.483	1.939	18.422	62	38

*Broj studenata dodiplomskih, diplomskih i poslijediplomskih studija, iskazan bez apsolvenata;

Izvor: www.dsz.hr

U Prostornom planu uređenja grada Rijeke utvrđen je izrazito nizak prostorni standard ustanova visokog školstva, a kao rješenje prijedlog preuređenja tadašnje vojarne Trsat u Sveučilišni kampus. U proteklom razdoblju upravo su na ovom projektu napravljeni najveći pomaci te je 2010. godine Grad Rijeka dovršio izgradnju 1. faze Sveučilišne avenije i Ul. R. Matejčić, a Sveučilište izgradilo Građevinski, Filozofski i Učiteljski fakultet te zgrade Sveučilišnih odjela i studentskog restorana. Ovom kompleksu 2016. godine pridodana su tri studentska paviljona s oko 750 ležajeva, čime je Kampus dobio i stalne stanovnike.

Zahvaljujući susretljivosti Grada Rijeke i realizaciji vrlo ambicioznog programa izgradnje, Sveučilište u Rijeci trenutno raspolaže s 27 hektara zemljišta, od čega na površinu Kampusu na Trsatu otpada 19 ha, a na druge izgrađene lokacije dodatnih 8 ha, što u granicama Grada predstavlja najveći zemljišni kompleks namijenjen razvoju visokog obrazovanja i znanosti kao i najveći kompleks nekretnina u segmentu javne i društvene namjene uopće. Iako je od područja Kampusu izgrađeno 45%, u proteklom razdoblju pripremljeni su projekti više novih sadržaja (Društveno-kulturni centar, Sportska dvorana, Centar translacijske medicine) za koje je potrebno osigurati financiranje, jednako kao i za kompleks fakultetskih građevina u sjevernom nastavku Sveučilišne avenije.

Osim rješavanja prostornih potreba visokog školstva, u proteklom razdoblju istraživane su prostorne mogućnosti dugoročnog razvoja Znanstveno-tehnološkog parka, kao znanstvene i tehnološko-inovacijske sastavnice Sveučilišta, budući da postojeća lokacija nema razvojnog potencijala. U tom cilju istraživano je više lokacija između kojih je prevagnula ideja o prenamjeni ex Rafinerije Mlaka. Za ovu lokaciju izrađena je 2015. sveobuhvatna studija prenamjene ex Rafinerije Mlaka: *STEP 2-Urbanističko-arhitektonska studija rafinerije Mlaka*, do sada jedini dokument koji je najveći dio tog područja sagledao u kontekstu smještaja programa Parka (do 90.000 m² BRP), ali i nadograđujući ga sadržajno, polazeći od rezultata istovremeno provedenih povijesno-konzervatorskih istraživanja i valorizacije industrijskog naslijeđa, zahvaljujući čemu su utvrđeni optimalan opseg očuvanja postrojenja i građevina industrijskog te dimenzionirana nova gradnja i površine za nju u okviru jedinstvenog urbanističkog promišljanja lokacije.

Tablica 27. Pregled površina za rad ustanova visokog školstva na području Grada Rijeke, stanje 2018.

Naziv ustanove	Površina (m ²)	Napomena
Sveučilište u Rijeci	269.289	Grad Rijeka dodijelio je 2007. i 2009. Sveučilištu u Rijeci pravo građenja za I fazu izgradnje Kampusa na 124.676 m ² površine ex vojarne Trsat, a 2013. pravom građenja obuhvaćeno je dodatnih 68.956 m ² za II fazu izgradnje, odnosno sveukupno 193.632 m ² .
Kampus Sveučilišta u Rijeci na Trsatu	193.632	
A/ Kampus – izgrađeni i uređeni dio	88.803	
- Akademija primijenjenih umjetnosti, - Filozofski, Učiteljski i Građevinski fakultet, - Odjeli za fiziku, biotehnologiju i informacije, - Znanstveno-tehnološki park-STEP, - Studentski centar (dio), - Studentsko naselje (oko 750 ležaja), - drugo (šetnice, zelene površine i dr.).		
B/ Građevine izvan Kampus- Površina lokacija	79.657	Nije obračunata lokacija Fakulteta za turistički menadžment u Iki
- Ekonomski fakultet	4.853	Zgrada u zakupu
- Fakultet zdravstvenih studija	2.138	
- Medicinski fakultet	24.660	
- Pomorski fakultet	4.166	
- Pravni fakultet	7.613	
- Tehnički fakultet	14.596	
- Sveučilišna knjižnica Rijeka	1.436	
- Rektorat Sveučilišta u Rijeci	3.328	
- Studentsko naselje I. G. Kovačić	12.867	
Ukupno A+B	164.460	
Veleučilište u Rijeci	Djeluje na oko 5.700 m ² površine, u svojim ili prostorima u najmu.	
Sveučilište u Zagrebu		
Katolički bogoslovni fakultet-Teologija u Rijeci	8.580	Dijeli zgradu s Katoličkom osnovnom školom „Josip Pavličić“
Muzička akademija Zagreb-Područni odjel Rijeka	-	Djeluje u prostoru Filodrammatice

Izvor: analiza i obrada podataka od strane izrađivača

II.2.2.6. Ustanove za kulturu i umjetnost

U Gradu Rijeci djeluju kulturne ustanove kojima je osnivač Grad Rijeka (Muzej grada Rijeke, Muzej moderne i suvremene umjetnosti, HNK „Ivana pl. Zajca“, Lutkarsko kazalište Rijeka, gradska knjižnica rijeka, JU Art–kino Rijeka, Hrvatski kulturni dom), Primorsko-goranska županija (Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja, Prirodoslovni muzej Rijeka) odnosno Republika Hrvatska (Državni arhiv Rijeka), iako značaj brojnih realiziranih programa nadilazi spomenute okvire.

Prilikom predlaganja odnosno određivanja prostornih rješenja/lokacija mreže kulturnih ustanova, Generalnim urbanističkim planom uspostavljeni su sljedeći kriteriji:

- Podizanje prostornog standarda postojećih kulturnih ustanova,

- Podizanje lokacijskih kvaliteta ustanova,
- Osiguranje lokacija za razvoj mreže građevina za kulturne potrebe,
- Disperzija mreže i tretiranje građevina kao bitnog urbanotvornog čimbenika u stvaranju novih urbanih struktura,

a u tom kontekstu posebno je naglašen prostorni potencijal i vrijednost građevina industrijske arhitekture za smještaj kulturnih, ali ne i samo njih, sadržaja.

U pogledu realizacije ciljeva i rješenja postavljenih GUP-om, promatrano razdoblje obilježeno je većim dijelom pripremom potrebne dokumentacije i izvora financiranja planiranih zahvata, ali i konkretnim realizacijama. U tom smislu ističemo samo najvažnije projekte.

Pripremom tehničke i druge dokumentacije bili su obuhvaćeni sljedeći kapitalni projekti:

- rekonstrukcija tzv. T-objekta u kompleksu Benčić za smještaj Gradske knjižnice Rijeka, a nakon odustajanja od projekta izgradnje na Klobučarićevom trgu;
- uređenje dijela zapadnog krila tzv. H-objekta za smještaj Muzeja moderne i suvremene umjetnosti, a nakon odustajanja od projekta rekonstrukcije tzv. T-objekta za smještaj Muzeja;
- rekonstrukcije tzv. ciglenog objekta u kompleksu Benčić za smještaj Dječje kuće;
- restauracije i rekonstrukcije palače Šećerane (ex Upravne zgrade Benčić) za smještaj Muzeja grada Rijeke;
- obnove M/B "Galeb" i njegove djelomične muzealizacije;

Na natječaju za dobivanje bespovratnih sredstava iz fondova EU kojeg je raspisalo Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU, Grad Rijeka prijavio je rekonstrukciju i restauraciju palače Šećerane i obnovu M/B „Galeb“ Gradu Rijeci u okviru projekta ***"Turistička valorizacija reprezentativnih spomenika riječke industrijske baštine"*** za realizaciju kojega je Ministarstvo odobrilo **68.891.606,18** kuna, odnosno 85% od vrijednosti projekta.

Obnova Ciglenog i T-objekta bit će financirana iz bespovratnih sredstava Integriranih teritorijalnih ulaganja osiguranih za projekte Urbane aglomeracije Rijeka, u iznosu od 68,2 mil. kun. Za dodjelu istih, u prosincu 2017. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije objavilo je *Poziv na dostavu projektnog prijedloga za strateški projekt „Revitalizacija kompleksa Benčić – Cigleni i T-objekt“*.

- izgradnja društveno-kulturnog i sakralnog centra Gornja Vežica u sklopu kojega se rekonstruira postojeća dvorana Hrvatskog doma Vežica i isti dograđuje radi smještaja Ogranka Vežica Gradske knjižnice Rijeka.

Realizacijom su bili obuhvaćeni sljedeći projekti:

- 2008. - otvaranje "Art kina" u prostorima nekadašnjeg kina "Croatia",
- 2009. - otvaranje Centra Zamet i u sklopu istoga Ogranka Zamet Gradske knjižnice Rijeka,
- 2014. - dovršenje uređenja Arheološkog parka s obodnim ulicama (Stara vrata, Pod voltun)
- 2015. - otvaranje male dvorane Arta Kina,
 - uređenje prostora u prizemlju Dvorane mladosti na Trsatu za smještaj Ogranka Sušak Gradske knjižnice Rijeka.,
 - Preseljenje kazališnih radionica HNK Ivana pl. Zajca u Baračevu ulicu.

Izbor Rijeke za Europsku prijestolnicu kulture u ožujku 2016. svakako je najveći događaj u proteklom razdoblju, budući da se dio već poduzetih realizacija događa u kontekstu ovoga projekta. Postupak izbora gradova-kandidata za Europsku prijestolnicu kulture trajao je gotovo dvije godine i odvijao se putem Ministarstva kulture. Na poziv objavljen polovicom lipnja 2014., do travnja 2015. prijavu je podnijelo devet zainteresiranih gradova, a nakon provedene evaluacije, u svibnju 2015. u drugi natječajni krug bili su uključeni Dubrovnik, Osijek, Pula i Rijeka. Kriteriji programa bili su raspoređeni u šest kategorija: doprinos dugoročnoj strategiji, kulturni i umjetnički sadržaj, sposobnost provedbe, doseg i upravljanje te europska dimenzija, kao jedan od najvažnijih, i to kroz razrađenu kulturnu strategiju, planove za jačanje kapaciteta kulturnih i kreativnih sektora ali i sposobnost spajanja lokalne kulturne baštine i tradicionalnih umjetničkih formi s novim, inovativnim i eksperimentalnim kulturnim izričajima.

II.2.2.7. Građevine sporta i tehničke kulture

Mreža građevina sporta (i tehničke kulture) sistematizirana je Generalnim urbanističkim planom s pretpostavkom istovremenog razvoja na više razina tj. ciljanom izgradnjom sportskih građevina, gradnjom novih i rekonstrukcijom postojećih sportskih građevina u okviru mreže osnovnih, srednjih i visokih škola te uređenjem sportsko-rekreacijskih zona u nastavku stambenih gradskih područja.

U proteklom razdoblju provedeni su značajni zahvati kojima je obogaćena mreža građevina sporta i tehničke kulture, a gotovo sve novoizvedene građevine izmijenile su u značajnoj mjeri ambijent u kojemu su smještene. U tom smislu potrebno je istaknuti sljedeće zahvate:

- 2009. *dovršena je zvjezdarnica na brdu Sveti križ*. Opsežnom rekonstrukcijom vojne utvrde smještene na zapadnoj zaravni brda Sveti križ poviše Gornje Vežice, zadržani dijelovi uređeni su za prihvata posjetitelja, osvježanje i edukaciju, a kao novi dio dograđen je atraktivan planetarij. Posebnost građevine čine eksterijerno položene komunikacije, te terasa s panoramskim pogledom. Iako je sadržajno vrlo fokusirana, zvjezdarnica je ubrzo nakon otvaranja zajedno sa svojim okolišem postala i ostala omiljenom destinacijom gotovo svih kategorija građana.
- 2010. *izgrađena je atletska dvorana na Kantridi*, poviše stadiona, na mjestu ranijeg otvorenog igrališta. U skladu s koncepcijom GUP-a, kojom je naglašen razvoj atletskih sportskih disciplina na Kantridi, stadionski kompleks dopunjen je zatvorenim sportskom građevinom koja i tijekom nepovoljnih vremenskih prilika omogućuje treninge, pa i natjecanja do određene razine.
- 2015. *dovršena izgradnja nogometnog kampa sa stadionom na Rujevici*, kompleksa kojega čini nekoliko nogometnih igrališta/travnjaka za trening, stadion kapaciteta oko 8.000 gledatelja sa svim pratećim sadržajima za sportaše, osoblje i druge sudionike sportskih i/ili drugih događanja na stadionu, parkirne površine i dr. U pogledu prostornog obuhvata, ambijentalnog učinka i dugoročnog utjecaja na razvoj nogometnog sporta, riječ je o svakako najvećem zahvatu tijekom promatranog razdoblja, a usto i posebnom radi ulaganja korporativnih odnosno privatnih sredstava. Iako je nogometni kamp izgrađen unutar područja planirane sportske namjene, njegov glavni nedostatak, predstavlja, zasad, *prostorno i kapacitivno poddimenzionirani stadion* (GUP-om predviđena izgradnja glavnog gradskog stadiona kapaciteta do 25.000 gledatelja).

II.2.2.8. Mreža vjerskih objekata

Prema popisu stanovništva 2011. godine, 85% građana Rijeke deklarirali su svoje vjersko opredjeljenje, dok se 15 % građana izjasnilo kao agnostici (1,7%), ateisti (9,2%) ili se nije ni na koji način izjasnilo (4%). Među vjernicima, dominiraju katolici (72%), pravoslavni (7%) i muslimani (4,5%), a od vjerskih zajednica kojima pripadaju, sjedište u Rijeci ima jedino Riječka nadbiskupija - jedna od 4 metropoljska sjedišta Rimokatoličke crkve u Hrvatskoj kojemu pripadaju porečko-pulska, krčka i gospičko-senjska biskupija.

Osnovu za izgradnju vjerskih građevina u Gradu Rijeci predstavlja mreža vjerskih građevina utvrđena Generalnim urbanističkim planom grada Rijeke, donesenim 2007. godine. Sakralne građevine izrazito su urbanotvorne te su njihove lokacije planski tretirane, u pravilu, kao dio centralnih sadržaja unutar svakog gradskog područja uvažavajući sustav župa, kao temeljenu organizaciju Katoličke crkve, odnosno funkcionalnu potrebu koju očekuju i simboličnu vrijednost koju u njih ugrađuju vjerske zajednice koje svoje sakralne građevine podižu kao jedine i u kojima se, nerijetko, okuplja cjelokupna zajednica.

Tijekom proteklog razdoblja nastavljena je izgradnja vjerskih građevina u Gradu Rijeci i to:

- 2008. - *dovršena Aula bl. Ivana Pavla II* u sklopu kompleksa franjevačkog samostana na Trsatu. Riječ je o građevini memorijalnog karaktera, izgrađenoj u spomen na papin boravak u Rijeci 2005. godine, kojom je sadržajno i urbanistički upotpunjen trsatski hodočasnički kompleks. Aula se primarno koristi za održavanje različitih programa vjerskog nadahnuća (koncerti, festivali, konferencije i sl.), ali i onih vezanih za aktualne društvene teme (predavanja, prezentacije i sl.), a tek sekundarno za održavanje vjerskih obreda.
- 2010. - *izgrađena župna crkva na Srdočima* i time dobiven dugo očekivani prostor za vjerske potrebe građana Srdoča i Martinkovca. Međutim, izgrađena na lokaciji dotadašnje kapelice Svetoga križa, koja je u planskoj urbanizaciji tijekom osamdesetih bila ostavljena na istočnom rubu novog naselja, nova crkva

nije mogla uspostaviti potpunu urbanu prisutnost, što bi se, makar djelomično, moglo ispraviti uređenjem kontaktnih površina s obližnjim kompleksom osnovne škole.

- 2013. – *izgrađen Islamski centar*, kompleks koji objedinjuje bogoslužni prostor i prostor za društvene aktivnosti islamske zajednice otvoren i za vanjske korisnike. Radi uspjelog arhitektonskog oblikovanja bogoslužnog prostora i smještaja uz zaobilaznicu, istom po izgradnji Islamski centar postaje nezaobilaznom ikoničkom građevinom grada, a njezin urbanističko-arhitektonski koncept bit će nezaobilazan i u planiranju daljnje urbanizacije ovoga dijela Grada, zamišljenog kao njegovog sekundarnog središta.
- 2016. - *izgrađena župna crkva Svete Ane na Gornjoj Vežici*, kao dio planiranog društveno-kulturnog centra ovog dijela grada. Riječ je o građevini koja je nastala kao izravni rezultat *Urbanističko-arhitektonskog natječaja za rješenje sakralnog i društveno-kulturnog centra na Gornjoj Vežici*, provedenog 2012. godine s ciljem planske izgradnje područja centralnih sadržaja za potrebe građana Gornje Vežice. Osim crkve i rekonstruiranog i sadržajno obogaćenog Hrvatskog doma Vežica (prostori za rad udruga, ogranak Gradske knjižnice i dr.) centar bi integrirao i građevine i sadržaje Osnovne škole s potencijalom širenja istočno do ex opskrbnog centra. S obzirom na uvjete izgradnje, nakon dovršetka crkve moguće je pristupiti i rekonstrukciji Hrvatskog doma Vežica za koji je izrađena potrebna dokumentacija i izdana građevinska dozvola.

Osim u izgradnji bogoštovnih građevina, vjerske zajednice bile su aktivne i na području odgoja i obrazovanja. U okviru novoizgrađenog Islamskog centra, Islamska zajednica uredila je prostor za rad dječjeg vrtića za oko dvedesetoro djece, dok su časne sestre Srca Isusova poduzele temeljitu rekonstrukciju svoga samostana na Pomeriju kojom je izrazito smanjen samstanski prostor kako bi se povećao prostor za rad dječjeg ureda, ali i dobio prostor za djelovanje Ženskog učeničkog doma Marije Krucifikse Kozulić s pravom javnosti.

Na području osnovnog obrazovanja veliki korak učinila je Riječka nadbiskupija uređenjem dijela zgrade ex Filozofskog fakulteta za potrebe smještaja Katoličke osnovne škole Josip Pavličić (2015.), dok je Salezijanska družba dogradila gimnazijski kompleks u Vukovarskoj ulici čime je ne samo povećan standard odvijanja nastave već i povećan prihvatni kapacitet ustanove koja djeluje od 1996.

II.2.2.9. Javni i komunalni sustavi

- **Poštanski uredi**

Za razliku od drugih sustava u kojima usluge pružaju tvrtke u državnom vlasništvu, Hrvatska pošta jedina je javna tvrtka koja ne prati županijski ustroj, već je od 1. siječnja 2009. uspostavila organizaciju kroz četiri divizije:

- *Divizija Pošta*, zadužena za prijevoz, razvrstavanje i dostavu pismovnih pošiljaka,
- *Divizija mreža*, koja upravlja maloprodajnom mrežom u sklopu više od 950 poštanskih ureda,
- *Divizija ekspres* zadužena je za usluga ekspresne dostave i
- *Divizija podrška*, jedina centralizirana divizija, zadužena za upravljanje nekretninama i IT-infrastrukturuom, vođenje računovodstva, kao i za održavanje i modernizaciju poštanskih ureda.

Na području Grada Rijeke uspostavljena je mreža koju čini 17 poštanskih ureda, a kao regionalno poštansko središte, u novom razvojnom ciklusu treba biti ojačano izgradnjom sortirnice. Na žalost, tijekom promatranog razdoblja Hrvatska pošta prodala je zgradu svoga sjedišta na riječkom Korzu i time bitno umanjila svoju prepoznatljivost i prisutnost u gradskom središtu.

- **Groblja**

Iako je *Centralno gradsko groblje Drenova* središnje groblje, Grad Rijeka posjeduje vrlo razvijenu mrežu *aktivnih* grobalja od kojih se svojim povijesnim trajanjem i estetskim vrijednostima posebno ističu groblja Kozala i Trsat, dok groblja Zamet, Draga, Sveti Kuzam, Gornja i Donja Drenova prvenstveno ispunjavaju zadaću mjesnih grobalja i kao takva posjeduju i zavičajnu vrijednost.

S obzirom na opisano stanje, u promatranom razdoblju na većini grobalja, osim zahvata uređenja, provedeni su i zahvati povećanja kapaciteta, tj. izgradnje novih polja i ukopnih mjesta. U pogledu uređenja, najvažniji zahvati provedeni su na groblju Kozala 2007. uređenjem pristupnog trga i rekonstrukcijom, tj. izgradnjom nove građevine s cvjećarnama, te na CGG Drenova kontinuiranom izgradnjom Centralne aleje (365 m), kao i izgradnjom kompleksa grobnih niša organske tipologije. U pogledu povećavanja kapaciteta, od 2009.-2016. izgrađeno je 2.588 novih ukopnih mjesta, najviše na Drenovi (1.633), Kozali (922), te ostalim grobljima 33.

II.2.2.10. Područja od posebnog interesa

- Zone posebne namjene

U prostornom planiranju zonama posebne namjene određuju se površine za potrebe obrane tj. smještaj i djelovanje oružanih snaga. Grad Rijeka zasigurno je jedan od rijetkih velikih gradova u Republici Hrvatskoj koji na svom području više nema takvih zona jer su sve takve zone planski, ali i sadržajno sadržajno prenamijenjene:

- Odlukom vlade Republike Hrvatske, ex vojarna Trsat predana je krajem 2003. godine Gradu Rijeci, nakon čega su pokrenuti opsežni planski zahvati izgradnje i uređenja za smještaj Sveučilišnog kampusa i Kliničkog bolničkog centra,
- Ex vojarna Katarina predana je na korištenje MUP-u RH – veći dio površine planiran je za smještaj sadržaja javne i društvenenamjene, a dio za stambene i prateće sadržaje;
- Ex vojarna Pulac – polovicu površine, planirane za smještaj socijalnih sadržaja, i novouređene objekte od 2009. koristi Centar za rehabilitaciju za provođenje programa radne i psihosocijalne rehabilitacije za korisnike usluge poludnevnog boravka u centralnoj građevini na Brašćinama.
- Ex vojarna Draga – Planirana za smještaj komunalno-servisnih sadržaja. Ugovorom o zamjeni nekretnina između Republike Hrvatske, Kliničkog bolničkog centra Rijeka i Grada Rijeke, sklopljenim 2011. godine, dodijeljena Gradu Rijeci.

- Područja potencijalnih prirodnih i drugih nesreća

Prema elaboratu *Procjena ugroženosti stanovništva, materijalnih i kulturnih dobara i okoliša od katastrofa i velikih nesreća za grad Rijeku*, koji je Gradsko vijeće prihvatilo 2010. godine, grad Rijeka je najugroženije područje u Primorsko-goranskoj županiji s karakterističnim ugrozama od prirodnih nepogoda, pogotovo potresa i tehničko-tehnoloških nesreća.

Između prirodnih nepogoda potrebno je izdvojiti utjecaje olujnog i orkanskog vjetrova, djelovanje potresa, klimatskih promjena te klizišta. Međutim, u pogledu učinaka u prostoru, najznačajnije su posljedice jakih potresa (stradanje stanovništva, značajna oštećenja i /ili razaranja građevina različitih namjena i infrastrukture), koje bi bile pojačane poplavom ili poplavnim valom uslijed pucanja hidroakumulacijske brane "Valići". S obzirom na aktivnosti klizišta u Sušačkoj Dragi (uz prugu i cestu) i Grohovo, posljedice klizanja već su prisutne i poznate u prostoru. Recentna klizanja terena 2014. godine pokrenula su u klizištu Grohovo masu procijenjenog volumena od 850.000 m³ do 2.000.000 m³ koja je pregradila korito Rječine i proizvela pucanja ceste. U okviru hrvatsko – japanskog bilateralnog projekta 'Risk Identification and Land-Use Planning for Disaster Mitigation of Landslides and Floods in Croatia' uspostavljen je sustav monitoringa (ugrađena je geodetska i geotehnička oprema za praćenje pomaka klizišta) i ranog upozoravanja. Procjena je da je trenutno stanje stabilnosti relativno nisko te se u slučaju kombinacije nepovoljnih hidroloških uvjeta, podizanja razine podzemnih voda u padini i vode u koritu Rječine ili eventualnog seizmičkog događaja mogu očekivati nova klizanja.

Učinci klimatskih promjena još su nedovoljno sagledani. Najučestalija su, za sada, povremena dizanja razine mora iznad uobičajene od kojih su najugroženije površine gatova u putničkoj luci ta šire područje glavne tržnice. Porast razine mora uslijed klimatskih promjena predviđa se u visini od 20 do 86 cm. Procjenjuje se kako porast razine do 20 cm, osim na obalne ispuste optadnih voda, u pravilu neće imati značajan utjecaj na obalno područje.

Prostor moguć tehničko-tehnoloških nesreća s vrlo ozbiljnim i katastrofalnim posljedicama jesu pogoni BI "3. maj", INA Mlaka, TD "Energo" d.o.o., Luke Rijeka i željeznički kolodvor, a s obzirom na prisutnost različitih vrsta opasnih tvari (kiseline, plinovi i plinske smjese, naftni derivati, teški metali, različite druge kemikalije) koje se koriste u procesima rada, skladište ili predstavljaju ostatak ranijih radnih i tehnoloških procesa. Otežavajuću okolnost predstavlja lokacijska bliskost navedenih pogona, tj. njihov smještaj u prostornom kontinuitetu bez značajnijih cezura.

II.3. GOSPODARSKE DJELATNOSTI

II.3.1. Indeks razvijenosti

U skladu sa *Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske* (NN, 147/14 i 123/17), Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije provodi postupak ocjenjivanja i razvrstavanja svih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u Republici Hrvatskoj prema indeksu razvijenosti.

Temeljem zakona u 2017. godini donesena je nova *Uredba o indeksu razvijenosti* (NN, br. 131/17) koja utvrđuje pokazatelje za izračun indeksa razvijenosti, njihov izračun i izvore podataka te način izračuna indeksa razvijenosti.

Pokazatelji za izračun indeksa razvijenosti:

1. prosječni dohodak po stanovniku
2. prosječni izvorni prihodi po stanovniku
3. prosječna stopa nezaposlenosti
4. opće kretanje stanovništva
5. stupanj obrazovanosti stanovništva (tercijarno obrazovanje)
6. indeks starenja.

Indeks razvijenosti je kompozitni pokazatelj koji se računa kao prilagođeni prosjek standardiziranih vrijednosti društveno-gospodarskih pokazatelja radi mjerenja stupnja razvijenosti JLP(R)S-a u određenom razdoblju.

Prema *Odluci o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti*, (NN, br. 132/17) primjenjuje se od 01.01.2018., jedinice lokalne samouprave razvrstavaju se u osam skupina, od kojih je 8. skupina najrazvijenija. U ovoj skupini nalaze se i Rijeka te još 1 jedinica lokalne samouprave s područja Primorsko-goranske županije, među kojima i polovica gradova/općina Urbane aglomeracije (abecedno): *Bakar*, *Bale*, *Baška*, *Baška Voda*, *Biograd na Moru*, *Bol*, *Brela*, *Buzet*, *Cres*, *Crikvenica*, *Čakovec*, *Dobrinj*, *Dubrovnik*, *Fažana*, *Funtana*, *Hvar*, *Kanfanar*, **Kastav**, *Kaštelir-Labinci*, *Kolan*, *Konavle*, *Koprivnica*, **Kostrena**, *Krk*, *Labin*, *Ližnjan*, *Makarska*, *Mali Lošinj*, *Malinska – Dubašnica*, *Marčana*, *Matulji*, *Medulin*, *Novalja*, *Novigrad*, *Omišalj*, **Opatija**, *Pazin*, *Podstrana*, *Poreč*, *Pula*, *Punat*, *Rovinj*, *Samobor*, *Split*, *Stupnik*, *Supetar*, *Sutivan*, *Sveta Nedelja* (Zagrebačka županija), *Tar Vabriga*, *Umag*, *Varaždin*, *Velika Gorica*, *Vir*, **Viškovo**, *Vodnjan*, *Vrbnik*, *Vrsar*, *Zabok*, *Zadar*, *Zagreb*, *Zaprešić* i *Župa dubrovačka*.

II.3.2. Tržište rada

Usporedno sa svjetskom ekonomskom krizom koja je naše područje zahvatila 2009. godine, vidljivo je povećanje broja nezaposlenih, koje se može dovesti u korelaciju sa negativnim trendovima u gospodarstvu grada Rijeke, koji su naročito indikativni za razdoblje od 2010. do 2012. godine. U tom smislu, od 2007 do 2013. prosječna stopa rasta broja nezaposlenih bila je 7 % godišnje, dok je od 2014. godine do 2017. prosječna stopa pada broja nezaposlenih iznosila je 18,5%. Ako promatramo cijelo razdoblje od 2007. do 2017. godine, broj nezaposlenih pao je za 36,5%. U promatranom razdoblju udio nezaposlenih žena je u početku iznosio 66% u odnosu na ukupan broj nezaposlenih osoba dok u 2017. godini udio žena u ukupnom broju nezaposlenih iznosi 59%.

Tablica 28. Prosječan broj nezaposlenih osoba u evidenciji HZZ RU Rijeka s prebivalištem u gradu Rijeci u razdoblju 2007. – 2018.

Stanje na dan 31. 12.	Muškarci	Žene	Ukupno
2007.	2.380	4.578	6.958
2008.	2.313	4.374	6.687
2009.	3.355	5.080	8.435
2010.	3.970	5.415	9.385
2011.	3.907	5.101	9.008
2012.	4.414	5.620	10.034
2013.	4.536	5.500	10.036
2014.	3.518	4.826	8.344
2015.	3.006	4.149	7.155
2016.	2.255	3.342	5.597
2017.	1.815	2.605	4.420
2018.	1.508	2.045	3.553

Izvor: evidencija Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Regionalni ured Rijeka

II.3.3. Rezultati poslovanja riječkih poduzetnika u razdoblju 2008.-18.

Prikaz rezultata poslovanja poduzetnika dan je od 2008. godine kada je započela primjena Nacionalna klasifikacija djelatnosti 2007, što omogućava kontinuitet u usporedbi fizičkih i financijskih pokazatelja. Razdoblje poslovanja poduzetnika grada Rijeke od 2008. do 2018. godine obilježila je svjetska ekonomska kriza, odnosno oporavak koji je u okvirima Republike Hrvatske uslijedio nešto kasnije u odnosu na zapadnoeuropsko okruženje.

Tablica 29. Zaposleni u svim pravnim osobama u gradu Rijeci, stanje na 31. ožujka

2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Nema dostupnih podataka				46.718	46.188	46.719	43.874	43.669	45.653	45.078	47.158

Izvor: Gradovi u statistici, Zaposlenost, www.dsz.hr

Prema podacima FINA-e, broj poduzetnika je od 2008. do 2018. godine porastao za 27%, odnosno na međugodišnjoj je razini u prosjeku rastao za 5,4%. Promatrajući strukturu poduzetnika prema djelatnostima iz tablice 29, pet najznačajnijih djelatnosti, tj. *prerađivačka industrija, građevinarstvo, trgovina, prijevoz i skladištenje te stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti*, u 2008. godini obuhvaćale su 75% ukupnog broja poduzetnika a do 2017. godine zabilježeno je smanjenje na 67%. Unutar ovih djelatnosti, poduzetnici su 2008. godine ostvarili 89% ukupnih prihoda te zapošljavali 80% ukupnog broja zaposlenih, dok je 2018. godine ostvareno 81% ukupnih prihoda te udio od 71% od ukupnog broja zaposlenih. U okviru istih pet najznačajnijih djelatnosti, u promatranom razdoblju jedino je djelatnost *trgovine* zabilježila pad broja poduzetnika za 10%, dok je najveći rast zabilježen u djelatnosti *prijevoza i skladištenja*, i to 56%. Pad broja poduzetnika u djelatnosti *trgovine* očitovao se i u padu prihoda i u padu broja zaposlenih. Za razliku od prihoda, čiji je pad zaustavljen 2013. (početak izlaska iz ekonomske krize), kada raste sveukupna potražnja na tržištu, broj poduzetnika uz određene oscilacije pada do kraja promatranog razdoblja. Pad broja poduzetnika u djelatnosti *trgovine* uglavnom slijedi trendove drugih većih gradova u RH, gdje se otvaranjem većih trgovačkih centara, naročito poznatih trgovačkih lanaca, jača konkurencija ponude i cijena koju male trgovine nisu mogle pratiti. Dio uzroka je i prijelaz dijela zaposlenih u veće trgovačke lance koji svoje sjedište nemaju na području grada Rijeke, pa podaci FINA-e ne mogu pratiti taj podatak.

Tablica 30. Broj poduzetnika grada Rijeke prema djelatnostima poslovanja u razdoblju 2008. - 2018.

OPIS DJELATNOSTI	BROJ PODUZEĆA										
	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Fizičke osobe bez djelatnosti	0	0	0	1	0	0	4	3	5	6	5
Poljopr., šumarstvo i ribarstvo	18	19	20	20	20	19	23	26	26	31	36
Rudarstvo i vađenje	6	6	5	5	6	4	3	1	1	1	0
Prerađivačka industrija	361	382	411	391	377	385	397	384	363	375	378
Opskrba elektr. energijom, plinom, parom i klimatizacija	4	6	7	8	4	8	6	5	7	11	8
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gosp. otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	11	11	11	12	14	15	17	19	21	20	18
Građevinarstvo	482	481	450	462	440	446	440	436	437	452	492
Trgovina na veliko i na malo; popravak vozila i motocikala	1.190	1.210	1.189	1.141	1.084	1.064	1.060	1.014	1.022	1.019	1.072
Prijevoz i skladištenje	209	209	210	212	196	209	215	219	215	264	328
Pružanje smještaja te pripreme i usluživanja hrane	187	193	198	219	235	264	295	301	307	369	432
Informacije i komunikacije	158	165	175	184	183	207	212	212	217	220	228
Financije i osiguranje	29	33	36	40	29	29	29	31	15	15	16
Poslovanje nekretninama	229	216	228	210	218	213	226	206	197	202	225
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	703	733	776	783	795	830	850	880	927	972	1.051
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	102	98	114	119	119	131	148	156	176	202	214
Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje	0	1	3	3	3	3	3	3	4	4	3
Obrazovanje	33	33	34	34	36	36	39	51	53	55	68
Zdravstvena zaštita i soc. skrb	42	60	60	66	77	81	81	83	91	91	97
Umjetnost, zabava i rekreacija	35	35	38	37	45	49	61	60	60	59	71
Ostale uslužne djelatnosti	112	138	135	153	154	175	182	189	191	200	219
Djelatnost kućanstava kao poslodavaca	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Ukupno	3.911	4.029	4.100	4.100	4.036	4.168	4.291	4.279	4.335	4.568	4.961

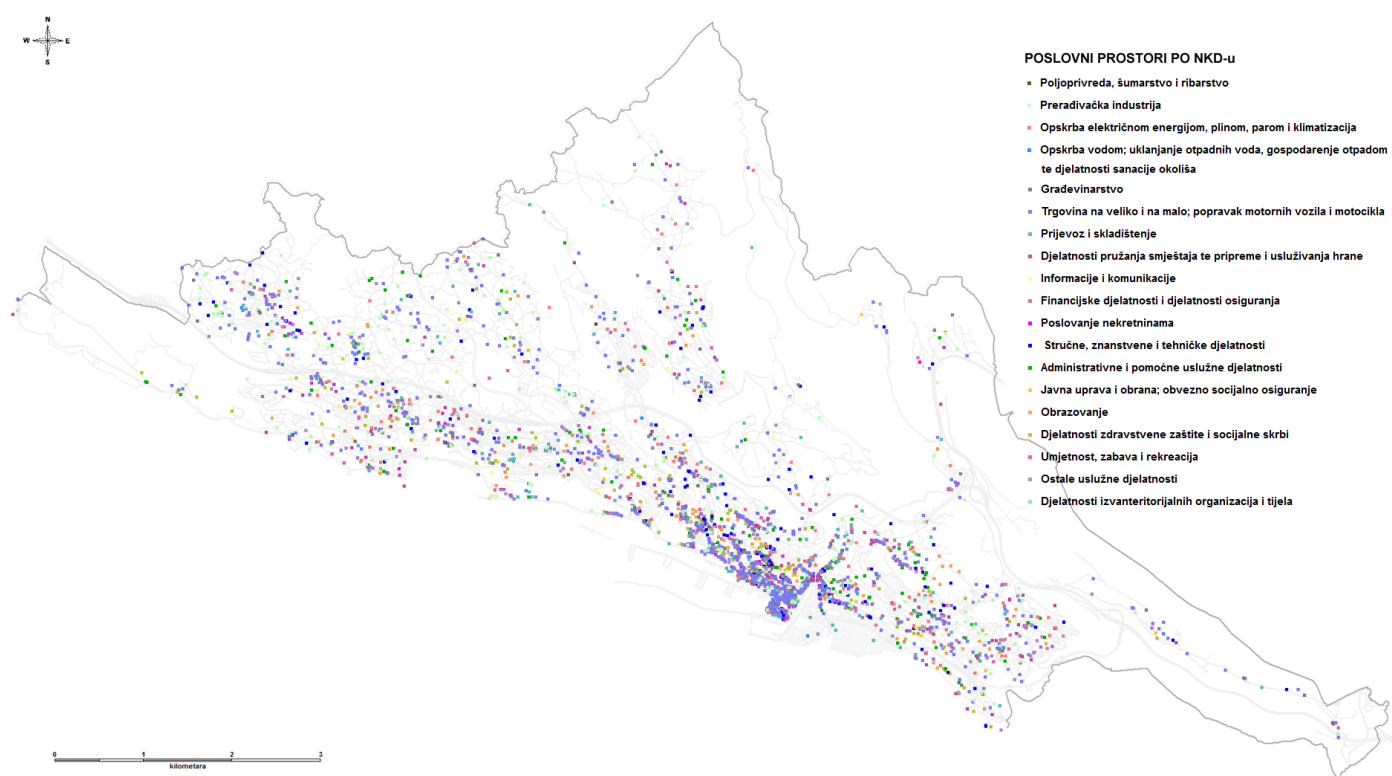
Izvor: Analiza sumarnih izvještaja obrade statističkih izvještaja, FINA

U razdoblju od 2008. do 2018. godine, najveće gubitke zabilježile su djelatnosti *građevinarstva* i *prerađivačke industrije*. Iako je broj poduzetnika u okviru *prerađivačke industrije* povećan za 5%, prihodi su smanjeni za 55%, dok je broj zaposlenih smanjen za 53%. Ipak, ovaj podatak treba uzeti sa rezervom, budući da najveće poduzeće u djelatnosti prerađivačke industrije, „Brodogradilište 3. maj“, d.d., koje zapošljava oko 1400 radnika i koje je u 2017. godini ostvarilo milijardu kuna prihoda, nije predalo godišnji financijski izvještaj za

2018. godinu. U djelatnosti *građevinarstva* je u promatranom razdoblju povećan broj poduzetnika (+2%) ali su prihodi pali za 6%, a broj zaposlenih za 28%. Zbog smanjenja građevinskih investicija i velikog odljeva radne snage u prvim godinama financijske krize, poduzetnici u ovoj djelatnosti bili su najviše izloženi negativnom utjecaju stagnacije gospodarstva. Ipak, podaci od 2015. na dalje ukazuju na promjenu trenda u ovoj djelatnosti, naročito u pogledu ostvarenja prihoda.

Djelatnost *prijevoza i skladištenja* je u razdoblju 2008. - 18. doživjela određene strukturne promjene. Naime, broj poduzetnika povećan je, prihodi su ostali na razini 2008. godine, a broj zaposlenih smanjen je za 26%, što je posljedica gašenja većih poduzeća i otvaranja brojnih manjih. Zbog modernizacije poslovanja, naročito u segmentu špedicije i transporta, smanjen je broj radnika što je pomoglo poduzetnicima u ovoj djelatnosti da se lakše nose s posljedicama ekonomske krize, koju su poduzetnici u ostalim djelatnostima najsnažnije osjetili u razdoblju od 2010. do 2012. godine.

Grafički prikaz 10. Prostorni razmještaj trgovačkih društava na području Grada Rijeke prema djelatnostima sukladno nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti (NKD)

Izvor: Grad Rijeka, baza obveznika plaćanja komunalne naknade - obrada Odjela za razvoj, urbanizam, ekologiju i gospodarenje zemljištem Grada Rijeke

Od poduzetnika koji posluju u pet najznačajnijih djelatnosti riječkog gospodarstva, tijekom 2008.-18. najbolje rezultate ostvarili su oni u *Stručnim, znanstvenim i tehničkim djelatnostima*. U promatranom razdoblju broj poduzetnika je povećan za 38%, ukupni prihodi za 25%, a broj zaposlenih za 41%. U istom razdoblju, broj poduzetnika u *Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane* povećan je za 130%, prihodi za 92%, a broj zaposlenih za 58%. Veoma visoke stope rasta bilježi i djelatnost *Umjetnost, zabava i rekreacija* unutar unutar koje je broj poduzetnika povećan za 102%, broj zaposlenih za 280%, a porast prihoda iznosi 650% a. Također, treba spomenuti da je broj poduzetnika u djelatnosti *Informacije i komunikacije* povećan za 44%, uz povećanje prihoda za 50%. Ovi posljednji podaci govore u prilog promjenama koje se događaju u strukturi riječkog gospodarstva u posljednjih desetak godina i utjecaju strateškog opredjeljenja Grada da se gospodarstvo gradi na temeljima društva znanja i novih tehnologija te u smjeru destinacije urbanog turizma.

Nedvojbeno je da su u razdoblju 2008. - 2018. godine vidljive značajne promjene u strukturi zaposlenih i ostvarenim prihodima. Prerađivačka industrija druga je najznačajnija djelatnost u Rijeci nakon trgovine koja je u Hrvatskoj, kao i u drugim tranzicijskim zemljama, vodeća ili visoko zastupljena djelatnost. Prijevoz i skladištenje, kao djelatnosti tradicionalno vezane u riječku luku, prema broju zaposlenih i ostvarenim prihodima, predstavljaju treću najrazvijeniju skupinu djelatnosti riječkog gospodarstva. Pad prihoda i broja zaposlenih svakako su odraz nestabilnosti prošlih iz diskontinuiteta u realizaciji sustavne izgradnje riječkog prometnog pravca i razvoja logistike. Utjecaji ulaganja Države i Lučke uprave u razvoj sustava (Zagrebačka obala kao *Deep Sea Terminal*, izgradnja ceste D-403 i željezničke infrastrukture) te pojedinih koncesionara bit će vidljivi u sljedećem razvojnom razdoblju. Četvrtu najznačajniju sastavnicu riječkog gospodarstva čine *Znanstvene i tehničke djelatnosti*, tj. brojni gospodarski subjekti orijentirani na primjenu i razvoj novih tehnologija te na europsko i globalno tržište. Za razliku od prethodnih, ova skupina djelatnosti pokazuje kontinuirani rast tijekom cijelog promatranog razdoblja tj. od 2008.-17. Razlozi dobrih rezultata su kompleksni, a jedan od njih svakako predstavljaju aktivnosti Grada Rijeke i Sveučilišta u Rijeci u segmentu promicanja, poticanja i sudjelovanja u projektima korištenja novih tehnologija.

Tablica 31. Broj zaposlenih kod riječkih poduzetnika u razdoblju 2008. - 2018. godina prema djelatnostima

OPIS DJELATNOSTI	BROJ ZAPOSLENIH										
	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Fizičke osobe bez djelatnosti	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
Poljopr., šumarstvo i ribarstvo	104	111	114	110	121	121	129	129	142	137	133
Rudarstvo i vađenje	227	263	270	254	2	2	0	0	0	0	0
Prerađivačka industrija	7.550	7.571	7.396	6.694	6.299	6.282	5.765	5.737	5.132	5.086	3.533
Opskrba elektr. energijom, plinom, parom i klimatizacija	149	159	158	161	168	171	169	169	135	132	131
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gosp. otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	894	1.008	930	934	956	957	975	998	1.000	963	1.004
Građevinarstvo	2.402	2.107	1.803	1.876	1.659	1.644	1.641	1.657	1.664	1.572	1.725
Trgovina na veliko i na malo; popravak vozila i motocikala	9.211	9.759	7.638	8.600	7.893	7.668	7.357	7.530	7.289	7.372	7.391
Prijevoz i skladištenje	6.435	5.792	5.386	5.973	5.383	5.876	5.055	4.887	4.579	4.627	4.781
Pružanje smještaja te pripreme i usluživanja hrane	1.109	1.212	1.113	1.190	1.085	1.308	1.436	1.437	1.569	1.789	1.749
Informacije i komunikacije	1.024	951	842	956	916	924	913	904	945	987	1.032
Financije i osiguranje	172	169	100	106	96	101	108	112	55	55	51
Poslovanje nekretninama	260	256	227	250	202	235	242	225	275	265	293
Stručne, znanstvene i tehničke	2.520	2.666	3.046	2.447	2.495	2.833	2.987	3.084	3.252	3.373	3.551
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	1.905	1.746	1.794	2.093	2.051	1.655	1.603	1.723	2.003	1.987	1.920
Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	0	2	12	13	13	13	13	13	13	30	60
Obrazovanje	122	148	98	136	144	164	183	209	205	179	211
Zdravstvena zaštita i soc. skrb	378	411	425	453	466	528	566	644	686	701	808

<i>Umjetnost, zabava i rekreacija</i>	175	185	165	195	230	296	326	420	338	277	661
<i>Ostale uslužne djelatnosti</i>	393	471	382	425	432	429	436	468	483	457	490
<i>Djelatnost kućanstava kao poslodavaca</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Ukupno</i>	35.030	34.987	31.899	32.866	30.611	31.207	29.905	30.346	29.765	29.989	29.525

Izvor: Analiza sumarnih izvještaja obrade statističkih izvještaja, FINA

Tablica 32. Ukupni prihodi poslovanja poduzetnika Rijeke u razdoblju 2008. - 2018. godina prema djelatnostima

UKUPNI PRIHODI PO DJELATNOSTIMA (u HRK)										
2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Fizičke osobe bez djelatnosti										
0	0	0	945.589	0	0	1.966.944	1.874.630	3.142.790	4.275.980	3.495.610
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo										
51.116.817	42.721.310	49.859.176	58.545.971	51.822.312	56.963.807	48.762.446	47.340.139	48.432.490	43.334.116	54.007.035
Rudarstvo i vađenje										
200.714.578	416.728.342	172.785.921	126.072.721	63.422.933	391.707	25.952	0	1.602	4.007.385	0
Prerađivačka industrija										
4.291.474.959	3.295.228.103	3.195.523.213	4.935.324.485	3.984.292.114	2.908.086.141	2.858.896.081	3.305.738.263	2.963.446.163	3.407.501.961	1.916.693.780
Opskrba elektr. energijom, plinom, parom i klimatizacija										
107.875.579	88.533.106	104.235.475	105.714.827	127.417.392	134.097.930	112.814.277	118.769.941	108.598.766	104.630.451	107.642.199
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te sanacije okoliša										
311.169.170	322.118.845	297.764.374	322.380.724	375.812.927	377.630.327	322.525.627	351.225.543	354.275.287	401.898.609	458.680.365
Građevinarstvo										
1.050.543.301	1.097.348.819	933.166.530	760.646.064	648.065.179	690.908.629	741.899.738	1.092.454.979	1.247.722.478	893.705.240	986.522.332
Trgovina na veliko i na malo; popravak vozila i motocikala										
10.049.189.143	9.217.114.815	8.307.286.727	9.106.301.210	6.644.618.757	6.671.470.285	6.862.649.927	7.221.699.595	7.348.912.915	8.192.212.418	8.795.075.543
Prijevoz i skladištenje										
2.680.343.061	2.259.642.924	2.302.065.307	2.466.326.215	2.486.756.595	2.538.333.885	2.270.389.813	2.250.327.985	2.227.689.555	2.450.126.945	2.680.638.171
Smještaj, priprema i usluživanje hrane										
249.755.146	267.089.292	249.690.942	266.940.916	258.975.106	346.789.856	362.694.528	373.535.571	422.153.521	510.614.587	479.869.855
Informacije i komunikacije										
462.939.807	381.318.306	364.159.711	384.896.071	341.403.357	335.666.059	307.373.558	324.132.072	366.955.997	742.072.701	484.465.162
Financije i osiguranje										
40.625.678	36.538.428	23.365.625	24.724.990	24.754.118	36.759.027	20.248.342	19.928.244	9.691.327	22.097.274	23.422.600
Poslovanje nekretninama										
275.007.152	136.242.232	1396.915.049	148.780.140	203.650.883	213.449.836	224.559.683	199.568.605	226.369.502	260.943.524	236.764.063
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti										
1.219.187.232	1.179.629.772	985.326.263	1.008.826.231	998.920.256	1.370.860.954	1.279.193.487	1.264.763.615	1.350.677.760	1.422.511.049	1.520.276.367
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti										
340.880.497	272.371.131	284.723.710	333.229.915	357.443.632	370.415.224	414.544.813	495.706.186	666.337.460	781.095.657	810.797.272
Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje										
0	354.563	5.247.274	5.369.325	3.890.039	3.599.232	3.427.723	3.418.174	4.367.001	10.144.520	18.537.846
Obrazovanje										
32.054.315	26.400.734	23.146.046	26.352.852	32.736.264	34.525.512	41.449.286	44.317.323	38.301.788	34.590.739	40.574.389
Zdravstvena zaštita i socijalna skrb										
112.227.723	142.266.505	147.602.955	185.065.624	193.143.651	215.191.902	251.012.935	274.931.065	302.715.078	330.858.217	401.548.694
Umjetnost, zabava i rekreacija										
64.968.607	93.927.611	93.287.524	102.743.357	96.357.836	175.196.431	199.738.142	268.340.998	255.041.593	287.028.755	487.299.832
Ostale uslužne djelatnosti										
81.786.671	120.255.230	116.313.949	125.864.619	123.905.355	138.905.355	102.004.818	104.057.554	109.379.067	111.941.904	90.511.381
Djelatnost kućanstava kao poslodavaca										
0	0	0	0	1.016	0	0	0	0	0	0
Ukupno										
21.621.859.436	19.395.876.068	17.795.465.771	20.495.073.846	16.989.919.208	16.485.144.169	16.426.178.120	17.762.130.482	18.053.912.140	20.015.592.052	19.586.822.506

Izvor: Analiza sumarnih izvještaja obrade statističkih izvještaja, FINA

Petu najznačajniju sastavnicu riječkog gospodarstva čine *Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti*. Međutim, kako je riječ o raznovrsnim djelatnostima pratećeg karaktera, na ovom mjestu potrebno je istaknuti skupinu djelatnosti *Pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane i Umjetnost, zabava i rekreacija*, koja je u promatranom razdoblju bilježila stalni rast broja zaposlenih (>60%) te udvostručenje prihoda i time potvrdila održivost razvoja Rijeke i kao turističke destinacije.

Ukoliko stanje riječkog gospodarstva na kraju promatranog razdoblja, tj. 2018. godine usporedimo s rezultatima drugih velikih hrvatskih gradova, prema podacima FINA-e, Grad Rijeka nalazi se u skupini od tri vodeća gradova (Zagreb, Split, Rijeka) po svim pokazateljima uspješnosti. Doduše, unutar velikih gradova izrazito se izdvaja Grad Zagreb u kojemu sjedište ima čak 33,5% svih poduzetnika u Hrvatskoj, u kojemu je zaposleno 38,6% svih zaposlenih u hrvatskom gospodarstvu (s prosječnom plaćom od 6.402 HRK) i u kojemu se ostvaruje 57% dobiti svih hrvatskih tvrtki.

Uspoređujući pokazatelji poslovanje riječkih poduzetnika u 2018. godini s poslovanjem poduzetnika u drugim gradskim središtima RH, moguće je zaključiti kako se prema *broju poduzetnika i zaposlenih, ukupnim prihodima, novostvorenoj vrijednosti i neto dobiti poduzetnika*, Rijeka se nalazi unutar skupine od 10 gradova (Zagreb, Split, Rijeka, Poreč, Karlovac, velika Gorica, Dubrovnik, Našice, Rovinj i Vukovar), koji su obuhvatili 49,3 % ukupnog broja poduzetnika, 52,1% zaposlenih, 62,6 % ukupnih prihoda, 66,9 % dobiti i 55,2 % od gubitaka, a na drugom mjestu iza Splita koji ima 50% više poduzetnika, 32 % više zaposlenih koji su ostvarili 25,6% više prihoda i 24,5% više neto dobiti od poduzetnika Rijeke s time da Grad Split ima 38% više stanovnika i gotovo je teritorijalno dvostruko veći od Grada Rijeke.

Promatrajući poduzetništvo u Gradu Rijeci kao dio poduzetničkog kompleksa Urbane aglomeracije Rijeka (UAR) te analizirajući podatke FINE za 2017. godinu o poslovanju poduzetnika na područjima urbanih aglomeracija (Zagreb, Split, Rijeka i Osijek, vidljiv je kpozitivan konsolidirani financijski rezultat u iznosu od 17,1 milijardu kuna. Najveći udio u Republici Hrvatskoj, prema većini iskazanih rezultata, imaju poduzetnici sa sjedištem u UA Zagreb (84,9 %) u kojoj je zabilježen i najveći prosječan broj zaposlenih po poduzetniku (8,1), dok je UA Osijek bio 7,5, tj. na razini prosjeka u RH.

Prema pokazatelju ekonomičnosti ukupnog poslovanja, poduzetnici sa sjedištem na području UA Rijeka iskazali su veću vrijednosti u odnosu na poduzetnike preostale tri urbane aglomeracije (105,57 %), kao i u odnosu na isti pokazatelj na razini RH (104,41 %). Prema koeficijentu financijske stabilnosti, najviše vrijednosti iskazali su poduzetnici sa sjedištem u UA Rijeka (0,33 %), dok je u preostale tri urbane aglomeracije vrijednost koeficijenta iznosila 0,28 %.

U razdoblju od uspostave Urbane aglomeracije Rijeka (UAR), tj od 2015. do 2018. godine, broj poduzetnika narastao je sa 6.365 na 7.526, te od 40.000 na s 40.984 zaposlena. U 2018. godini poduzetnici s područja UAR ostvarili su ukupan **prihod u iznosu od 26,5 milijardi kuna**, što je **povećanje od 6,6% u odnosu na 2017. godinu, a u odnosu na 2014. godinu, povećanje od 15,0%**, te neto dobit u iznosu od jedne milijarde kuna, tj. za 5,8% više u odnosu na 2017. godinu (963,5 milijuna kuna).

U 2018. godini najviše je porastao izvoz, 11,9%. U ukupnim prihodima poduzetnika UAR najveći je udio poduzetnika sa sjedištem u Rijeci, čiji su poduzetnici ostvarili 19,6 milijardi kuna prihoda (udio 73,8%), potom u Opatiji, s ostvarenih 2,2 milijarde kuna prihoda (udio 8,3%) te u Kastvu, s ostvarenih 2,0 milijarde kuna prihoda (udio 7,4%).

II. 4. OPREMLJENOST PROSTORA INFRASTRUKTUROM

II.4.1. Prometna infrastruktura

Povijest grada jasno pokazuje koliko je njegov svekoliki razvoj izravno ovisio o prometnoj povezanosti sa zaleđem. Stoga je unutar promatranog razdoblja potrebno naglasiti Uredbu kojom je 2013. godine Europska komisija, uspostavljajući novu politiku integracije europskih prometnih i infrastrukturnih kapaciteta (željeznica, cesta, zračnih luka, morskih i riječnih luka te unutarnjih plovnih putova) utvrdila jedinstvenu *transeuropsku prometnu mrežu (Trans - European Network – Transport, TEN-T)*.

Ten-T mrežu čini **devet koridora Osnovne prometne mreže EU** kao okosnica za spajanje 94 glavne europske luke, među kojima i riječke luke, i 38 ključnih zračnih luka, u koje je uključena i zagrebačka, sa željeznicom i cestama u glavnim gradovima europskih zemalja, te razvoj 15.000 kilometara željezničke infrastrukture

dimenzionirane na postizanje zadovoljavajućih brzina za putničke i teretne vlakove, kao i 35 graničnih prijelaza. TEN-T koridori prioritet su prometne politike Europske unije zbog čega je ustanovljen dodatni financijski fond u vrijednosti od 26 milijardi eura pod nazivom CEF (*Connecting Europe Facility*) iz kojeg države članice, osim iz postojećih strukturnih i kohezijskog fonda, također mogu financirati projekte uređanja i izgradnje koridora temeljem natječaja koje će raspisivati Europska komisija. Republika Hrvatska nalazi se na dva koridora osnovne prometne mreže: Mediteranskom koridoru i na koridoru Rajna-Dunav. **Mediteranski (cestovni i željeznički) koridor** povezuje jug Iberijskog poluotoka, preko španjolske i francuske mediteranske obale prolazi kroz Alpe na sjeveru Italije, zatim ulazi u Sloveniju i dalje prema mađarsko-ukrajinskoj granici. Njegov sastavni dio je i **pravac Rijeka-Zagreb-Budimpešta, poznat pod ranijim nazivom Vb koridor**.

Grafički prikaz 11. Koridori TEN-T mreža na području Republike Hrvatske

Izvor: Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture, www.mppi.hr

Opisane promjene posebno su važne jer se u daljnjem razvoju svakog osnovnog prometnog koridora trebaju uspostaviti uvjeti povezivanja svih vrsta prijevoza u multimodalni uvažavajući energetska učinkovitost i održivost, a u Gradu Rijeci i u njegovom gravitacijskom području uvažavajući i odnos prema vrijednostima urbanog i prirodnog sustava.

II.4.1.1. Cestovna mreža

Grad Rijeka presjecište je više cestovnih koridora u rasponu od europskog do lokalnog značaja, što je razvidno i iz kategorizacije cestovne mreže, kako je prikazano u tablici.

Tablica 33. Prikaz cestovne mreže na području grada Rijeke

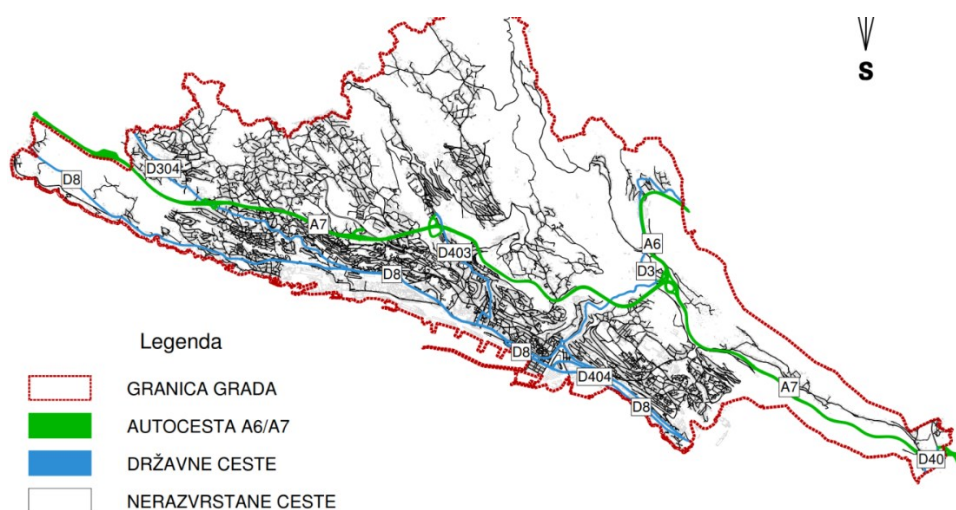
	Zakonska kategorija ceste	Upravitelj	Dužina (km)	Gustoća mreže (m/km²)
	Autocesta		15,5	360
A6	Bosiljevo2 – Delnice - Rijeka, dionica Orehovica-Kikovica	Autocesta Rijeka- Zagreb, d.d.	*2,3 (9,83)	

A7	G.P. Rupa – Matulji-Orehovica-Križišće, dionica PUO Vrata Jadrana-Sv. Kuzam	Hrvatske autoceste, d.o.o	*13,2 (28,0)	
Državne ceste		Hrvatske ceste	41,8	960
D3	Svilno-Grobnička cesta-F. Račkoga-Školjić-Titov trg			
D 304	Zametska-I. Ćikovića Belog-Diračje-Dražice-Martinkovac-Bačići			
D 40	Sveti Kuzam			
D 403	Nikole Tesle-V.C. Emina- A. Manzonja-Prvoga maja-Osječka			
D 404	Hinka Bačića-Vj. Kneževića			
D 8	Šetalište XIII Divizije-Strossmayerova-Titov trg-Fiumara-Jelačićev trg-Scarpina-Adamićeva-Jadranski trg-Trpimirova-Žabica-Krešimirova-Zvonimirova-Liburnijska-Istarska-Ljubljanska cesta			
D 8	Riva-Ivana Zajca-Hinka Bačića-Delta-Slavka Cindrića-J.P. Kamova			
Županijske ceste		Sukladno zakonskim odredbama, od 2012. dotadašnje županijske (9 trasa s 34 ulice) i lokalne ceste (8 trasa s 32 ulice) iz županijske prešle su u nadležnost Grada Rijeke.		
Lokalne ceste				
Nerazvrstane ceste – 552 gradske ulice i trgovi		Grad Rijeka	345,2	792
	Ukupno		402,5	prosječno, 923

*Dužina dionice u granicama Grada Rijeke

Izvor: www.Rijekapromet.hr, www.HAC.hr, [Grad Rijeka](http://GradRijeka.hr)

Grafički prikaz 12. Struktura cestovne mreže na području Grada Rijeke

Izvor: [Rijekapromet, d.o.o.](http://Rijekapromet.hr), Rijeka

U promatranom razdoblju dogodile su se značajne promjene na cestovnoj mreži unutar svake kategorije, a svaka od njih donijela je i značajne promjene u funkcioniranju drugih korisnika prostora i sadržaja u njemu. U tom smislu potrebno je posebno istaknuti sljedeće zahvate:

- zahvati u sustavu auto-cesta

- 2009. izgrađen južni kolnik riječke zaobilaznice te novi čvor Rujevica na dionici Orehovica-čvor Diračje. Osim podizanja prometne sigurnosti i prometnog kapaciteta radi izvedbe punog profila (uočeno smanjenje prometnog volumena na gradskim cestama za oko 10.000 vozila), izvedbom čvora Rujevica postignuto značajno rasterećenje čvora Škurinje;
- 2011. puštena u promet cesta D-404, tj. prometna veza gradskog središta od Delte do čvora Draga na istočnom dijelu zaobilaznice, te stvorena pretpostavka za izravno povezivanje kontejnerskog terminala Brajdica i sustava auto-cesta;
- 2016. dovršena 1. faze rekonstrukcije čvora Orehovica-izlazna rampa zaobilaznica-Sušak, čime je uspostavljena najkraća veza prema gradskom središtu, te smanjena dužina putovanja prema Sveučilišnom kampusu i KBC-u na Sušaku iz smjera zapada.

- zahvati u mreži državnih cesta

- 2012. izgrađena dionica državne ceste D 427 (ex Ž-5025) od čvora Rujevica do čvora Hosti, a
- 2013. dionica čvor Hosti-granica Grada. Iako kategorizirana kao državna, dionice izgradio Grad Rijeka;
- 2017. dovršen ostatak trase do čvora Štefani i izvedena rekonstrukcija raskrižja ulica A. Barca-zaobilaznica-Hosti iz trokrakog semaforiziranog raskrižja u kružni tok;
- 2014. izvedena sanacija državnih prometnica kroz Rijeku, u sklopu koje je zamijenjeno oko 10 km asfaltnog sloja;
- 2017.-18. izgradnja rotora Martinkovac.

- promjene u sustavu županijskih i lokalnih cesta

- 2011. na nacionalnoj razini promijenjen je sustav upravljanja i održavanja dijela sustava županijskih i lokalnih cesta, te je sukladno odredbama *Zakona o cestama* (NN, 84/11) i *Odluke o cestama na području velikih gradova koje prestaju biti razvrstane u javne ceste* (NN, 44/12) Grad Rijeka preuzeo od Županijske uprave za ceste PGŽ na održavanje ulice/prometnice koje su do tada bile kategorizirane kao županijske odnosno lokalne;

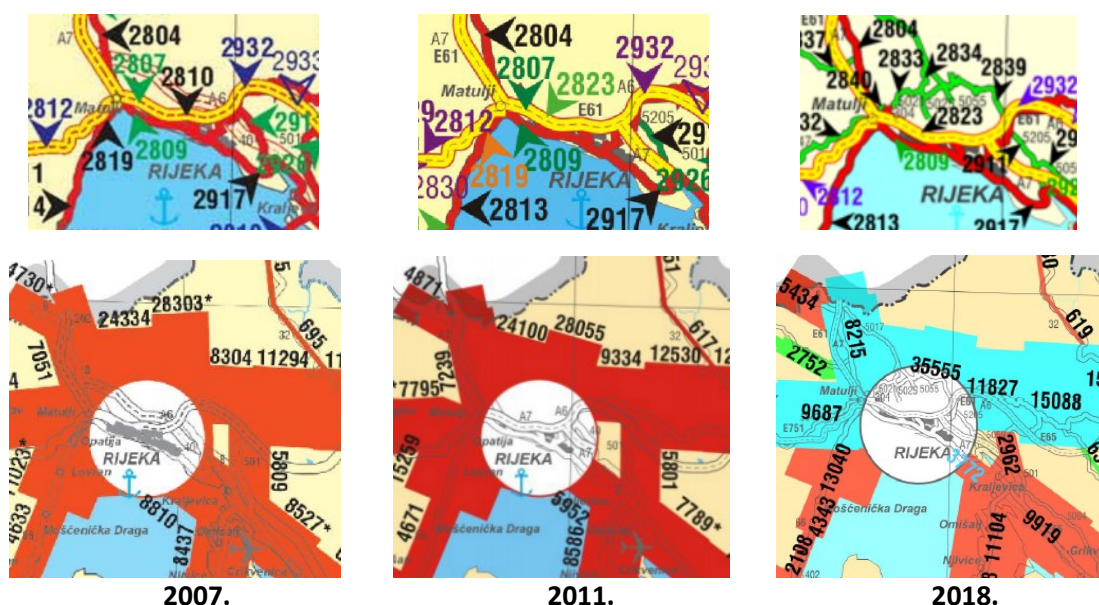
- zahvati na mreži nerazvrstanih cesta

- 2008. dovršena rekonstrukcija/izgradnja ulice Pod koludriucu kao pristupne ceste javnoj garaži i kompleksu bazena Kantrida;
- 2010. puštena u promet Sveučilišna avenija (I. faza) i Ul. Radmile Matejčić (ex produžetak Dukićeve ulice) kojom je Sveučilišni kampus povezan na ulice Slavka Krautzeka i Tome Stričića;
- 2015. izgrađena pristupna cesta zgradama POS-a na Drenovi i rekonstruirana dionica Ul. Zametskog korena kao pristupa stambenom nizu na Hostovom bregu;
- početkom 2017. započeli su radovi na izgradnji spojne ceste Drenovski put-Bok-cesta A na Drenovi, značajne radi usmjeravanja prometa na tzv. Cestu "A", tj. prometnicu većeg prometnog kapaciteta i kvalitetnijeg prometnog profila od aktualne veze;
- Sredinom 2017. dovršena rekonstrukcija raskrižja Osječka ul.-Škurinjska cesta-Ul. I.L. Ribara kojom je povećana sigurnost odvijanja prometa i protočnost prometa u svim smjerovima.

Kako je iz prethodnog izbora vidljivo, novim zahvatima povećava se *gustoća mreže* prometnica, što je važan pokazatelj urbaniziranosti prostora, tj. njegove opremljenosti prometnom infrastrukturom, a time i potencijala daljnjeg razvoja. Vrijednosti gustoće mreže na području Grada Rijeke, iskazana u tablici 32., vrlo je visoka i pokazuje visoku pokrivenost prostora prometnom infrastrukturom. Za usporedbu, gustoća cestovne mreže Zagreba iznosi 1.171, odnosno samo 27% više od gustoće mreže na području Grada Rijeke, iako je površina Zagreba 641 km², tj. gotovo 15 puta veća od površine Rijeke.

U strukturi cestovne mreže na području Grada Rijeke posebno mjesto zauzima trasa tzv. *riječke zaobilaznice*, prometnice kategorizirane kao auto-cesta oznake A7 - *G.P. Rupa (državna granica)-Matulji-Orehovica- Sv. Kuzam-Križišće (D523)- (Žuta Lokva)*, dovršena do Križišća odnosno do spoja s Jadranskom cestom. Približno u polovici trase, u čvoru Orehovica, na ovu cestu povezuje se auto-cesta A-6 (Bosiljevo2-Delnice-Rijeka), dok se na zapadnom rubu grada, u čvoru Matulji na zaobilaznicu ulijeva auto-cesta istočna dionica tzv. istarskog ipsilona, A-8 - Kanfanar-Pazin-Lupoglav-čvorište Matulji. Osim vanjskog tranzita, preko čvorova Draga, Škurinje, Rujevica i Sveti Kuzam te ceste D-404 (i planirane D-403) zaobilaznica preuzima i tranzitni promet koji se generira unutar brojnih stambenih i radnih zona na širem području riječke aglomeracije, kao i unutar lučkih terminala u gradskom središtu. Konačno, zaobilaznica se intenzivno koristi i za odvijanje unutargradskog tranzita, u čemu posebnu ulogu imaju radijalni pravci u neposrednom kontaktu sa čvorovima zaobilaznice i izlazna rampa Sušak čvora Orehovica (u funkciji pristupa Sveučilišnom kampusu i Kliničkom bolničkom centru). Iz navedenih razloga, prometni volumen je u cijelom promatranom razdoblju vrlo visok: *prosječni godišnji dnevni promet (PGDP)* na razini od oko 29.000 vozila, a *prosječni ljetni dnevni promet (PLDP)* na razini od oko 35.000 vozila. S izrazitim skokom od oko 20% tijekom 2018. Budući da turistički tranzit podiže prometni volumen za oko 20%, očito je kako je zaobilaznica primarno u funkciji potreba lokalnog stanovništva i gospodarstva.

Grafički prikaz 13. Položaj brojačkih mjesta i veličina prometnih volumena na državnim cestama Grada Rijeke 2007., 2014. i 2018.

Izvor: Brojenje prometa na cestama Republike Hrvatske, 2007., 2008., 2009., 2010., 2012., 2013., 2014., 2015., 2016., 2017. Hrvatske ceste, d.d., Zagreb

Tablica 34. Pregled prometnog opterećenja na tzv. riječkoj zaobilaznici od 2007.-18.

	Mjesta brojenja prometa					
	Riječka zaobilaznica		Tunel Katarina		Pavlovac	
	Oznaka brojača 2807		Oznaka brojača 2810		Oznaka brojača 2809	
	Od D304- do D8		Od D 404 - do D 403		Od D 66 - do Ž 5051	
Godina	PGDP*	PLDP*	PGDP	PLDP	PGDP	PLDP
2007.	24.334	38.667	28.303	34.424	8.298	10.751

2008.	23.847	37.323	24.532	27.589	8.381	10.912
2009.	20.100	31700	*15.700	17.211	8.739	11.288
2010.	22.700	35650	UKINUT		7.434	7.975
			<i>Rujevica zapad</i>			
			<i>Oznaka brojača 2823</i>			
			<i>D 304 - čvor Rujevica</i>			
2011.	24.100	36300	28.055	37.016	7.511	8.089
2012.	23.700	34.500	25.983	32.987	7.455	8.163
2013.	UKINUT		<i>Od A8 - do D 427</i>			
2013.			26.174	33.063	6.135	7.604
2014.			26.307	33.133	5.912	7.691
2015.			26.814	33.714	6.010	7.903
2016.			27.145	34.849	7.578	9.266
2017.			29.324	35.150	7.698	9.369
2018.			35.555	47.526	7.813	9.577

**PGDP prosječni godišnji dnevni promet, PLDP prosječni ljetni dnevni promet, * Procjena
Izvor: Brojenje prometa na cestama Republike Hrvatske, 2007., 2008., 2009., 2010., „2012.,2013., 2014.,
2015., 2016., 2017., 2018. Hrvatske ceste, d.d., Zagreb*

Na veličinu unutargradskih prometnih tokova, nedvojbeno utječe privlačnost gradskog središta, pa su automatski brojači *sustava za automatsko upravljanje prometom* (kojim upravlja tvrtka Rijekapromet, doo), postavljeni na radijalama: Krešimirova-Vukovarska, 1. Maja, Laginjina, Račkoga, Strossmayerova - A.K. Miošića, u promatranom razdoblju registrirali ukupni dnevni ulazak između 50.000 i 66.000 vozila, odnosno 350-390.000 vozila na mjesečnoj razini, kako je prikazano u tablicama.

Tablica 35. Prosječni dnevni promet (broj vozila) u gradskom središtu na primjeru dva karakteristična mjeseca u razdoblju 2007.-17.

<i>PDP</i>	<i>travanj</i>	<i>kolovoz</i>
2007.	61.537	61.038
2008.	61.102	60.742
2009.	*66.400	63.476
2010.	56.750	52.050
2011.	54.799	53.903
2012.	53.192	54.060
2013.	54.596	51.827
2014.	53.016	51.149
2015.	52.755	51.636
2016.	54.762	50.805
2017.	53.490	49.347

Izvor: *Rijekapromet, doo*

* Izrazito povećanje dnevnog prosjeka zabilježeno tijekom izgradnje punog profila zaobilaznice, 2009. godine

Ipak, analizom intenziteta prometnih tokova tijekom petogodišnjeg razdoblja 2013.-17., moguće je uočiti lagani pad prosječnog broja vozila koja dnevno ulaze u gradsko središte u rasponu od 13 do gotovo 20%, ovisno o promatranom mjesecu, odnosno oko 1,5 - 12 % na mjesečnoj razini, kako je prikazano u tablici 34, ali jednako tako i kontinuitet razine prometnog toka odnosno porasta broja vozila na određenim presjecima i to:

- D-404-A.K. Miošića - ovaj pravac, ujedno i istočni ulaz u grad, izravno odražava porasta broja vozila na zaobilaznici, posebno tijekom turističke sezone, kao i povećanje prometa na kontejnerskom terminalu Brajdica,
- Ul. Račkoga –radi izravne veze zaobilaznice i gradskog središta preko čvora Orehovica, prometni interes je stalan i s tendencijom rasta,
- Strossmayerova-Križanićeva – iako je po obodu Sušaka izgrađena cesta D-404 koja ga je trebala odteretiti, ujednačenost prometnih volumena na Strossmayerovoj ulici ukazuje da spomenuta funkcija ceste još nije dostignuta. Budući da ovim pravcem u gradsko središte ulazi čak 1/3 svih vozila, a Sveučilišni kampus, KBC, trgovački i drugi sadržaji predstavljaju snažne generatore prometa na Sušaku, očito je kako ovaj pravac koriste i vozila kojima bi putovanje zaobilaznicom do druge destinacije trajalo bitno duže nego li tranzitiranje gradskim središtem.

Tablica 36. Prikaz broja vozila koja ulaze u gradsko središte u razdoblju 2013.-17.

Mjesec	Godina	Krešimi- rova ul. R6	Vukovarska ul. R38	Ul. 1. maja R 40-41	Laginjina ul. R 46-47	Ul.Račkoga R 24-25	Strossmay. Križanićeva R 20-21	D404- Miošića R 89	Ukupno
siječanj	2013.	61.552	67.527	37.434	16.175	23.499	131.346	16.179	354.711
	2014.	62.868	67.897	38.605	17.208	23.661	128.060	17.465	355.764
	2015.	62.316	65.169	37.279	17.547	24.026	128.199	18.964	353.499
	2016.	62.699	62.418	39.617	16.494	24.187	128.379	19.124	352.919
	2017.	55.734	62.911	36.399	16.909	26.455	130.559	19.100	348.066
veljača	2013.	66.771	69.551	39.260	16.896	28.096	134.653	17.108	372.306
	2014.	68.222	69.817	39.362	18.470	26.388	134.711	20.055	377.023
	2015.	66.586	68.885	39.069	18.258	25.725	134.736	20.370	373.629
	2016.	66.548	68.860	39.026	18.297	25.760	134.693	20.386	373.570
	2017.	59.150	66.055	37.710	18.022	29.245	134.741	21.061	365.983
ožujak	2013.	67.754	70.574	39.907	17.967	38.783	143.050	18.904	396.788
	2014.	70.712	70.778	41.011	18.014	27.684	143.294	20.726	392.218

	2015.	69.625	69.970	39.945	18.228	26.925	143.250	21.947	389.889
	2016.	63.959	64.996	38.034	17.743	25.025	132.821	19.922	362.499
	2017.	60.891	66.787	38.561	17.813	31.042	134.685	21.722	371.501
travanj	2013.	64.566	65.449	37.865	16.692	49.365	131.077	17.163	382.175
	2014.	66.919	66.825	41.109	17.131	27.427	131.594	20.291	371.114
	2015.	66.593	65.100	39.834	17.758	26.676	131.445	21.881	369.288
	2016.	69.494	67.186	40.725	18.058	27.245	139.987	20.641	383.337
	2017.	59.783	64.141	42.065	17.476	29.123	140.277	21.564	374.428
svibanj	2013.	71.221	70.473	40.300	17.230	58.115	141.935	18.872	418.146
	2014.	69.684	67.581	40.694	17.072	26.683	141.775	19.894	383.382
	2015.	69.873	65.757	40.669	18.303	27.762	141.833	22.482	386.679
	2016.	69.394	63.408	40.718	13.370	27.771	143.841	19.699	383.200
	2017.	63.023	65.626	38.729	18.170	30.755	141.261	22.258	379.821
lipanj	2013.	70.265	69.051	40.812	17.855	58.677	140.315	19.134	416.108
	2014.	68.013	65.450	40.424	16.477	26.217	138.291	19.658	374.531
	2015.	64.047	76.146	47.007	21.455	32.389	136.486	26.380	403.909
	2016.	69.050	64.690	39.377	17.522	27.033	140.752	20.554	378.976
	2017.	61.785	61.553	39.039	17.419	29.654	134.041	22.611	366.102
srpanj	2013.	67.327	64.568	40.795	15.565	58.012	136.324	18.718	401.309
	2014.	65.773	63.198	40.640	15.882	26.352	136.267	21.479	369.591
	2015.	65.731	63.177	40.562	15.461	26.342	136.124	21.550	368.947
	2016.	65.719	66.930	41.590	16.623	26.297	136.038	22.540	375.736
	2017.	62.165	60.033	40.465	16.783	30.418	136.276	23.600	369.740
kolovoz	2013.	61.538	63.096	40.971	14.624	29.434	136.168	16.956	362.787
	2014.	61.909	59.962	38.998	14.815	25.139	136.049	21.175	358.045
	2015.	62.105	60.345	39.246	15.018	25.214	138.156	21.367	361.451
	2016.	54.227	59.959	39.650	15.278	27.618	135.774	23.132	355.637

	2017.	56.663	54.393	37.271	14.723	28.368	132.228	21.782	345.427
rujan	2013.	71.103	75.888	42.235	16.815	29.900	140.320	19.556	395.816
	2014.	68.734	68.730	33.592	20.484	25.600	141.235	25.633	384.009
	2015.	68.732	68.745	40.836	20.431	25.575	141.236	25.704	391.258
	2016.	59.800	68.799	40.501	15.322	30.418	140.989	23.856	380.122
	2017.	59.757	68.737	40.495	15.278	30.519	140.976	23.655	379.683
listopad	2013.	70.404	73.044	41.739	16.629	29.769	142.280	19.525	393.119
	2014.	69.180	69.055	40.122	15.322	30.418	140.989	23.856	380.122
	2015.	69.222	68.391	39.658	16.729	26.746	142.056	21.636	384.438
	2016.	59.420	67.698	39.415	17.412	27.254	143.427	23.154	377.781
	2017.	62.096	66.269	41.396	18.051	31.533	143.463	22.864	385.671
studeni	2013.	68.975	72.190	41.135	17.066	27.970	140.672	18.145	386.152
	2014.	68.719	68.974	39.442	18.621	26.920	142.683	21.313	386.673
	2015.	68.551	69.322	40.315	17.321	26.904	142.577	21.523	386.511
	2016.	57.196	66.372	38.145	16.926	28.895	141.871	20.948	370.354
	2017.	59.762	66.100	39.401	17.892	30.049	141.621	20.881	375.706
prosinac	2013.	68.704	70.876	41.131	17.810	26.191	140.746	18.940	384.398
	2014.	66.155	67.923	38.861	18.441	25.521	140.501	20.378	377.780
	2015.	66.651	68.614	40.599	17.952	25.798	138.716	22.149	380.477
	2016.	57.398	65.731	38.350	16.998	28.611	138.812	23.673	369.573
	2017.	58.938	65.719	38.925	18.042	29.243	139.006	21.213	371.085

Izvor: Rijekapromet, doo, Rijeka, analiza i obrada podataka od strane izrađivača

II.4.1.2. Sustav prometa

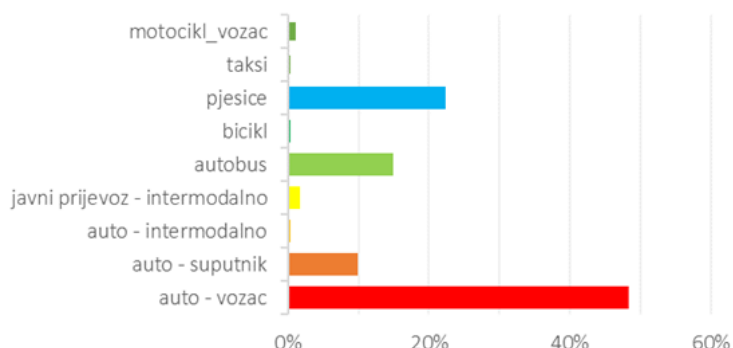
U ocjenjivanju učinkovitosti prometnog sustava, a potom i u dimenzioniranju mjera i zahvata za njegovo poboljšanje, naophodno je i izuzetno važno poznavati zastupljenost pojedinih vidova prijevoza u gradu, tzv. *Modal Split*, jer se iz ovoga modela promptno uočavaju izvorišta bolesti prometnog sustava.

Recentna istraživanja putnih navika građana putem ankete provedene u sklopu izrade *Glavnog plana prometa funkcionalne regije Sjeverni Jadran*, pokazuje vrlo nepovoljan odnos u zastupljenosti dvaju glavnih oblika prijevoza i to: javnog prijevoza, koji se koristi za niti 17% putovanja i osobnog automobila koji je osnova za preko 58% putovanja. Ako se uzme u obzir kako je u ogromnoj većini europskih gradova koji

zastupaju i provode prometnu održivost (bio) cilj da se ovakav ili sličan odnos zamijeni u korist javnog prijevoza, tada je vidljivo koliki je zapravo stvarni potencijal koji stoji na raspolaganju za razvoj javnog prijevoza u Gradu Rijeci i njegovom metropolskom području, kao i opseg pozitivnih učinaka koji se može transformacijom prometnog sustava postići.

Grafički prikaz 14.: Modal Split u gradu Rijeci 2017. prikazan tabelarno i grafički

auto – vozac	48,35%
auto - suputnik	9,93%
auto - intermodalno	0,43%
javni prijevoz - intermodalno	1,73%
Autobus	14,96%
Bicikl	0,43%
pjesice	22,30%
Taksi	0,58%
motocikl_vozac	1,29%
Ukupno	100,00%

Izvor: Glavni plan prometa FR Sjeverni Jadran, Anketa domaćinstava

U tom smislu, Grad Rijeka, kao domaćin djelovanja mreže za promicanje održive prometne mobilnosti CIVINET Slovenija-Hrvatska-Jugoistočna Europa u razdoblju 2016.-2020., morat će pristupiti izradi Plana održive urbane mobilnosti (POUM), dokumenta čija je izrada i provedba u žarištu djelovanja CIVITAS platforme putem koje se provode direktive Europske unije u segmentu održive mobilnosti.

- Automobilski promet

Brojnost automobila i njihovo dominantno korištenje u izvorišno-odredišnoj matrici putovanja izvor je višestrukog pritiska na prostor: najmanje dvostrukog pritiska u pogledu zauzeća prostora - jednom u vožnji, a drugi put u mirovanju, te pritiska na okoliš radi emisija u okoliš stakleničkih plinova, buke i vibracija, ali i zbrinjavanja otpada i sl. Stoga brojni gradovi traže i primjenjuju modele umanjavanja njegove uloge kao prijevoznog sredstva, a u cilju podizanja kvalitete okoliša, urbanog prostora i smanjenja troškova urbanizacije.

Krajem 2017. godine na području Grada Rijeke bilo je registrirano oko 62.300 vozila, tj. 1 vozilo na 1,96 stanovnika Grada, ali gotovo 10% manje nego li na početku promatranog razdoblja, kako je vidljivo u tablici. Pad broja registriranih vozila traje od 2007. godine, a povratni trend zapaža se od 2014. godine. Iako su trendovi identični, u odnosu na 2007. godinu broj registriranih vozila na području Primorsko-goranske županije 2017. bio je veći za oko 4%. Iako nema raspoloživih podataka za Grad, analogijom sa strukturom vozila na razini Primorsko-goranske županije, može se zaključiti kako osobni automobili čine preko 80% registriranih vozila.

Prema dosegnutom stupnju motorizacije, 2017. godine Primorsko-goranska županija s 556 te Grad Rijeka s 507 vozila/1000 stanovnika treći su u slijedu iza Istarske županije sa 666 i Grada Zagreba sa 646 vozila/1000 stanovnika i nadilaze stupanj motorizacije Republike Hrvatske od 495 vozila/1000 stanovnika (Za usporedbu, 2015. godine stupanj motorizacije Republike Slovenije iznosio je 523 vozila/1000 stanovnika. Visoke stope motorizacije ujedno su pokazatelj razvijenosti promatrane zajednice!

Porast broja vozila izaziva sve veće prostorne potrebe prometa u mirovanju, tj. za smještaj vozila kada se ista ne koriste za vožnju. Generalnim urbanističkim planom, donesenim 2007. godine bitno su pojačani normativi za dimenzioniranje broja parkirnih mjesta prilikom planiranja, projektiranja i izgradnje novih stambenih i nestambenih građevina, međutim, na ranije urbaniziranim, pogotovo stambenim područjima (Rastočine, Vežica, Pećine i dr.) ovaj problem neće biti moguće riješiti bez značajnih ulaganja.

Tablica 37. Broj vozila i stupanj motorizacije Primorsko-goranske županije i Grada Rijeke u razdoblju 2007.-17.

Godina	Broj registriranih vozila		Stupanj motorizacije	
	PGŽ	Grad Rijeka	PGŽ	Grad Rijeka
2007.	158.102	72.058	518	500
2008.	162.182	73.768	531	512
2009.	161.456	72.449	528	503
2010.	159.491	70.331	522	488
2011.	159.819	68.945	540	536
2012.	152.006	63.065	514	490
2013.	152.260	61.798	514	480
2014.	154.273	61.929	521	481
2015.	156.128	61.124	527	475
2016.	160.577	63.634	542	495
2017.	164.714	65.276	556	507

Izvor: MUP RH, www.dzs.hr

Promet u mirovanju na širem području gradskog središta već se godinama rješava primjenom zonske naplate kapaciteta uličnog i izvanuličnog parkiranja te postupnom izgradnjom garažnih građevina kojih je broj u promatranom razdoblju povećan na 4. Zonskom naplatom obuhvaćeno je ukupno oko 2.500 uličnih parkirnih mjesta razmještenih unutar tri zone: nulte, s oko 500 mjesta u najužem gradskom središtu, 1. zone, s oko 1.500 parkirnih mjesta te 2. zone, s oko 500 parkirnih mjesta. Osim uličnih, uređene su i izdvojene parkirne površine (Delta, Riva, KBC Rijeka, Školjić, Podpinjol, Gomila i dr.), ukupnog kapaciteta oko 2.400 mjesta, a još 1.684 parkirnih mjesta izgrađeno je u garažama Zagrad (850), Zagrad 2 (298), Klobučarićev trg (450) i Ciottina ulica (86). Sveukupnim kapacitetima na otvorenom, te garažama u Ciottinoj ulici i Zagrad 2 upravlja Rijekaplus, d.o.o., tvrtka u vlasništvu Grada, dok garažama Zagrad i Klobučarićev trg upravlja tvrtka Best in Parking iz Beča.

Iako je ponuda od preko 6.600 PM još uvijek manja od potražnje (Generalni urbanistički plan predvidio je potrebu od oko 14.600 parkirnih mjesta unutar šireg gradskog središta), tijekom promatranog razdoblja došlo je do rasta kapaciteta i ponude: 2014. godine Grad Rijeka dovršio je izgradnju garaže Zagrad 2, kapaciteta 298 PM, a 2015. uređenje otvorenog parkirališta Podpinjol sa 157 parkirnih mjesta.

Garažni parkirni kapaciteti, kao rješenje prometa u mirovanju, izgrađeni su i izvan gradskog središta i to 2009. u sklopu Centra Zamet, 232 PM i 2011. Bazena Kantrida, 154 PM. Za razliku od navedenih garaža koje funkcioniraju kao javne, garažni kapaciteti Građevinskog i Filozofskog fakulteta i Studentskog centra funkcioniraju kao kapaciteti zatvorenog tipa, iako je na području Sveučilišnog Kampusa vidljiv manjak parkirnih mjesta.

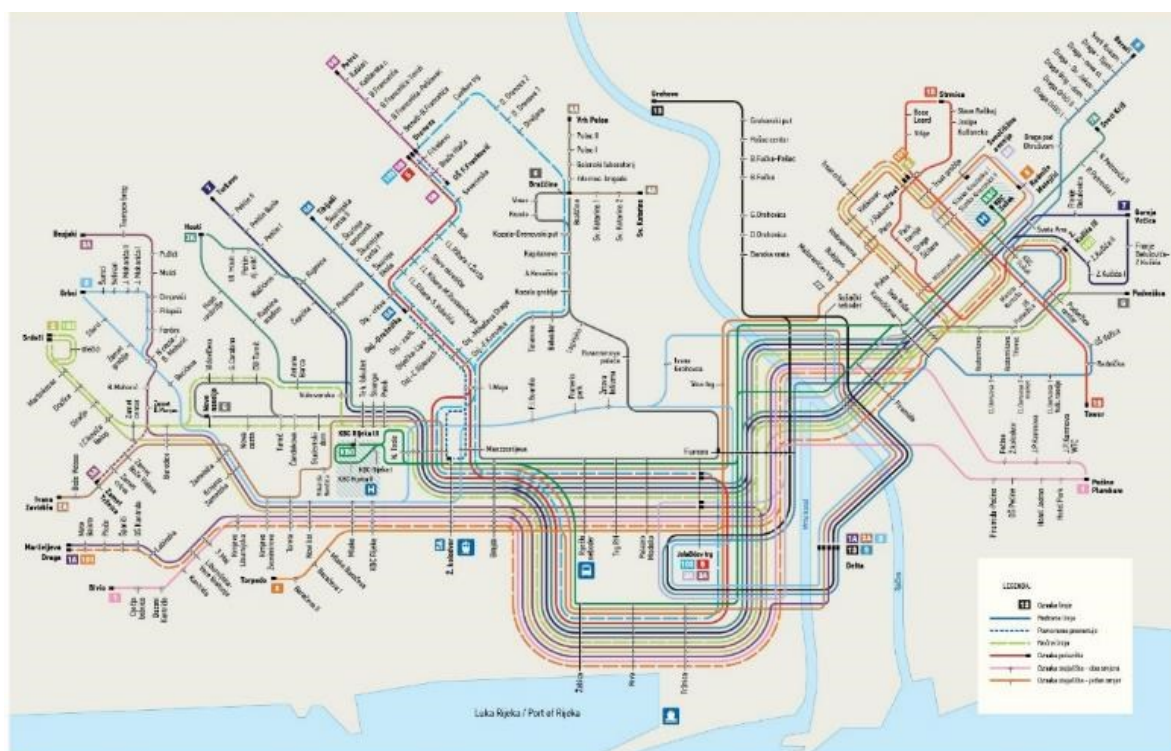
- Javni prijevoz putnika

Na području Grada Rijeke i njegovom metropolskom području javni prijevoz putnika obavlja komunalno društvo Autotrolej d.o.o. (u nastavku: KD Autotrolej), u vlasništvu Grada Rijeke (83,44%), gradova Bakar (2,75%), Kastav (1,68 %) i Kraljevica (0,84%) te općina Čavle (3,27%), Jelenje (1,80%), Klana (1,28%), Kostrena (2,67%) i Viškovo (2,27%). Posebnim Ugovorom o uređivanju međusobnih prava i obveza u obavljanju gradskog i prigradskog prometa regulirano je odvijanje javnog prijevoza na području Grada Opatije i općina Matulji, Lovran i Mošćenička Draga. Na području djelovanja, KD Autotrolej održava mrežu koju čine 52 linije javnog prijevoza – 19 gradskih i 33 tzv. prigradske linije, dužine oko 650 km, kojima je povezano unutargradsko područje Rijeke, kao i Grad Rijeku i s Gradom povezan sustav naselja organiziran oko 12 gradova i općinskih središta, a godišnje preveze oko 45 milijuna putnika.

KD Autotrolej raspolaže sa 173 vozila, od kojih su 102 solo vozila, 49 zglobnih, 19 minibusu, 3 kombi vozila (2 za prijevoz osoba s invaliditetom) i jedan turistički autobus na kat za razgledavanje grada. U pogledu

pogona, u strukturi voznog parka prevladavaju vozila koja koriste dizel gorivo, ali trećinu voznog parka čine vozila na *stlačeni prirodni plin* (SPP - 40 vozila), vozila na smjesu dizela i ukapljenog naftnog plina (UNP-12) te 5 vozila opremljena dizel motorima Euro 5/EEV, tj. poboljšana i ekološki prihvatljiva vozila. Transformacija pogona voznog parka započela je upravo u promatranom razdoblju, nabavkom 21 vozila (11 solo autobusa i 10 minibus) s pogonom na stlačeni prirodni plin, 2013., dodatnih 9 autobusa (5 solo i 4 zglobna autobusa) s pogonom na stlačeni prirodni plin nabavljeno je 2015. godine, a još 10 autobusa s istim pogonom uvedeno je u vozni park u travnju 2017. U siječnju 2014. u promet je uključeno 10 vozila koja kao pogonsko gorivo koriste smjesu dizela i UNP-a, a u veljači 2014. još 5 autobusa (4 solo i 1 zglobni) opremljena prema standardima i direktivama Europske unije motorima Euro 5/EEV– Enhanced Environmentally Friendly Vehicles – poboljšana ekološki prihvatljiva vozila). Nova vozila uvedena su u javni prijevoz i s novim vizualnim identitetom, kao i porukama o smanjenju emisija na godišnjoj razini. Tijekom 2017. KD Autotrolej uključeno je u program modernizacije voznog parka nabavkom 22 autobusa koji će zadovoljavati stroge standarde EURO 6 norme ispušnih plinova, dodjelom bespovratnih sredstava iz Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014.- 2020., a putem Ministarstva regionalnog razvoja i EU fondova. Sličan opseg nabave novih autobusa bit će proveden i financiranjem po modelu ITU u okviru Urbane aglomeracije Rijeka. Može se ustvrditi da će do 2020. godine gotovo 60% voznog parka javnog prijevoznika činiti ekološki prihvatljiva vozila.

Grafički prikaz 15.: Sustav linija javnog prijevoza autobusima na području Grada Rijeke

Izvor: KD Autotrolej, Rijeka

Trajni problem razvoja KD „Autotrolej“ ostaje neriješeno pitanje lokacije za izgradnju nove auto-baze. U promatranom razdoblju na razini idejnog rješenja analizirana je lokacija u Baračevoj ulici, u podnožju planiranog nadvožnjaka „Pioppi“. Iako su prednosti lokacije brza veza na sustav gradskih i prigradskih linija, kao i punionica SPP u neposrednom susjedstvu, nedostatna površina lokacije izrazito utječe na prihvatni kapacitet lokacije prilikom povrtaka vozila u bazu kao i značajne poteškoće u odvijanju radnih procesa u njoj.

Iako se željeznica, kao oblik javnog prijevoza na širem riječkom području, koristi desetljećima, po razini usluge ista je osta(ja)la u dubokoj sjeni javnoj prijevoza organizirnog putem KD „Autotrolej“. Međutim, u kontekstu ovoga Izvješća potrebno je ukazati na recentnu orijentaciju Hrvatskih željeznica prema jačanju

putničkog prijevozu na području regionalnih gradskih središta, pri čemu je metropolsko područje Rijeke posebno zanimljivo u svijetlu pripreme za ulaganja u izgradnju 2. kolosijeka kojim će se steći uvjeti za uspostavu više razine usluge svih oblika željezničkog prijevoza. Na toj osnovi, tvrtka Hrvatske željeznice Putnički prijevoz (HŽPP) i KD Autotrolej u lipnju 2018. potpisali su *Sporazum o dugogodišnjem partnerstvu u razvoju integriranog prijevoza putnika na području Grada Rijeke* i Ugovor o poticanju integriranog prijevoza putnika primjenom radničke, studentske, učeničke i umirovljeničke pretplatne karte. Zajedničkom kartom omogućen je prijevoz vlakom unutar 4 zone HŽPP-a (do 40 km od Rijeke) i 1. zone autobusnog prijevoza Grada Rijeke čime je od rujna 2018. uspostavljen integrirani prijevoz putnika.

Grafički prikaz 16.: Prikaz postaja na pruzi Delnice-Šapjane u funkciji javnog prijevoza željeznicom

Zone prijevoza putnika željeznicom

- 1. zona: Sušak Pećine, Krnjevo i Opatija-Matulji
- 2. zona: Škrljevo, Meja, Rukavac, Jušići, Jurdani i Permani
- 3. zona: Melnice, Plase i Šapjane
- 4. zona: Zlobin, Drivenik, Lič i Fužine

Izvor: Hrvatske željeznice-Putnički prijevoz, doo, Zagreb

- Biciklistički promet

Iako su principi planiranja i razvoja biciklističke infrastrukture u gradu Rijeci iscrpno postavljene Generalnim urbanističkim planom, radi specifičnosti gradskog prostora i osobina prometne mreže, ovaj vid prijevoza najteže je uspostaviti. Ipak, zahvaljujući tehničko-tehnološkim inovacijama (električni bicikli), promjeni zakonodavnog okvira te novim mogućnostima financiranja nastalih u promatranom razdoblju, otvorene su mogućnosti koji će se nastojati sustavno iskoristiti.

U prvoj polovici 2013. g. realiziran je pilot projekt uvođenja javnih bicikala u Gradu Rijeci, u sklopu kojega je tvrtka UTE, doo na Riječkom lukobranu, uz pomorski putnički terminal postavila 11 javnih bicikala namijenjenih iznajmljivanju. Iako je pilot-projekt izazvao interes, korištenje bicikala bilo je najviše vezano uz lukobran koji, svojom dužinom od oko 1.700 metara, predstavlja atraktivnu biciklističku stazu. Ipak, radi postojanja samo jednog terminala te vremenskog ograničenja korištenja od petka do subote od 9-17 sati, ne može se govoriti o postojanju sustava javnih bicikala zadovoljavajuće razine usluge.

U cilju uspostave sustava, Odjel za razvoj, urbanizam, ekologiju i gospodarenje zemljištem izradio je 2016. *Studiju uvođenja javnih bicikala u Gradu Rijeci* kojom je predviđena uspostava sustava s dodatna 4 terminala (Jadranski trg, Titov trg, Dvorana mladosti, bazeni Kantrida) i izvedbom neophodne biciklističke infrastrukture, a potom je, zahvaljujući uspješnoj prijavi na natječaj Ministarstva turizma za dodjelu bespovratnih sredstava za razvoj javne turističke infrastrukture, 2017. Gradu Rijeci dodijeljena potpora za nabavu i postavu terminala za 28 električnih bicikala.

Istovremeno, Grad Rijeka se intenzivno uključio u projekt Hrvatske turističke zajednice kojim se želi urediti međunarodna staza Eurovelo 8 duž kvarnerske obale.

- Pješački promet

Suvremeni pristupi uređenju prometa u gradovima veoma naglašavaju ulogu i značaj pješaćenja, te se urbanističko planiranje pješačkih površina (ulica, zona i sl.) sve više povezuje s vremenom prihvatljivog pješaćenja i psihologijom pješaka kao glavnog korisnika urbanih sadržaja.

Na području Grada Rijeke postoji više prepoznatljivih i formaliziranih pješačkih zona i to: područje Korzo-Stari grad, površine oko 13,8 ha, veći dio tzv. Kazališne četvrti, površine oko 4 ha, povijesna jezgra Trsata, centar Zameta, Cvetkov trg na Drenovi, te izgrađeno i uređeno područje Sveučilišnog kampusa. Unutar područja Korzo-Stari grad pješacima stoji na raspolaganju oko 43.800 m² uređenih javnih površina (Korzo s pristupnim ulicama 18.800 i unutar Staroga grada 25.000 m²), u Kazališnoj četvrti oko 6.000 m², dok su ponešto izdvojene rubno uređene pješačke površine Titovog trga (oko 4.100 m² i Vrha Delte 2.800 m²).

U promatranom razdoblju provedeni su značajni zahvati na uređenju pješačkih površina i prostora:

- 2009. dovršen je Centar Zamet, poslovno-društveno-sportski kompleks koncipiran oko centralnog Trga riječkih olimpijaca,
- 2014. provedeno uređenje većeg dijela Cvetkovog trga (oko 2.240 m²) čime je dobivena središnja pješačka zona u starom dijelu Drenove,
- 2014.-17.- uređenje Arheološkog parka, Koblerovog i Pavlinskog trga s dijelom Ul. Janeza Trdine, čime je uspostavljena parterna kompaktnost jugoistočnog kvadranta Staroga grada,
- u velikoj mjeri dovršena je imovinsko-pravna priprema, probijanje i privremeno uređenje oko 440 m² nastavka Vitezovićeve ulice, tj. nove ulice usporedne s Agatićevom ulicom,
- izrađeni projekti uređenja Jelačićevog trga, trga Pul Vele crikve, trga ispred Baptističke crkve na Gornjem Zametu, javnih površina unutar kompleksa „Benčić“ te javnih površina u okviru društveno-sakralnog centra Gornja Vežica.

II.4.1.3. Mreža željezničkog prometa

Glavne željezničke pruge od značaja za međunarodni promet na području Grada Rijeke jesu: pruga Zagreb Gk – Karlovac – Rijeka, ujedno i pruga Ten-T Mediteranskog koridora, te pruga Rijeka – Šapjane – državna granica Hr/Slo. Željezničke pruge Škrlevo – Bakar i Sušak – Pećine – Rijeka Brajdica, kao poveznice između glavne pruge i lučkih bazena riječke luke, od značaja su za međunarodni promet robe. Željeznička pruga Brajdica – Rijeka povezuje kolodvore Rijeka-Brajdica i Rijeka-glavni kolodvor, te je u tom smislu od lokalno značajna. Na otvorenoj trasi, sve su pruge jednokolosiječne. Dužina željezničkih pruga na području Grada iznosi svega 24,5 km s dvije prolazne željezničke postaje.

Kao dio međunarodno značajnih koridora, željezničke pruge izrazito su profilirane u funkciji luke odnosno terminala smještenih na području Grada Rijeke i njegovom užem gravitacijskom području, o čemu svjedoče broj prevezenih putnika i prekrcaj robe. U promatranom razdoblju, nastavljen je pad broja putnika koji se prepolovio te je 2017. sveden na svega oko 73.000 putnika godišnje, ali s naglim oporavkom 2018. godine, do razine iz 2012. Gotovo jednak trend vidljiv je i u pretovaru robe, koji, također, tijekom 2018. pokazuje tendenciju oporavka, tj. porasta. Tvrtka Luka Rijeka d.d. prevozi oko 60% robe željeznicom, dok tvrtka Jadranska vrata d.d., usmjerena na pretovar kontejnera, svega 30%.

Tablica 38. Prikaz prometa putnika i robe na riječkim prugama u razdoblju 2011.-18.

godina	Broj putnika	Količine robe (tona)	
		utovar	istovar
2011.	130.361	1.155.197	1.063.748
2012.	123.672	755.596	857.006
2013.	94.729	624.358	962.851
2014.	81.321	844.906	884.443
2015.	78.835	754.004	824.091
2016.	76.303	550.102	714.336
2017.	73.115	811.083	743.558
2018.	120.097	1.053.472	712.446

Izvor: www.dsz.hr

U razdoblju od 2012. do 2015. tvrtke AGIT d.o.o. i Jadranska vrata d.d. provodile su uspješno projekt Go Green Go Rail u sklopu programa Marco Polo II. Rezultat projekta je bilo uvođenje direktnog intermodalnog vlaka Rijeka – Beograd i povećanje udjela prijevoza kontejnera željeznicom.

Polovicom 2018. započela je rekonstrukcija kolodvora Rijeka-Brajdica, a s ciljem povećanja kapaciteta za prihvat i otpremu intermodalnih vlakova te usklađivanja tehnološkog procesa rada kolodvora Rijeka Brajdica i kontejnerskog terminala Jadranska vrata d.d.

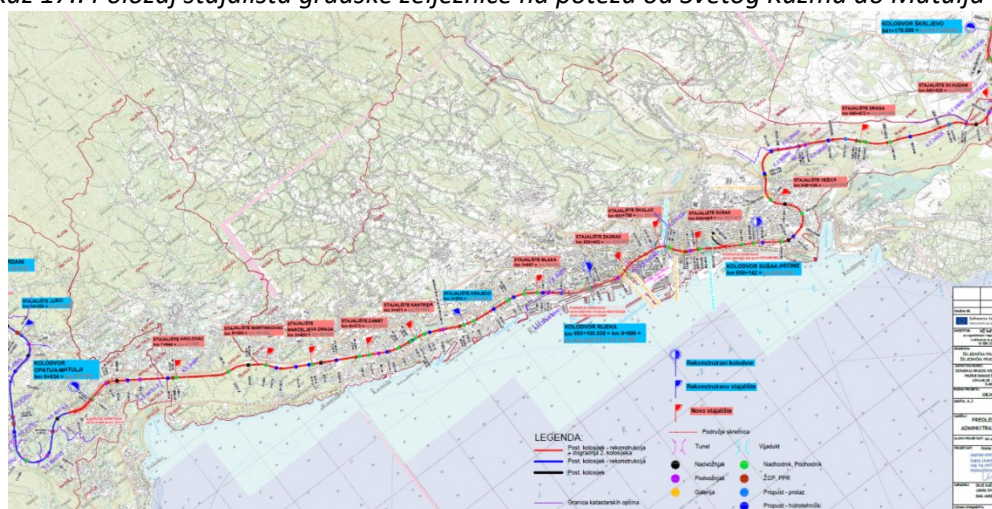
- **Projekt drugog kolosijeka Škrlevo-Rijeka-Jurdani**

Međutim, poseban poticaj razvoju ne samo teretnog već i daljinskog putničkog i gradskog prijevoza željeznicom treba se dogoditi po izgradnji 2. kolosijeka na dionici Škrlevo-Rijeka-Jurdani i istovremenom rekonstrukcijom postojećeg kolosijeka. Naime, osim podizanja kapaciteta pruge, ovim zahvatima u cijelosti će se denivelirati sve pješačke i kolne komunikacije koje postojeća pruga presijeca i stoga predstavljaju trajnu prijetnju sigurnosti odvijanja prometa.

Ispitivanje mogućnosti i opravdanosti izvedbe ovako opsežnog zahvata provedeno je u razdoblju 2013.-14. Izradom *Studije okvirnih mogućnosti izgradnje drugog kolosijeka željezničke pruge Škrlevo – Rijeka – Šapjane*. Studija obuhvaća cjelovito idejno građevinsko i prometno-tehnološko rješenje zahvata, prethodnu studiju utjecaja na okoliš, prethodne financijske i ekonomske procjene projekta te prethodnu studiju izvodljivosti. Budući da je Studija pokazala opravdanost zahvata i bila prihvaćena od strane stručnih konzultanata Europske komisije, temeljem ovlasti Europske komisije, HŽ Infrastruktura d.o.o., kao nositelj projekta, potpisala je u studenom 2015. godine *Sporazum o dodjeli bespovratnih sredstava (Grant Agreement) s Izvršnom agencijom za inovacije i mreže (INEA – Innovation and Networks Executive Agency)* CEF fonda o dodjeli 8,5 mil. eura bespovratnih sredstava za projekt „Izrada projektne i ostale dokumentacije za izgradnju drugog kolosijeka, modernizaciju i obnovu na dionici željezničke pruge Škrlevo – Rijeka – Jurdani“. Nakon provedbe međunarodnog natječaja, HŽ Infrastruktura je sa zajednicom ponuditelja koju čine hrvatske tvrtke IGH i Granova polovicom *prosinca 2016.* potpisala ugovor za izradu projektne dokumentacije koja se ima izraditi do 2019. godine, a obuhvaća Idejni projekt i Glavni projekt trase dužine 27,5 km, studiju izvodljivosti, analizu troškova i koristi, studiju utjecaja na okoliš, a rješavat će se i imovinsko-pravni odnosi. U sklopu projekta pripremit će se tehnička dokumentacija za rekonstrukciju šest kolodvora (2 na području Grada,) izgradnju 13 novih i rekonstrukciju četiri postojeća stajališta za potrebe uspostave gradske željeznice, izgradnju odnosno rekonstrukciju 13 nadvožnjaka i 18 podvožnjaka, šest pothodnika i osam nathodnika, tri tunela i 27 propusta te pet željezničko-cestovnih prijelaza i 15 pješačkih prijelaza. Značajan dio rekonstrukcijskih zahvata planira se na području Grada i nekim markantnim točkama: nadvožnjak Krešimirova, vijadukti Školjić i Istočni izlaz, zaštita od buke i sl.

Grad Rijeka je 2017. godine zajedno s Primorsko-goranskom županijom, Gradom Bakrom i Općinom Matulji potpisao sporazum o sufinanciranju domaće komponente ugovora (ukupno 591.097,50 kn).

Grafički prikaz 17.: Položaj stajališta gradske željeznice na potezu od Svetog Kuzma do Matulja

Izvor: Izvor: Studija okvirnih mogućnosti izgradnje drugog kolosijeka željezničke pruge na dionici Škrlevo – Rijeka – Šapjane, HŽI, 2014.

II.4.1.4. Pomorski promet

Pomorski promet na području Grada Rijeke u cijelosti se odvija na površinama riječke luke kao *luke otvorene za javni promet od osobitog (međunarodnog) gospodarskog interesa za Republiku Hrvatsku* i u djelokrugu rada Lučke uprave Rijeke. Kao takvo, lučko područje riječke luke predstavlja jedinstvenu upravno-gospodarsku cjelinu unutar koje su utvrđene površine namijenjene prihvatu trgovačkih brodova i pretovaru roba (terminal za generalni teret s 11 vezova i terminal za žitarice, smješteni na površini od De Franceschijevog gata do Bratislavskog pristaništa, kontejnerski terminal smješten na Brajdici, te terminal za drvo koji u manjem opsegu djeluje na Delti i Sjevernoj Brajdici) odnosno površine namijenjene prihvatu različitih vrsta plovila i putnika u dolasku i odlasku (Putnički terminal na korijenu lukobrana za prihvat plovila u linijskom prijevozu te većih kruzera, prihvat malih i srednjih kruzera na središnjem dijelu lukobrana i sl.). Osim za promet putnika, dio lučkih površina koristi se i kao privezište za potrebe nautičkog turizma te plovila u tranzitu. Prihvat kruzera posebnih maritimnih potreba obavlja se na kontejnerskom terminalu Brajdica. Koliko je značenje lučkih površina na području Grada Rijeke za odvijanje pomorskog prometa, pokazuje i tablični pregled prometa robe i putnika u razdoblju 2007.-18. Naime, u strukturi prometa vidljivo je kontinuirano povećavanje kontejnerskog promet, koji se u cijelosti manipulira u Rijeci, kao i ujednačenost količina generalnog tereta koje čine oko 50% godišnjeg prometa, a koji se također, gotovo u cijelosti, pretovaruje u Rijeci.

Tablica 39. Pregled prometa robe i putnika u riječkoj luci u razdoblju 2007.-18.

Godina	Po vrstama tereta							Putnici
	Generalni	Rasuti	Drvo	Σ Suhi	Tekući	Ukupno	Kontejneri	
2007.	2.155.506	3.142.518	325.551	5.623.575	7.588.889	13.212.464	145.024	214.622
2008.	2.373.810	3.377.560	276.057	6.027.427	6.364.164	12.391.591	168.761	219.811
2009.	2.112.870	2.873.487	220.975	5.207.332	6.030.822	11.238.154	130.740	204.025
2010.	2.305.019	2.000.384	254.474	4.559.877	5.623.427	10.183.304	137.048	186.679
2011.	2.233.453	2.023.996	245.182	4.502.631	4.887.749	9.390.380	150.677	171.396
2012.	2.267.942	1.902.506	340.782	4.511.230	4.042.771	8.554.001	171.945	169.190
2013.	2.354.867	948.057	299.296	3.602.220	5.085.459	8.687.679	169.943	173.062
2014.	2.158.577	1.610.630	370.874	4.140.081	4.882.695	9.022.776	192.004	159.607
2015.	2.150.391	1.772.503	381.990	4.304.884	6.595.537	10.900.421	200.102	153.304
2016.	2.363.753	1.148.314	321.921	3.833.988	7.325.173	11.159.161	214.348	152.097
2017.	2.707.628	1.547.797	361.805	4.617.230	7.997.836	12.615.066	249.975	152.520
2018.	2.769.316	1.655.261	351.621	4.776.198	8.628.586	13.404.784	260.375	151.983

Izvori: www.portauthority.hr Lučke uprava Rijeke, o putnicima Promet u morskim lukama od 2006 -2010, Državni zavod za statistiku

S obzirom na veliku međusobnu osjetljivost urbanog i lučkog sustava, potrebno je naglasiti najvažnije promjene koje su nastale u promatranom razdoblju u nastojanju rješavanja infrastrukturnih potreba u segmentu pomorskog prometa:

- 2009., dovršetak izgradnje *Pomorsko-putničkog terminala i rekonstrukcije korijena lukobrana* za prihvat putničkih brodova.

Izgradnja predstavlja dio Rijeke Gateway Projekta, složenog projekta optimizacije korištenja lučkih površina u središtu grada Rijeke pokrenutog 2003. godine, financijski podržanog od strane Svjetske banke. Prvom fazom izgradnje obuhvaćeni su zapadni segment zgrade Pomorskog putničkog terminala s neophodnom infrastrukturom, uređenje 260 metara kolno-pješačke površine na korijenu Riječkog lukobrana, izgradnja/rekonstrukcija 200 m novog obalnog zida s plutajućom rampom za iskrcaj/ukrcaj vozila na brod, sanacija kolosijeka, ugradnja nove vodovodne, kanalizacijske, plinske i elektro mreže. U drugoj fazi je dovršena izgradnja zgrade PPT-a, uređenje još jednog veza za međunarodni promet, 200 m šetnice duž

lukobrana te prostora carinske ispostave na graničnom prijelazu. U ovoj je fazi za građanstvo otvoren riječki lukobran u cijelosti čime je dobivena atraktivna šetnica dugačka 1750 m.

- *izgradnja lučkog kontrolnog centra* u sklopu *Pomorsko-putničkog terminala* koji raspolaže najmodernijim sustavom nadzora i upravljanja pomorskim prometom (VTMIS).

- 2011., *puštanje u promet spojne prometnice od čvora Draga do Delte* (D-404). Osim brzog pristupa sa zaobilaznice u gradsko središte iz smjera istoka, izvedbom ulazno-izlaznih rampi u zoni južnog portala tunela Pećine, Kontejnerski terminal Brajdica izravno je povezan na sustav auto-cesta,

- 2013., *dovršena izgradnja 2. veza kontejnerskog terminala Brajdica* čime je uspostavljena operativna obala dužine 680 m i dostignuta površina od 19,5 hektara,

- 2014., *započela izgradnja 1. faze kontejnerskog terminala na Zagrebačkoj obali*. Prema pripremljenoj dokumentaciji, prva faza uključuje izgradnju pristaništa u dužini od 400 m s rekonstrukcijom obalnog pojasa širine do 300 metara, dok bi u 2. fazi budući koncesionar mogao dograditi dodatnih 280 m pristaništa s pripadajućim obalnim pojaskom u navedenoj širini.

- 2018. *započela rekonstrukcija željezničkog kolodvora na Brajdici*, a u cilju podizanja pretovarnog kapaciteta kontejnerskog terminala.

II.4.1.5. Zračni promet

Zračna luka Rijeka nalazi se izvan upravnog područja Grada, ali predstavlja sastavni dio prometne infrastrukture kojom je Grad dostupan na području zračnog prijevoza putnika i robe. Iako opremljena za cjelogodišnje poslovanje, rad luke izrazito je vezan uz trajanje turističke sezone, te se prihvati glavne zrakoplova i putnika odvija u razdoblju od 1. travnja/svibnja do 1. listopada/ studenog (ovisno o interesu i politici prijevoza oko 15-ak avio prijevoznika koji održavaju sezonske i čarter linije) tijekom kojega je zračna luka povezana s brojnim europskim prijestolnicama i velikim gradovima. Zimski red letenja primarno je obilježen održavanjem linija u domaćem zračnom prijevozu (Osijek, Split, Dubrovnik).

Prema ostvarenom prometu putnika, riječka zračna luka bila je u promatranom razdoblju na samom začelju u odnosu na ostale zračne luke u Republici Hrvatskoj. (Iako najniži promet putnika bilježi zračna luka Osijek, riječ je o aerodromu na kojemu je putnički promet obnovljen tek 2013. godine.) Štoviše, za razliku od ostalih zračnih luka koje su pokazivale stalni trend porasta putnika, u istom razdoblju riječki aerodrom nastoji rekonstruirati poziciju koju je dosegao prije punog desetljeća. Iz ovoga razloga, promatrano razdoblje ponajprije je obilježeno naporima privlačenja avio-prijevoznika i putnika, rekonstrukcijom odnosno modernizacijom postojeće tehničke i materijalne osnove, dok će investicije kojima bi se otklonile tehničke manjkavosti zračne luke tek uslijediti.

Tablica 40. *Promet putnika i zrakoplova u Zračnoj luci Rijeka u razdoblju 2007.-18.*

Godina	Broj putnika	Broj zrakoplova
2007.	162.740	3.477
2008.	111.864	2.530
2009.	113.567	2.759
2010.	61.855	2.017
2011.	84.713	2.680
2012.	77.082	2.290
2013.	142.975	2.653
2014.	106.235	2.378
2015.	139.718	4.014
2016.	145.297	4.146
2017.	142.111	4.937
2018.	183.606	5.460

Izvor: www.rijeka-airport.hr

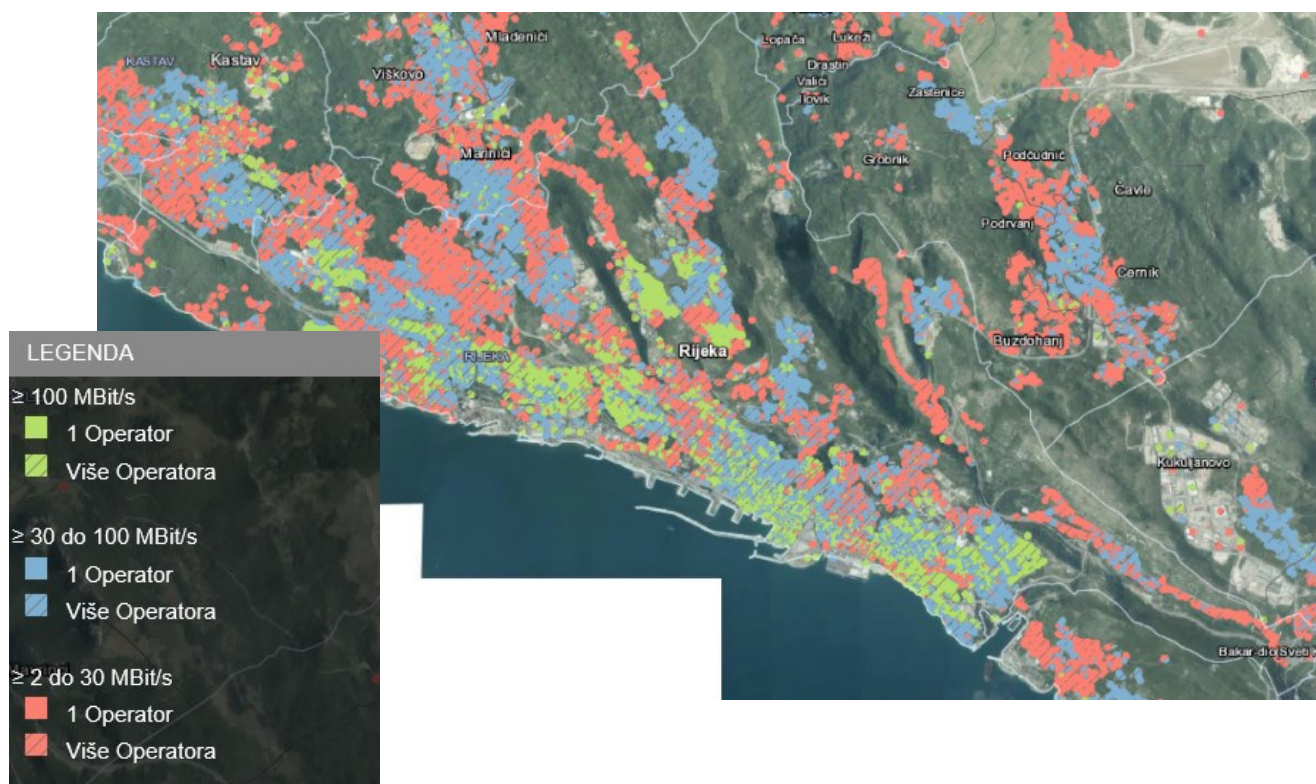
II.4.1.6. Elektroničke komunikacije

Vlada Republike Hrvatske donijela je 2016. godine *Strategiju razvoja širokopoasnog pristupa u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2016. do 2020. godine*, a u cilju razvoja digitalnog gospodarstva, koje može ostvariti konkurentne prednosti na jedinstvenom digitalnom tržištu EU. Sastavni dio Strategije čini 13 fokusiranih mjera iz Akcijskog plana kojima se omogućuje potreban nastavak i ubrzanje aktivnosti u području razvoja širokopoasne elektroničke komunikacijske infrastrukture. Glavni ciljevi Strategije usmjereni su na pokrivenost pristupnim mrežama sljedeće generacije, koja omogućuje pristup internetu brzinama od najmanje 30 Mbit/s za sve stanovnike Republike Hrvatske, a da najmanje 50% kućanstava ima pristup internetu brzinom od najmanje 100 Mbit/s.

Prema podacima dostupnim na HAKOM portalu, u Rijeci su dostupne širokopoasne mreže preko fiksnih (nepokretnih) i mobilnih (pokretnih) mreža jednog ili više operatora, ovisno o lokaciji odnosno području Grada. Prema mogućem pružanju širokopoasnog pristupa internetu u pogledu pristupnih brzina, postoje tri kategorije; osnovni pristup - 2 - 30 Mbit/s, brzi pristup - 30 - 100 Mbit/s, ultrabrzi pristup - preko 100 Mbit/s. *Planom razvoja širokopoasne infrastrukture Grada Rijeke*, usvojenim 2017. godine, zahtijeva se osiguranje najmanje brzine širokopoasnog pristupa od 40 Mbit/s, uz uvjet da nova mreža, u roku od 5 godina nakon izgradnje, omogući realizaciju preporuke Europskog parlamenta da se do 2020. sva domaćinstva u EU povežu širokopoasnim vezama koje omogućuju prijenos od 100 Mbit/s, a da 50% njih bude pretplaćeno na brzinu od 1 Gbit/s i višom.

Telekomunikacijska infrastruktura Grada Rijeke, kao osnova razvoja širokopoasnih mreža, obuhvaća žičnu i bežičnu mrežu. Osnovnu infrastrukturu mrežu karakterizira kabelski razvod, iako ima dijelova Grada s nadzemnim razvodom mreže. Veći dio kabelskog razvoda položen je u unutar distribucijske telekomunikacijske kanalizacije (DTK), najveći dio koje je izveden uoči i nakon osamostaljenja Republike Hrvatske, te je stoga tvrtka Hrvatske Telekomunikacije najveći posjednik iste. U cilju reguliranja imovinsko-pravnih odnosa za dijelove trasa DTK položenih preko gradskih zemljišta i javnih površina, Grad Rijeka i HT sklopili su ugovor o služnosti kojim je regulirano korištenje spomenutih površina i plaćanje naknade za oko 200 km ugrađene telekomunikacijske kanalizacije (od 225 km ukupno izgrađene DTK), te ugradnju nove.

Grafički prikaz 18. Područje dostupnosti širokopoasnog pristupa u Gradu Rijeci

Izvor: HAKOM, Interaktivni portal

- **Žičani pristup**

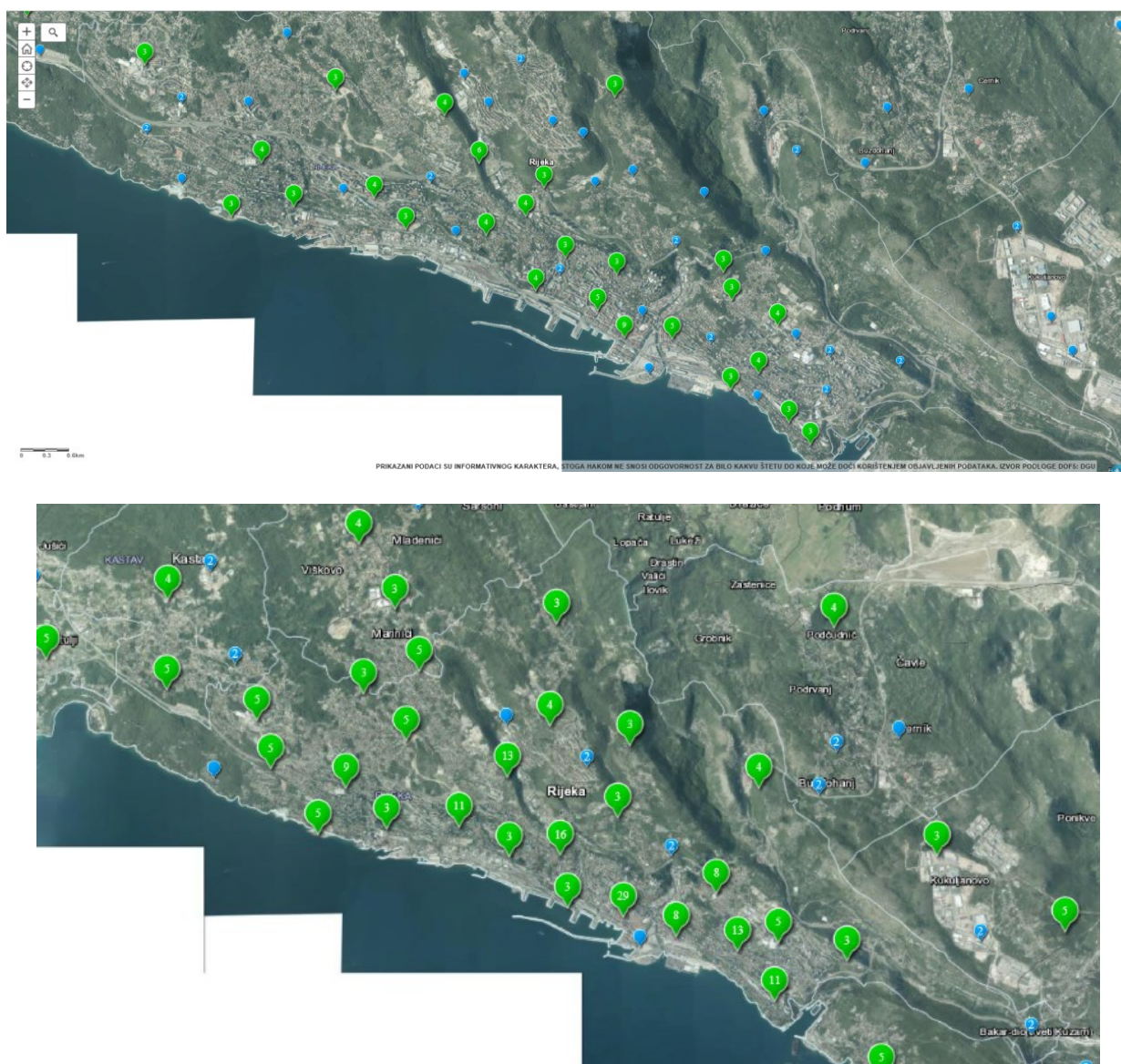
Prema podacima HAKOM-a, početkom 2018. godine, od ukupnog broja kućanstava na području Grada Rijeke, 65,66% njih ima ostvaren širokopojasni pristup, sa sljedećim odnosom brzina:

- 2-30 Mbit/s - 33,72%
- 30-100 Mbit/s - 24,44%
- preko 100 Mbit/s - 7,49 %

- **Bežični pristup**

Prema podacima HAKOM-a, operatori mogu spojiti potencijalne korisnike putem vlastite infrastrukture i imaju mogućnost pružanja *osnovnog pristupa* na cjelokupnom području Grada, brzog *pristupa* na gotovo cjelokupnom naseljenom području Grada, s izuzetkom pokrivanja vrlo malih otoka u Sušačkoj Dragi, rubnom dijelu Škurinjske drage/Tibljaša, Gornje Drenove, Grohova i Pašca, dok je *ultrabrzni pristup* samo djelomično ostvaren na naseljenom gradskom području.

Grafički prikaz 19. Razmještaj baznih postaja u javnim mrežama pokretnih komunikacija i radijskih postaja u radiodifuzijskoj službi, stanje, listopad 2018. gornji prikaz GSM, sredina UMTS, dolje LTE.

Izvor: HAKOM, Interaktivni preglednik lokacija i osnovnih tehničkih osobina baznih postaja u javnim mrežama pokretnih komunikacija i radijskih postaja u radiodifuzijskoj službi

Na području Grada Rijeke postoji oko 150 baznih postaja i radijskih postaja u radiodifuzijskoj službi bežične komunikacijske infrastrukture. Najveći broj baznih postaja postavljen je na ravnim krovovima visokih zgrada u Rijeci, a budući da takve lokacije koristi više operatora i za pokrivanje više smjerova, nerijetko se stvaraju skupine postaja raspoređene po obodu pročelja. Bitno manji broj baznih postaja postavljen je na samostojećim stupovima, u pravilu na gradskim područjima niske gradnje. Bežična mreža osobito se brzo širi od donošenja Pravilnika o jednostavnim građevinama i radovima (NN 21/09), kojim je u velikoj mjeri olakšano postavljanje emitterskih sustava na stambene i druge zgrade, što nerijetko izaziva i incidentne situacije.

- Optička/svjetlovodna mreža Grada Rijeke

U promatranom razdoblju Grad Rijeka izgradio je svjetlovodnu mrežu u dužini od oko 40 km s čvorištima na lokacijama Grada Rijeke – Korzo 16 i Titov trg 3, kojom je ostvarena elektronička komunikacija između 98 lokacija odnosno sastavnica gradske uprave, komunalnih i trgovačkih društava, ustanova, komunalnih površina i građevina (na pr. parkirališta, toplana i sl.).

- Besplatni bežični pristup internetu

S projektom besplatnog bežičnog pristupa internetu, Grad Rijeka započeo je 2007. omogućujući uslugu najprije u najužem središtu grada, da bi se potom područje pristupa kontinuirano povećavalo, uključujući i pojedinačne građevine sporta i kulture. Signalom besplatnog bežičnog pristupa Internetu pokriven je dio gradskog središta duž Korza (od Jadranskog do Jelačićevog trga) preko Rive do Putničkog terminala na korijenu lukobrana, dijelovi Staroga grada (Koblerov trg, Pul Vele Crikve, dio Pavlinskog trga, od srpnja 2014., potporom Ministarstva turizma i Arheološki park) i Titov trg, povijesna jezgra Trsata od Gradine do Dvorane mladosti, Bazeni Kantrida, Atletska dvorana Kantrida, Centar Zamet, Art-kino Croatia, Centar kreativnih industrija te Astronomski centar Rijeka, a od rujna 2013. i KBC Rijeka – Dječja bolnica Kantrida te potporom Ministarstva turizma i Željeznički kolodvor Rijeka. Od studenog 2016. usluga besplatnog bežičnog pristupa Internetu Grada Rijeke dostupna je i na Kampusu putem 30 pristupnih točaka Sveučilišta u Rijeci, na Akademiji primijenjenih umjetnosti, Filozofskom i Učiteljskom fakultetu, Građevinskom fakultetu, Sveučilišnim odjelima i Studentskom centru. Maksimalni broj korisnika koji istovremeno mogu koristiti besplatni bežični pristup Internetu je 5400. Jačina signala na području pokrivenosti je do 50 dB, što ovu mrežu, po jačini signala i s obzirom na veličinu područja pokrivenosti, čini najkvalitetnijom Wi-Fi zonom u Hrvatskoj. Brzina bežičnog pristupa Internetu je do 100 Mbit/s sinhrono.

U ožujku 2017. KD Autotrolej pokrenuo je pilot projekt besplatne Wi-Fi usluge za putnike u 3 nova zglobna autobusa pogonjena plinom, a koje su građani mogli prepoznati po karakterističnim naljepnicama o besplatnoj Wi-Fi usluzi.

II.4.2. Energetski sustavi

II.4.2.1. Opskrba i potrošnja plina

- Plinoopskrba

Opskrbu plinom područja grada Rijeke osigurava trgovačko društvo "Energo", d.o.o. u većinskom vlasništvu Grada Rijeke (56,9%) i suvlasništvu s tvrtkama HERA S.p.A., Bologna, Italija (34,0%) te Croplina iz Zagreba (9,1%). Osim plinoopskrbe Grada, temeljem koncesija Primorsko-goranske županije iz 2007. i 2008., TD Energo stekao je mogućnost obavljanja opskrbe plinom i šireg riječkog područja, priobalja i otoka Krka.

Rijeka ima tradiciju korištenja plina dugu 165 godina, a upravo je promatrano razdoblje obilježeno prijelazom na prirodni plin (2007.) i izgradnjom infrastrukture za korištenje plina u gradu Rijeci i na širokom riječkom području. Od ukupne mreže plinovoda dužine oko 300 km, tijekom promatranog razdoblja izgrađeno 103,7 km nove mreže, od čega 39,7 km (40%) u Rijeci.

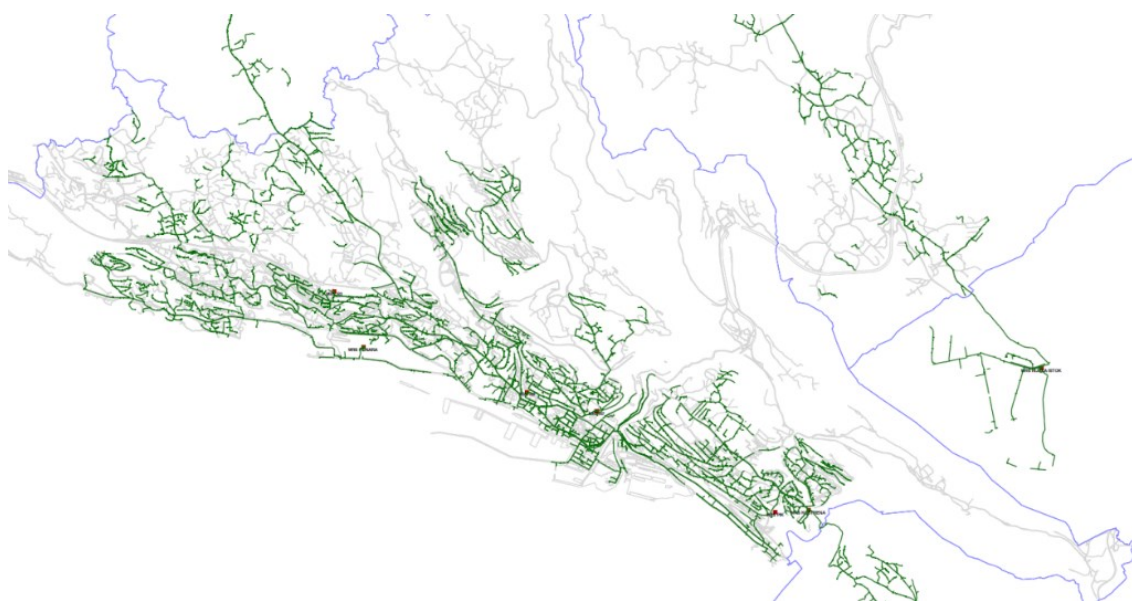
Izgradnja distribucijske plinske mreže u Rijeci uglavnom je izvođena u sklopu izgradnje zajedničke infrastrukture s KD ViK Rijeka I to: 2009. na Drenovi, 2010. i 2011. na Gornjem Zametu, Pehlinu i dijelu Srdoča, 2012. i 2013. na Gornjem Zametu i Srdočima, 2013. i 2014. na Drenovi, Pehlinu, Gornjem Zametu i Srdočima, 2015. na Srdočima i povezivanjem nogometnog kampa Rujevica i 2016. na Srdočima i Martinkovcu.

Tablica 41. Izgradnja plinske mreže u Rijeci u razdoblju 2009.-18.

Izgradnja	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	Ukupno
Plinovod (m)	10.025	5.427	12.685	3.410	3.941	1.466	1.673	1.100	2.273	1.447	43.447

Izvor: Grad Rijeka, Mandatno izvješće 2009.-13. i 2013.-17.

Grafički prikaz 20. Mreža plinovoda na širem riječkom području, stanje 2017.

Izvor: TD „Energo, doo, www.energo.hr

Osim u sklopu plinske mreže, TD "Energo" omogućio je korištenje stlačenog prirodnog plina kao pogonskog goriva motornih vozila za koju svrhu je 2013. godine u sklopu plinare u Baračevoj ulici izgrađena i puštena u pogon prva punionica stlačenog prirodnog plina u Republici Hrvatskoj.

Iz raspoloživih podataka o opskrbi plinom u promatranom razdoblju vidljiv je stalni trend povećanja broja korisnika koji je, u odnosu na 2007. godinu, povećan za 20% dok je potrošnja plina rasla do 2013. godine, da bi potom pala na oko 13. mil. m³, tj. razinu potrošnje iz 2009.

Tablica 42. Potrošnja prirodnog plina i toplinske energije na području grada Rijeke u razdoblju 2007.-18.

	Prodaja prirodnog plina (m³)				Toplinska energija (kWh)**		
	kućanstva	gospodarstvo	Ukupno	Toplane	kućanstva	gospodarstvo	Ukupno
	Broj korisnika prirodnog plina				Broj korisnika usluge grijanja		
2007.	18.186	449	18.635		9.707	135	9.842
2008.	18.799	478	19.277		9.707	135	9.842
2009.	19.302	501	19.803		9.513	106	9.619
	5.934.556	6.949.363	12.883.919	7.845.502			
2010.	19.925	543	20.468		9.513	106	9.619
	7.639.808	7.951.061	15.590.869	9.608.244	78.504.487	4.471.478	82.975.965
2011.	20.261	541	20.802		9.898	112	10.010
	7.980.000	8.650.000	16.630.000	9.815.000	71.541.236	7.543.870	79.085.106
2012.	20.654	619	21.273		9.883	127	10.010
	7.523.839	7.779.639	15.303.478	7.929.338	67.124.612	6.473.402	73.598.014
2013.	21.028	1.076	22.104		9.870	140	10.010
	8.003.246	8.290.798	16.294.044	7.437.810	60.606.630	6.766.117	67.372.747
*2014.	21.398	1.117	22.515		9.870	140	10.010
	6.759.515	5.894.231	12.653.746	6.337.428	45.716.124	9.620.719	55.336.843
2015.	21.533	1.137	22.690		9.791	133	9.924
	7.672.139	5.709.683	13.381.822	6.692.502	45.378.582	12.197.327	57.575.909
2016.	21.385	927	22.312		9.723	135	9.858

	7,182,329	5.403.060	12.585.389	6.680.099	44.944.305	11.911.928	56.856.233
2017.	21.448	1.017	22.465		9.591	135	9.726
	7.773.448	4.942.526	12.715.974	6.740.489	45.511.559	13.048.284	58.559.843
2018.	21.453	1.017	22.470		9.537	141	9.678
	7.669.110	5.367.762	13.036.872	6.622.872	45.849.094	13.797.700	59.646.794

Izvor: godišnja izvješća o radu TD Energo, doo, www.energo.hr; obrada Izrađivača

* pad potrošnje prirodnog plina i toplinske energije radi utjecaja klimatološki izuzetno blage zime 2013/14.

** od 2009. obujam usluge tj. potrošnje toplinske energije iskazuje se u instaliranoj snazi u kW – što je ispušteno radi preglednosti tablice i potrošenoj energiji u kWh – koja je tablično iskazana.

- Opskrba toplinskom energijom

Opskrbu toplinskom energijom na području Grada Rijeke također osigurava TD Energo, d.o.o. Rijeka, a njome su pokrivena u najvećoj mjeri stambena područja visoke gustoće stanovanja odnosno prevladavajuće višestambene tipologije. Sustav proizvodnje toplinske energije obuhvaća 11 toplana i 4 kotlovnice s pripadajućim toplovodima.

Uvođenje prirodnog plina i izgradnja mreže plinovoda pozitivno se odrazilo i na opskrbu toplinskom energijom, te je u promatranom razdoblju provedena rekonstrukcija glavnine energetskih postrojenja zahvaljujući kojoj je za proizvodnju toplinske energije lako lož-ulje zamijenjeno prirodnim plinom u 8 toplana: Gornja Vežica, Kozala, Škurinje, Podmurvice, Turnić (PO-48), Krnjevo, Malonji i Srdoči te kotlovnica Centar (I. Marinkovića) i Rujevica (PO-18). U toplanama Donja Vežica, Vojak, Zamet, kotlovnici Potok (Nikola Tesla) i energani Kantrida srednje lako lož ulje koristit će se kao energent do rekonstrukcije koja će biti omogućena sredstvima integriranih teritorijalnih ulaganja za razdoblje do 2020. godine

Za prijenos toplinske energije koristi se toplovodna mreža ukupne dužine 15.661 m, ali izgrađena po teritorijalnom principu, tj. Gornja Vežica - 3.854 m, Donja Vežica - 488 m, Vojak i Sveučilišni kampus - 3.502 m, Kozala - 939 m, Škurinje - 1.130 m, Podmurvice- 548 m, Turnić, 788 m), Krnjevo - 1.360 m, Zamet - 1.051 m, Malonji - 343 m i Srdoči - 1.658 m te 155 toplinskih podstanica kroz koje se ukupno opskrbljuje 255 stambenih zgrada. Razvod energije za zagrijavanje prostora i potrošne tople vode obavlja se pomoću medija koji je ili vrela voda (do 130°C) ili topla voda (do 110°C) koja cirkulira cjevovodima u zatvorenom krugu od toplane do podstanice na strani potrošača. Cjevovodi su gotovo u cijelosti (preko 90%) smješteni u betonskim energetskim kanalima.

Za razliku od opskrbe plinom, broj korisnika toplinske energije nije se u promatranom razdoblju povećao, odnosno, unatoč manjem povećanju tijekom 2011. godine, današnji je broj gospodarskih korisnika isti kao i 2007., a domaćinstava neznatno manji nego li 2007. Međutim, ukupni konzum potrošnje toplinske energije u razdoblju 2010.-17. smanjen je za 30%, ponajviše radi smanjenja potrošnje od strane domaćinstava.

II.4.2.2. Elektroenergetski sustav

- proizvodnja električne energije

Na području Grada Rijeke od 1968. godine električna energija proizvodi se u protočnoj H.E. „Rijeka“ čija je strojarnica izgrađena na desnoj obali Rječine ispod masiva Sv. Katarine. Za proizvodnju se koristi voda iz akumulacije Valići, kapaciteta 600.000 m³, smještene na nadmorskoj visini 232,5 m.n.m., a instalirana snaga iznosi 36,8 MW. Kako je vidljivo iz tabličnog prikaza, godišnja proizvodnja značajno varira, a najveća proizvodnja u iznosu od 141 GWh zabilježena je 2010. godine, dakle upravo tijekom promatranog razdoblja.

Proizvedena energija predaje se u gradsku razvodnu mrežu naponske razine 30 kV, odnosno preko trafoa 30/110kV u mrežu naponske razine 110kV prema Vinodolu i Matuljima.

Tablica 43. Proizvodnja HE Rijeka u razdoblju 2010.-18.

godišnja proizvodnja (na pragu)	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.-18.
električna energija (GWh)	141	53	78,4	115,5	112	55	Prosječno 84,5

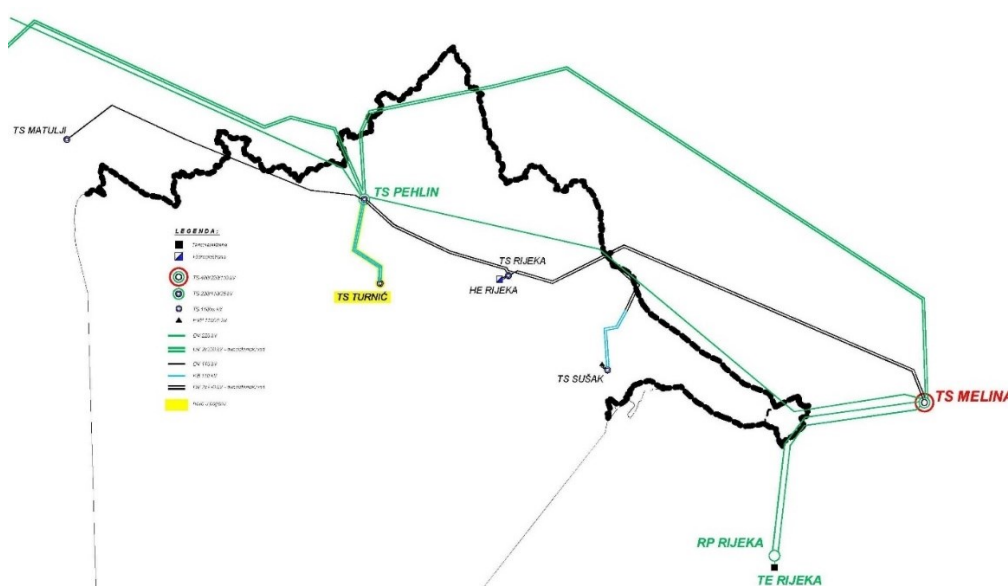
Izvor: HEP Proizvodnja, www.proizvodnja.hep.hr

U planu rada HEP proizvodnje, d.o.o predviđena je provedba revitalizacije (tj. cjelovite tehničko-tehnološke obnove zastarjelih hidro-energetskih građevina i postrojenja s podizanjem proizvodne snage) velikog broja hidroelektrana, među kojima i HE Rijeka. Idejnim projektom njezine revitalizacije utvrđena je mogućnost povećanja instalirane snage sa sadašnjih 37 na 45 MW. U dosadašnjem tijeku provedbe projekta djelomično su revitalizirane HE Ozalj i Gojak, a planom za razdoblje 2015.-20. predviđena je revitalizacija HE Zakućac, Dubrovnik (dovršetak radova 2019.), te HE Varaždin i Senj (početak radova 2019.) Do završetka projekta 2028. godine trebaju biti provedene revitalizacije HE Orlovac, Krka i Rijeka.

- elektroenergetska mreža i potrošnja

Promatrano razdoblje obilježeno je pokretanjem realizacije projekta izmjene napajanja grada Rijeke kojim se napušta četveronaponski distribucijski sustav 110/35/10/0,4 kV u korist tronaponskog sustava 110/20/0,4 kV. Projekt izmjene napajanja sadržan je u rješenjima razvoja elektrodistribucijske mreže Generalnog urbanističkog plana grada Rijeke, budući da promjena sustava pretpostavlja značajne zahvate u prostoru, posebno u smislu uspostave novih kablskih trasa kojima se uspostavljaju funkcijske veze sustava trafo-stanica u dijelu kojega se napuštaju i/ili rekonstruiraju one u kojima se obavlja transformacija 110/35 kV i 35/20(20) kV radi primjene izravne transformacije 110/20 kV i povezivanja na sustav trafo-stanica naponske razine 10 (20)/0,4 kV.

Grafički prikaz 21. Položaj trafostanica, vodova i kabela na području Grada Rijeke s naznačenom novoizgrađenom trafostanicom TS Turnić (žuto) i kablskom vezom 110 kV KB Pehlin-Turnić (zeleno)

Izvor: HOPS, Hrvatski operator prijenosnog sustava, d.o.o., Prijenosno područje Rijeka

Tablica 44. Prikaz duljine dalekovoda, kabela i trafo-stanica po godinama i naponskim razinama na području Grada Rijeke

Duljina dalekovoda (km) na području grada Rijeke	2007.-2015.	2016.	2017.
220 kV	17,07	17,07	17,07
110 kV	17,89	17,89	17,89
110 kV (kabeli)	3,22	10.65*	10,65
Naponske razine [kV]	2007.-2015.	2016.	2017.
220/110/35	TS Pehlin	TS Pehlin	TS Pehlin
110/10(20)	TS Sušak	TS Sušak	TS Sušak
110/35(10)	TS Rijeka	TS Rijeka	TS Rijeka
110/10	-	TS Turnić	TS Turnić

*Ulazak TS Turnić u pogon, 2016.g. i puštanje u pogon 3xKabela 110 kV Pehlin-Turnić

Izvor: HOPS, Hrvatski operator prijenosnog sustava, d.o.o., Prijenosno područje Rijeka

Prijelaz na 20 kV naponsku razinu u značajanoj je mjeri realiziran na cjelokupnom području Primorsko-goranske županije, a na području Grada Rijeke u proteklom razdoblju izgrađene su odnosno rekonstruirane trafo-stanice TS 110/10(20) kV Sušak, Rijeka i Turnić (službeno puštena u rad u travnju 2017.), a rekonstrukcija TS Zamet započela je 2016. U sljedećem četverogodišnjem razdoblju planira se polaganje kabela KB 110 kV od TS 110/10(20) kV Sušak do TS 110/10 Turnić, kao i fazna rekonstrukcija brojnih TS naponske razine 10/0,4 kV te zamjenu oko 44 km 10 kV kablova.

Tablica 45. Broj transformatorskih stanica, podaci o instaliranoj snazi te duljina i struktura elektroenergetskih vodova

Godina	Broj trafostanica 10(20)/0,4 kV	Instalirana snaga (kVA)	Duljina 10(20) kV vodova		Duljina 35 kV vodova	
			Podzemni vodovi (km)	Nadzemni vodovi (km)	Podzemni vodovi (km)	Nadzemni vodovi (km)
2007.	443	211.644	176	11	22	15
2008.	453	217.299	201	11	23	14
2009.	463	222.955	226	11	23	13
2010.	469	246.997	229	10	23	13
2011.	468	248.896	233	10	23	13
2012.	472	254.840	241	10	23	13
2013.	483	262.154	249	9	26	13
2014.	488	269.640	264	9	29	13
2015.	493	272.366	278	9	30	13
2016.	498	275.325	290	8	31	12
2017.	503	278.168	290	7	32	12

Izvor: HEP, Operator distribucijskog sustava, Elektroprimorje Rijeka

Kako je iz dostupnih podataka vidljivo, u razdoblju ovoga Izvješća elektroopskrbna mreža na području grada Rijeke značajno je poboljšana: broj trafo-stanica 10(20)/0,4 kV, iz kojih se osigurava izravno napajanje potrošača povećan je za 60 (13,5%), instalirana snaga za 66.500 kVA (31,4%), dok je dužina razvodne mreže u obliku podzemnih 10(20) kV kablova povećana za čak 114 km (65%), a dužina nadzemnih vodova iste

naponske razine smanjena za 4 km (36%), čime se bitno utjecalo na sigurnost napajanja i smanjenje instalacija na razini terena. Opisane promjene utjecale su i na potrošnju, kako je prikazano u tablici 45.

Tablica 46. Broj korisnika mreže i godišnja potrošnja električne energije u kućanstvima i gospodarstvu

Godina	Broj korisnika mreže	Potrošnja električne energije (MWh)	
		Kućanstva	Poduzetništvo
2007.	67.390	200.773	282.908
2008.	68.752	224.147	272.927
2009.	69.576	215.100	253.089
2010.	70.258	221.631	246.668
2011.	70.817	219.843	248.518
2012.	71.269	220.841	248.873
2013.	71.783	206.336	262.702
2014.	72.377	191.646	252.795
2015.	72.787	201.211	276.025
2016.	73.501	201.895	282.857
2017.	74.412	205.652	296.522

Izvor: HEP, Operator distribucijskog sustava, Elektroprimorje Rijeka

Elektroopskrbna mreža 2017. ima oko 74.500 korisnika, čime je njihov broj od 2007. povećan za 10,4% (ali u odnosu na broj priključenih korisnika na sustav javne vodoopskrbe zaostaje za oko 10.000), a potrošnja električne energije narasla je u prosjeku za 2,4% u domaćinstvima te 4,8% u gospodarstvu. Vršna snaga za „Elektroprimorje“ iznosi 307 MW, a zabilježena je 3. kolovoza 2017. godine.

II.4.3. Opskrba pitkom vodom i odvodnja otpadnih voda

Grad Rijeka opskrbljuje se vodom za piće iz vodoopskrbnog sustava Rijeka koji pokriva područje gradova Rijeka, Bakar, Kastav i Kraljevica te općina Čavle, Klana, Kostrena i Viškovo, s oko 190.000 priključenih stanovnika. Sustav se koristi vodama iz izvora Zvir, Rječina, Perilo, Dobra i Dobrica u Bakarskom zaljevu te bunarima u Martinšćici, a njime upravlja KD „Vodovod i kanalizacija“. Isto komunalno društvo upravlja i sustavnom odvodnje otpadnih voda Rijeka koji obuhvaća isto područje.

Prema podacima upravitelja, *vodoopskrbni sustav* u 2017. imao je 85.073, a u 2018. godini 85.585 priključenih potrošača (u Gradu Rijeci preko 63.000), pa proizlazi da je u petogodišnjem razdoblju, tj. od 2013. kada ih je bilo 82.576, povećan za 3,5%. od. U strukturi potrošača prevladavaju domaćinstava, njih 79.758 (93,8%), dok je gospodarskih i ostalih subjekata 5.315, tj. samo 6,2%.

Sustav odvodnje, međutim, ima za oko 1/3 manji broj korisnika od vodoopskrbnog, ali s jednako snažnom dominacijom domaćinstava u strukturu korisnika (94%). Tijekom proteklog desetljeća, od 2007.-17. broj korisnika u kategoriji *stambenih prostorija*, povećao se za oko 80%, tj. od približno 31.200 (2007.) na 55.593 (2017.), odnosno 56.800 (2018.). Iako su u promatranom razdoblju realizirana brojna ulaganja u dogradnju oba sustava, zaostajanje sustava odvodnje dugotrajno je neodrživo radi održivosti i standarda komunalnih usluga i trajne zaštite okoliša, te je u proteklom razdoblju dovršeno oblikovanje, tehnička i financijska priprema *Projekta dogradnje sustava odvodnje aglomeracije Rijeka s izgradnjom novog uređaja za pročišćavanje otpadnih voda koji obuhvaća izgradnju vodovodne i kanalizacijske infrastrukture na području aglomeracije Rijeka* (gradova Rijeke i Kastva te općina Viškovo, Jelenje i Čavle).

Realizacijom projekta bit će obuhvaćena gradnja i rekonstrukcija oko 217 kilometara kanalizacije i 126 crpnih stanica, oko 100 kilometara javne vodoopskrbe, te novog uređaja za pročišćavanje otpadnih voda u Rijeci na lokaciji Delta.

Dogradnjom sustava javne odvodnje, do 2023. godine omogućit će se priključenje oko 92% stanovništva na javnu kanalizaciju aglomeracije Rijeka, a do 2028. godine proširenje sustava na oko 98% stanovništva.

Vrijednost projekta procjenjuje se na iznos od oko 1.761.563.000,00 kuna, a s obzirom na karakter zahvata, dosizanje i održavanje europskih standardi u upravljanju komunalnim otpadnim vodama, zaštiti prihvatnih površinskih voda, vodenog okoliša i mora i time izravne pozitivne učinke na očuvanje okoliša, projekt će biti podržan bespovratnim sredstvima EU fondova, Republike Hrvatske, Hrvatskih voda i KD "Vodovod i kanalizacija", kako je ugovoreno polovicom srpnja 2018. godine.

Tablica 47. Osnovni podaci o mreži javne vodoopskrbe sustavu Rijeka, stanje 2007. i 2018.

	Građevina	2007.	2018.
1.	Opskrbni cjevovod (km)	657,5	811
2.	Tlačni cjevovod (km)	89,5	38
3.	Tlačno - gravitacijski cjevovod (km)		23
4.	Transportni cjevovod (km)		104
5.	Transportno - opskrbni cjevovod (km)		83
6.	Vodovodna mreža bez priključaka (km) 0,45	747	890
7.	Vodovodna mreža s priključcima (km)	853	999
8.	Priključci (broj)	35.311	41.984
9.	Vodospreme u funkciji	Zapremina	
		57	117.230
10.	Redukcijske stanice (broj)	97	123
11.	Crpne stanice (broj)	30	31
12.	Hidranti (broj)	5.297	6.266

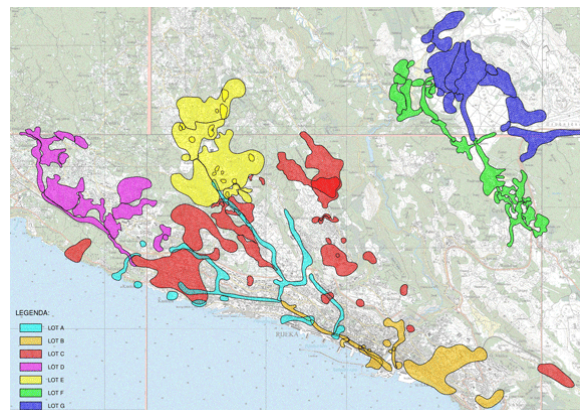
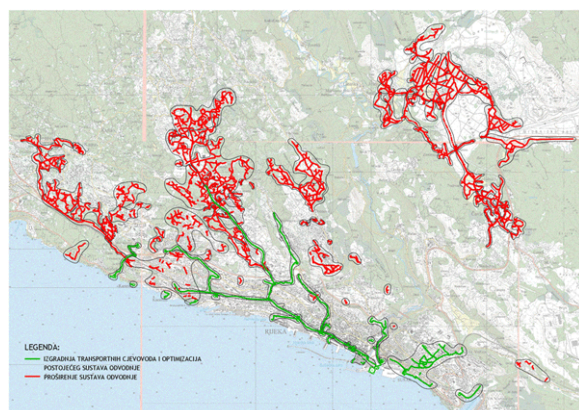
Izvor: KD Vodovod i kanalizacija, doo, Godišnje izvješće 2007. i 2018.

Tablica 48. Osnovni podaci o mreži javne odvodnje sustavu Rijeka, stanje 2007. i 2018.

	Građevina	2007.	2018.
1.	Kanalizacijska mreža (km)	307	504
1.1.	Mješoviti cjevovod (km)	259	230
1.2.	Fekalni cjevovod (km)		189
1.3.	Tlačni cjevovod		13
1.4.	Oborinski cjevovod	14,6	73
	Kolektori	21,8	
2.	Slivnici (broj)	8.950	10.658
3.	Priključci (broj)	13.946	16.623
4.	Crpne stanice (broj)	30	48
5.	Uređaj-mehanički predtretman (broj)	1	1
6.	Bio disk (broj)	2	3
7.	Taložnica (broj)	1	1
8.	Rasteretne građevine (broj)	28	29

Izvor: KD Vodovod i kanalizacija, doo, Godišnje izvješće 2007. i 2018.

Grafički prikaz 22. Područja dogradnje sustava odvodnje (lijevo) i faze izvedbe zahvata na oba sustava (desno)

Izvor: KD Vodovod i kanalizacija, doo, www.kdvik.hr

Iako su na području grada Rijeke sustavi javne vodoopskrbe i odvodnje najbolje razvijeni, upravo će se na njemu poduzeti najsloženiji zahvati izgradnje i optimizacije sustava, ponajviše radi izgradnje novog uređaja za pročišćavanje otpadnih voda i spajanje na njega svih kolektorskih pravaca. U tom smislu, zahvati su podijeljeni u 3 skupine:

1. **Izgradnja transportnih kolektora i optimizacija postojećeg sustava odvodnje RIJEKA – ZAPAD, koja obuhvaća polaganje** 7,8 km vodovoda, 17,8 km kanalizacije (transportni kolektori Škurinje, Zamet, Kantrida, Martinkovac, Mlaka) i izgradnju 9 crpnih stanica, 7 retencija, 10 kišnih preljeva, 2 separatora,
2. **Izgradnja transportnih kolektora i optimizacija postojećeg sustava odvodnje RIJEKA – ISTOK, koja obuhvaća polaganje** 6,7 km vodovoda, 15,6 km kanalizacije (transportni kolektori Brašćine, te na potezu Zvonimirova-Krešimirova-Adamićeva do UPOV-a Delta) i izgradnju 9 crpnih stanica, 5 retencija, 10 kišnih preljeva, 1 separator i
3. **Proširenje Rijeke, u sklopu kojega se izvodi** 14,6 km vodovod, 41,2 km kanalizacije i 29 crpnih stanica.

II.4.3.1. Opskrba pitkom vodom

U promatranom razdoblju funkcioniranje vodoposkrbnog sustava bilo je stabilno. Nakon izrazitog pada prodaje vode u razdoblju 2007.-12. (s 19,5 na 14,5 mil. m³), tijekom sljedećih godina potrošnja se ustalila na godišnjoj razini od 13,2-13,6 mil. m³, a riječki sustav kontinuirano vodom opskrbljuje i susjedne vodoopskrbne sustave (Liburnijske vode, d.o.o., Opatija, Ponikve voda, d.o.o., Krk i KTD Vodovod Žrnovnica). U istom razdoblju uočljive su značajne promjene u strukturi potrošnje i to: pad *ukupno prodane količine pitke vode* za gotovo trećinu (na razini sustava 32,6%, u gradu Rijeci 21%), izrazito veliki pad prodaje pitke vode gospodarstvu (u kategoriji *poslovne prostorije*, na razini sustava 71,5%, u gradu Rijeci 47%), dok je prodaja vode građanima (*stambene prostorije*) opala za gotovo 30%. Ovako jake promjene dijelom su posljedica ishoda tranzicijskih procesa u gospodarstvu, dijelom prestanka isporuke vode sustavu INA, d.d., te demografskih promjena, a na razini sustava vidljive su u smanjenje prosječne potrošnje od 162 l/stanovniku dnevno 2007. na 130 l/st./dnevno 2017.

Ipak, od 2010. godine, kada je gospodarstvo konzumiralo 18,6% ukupno prodane vode (2,8 mil. m³ vode na razini sustava, od kojih je 49% isporučeno potrošačima u Rijeci), uočava se postupni oporavak te se 2017. i 18. godine prodaja ustalila na razini od oko 3,3 mil. m³ vode (oko 25%), od kojih čak 70% otpada na gospodarstvo u Rijeci. Slična kretanja vidljiva su i u vodoopskrbi domaćinstava koja, nakon razdoblja pada količina i udjela prodane vode, u razdoblju 2012-18. bilježi ujednačenu prodaju vode na razini od 8,2-8,8 mil. m³, tj. 62-68% od ukupne količine prodane vode.

Tablica 49. Pružene vodne usluge javne vodoopskrbe u sustavu Rijeka i Gradu Rijeci u razdoblju 2007.-18.

godina	Ukupno (m ³)	Udio (%)	Stambene prostorije (m ³)	Udio (%)	Poslovne prostorije (m ³)	Udio (%)	Ostale posl. prostorije (m ³)	Udio (%)	Drugi vodni sustavi (m ³)	Udio (%)
2007.	19.541.822		11.356.940	58,1	6.633.826	33,9			1.551.056	7,9
Rijeka	10.454.342	53,5	8.478.046	74,7	1.976.296	29,8				
2008.	18.609.762		11.217.830	60,3	5.439.241	29,2			1.952.691	10,5
Rijeka	10.188.916	54,8	8.373.027	74,6	1.815.889	33,4				
2009.	19.103.093		11.207.357	58,7	5.814.284	30,4			2.081.452	10,9

<i>Rijeka</i>	9.832.676	51,5	8.224.960	73,4	1.607.716	27,7				
2010.	14.878.680		10.822.069	72,7	2.768.764	18,6			1.287.847	8,7
<i>Rijeka</i>	9.371.438	63,0	8.025.084	74,2	1.346.354	48,6				
2011.	15.029.134		9.707.293	64,6	2.263.223	15,1	1.186.903	7,9	1.871.712	12,4
<i>Rijeka</i>	9.239.060	61,5	6.892.589	71,0	1.263.357	55,8	1.082.844	91,2		
2012.	14.463.275		9.515.923	65,8	1.815.930	12,6	1.181.776	8,2	1.949.646	13,5
<i>Rijeka</i>	8.848.101	61,2	6.655.856	69,9	1.130.632	62,3	1.061.613	89,8		
2013.	13.205.807		9.049.757	68,5	1.878.435	14,2	1.157.558	8,8	1.120.057	8,5
<i>Rijeka</i>	8.427.332.	63,8	6.333.503	70,0	1.036.862	55,2	1.056.967	91,3		
2014.	12.385.413		8.814.734	71,2	1.548.505	12,5	1.340.866	10,8	681.308	5,5
<i>Rijeka</i>	8.427.230	68,0	6.191.740	70,2	987.100	63,7	1.248.390	93,1		
2015.	13.646.252		9.073.638	66,5	1.800.023	13,2	1.494.814	11,0	1.277.777	9,4
<i>Rijeka</i>	8.692.865	63,7	6.292.163	69,3	1.026.345	57,0	1.374.357	91,9		
2016.	13.206.426		8.878.552	67,2	1.983.509	15,0	1.460.021	11,1	884.344	6,7
<i>Rijeka</i>	8.471.973	64,2	6.146.529	69,2	972.644	49,0	1.352.800	92,7		
2017.	13.209.329		8.766.364	66,4	1.823.219	13,8	1.436.596	10,9	1.183.150	8,9
<i>Rijeka</i>	8.365.206	63,3	6.004.514	68,5	1.046.537	72,8	1.314.555	91,5		
2018.	13.171.210		8.710.181	66,1	1.889.565	14,3	1.369.814	10,5	1.201.650	9,1
<i>Rijeka</i>	8.230.241	62,5	5.936.689	68,2	1.048.774	55,5	1.244.778	90,9		

Izvor: godišnja izvješća KD Vodovod i kanalizacija, doo. Obrada izrađivača

Iako je na području Grada Rijeke koncentriran najveći broj potrošača, gradsko tržište vode za piće pokazuje se u promatranom razdoblju bitno stabilnijim; naime, prodaja vode manja je za 21%, a unatoč razvoju sustava, u razdoblju nakon 2011. potrošači u gradu konzumiraju od 61 do 68% ukupno prodane vode i to: domaćinstva 68-74%, poslovni subjekti 50-73%, a ostali potrošači preko 90 %.

Promatrajući, međutim, funkcioniranje cjelokupnog vodoopskrbnog sustava, potrebno je ukazati na trajnu prisutan problem gubitaka vode koji se u promatranom razdoblju čak i povećao. Naime, 2007. gubici vode iznosili su 20% od ukupno proizvedenih 26 mil. m³ vode za piće, dok su 2017. gubici vode činili 31% tj. 6 mil m³ od ukupno proizvedenih 19,2 mil. m³.

II.4.3.2. Odvodnja otpadnih voda

Ponašanje sustava odvodnje pokazuje kretanja slična vodoopskrbi. U promatranom razdoblju, ukupna količina preuzetih i pročišćenih voda gotovo je prepolovljena (pad od 45 %) pri čemu je od gospodarskih subjekata preuzeto čak 64% manje otpadnih voda (u kategoriji *poslovnih prostorija* pad od gotovo 83%, a u kategoriji *ostale poslovne prostorije* porast od gotovo 150%) dok je od kućanstava preuzeto oko 28 % manje otpadnih voda. Međutim, područje Grada Rijeke i u odvodnji se pokazuje stabilnijim: u promatranom

razdoblju ukupna količina otpadnih voda smanjena je za 21,5%, tj. upola manje od cjeline sustava, a u razdoblju iza 2014. godine, otpadne vode s područja grada čine preko 90% svih voda koje se sakupljaju i pročišćavaju na centralnom uređaju. Kao i u vodoopskrbi, i iz istih razloga, primjetan je trend pada količine otpadnih voda u kategoriji *poslovne prostorije* (gotovo 52%), dok se količina otpadnih voda u kategoriji *ostale poslovne prostorije* ustalila na razini od 1,1-1,2 mil. m³.

Tablica 50. Pružene vodne usluge skupljanja i pročišćavanja otpadnih voda u sustavu Rijeka i Gradu Rijeci u razdoblju 2007.-18.

	Ukupno (m³)	Udio (%)	Stambene prostorije (m³)	Udio (%)	Poslovne prostorije (m³)	Udio (%)	Ostale poslovne prostorije (m³)	Udio (%)	Fekalna stanica* (m³)
2007.	14.103.394		7.469.568	53,0	6.633.826	47,0			17.986
<i>Rijeka</i>	<i>8.983.349</i>	<i>63,7</i>	<i>7.007.053</i>	<i>93,8</i>	<i>1.976.296</i>	<i>29,8</i>			
2008.	12.808.172		7.368.931	57,5	5.439.241	42,5			20.573
<i>Rijeka</i>	<i>8.742.546</i>	<i>68,3</i>	<i>6.926.657</i>	<i>94,0</i>	<i>1.815.889</i>	<i>33,4</i>			
2009.	13.068.369		7.254.085	55,5	5.814.284	44,5			19.594
2010.	9.919.341		7.150.577	72,1	2.768.764	27,9			19.274
2011.	9.781.960		6.564.304	67,1	2.077.349	21,2	482.709	11,7	28.092
2012.	9.657.481		7.158.732	74,1	1.300.590	14,7	1.078.750	11,2	43.597
2013.	9.516.759		7.136.928	71,7	1.140.047	14,9	1.079.241	13,5	70.648
2014.	7.662.941		5.399.264	70,0	1.084.759	14,3	1.178.918	15,7	30.879
<i>Rijeka</i>	<i>6.952.030</i>	<i>90,7</i>	<i>4.886.197</i>	<i>90,5</i>	<i>902.681</i>	<i>83,2</i>	<i>1.163.152</i>	<i>98,7</i>	
2015.	7.700.326		5.307.266	68,9	1.140.412	14,8	1.252.648	16,3	24.676
<i>Rijeka</i>	<i>7.065.915</i>	<i>91,8</i>	<i>4.922.145</i>	<i>92,7</i>	<i>908.451</i>	<i>79,7</i>	<i>1.235.319</i>	<i>98,6</i>	
2016.	7.537.205		5.243.700	69,6	1.048.959	13,9	1.244.546	16,5	30.616
<i>Rijeka</i>	<i>6.832.252</i>	<i>90,6</i>	<i>4.842.048</i>	<i>92,3</i>	<i>859.553</i>	<i>81,9</i>	<i>1.230.651</i>	<i>98,9</i>	
2017.	7.712.417		5.321.226	69,0	1.152.676	14,9	1.238.515	16,1	34.700
<i>Rijeka</i>	<i>7.028.777</i>	<i>91,1</i>	<i>4.869.153</i>	<i>91,5</i>	<i>938.209</i>	<i>81,4</i>	<i>1.221.415</i>	<i>98,6</i>	
2018.	7.741.413		5.416.208	70,0	1.146.589	14,8	1.178.616	15,2	42.172
<i>Rijeka</i>	<i>7.044.622</i>	<i>91,0</i>	<i>4.930.857</i>	<i>91,0</i>	<i>952.658</i>	<i>83,1</i>	<i>1.161.107</i>	<i>98,5</i>	

Izvor: godišnja izvješća KD Vodovod i kanalizacija, doo. Obrada izrađivača

* Fekalna stanica u sklopu središnjeg uređaja za pročišćavanje otpadnih voda Delta koristi se za kontrolirani prihvati i zbrinjavanje otpadnih voda iz septičkih i sabirnih jama.

II.4.4. Gospodarenje otpadom

Razdoblje 2007.-18. bilo je izrazito bogato u pogledu izrade zakonskih i podzakonskih akata, dokumenata prostornog uređenja, studija, projekata kao i samih građevinskih zahvata usmjerenih na uspostavu novog sustava gospodarenja otpadom.

U promatranom razdoblju postavljen je ponajprije strateški okvir donošenjem različitih dokumenata između kojih se ističu: *Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2007.-2015.* (NN, br. 85/07), *Zakon o održivom gospodarenju otpadom* (NN, br. 94/13), *Plan gospodarenja otpadom PGŽ za razdoblje 2007. -2015.* (SN PGŽ, br. 17/07), te *Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017. – 2022. godine*, donesen u siječnju 2017. godine (NN 3/17). U cilju lakše i brže provedbe i praćenja Plana na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini, te boljeg korištenja sredstava iz EU fondova za provođenje mjera za gospodarenje otpadom, u svibnju 2017. godine Vlada RH donijela je *Odluku o implementaciju Plana gospodarenja otpadom RH 2017. - 2022. godine* kojom su dodatno razrađene potrebne aktivnosti i rokovi za realizaciju mjera određenih nacionalnim planom.

U ovakvom kontekstu Gradsko vijeće Grada Rijeke usvojilo je u veljači 2018. godine *Plan gospodarenja otpadom Grada Rijeke za razdoblje 2017.-2022. godine* (SN GR, br. 4/18), kao temeljni dokument koji ima za cilj uspostavu cjelovitog sustava održivog gospodarenja otpadom na području Grada Rijeke. Plan gospodarenja otpadom sadrži i Akcijski plan koji isti sadrži Mjere provedbe Plana tijekom razdoblja njegove primjene

Grad Rijeka dodatno je uredio područje gospodarenja komunalnim otpadom donošenjem: *Odluke o komunalnom redu* (SN PGŽ, br.18/03 i 21/03-ispr., 51/06, 6/08, 29/09 i SN GR, br. 4/14 i 7/14) i *Odluke o načinu pružanja javne usluge prikupljanja miješanog komunalnog otpada i biorazgradivog komunalnog otpada te usluga povezanih s javnom uslugom na području grada Rijeke* (SN GR, br. 4/18), kao i izmjenama Prostornog plana uređenja grada Rijeke (SN GR, br. 3/17) i Generalnog urbanističkog plana grada Rijeke (SN GR, br. 3/17) iz 2017. godine kojima su utvrđene lokacije većeg broja reciklažnih dvorišta.

U opisanom kontekstu potrebno je sagledati izgradnju i puštanje u rad Županijskog centra za gospodarenje otpadom Mariščina, u veljači 2017. godine.

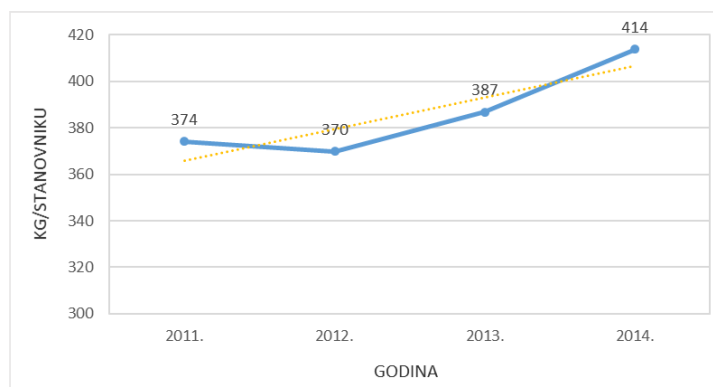
II.4.4.1. Sustav prikupljanja otpada

- Komunalni otpad

Komunalni otpad zakonom je definiran kao otpad nastao u kućanstvu i otpad koji je po prirodi i sastavu njemu sličan, a ne uključuje proizvodni otpad i otpad iz poljoprivrede i šumarstva. Na području Grada Rijeke komunalnim otpadom gospodari *KD Čistoća d.o.o.* u suvlasništvu Grada Rijeke (81,2%) i okolnih 8 jedinica lokalne samouprave (Bakar, Čavle, Jelenje, Kastav, Klana, Kostrena, Kraljevica i Viškovo), na kojem području obavlja istu djelatnost. Područje Grada Rijeke u cijelosti je pokriveno organiziranim skupljanjem komunalnog otpada - korisnici usluge odvoza komunalnog otpada u 2016. godini bila su 64.654 domaćinstva i 4.387 gospodarska subjekta.

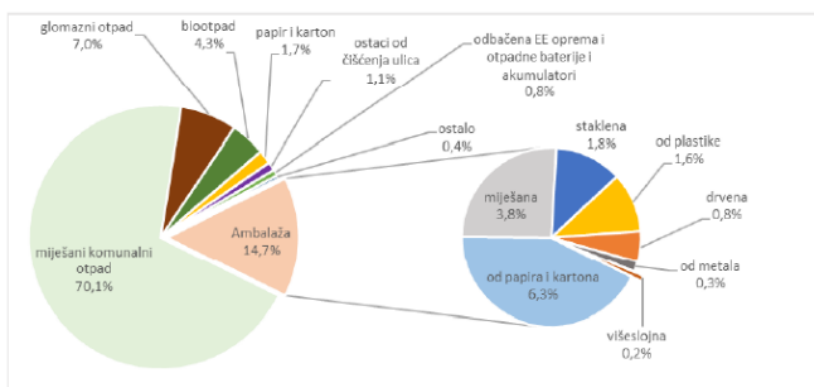
Analiza količina proizvedenog komunalnog otpada na području Grada Rijeke za razdoblje 2011. – 2014. godine ukazuje na trend rasta: tijekom 2014. odloženo je 7% više u odnosu na 2013. godinu tj. 53.220 tona (414 kg/stanovniku/godišnje) komunalnog otpada. Od ove količine, *miješanog komunalnog otpada* bilo je 37.331 tona, tj. 70,1 % odloženog otpada, ili 290 kg/stanovniku. Sektor turizma na području Grada Rijeke, prema procjenama, producira tek 0,4 kg/dan po turističkom noćenju.

Grafički prikaz 23. Količine proizvedenog komunalnog otpada u gradu Rijeci za razdoblje 2011-2014.

Izvor: Plan gospodarenje otpadom grada Rijeke 2017.-2022.

Grafički prikaz 24. Udjeli pojedinih vrsta otpada u ukupno sakupljenoj količini otpada u 2014.

Izvor: Plan gospodarenje otpadom grada Rijeke 2017.-2022.

- **Sakupljanje komunalnog otpada i organizacija odvoza**

Miješani komunalni otpad sakuplja se u Gradu Rijeci u 3.891 posude (tzv. kontejneri) zapremine 1.100 L (1/6 stambenih jedinica, odnosno 56/1.000 stanovnika), a prema okolnostima i primjenom manjih spremnika od 240 i 120 l. Uvođenje integriranog sustava odvojenog prikupljanja otpada, KD Čistoća započelo je početkom 2014. godine, a implementirano je početkom 2015. godine postavljanjem ukupno 7.500 vizualno obilježenih spremnika za odvojeno prikupljanje vrijednih vrsta otpada – papira, stakla te metalne, plastične i višeslojne (tzv. tetra) ambalaže na cijelom području djelovanja KD Čistoća.

Komunalni otpad odvozi se s ukupno 36 područja, grupiranih unutar 19 cjelina ili rajona, i to: triput tjedno sa 16 područja, 3-6 puta tjedno s tri područja, 2-3 puta tjedno s pet područja, 2 puta tjedno s 11 područja, dok se iz dijela gradskog središta odvozi i do 13 puta tjedno. Tijekom 2015. godine KD Čistoća nabavilo je 17 polupodzemnih spremnika (5 spremnika volumena 5 m³ za miješani komunalni otpad, te po 4 spremnika volumena 3 m³ za odlaganje papira, stakla, plastike, metala i višeslojne ambalaže, koji su postavljeni na 4 lokacije u gradskom središtu (Riva, Riva Boduli, Zanonova ulica).

Zbrinjavanje krupnog otpada provodi se postavljanjem tzv. baja te rol kontejnera na frekventnim, lokacijama unutar područja mjesnih odbora, na određene datume kroz cijelu godinu, a odloženi otpad odvozi se već sljedećeg radnog dana. Neopasni proizvodni otpad skuplja se u posudama, tzv. bajama, press – kontejnerima, po pozivu. Kapacitete za privremeno skladištenje do odvoza osigurava proizvođač otpada.

Tablica 51. Vrste i broj spremnika za odvojeno sakupljanje komunalnog otpada u Rijeci, stanje 2016.

1	Ekootok					Broj
	Grupa 3 spremnika x 2.000 l i 3 posude za odvajanje otpada-25 lokacija					149
2	Spremnici za odvojeno prikupljanje otpada					
	Grupa 3 spremnika x1.100 l - 1.118 lokacija					3.354
	Grupa 3 spremnika x240 l - 13 lokacija					39
	spremnici 120 l					26
3	Spremnici za povremeno odvojeno prikupljanje otpada					333
	Baja, press-kontejner, omjer sabijanja 1:10	3 m ³	5 m ³	7,5 m ³	10 m ³	
		15	249	3	40	307
	Roll kontejner		16 m ³	20 m ³	21 m ³	
			10	14	2	26
4	Spremnici za odjeću i obuću					45

Izvor: Plan gospodarenje otpadom grada Rijeke 2017.-2022.

II.4.4.2. Lokacije i uređaji gospodarenja otpadom

- **Županijski centar za gospodarenje otpadom Mariščina (ŽCGO Mariščina)**

Županijski centar za gospodarenje otpadom Mariščina središnji je dio cjelovitog sustava gospodarenja otpadom u Primorsko-goranskoj županiji pa tako i grada Rijeke i prvi centar za gospodarenje otpadom u Republici Hrvatskoj izgrađen sredstavima Europske unije. Projekt je ugovorilo Ministarstvo zaštite okoliša i energetike putem Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost. Tvrtka Ekoplus d.o.o., u mješovitom vlasništvu Primorsko-goranske županije (48,7%), Grada Rijeke (41%), Općine Viškovo (8%) te KD "Čistoća" (2,2%), kao krajnji korisnik, preuzela je ŽCGO u veljači 2017. godine.

Odlaganje otpada u ŽCGO Mariščina započelo je u rujnu 2012. aktiviranjem građevine za privremeno skladištenje neopasnog otpada (tj. odlagališnih kazeta), faza "0-1" – kao prijelaznog načina zbrinjavanja otpada od zatvaranja odlagališta Viševac do otvaranja ŽCGO Mariščina, 2016. godine. Površina ŽCGO Mariščina iznosi 42,5 hektara, od čega 21 ha odlagališnih površina, a preostali dio obuhvaća radnu zonu (5,5 ha), interne i vanjsku prometnicu, vatrozaštitni pojas (2,1 ha) i zaštitnu zonu širine 50 m (11,5 ha). Procesne tehnike u sklopu ŽCGO Mariščina obuhvaćaju:

- zbrinjavanje neopasnog otpada – biološka obrada kapaciteta 100.000 t/g,
- odlaganje neopasnog/inertnog otpada kapaciteta 33.600 t/g,
- nezavisna obrada otpadnih voda – maksimalni kapacitet 360 m³ /dan,

a djelovanje sustava oslanja se i na pretovarne stanice na Cresu, Krku i Rabu, Novom Vinodolskom i Delnicama. Tehnološku jedinicu u kojoj se obavlja glavna djelatnost čini postrojenje za M(ehaničko)-B(iološku) (O)bradu komunalnog i neopasnog proizvodnog otpada. Ovo postrojenje u radu je od kraja

ožujka 2017. s privremenom uporabnom dozvolom (bez određenog roka važenja). Redovito se provodi monitoring što uključuje ispitivanje procjednih voda, kvalitete korespondentnih izvora u priobalju te ispitivanje odlagališnog plina.

Otpad koji se u Rijeci i riječkom prstenu sakuplja u spremnicima za odvojeno odlaganje (papir, staklo, metal i plastika), ne obrađuje se u Centru, već ga KD Čistoća izravno predaje na daljnje postupke prerađivačima.

- *Reciklažno dvorište Pehlin i Mihačeva draga te mobilna reciklaža*

Reciklažno dvorište Pehlin, površine oko 3.400 m², pušteno je u rad 2008. godine, a namijenjeno je građanstvu za odvojeno odlaganje i privremeno skladištenje otpada za daljnju uporabu (papir, karton, staklena i višeslojna ambalaža, plastika, plastična ambalaža, metali, drvo, otpadni tekstil, odjeća i obuća, električna i elektronička oprema, građevni otpad, gume te glomazni komunalni otpadi).

Od 2016. godine u funkciji je *reciklažno dvorište Mihačeva draga*, površine oko 14.750 m², s 30 spremnika za odvojeno prikupljanje otpada za daljnju uporabu. U odnosu na RD Pehlin, u ovom dvorištu moguće je odložiti i zeleni otpad, sve vrste kemikalija iz kućanstva, maziva i jestiva ulja, boje, ljepila, fluorescentne cijevi, štedne žarulje, tonere, otpadne lijekove, baterije i akumulatore te ambalažu s ostacima opasnih tvari. U sjeveroistočnom nastavku područja Mihačeve Drage, na RD KD Čistoće d.o.o. nadovezuje se *reciklažno dvorište za gospodarenje neopasnim građevnim otpadom*, tvrtke GRD, d.o.o., površine 10.735 m², otvoreno 2017. U jednom operativnom ciklusu u dvorištu se može deponirati oko 10.000 m³ različitih materijala. Osim uporabe otpada u smjeru proizvodnje i prodaje granulata različitih nazivnih frakcija, moguća je i proizvodnja betonske galanterije i drugih poluproizvoda, čime se umanjuje potreba za eksploatacijom mineralnih sirovina, što je i osnovni cilj rada dvorišta ovakvog tipa.

Osim putem stacionarnih, reciklabilni otpad prikuplja se korištenjem dva tipa *mobilnih dvorišta* i to: ECOPOINT SKIP – tzv. „malo“, sa spremnicima za odlaganje 11 vrsta posebnih kategorija otpada, te mobilno reciklažno dvorište s djelatnikom CAM-RR-2 - tzv. „veliko“, za prikupljanje 21 vrste otpada.

- *Sanacija odlagališta komunalnog otpada Viševac*

Odlagalište komunalnog otpada Viševac, površine oko 10 ha, smješteno u naseljenom području Općine Viškovo, korišteno je u razdoblju od 1964. do 2012., tijekom kojega je, prema procjeni, deponirano oko 1,8 milijuna m³ komunalnog i neopasnog proizvodnog otpada s područja nekadašnje Općine Rijeka.

Sanacija odlagališta pokrenuta je u srpnju 2004. godine izgradnjom postaje za kontrolu kakvoće zraka i ambijentalne buke, obodnog protupožarnog puta i propisnim ograđivanjem. Postavljena je prekrivka na tzv. probnom polju odlagališta na površini od 3.500 m² koje je potpuno uređeno i ozelenjeno kako bi se dobio djelomičan uvid u izgled odlagališta nakon sanacije. U nastavku sanacije izveden je sustav odvodnje procjednih i oborinskih voda, a u razdoblju 2009.-11., zbog kašnjenja u realizaciji ŽCGO Marišćina, i proširenje jugozapadnog dijela za potrebe dnevnog odlaganja otpada. U srpnju 2011. godine stavljena je u funkciju plinska stanica s bakljom za spaljivanje odlagališnog plina koji se posebnim cjevovodom prikupljao iz 15 plinskih bunara.

Po zatvaranju odlagališta, 1. siječnja 2012. otpad se počeo balirati i tako baliran skladištiti u sklopu odlagališta do završetka ŽCGO Marišćina. U razdoblju od 2012. do 2017. izvedeni su složeni građevinski i tehnološki radovi na sanaciji odlagališta i korištenju odlagališnog plina, te je 2017. dovršeno postrojenje za proizvodnju električne energije, snage 1,2 MW, očekivane produkcije preko 6.000 MWh električne energije godišnje. Sanacija je okončana u siječnju 2017. izdavanjem Uporabne dozvola.

U skladu s rješenjem Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva iz 2000. godine, na lokaciji Viševac kontinuirano se provodi mjerenje kakvoće zraka, uključujući deponijski plin te procjednih voda i voda na korespondentnim izvorima.

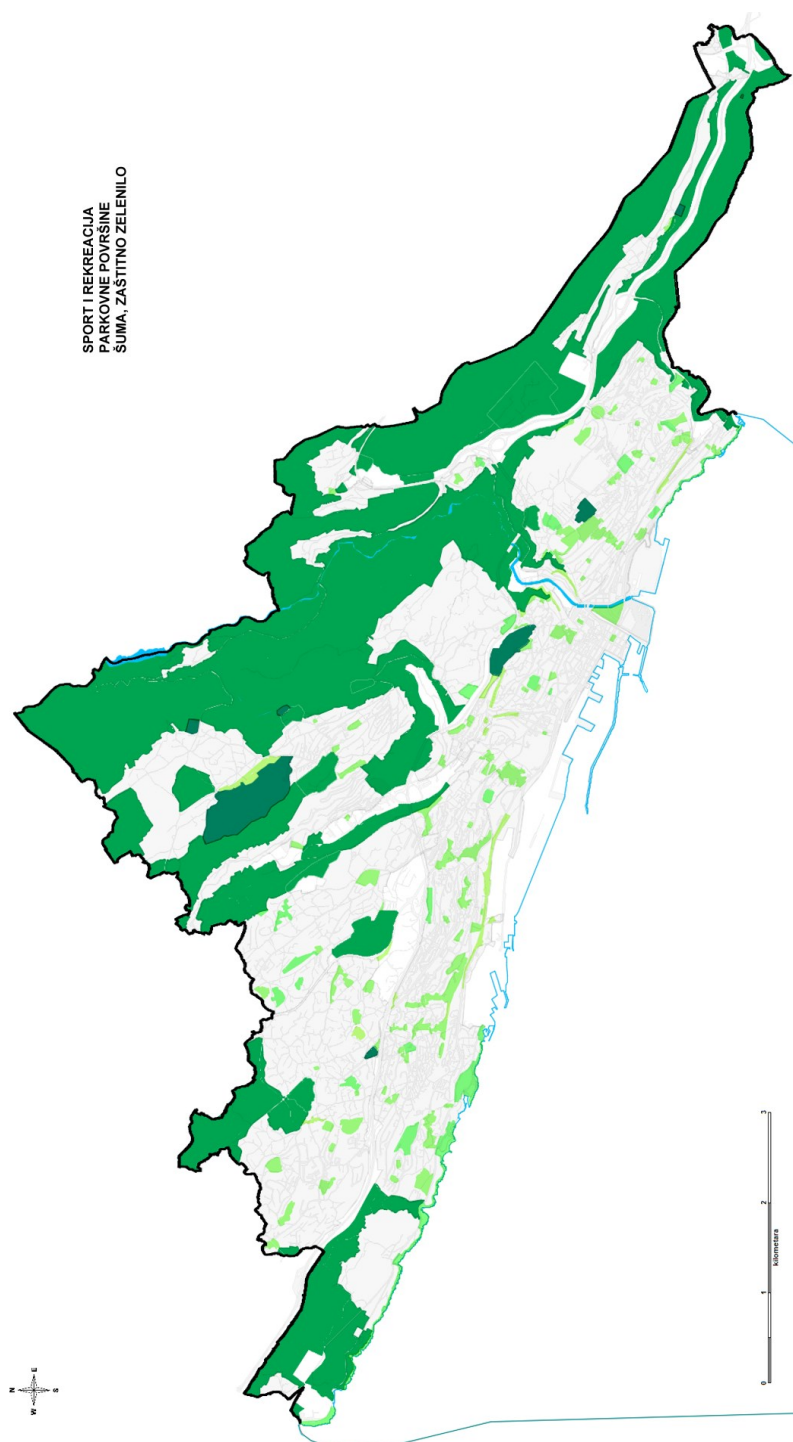
II.5. ZAŠTITA I KORIŠTENJE DIJELOVA PROSTORA OD POSEBNOG ZNAČAJA

II.5.1. Zaštićeni dijelovi prirode

Kao *geomorfološki spomenik prirode*, Zametska pećina zaštićena je 1982. (SN Općine Rijeka, br. 21/1981; Upisnik zaštićenih područja MZOE, Reg. br. upisnika 772) i od tada predstavlja jedini zaštićeni dio prirode

na području Grada Rijeke. U mrežu Natura 2000., Grad Rijeka uključen je rubno i to uskom površinom desne obale akumulacije Valići koja je u cijelosti uključena u Mrežu kao *posebno područje očuvanja* (SAC – Special Areas of Conservation) značajno za vrste i stanišne tipove, na ovoj lokaciji, *slatkovodnog raka*.

Grafički prikaz 25. Površine javnog i zaštitnog zelenila, te površina namijenjenih sportu i rekreaciji sukladno Prostornom planu uređenja i Generalnom urbanističkom planu grada Rijeke

Izvor: Odjel za razvoj, urbanizam, ekologiju i gospodarenje zemljištem Grada Rijeke

Prostornim planom Primorsko-goranske županije, za zaštitu su predložena još 4 prirodna područja u kategoriji spomenika prirode, značajnog krajobraza i park-šume (usp. T. I.4), a ista područja, unutar bitno većeg broja područja, predložena su za zaštitu i Prostornim planom uređenja grada Rijeke. Generalnim urbanističkim planom grada Rijeke predloženo je formaliziranje zaštite svih povijesnih parkova u kategoriji spomenika parkovne arhitekture. Iako predloženi formalni status nije ostvaren, parkovi Mlaka i Nikole Hosta štite se kao dio zaštićene kulturno-povijesne cjeline Rijeke.

Iskorak u zaštiti i promociji zaštićenih prirodnih cjelina predstavlja projekt *Interpretacijski centar prirodne baštine Primorsko-goranske županije*, koji će promovirati Strogi rezervat Bijele i Samarske stijene, Značajni krajobraz Lopar na otoku Rabu, Natura 2000 područja – Zebar, Lič Polje, Obruč, Platak, Kupska dolina, Osor, okolica Baške, Geomorfološki spomenik prirode Zametska pećina, a njima uz bok i riječki parkovi – Park Mlaka, Park Nikole Hosta i Park heroja. Projekt je osmišljen 2016.-17., a za lokaciju je odabrana površina na Sveučilišnom kampusu, planirana za uređenje javnog parka, što *Interpretacijski centar*, bez obzira na primjenu sofisticiranih i atraktivnih oblika komunikacije i informiranja, u biti i jest. Uloga Centra zasnovana je na viziji kvalitetnog upravljanja posjetiteljima i njihove edukacije, promocije i interpretacije prirodne baštine Županije u interpretacijskom centru, te na samim lokacijama prirodne baštine stvaranjem novih edukativnih programa za različite ciljne skupine, edukaciju i certificiranje turističkih agencija i vodiča te osmišljavanje i proizvodnju autohtonih i živih suvenira.

II.5.2. Zaštita i očuvanje okoliša

II.5.2.1. Tlo

Tla na području grada Rijeke pripadaju tlima Sjevernog sredozemnog podprostora koje područje, prema osnovnoj pedološkoj karti Hrvatske (OPKH) karakteriziraju sljedeće sistemske jedinice tla: Crvenica, Smeđe tlo na vapnencu, Regosol, Vapnenačko - dolomitna crnica, Antropogena tla, Rendzina, Vertična tla. Temeljem dosad provedenih pedoloških istraživanja, na području grada Rijeke može se izdvojiti 15 kartografskih jedinica (pedoekoloških zajednica).

Obradiva tla spadaju u antropogena i antropogenizirana tla. Ostaci antropogenih tala sačuvani su do danas na dijelovima grada koja predstavljaju temeljni dio građevinskih područja: Pehlin, Drenova, Škurinje, Brašćine-Lukovići i dr., posebno u prostranijim dijelovima očuvanih okućnica starijih građevina. Duboko antropogena tla (iz smeđeg tla i crvenice) susrećemo i unutar udaljenijih vrtača izvan građevinskog područja koja, radi izostanka obrade, postupno prirodno zaraštaju. Na žalost, na sva opisana tla usmjereni su stalni pritisci vlasnika kako devastacijama okućnica, tako i pritiscima za povećavanje građevinskog područja.

Prostornim planom Grada Rijeke štite se sljedeće vrste tla:

- vrijedno obradivo tlo (P2): tla IV. bonitetnog razreda, antropogena tla pedološke kartografske jedinice broj 11,
- ostalo obradivo tlo (P3): tla V. i VI. bonitetnog razreda, pedoloških kartografskih jedinica broj 8, 9, 10 i 12.,
- ostalo poljoprivredno zemljište, šume i šumsko zemljište (PŠ): tla lošija od VI. bonitetnog razreda.

Grad Rijeka omogućuje korištenje zemljišta u gradskim vlasništvu pogodnih za poljoprivrednu obradu na svim predjelima, a do privođenja istih planiranoj namjeni. Ugovor o zakupu (najmu) gradskog zemljišta Grad Rijeka sklopio je s 477 korisnika, a istima je obuhvaćeno 138.200 m² gradskog zemljišta. Posebnim oblikom najma obuhvaćeno je još oko 3.000 m² zemljišta za ekološku obradu.

Onečišćeno tlo u gradu Rijeci nalazi se na području bivše rafinerije INA-Mlaka. U razdoblju 2015.-17. tvrtka INA, d.d. provela je potrebna istraživanja prisutnosti ugljikovodika u podzemlju, a temeljem rezultat istraživanja bit će predložene i metode sanacije.

II.5.2.2. Vode i more

- Voda za piće

Ispitivanje vode za piće koja se koristi na području Grada Rijeke provodi se u okviru funkcioniranja vodoopskrbnog sustava koji obuhvaća opskrbno područje gradova Rijeke, Bakar, Kastav i Kraljevica te općina Čavle, Klana, Kostrena i Viškovo, s oko 190.000 priključenih stanovnika. Vodoopskrbni sustav počiva na izvorima Zvir, Rječina, Perilo, Dobra i Dobrica u Bakarskom zaljevu te bunarima u Martinšćici, a sustavom upravlja KD „Vodovod i kanalizacija“ čija stručna služba provodi ispitivanja interno na izvorima i u samoj mreži više puta dnevno prema Zakonu o vodi za ljudsku potrošnju (NN, br. [56/13](#), [64/15](#) i [104/17](#)).

Kontrolu zdravstvene ispravnosti vode za piće za potrebe Ministarstva zdravstva obavlja Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije temeljem programa ispitivanja, redovitim mjesečnim uzimanjem uzoraka vode za piće i ispitivanjem istih u skladu s Pravilnikom o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće (NN, br. 47/08) do 2013. godine, a potom u skladu s novim pravilnicima o parametrima sukladnosti i metodama analize vode za ljudsku potrošnju. Uzorci vode uzimaju se uglavnom na javnim izljevima ili u javnim objektima poput vrtića, škola, ugostiteljskih objekata i sl.,

Uvođenjem novih Pravilnika, usklađenih s praksom EU, ispitivanje vode za piće podijeljeno je u *Redoviti monitoring*, kojim se ispituju osnovni *fizikalno-kemijski* (boja, mutnoća, miris, elektrovodljivost, pH, oksidativnost, amonij, kloridi, kloriti, THM, Fe, Mn i rezidualni kor), i *mikrobiološki parametri* (*Escherichia coli*, *enterokoki* i *Pseudomonas aeruginosa*), te *Revizijski monitoring* koji ispituje tri skupine parametara: *kemijske* (akrilamid, antimon, arsen, bakar, benzen, benzo(a)piern, bor, bromati, cijanidi, kadmij, krom, nikal, olovo, selen, živa, 1,2 dikloretan, epiklorhidrin, fluoridi, klorit, klorat, nitrati, nitriti, pesticidi ukupno, policiklički aromatski ugljikovodici, Suma trikloreten+tetrakloreten, trihalometani), *Indikatorske* (aluminij, amonij, barij, berilij, boja, cink, kalcij, kalij, kobalt, magnezij, mangan, natrij, srebro, željezo, vanadij, detergentski anionski, detergentski neionski, fenoli, fosfati, kloridi, pH, ugljikovodici, miris, mutnoća, okus, ukupna tvrdoća, suspenzije, utrošak KMnO₄, slikati, rezidualni klor, sulfati, TOC, vodikov sulfid, vodljivost), te *Mikrobiološke pokazatelje* (ukupni koliformi, *Escherichia coli*, *enterokoki*, *Pseudomonas aeruginosa*, broj kolonija na 22° i broj kolonija na 37°).

Rezultati ispitivanja pokazuju kontinuitet kvalitete vode za piće u riječkom vodoopskrbnom sustavu. Pojedinačni neispravni uzorci tijekom promatranog razdoblja nisu bili vezani uz parametre niti vrijednosti radi kojih bi voda za piće bila sanitarno neispravna.

Tablica 52. Rezultati ispitivanja vode za piće u vodoopskrbnom sustavu rijeka u razdoblju 2007.-18.

	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2018.
Uzoraka	389	450	408	394	384	384	385	596	485	318	337
Redovna analiza								568	461	296	314
Revizijska analiza								28	24	22	23
Neispravnih	13	36	13	0	1	3	0	1	0	0	0
Mutnoća	10	34	13	2	0	3	0	1	0	0	0
Broj kolonija na 22°	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Broj kolonija na 37°	3	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0

Izvor: Izvještaji o ispravnosti vode za piće na području Primorsko-goranske županije za 2007., 2008., 2009., 2010., 2011., 2012.-16. i 2018. godinu, Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije.

Obrada Izvješća od strane izrađivača

- Kvaliteta otpadne vode

Uređaj za pročišćavanje otpadnih voda Sustava Grad, smješten na Delti, obuhvaća kanalizaciju gradova Rijeke i Kastva, općina Viškovo, Čavle i Jelenje te dijela Matulji, i prihvaća oko 60% otpadnih voda u Sustavu koje se, nakon mehaničkog pročišćavanja ispuštaju na podmorskom ispustu.

Budući da ispravnost otpadnih voda izravno utječe na kvalitetu obalnog mora, utvrđena je obveza ispitivanja i ocjenjivanja kakvoće otpadnih voda koju provodi Laboratorij za otpadne vode KD Vodovod i kanalizacija, d.o.o Rijeka, prema godišnjem planu uzorkovanja sukladno zahtjevima iz Vodopravnih dozvola. Uzorci otpadne vode za analizu uzimaju se na [uređaju za pročišćavanje Delta \(mehanički predtretman\)](#) i direktnim ispuštima u more. Analize se provode spektrofotometrijski, ionskom kromatografijom, gravimetrijski, metodom ekstrakcije, a obuhvaćaju različite parametre: pH, električnu vodljivost, koncentraciju otopljenog kisika, koncentraciju suspendirane tvari, isparni ostatak, koncentraciju taložive tvari po Imhoffu, kemijsku potrošnju kisika (KPK), biološku potrošnju kisika u pet dana (BPK5), ukupne dušik nitrata, nitrite, amonijak, ukupni fosfor, fosfate, kloride, bromide, sulfate, ukupna ulja i masti. Rezultati ispitivanja pokazuju ispravnost otpadnih voda na ovoj razini pročišćavanja.

Tablica 53. Rezultati ispitivanja otpadnih voda Sustava Rijeka u razdoblju 2007.-18.

	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Uzoraka	442	458	484	470	468	487	480	400	445	441	408	460
Neispravnih	• 7%	**0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

- Odstupanja od maksimalno dopuštenih koncentracija zabilježena su na uređaju Delta zbog: povećanja koncentracije suspendiranih (raspršenih) tvari i ukupnih masnoća.
- ** ispitani uzorci pročišćenih otpadnih voda zadovoljavali su zadane parametre odnosno nisu prelazili maksimalno dopuštene vrijednosti

Izvor: Vodovod i kanalizacija, doo, www.kdvik-rijeka.hr; obrada izrađivača

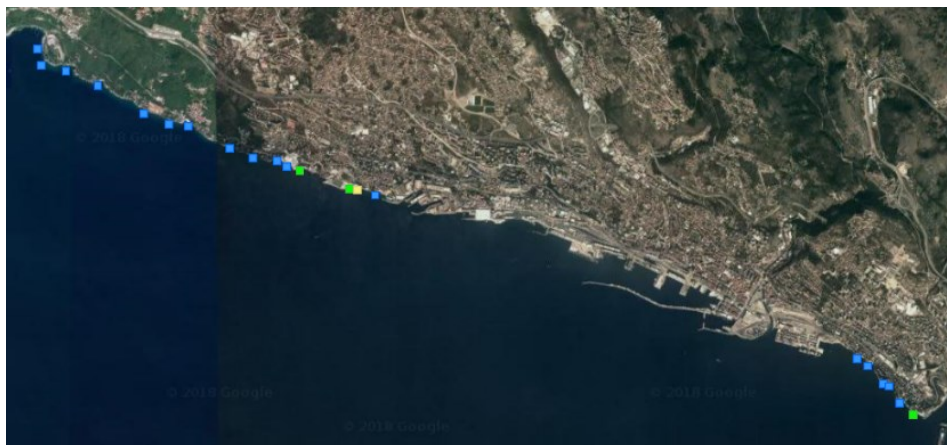
- Kakvoća mora za kupanje

Praćenje kakvoće mora na morskim plažama obavlja se od 15. svibnja do 30. rujna, a s obzirom na sezonu kupanja na morskim plažama koja, u pravilu, traje od 1. lipnja do 15. rujna, ako ovisno o vremenskim prilikama i mjesnim običajima, predstavničko tijelo županije ne donese odluku da sezona kupanja traje duže. Za ocjenu kakvoće mora ispituje se prisutnost crijevnih enterokoka i bakterija *Escherichiae coli* u moru. Ispitivanje kakvoće mora provodi Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije temeljem *Uredbe o kakvoći mora za kupanje* (NN 73/2008.)

Na temelju rezultata praćenja kakvoće mora za kupanje određuje se:

- *pojedinačna ocjena* - nakon svakog ispitivanja tijekom sezone kupanja prema graničnim vrijednostima mikrobioloških pokazatelja,
- *godišnja ocjena* - po završetku sezone kupanja na temelju skupa podataka o kakvoći mora za kupanje za tu sezonu kupanja, prema dozvoljenim graničnim vrijednostima mikrobioloških pokazatelja i
- *konačna ocjena* - po završetku posljednje sezone kupanja i tri prethodne sezone kupanja, prema graničnim vrijednostima mikrobioloških pokazatelja, na temelju skupa podataka od najmanje 28 uzoraka za svaku točku ispitivanja.

Grafički prikaz 26. Pozicije plaža na području Grada Rijeke na kojima se provodi mjerenja kakvoće mora

Izvor: Kakvoća mora u Republici Hrvatskoj, dostupno preko mrežne stranice Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije, www.zzjzpgz.hr

Na temelju godišnje i konačne ocjene more se razvrstava kao *izvrsno*, *dobro*, *zadovoljavajuće* i *nezadovoljavajuće*. Na većini plaža na području Grada Rijeke more je ocijenjeno izvrsnim za kupanje i temeljem godišnje i temeljem konačne ocjene, te su stoga plaže Kostanj i Ploče već godinama nositeljice Plave zastave.

Tablica 54. Prikaz godišnje ocjene kakvoće mora za kupanje na riječkim plažama u razdoblju 2009.-18.

Mjerno mjesto	2009	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Preluk - zapad										
Preluk - istok										
Kostanj - invalidska										
Bivio - rekr. centar										
Bivio-Skalet										
Plaža Bivio										
Dom umirovljenika										
Dieća bolnica										
Plaža Ploče-zapad										
Plaža Ploče-istok										
Vila Nora										
Stadion Kantrida-										
Stadion Kantrida-istok										
SRC „3.mai“										
Hotel Jadran										
Sablićevo										
Glavanovo zapad i										
Ružićevo										
Grčevo										

■ izvrsno ■ dobro ■ zadovoljavajuće ■ nezadovoljavajuće

Izvor: Nastavni zavod za javno zdravstvo PGŽ, www.zzjzpgz.hr; obrada izrađivača

II.5.2.3. Sprečavanje atmosferskog onečišćenja

- Zrak

Sukladno Uredbi o određivanju zona i aglomeracija prema razinama onečišćenosti zraka na teritoriju Republike Hrvatske (NN 1/14), područje države se s obzirom na razine onečišćenja zraka klasificira na zone i aglomeracije. Zakonom o zaštiti zraka (NN 130/11, 47/14, 61/17), *aglomeracijom* je definirano područje s više od 250.000 stanovnika ili područje s manje od 250.000 stanovnika gdje je gustoća stanovništva veća od prosječne u RH ili je kvaliteta zraka znatno narušena te je nužna ocjena i upravljanje kvalitetom zraka. Grad Rijeka pripada *aglomeraciji HR RI* koja obuhvaća gradove Bakar, Kastav, Kraljevicu, Opatiju te općine Viškovo, Čavle, Jelenje, Kostrena, Klana, Matulji, Lovran i Omišalj.

Program ispitivanja kvalitete zraka oslanja se na mrežu mjernih postaja za praćenje vremenske i prostorne raspodjele onečišćujućih tvari iz stacionarnih (industrijskih i energetske pogona, tehnoloških procesa, kotlovnica), mobilnih i difuznih izvora. Na području grada Rijeke postoji državna automatska mjerna postaja za praćenje kakvoće zraka (Rijeka-2) te više županijskih mjernih postaja.

Tablica 55. Mjerne postaje za praćenje kvalitete zraka na području grada Rijeke

MJERNA POSTAJA	Adresa	Početak mjerenja	Nadmorska visina	Područje	Parametri (mjerenja)
Državna mreža					
Rijeka - 1	Ul. žrtava fašizma	2006.-14.	10 m.n.m.		A: SO ₂ , NO ₂ , CO, H ₂ S, PM ₁₀ , ULČ, BTX
Rijeka -2	Ul. F. Belulovića	2002.	109 m.n.m.		A: SO ₂ , NO ₂ /NO _x , O ₃ , CO, PM ₁₀
Grad Rijeka Lokalna/županijska mreža					
	Krešimirova 52a	1982.	20 m.n.m.	H=20 m, L=30 m	A/K: SO ₂ , dim, Oborine UTT NO ₂ , NH ₃ , PM ₁₀ , metali, CO, O ₃ , PAU,
		1984.			
		1994.			
		1995.			
ZAVOD I		2006. 2011.			
ZAVOD II	Krešimirova 38	1982.-2005. 2006.	8 m.n.m.	H=8 m, L=30 m	ULČ (s prekidima) A: PM ₁₀
MLAKA	I. Sušnja 4	1981. 2000.	18 m.n.m.	H=15 m, L=50 m	K: NO ₂ , NH ₃ , H ₂ S SO ₂ , dim
F. LA GUARDIA	Studentska 1	1973. 2006.	16 m.n.m.	H=5 m, L=2 m	K: SO ₂ , dim, NO ₂
DRAGA	Brig 24	1974.	146 m.n.m.	H=10 m, L=20 m	K: SO ₂ , dim
PLUMBUM	Pećine	2011.	15 m/nm	H=2 m, L=50 m	K: UTT, metali
INA, Maziva Rijeka	Trogirska ulica	2002.-11.	X m.n.m.		SO ₂ , H ₂ S, NO _x , BTX

Izvor: Program zaštite zraka, ozonskog sloja, ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama u Primorsko-goranskoj županiji za razdoblje 2014.-2017. godine i Akcijski plan za smanjenje onečišćenja ozonom za grad Rijeku; obrada Izrađivača

Sistematizacija rezultata mjerenja razine onečišćujućih tvari, objavljenih u godišnjim izvješćima o praćenju kvalitete zraka u Republici Hrvatskoj, pokazuje kako je nakon prestanka rada rafinerije Mlaka, kakvoća zraka na cjelokupnom području Grada na razini 1. kategorije, s iznimkom prizemnog ozona (O₃) koji se od 2015. godine u kontinuitetu pojavljuje u količinama i frekvenciji koji kakvoću zraka po ovom polutantu svrstavaju u II kategoriju. Iz tog razloga, u ožujku 2016. godine donesen je Akcijski plan za smanjenje onečišćenja prizemnim ozonom za grad Rijeku za dostizanje vrijednosti ispod ciljnih vrijednosti za ozon (razina onečišćenosti s ciljem izbjegavanja, sprječavanja ili umanjivanja štetnih učinaka na ljudsko zdravlje i okoliš koju treba dostići u zadanom razdoblju).

Grafički prikaz 27. Prostorni položaj mjernih postaja državne i lokalne mreže na području aglomeracije HR-RI

Izvor: Akcijski plan za smanjenje onečišćenja prizemnim ozonom za grad Rijeku

Tablica 56. Kategorizacija područja oko mjernih postaja u Rijeci za razdoblje 2008.- 2018. godine

Onečišćujuća tvar	Mjerna postaja	godina										
		2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
PM10	Rijeka-1	I.	I.	I.	I.	I.	I.	-	-	-	-	
	Rijeka-2	I.	I.	I.	I.	-	I.	I.	I.	I.	I.	I.
	Krešimirova	I.	I.	I.	I.	-	II.	-	I.	I.	I.	
Prizemni ozon	Rijeka-2	III.	II.	III.	II.	II.	II.	I.	II.	I.	II.	II.
	Krešimirova	II.	III.	I.	I.	II.	I.	I.	-	-	-	-
	Mlaka	II.		-	-	-	-	-	II.	II.	-	
NO2	Rijeka-1	I.	I.	I.	I.	I.	I.	-	-	-	-	-
	Rijeka-2	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
	Krešimirova	I.	II.	I.	I.	I.	I.	I.	-	I.	I.	I.
	Mlaka	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
	F. la Guardia	II.		I.	-	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
	Ex rafinerija	I.	I.	I.	I.							
SO2	Rijeka-1	I.	I.	I.	I.	I.	I.	-	-	-	-	-
	Rijeka-2	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
	Krešimirova	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
	Mlaka	I.		I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
	F. la Guardia	I.		I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
	Ex rafinerija	I.	I.	I.	I.							
benzen	Rijeka-1	I.	I.	I.	I.		I.	-	-	-	-	I.
CO	Rijeka-1	I.	I.	I.	I.	I.	I.	-	-	-	-	-
	Rijeka-2	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
	Mlaka	-	-	-	-	-	-	-	-	I.	I.	I.
H2S	Rijeka-1	III.	III.	I.	I.	I.	I.	-	-	-	-	-
	Mlaka	I.	I.	I.	I.					I.	I.	I.
	Ex rafinerija	III.	III.	III.	II.							
NH3	Krešimirova	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	-	-
	Mlaka	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
UTT	Krešimirova	I.	I.	I.	I.					I.	I.	I.
Pb u UTT	Krešimirova	I.	I.	I.	I.					I.	-	-
Cd u UTT	Krešimirova	I.	I.	I.	I.					I.	-	-

 Nesukladno s ciljevima zaštite okoliša (prekoračena CV)

 Sukladno sa ciljevima zaštite okoliša (Nije prekoračena CV)

Izvor: Hrvatska agencija za okoliš i prirodu, Godišnje izvješće o praćenju kakvoće zraka na području Republike Hrvatske za 2008., 2009., 2010., 2011., 2012., 2013., 2014., 2015., 2016., 2017. www.haop.hr; obrada izrađivača

Kvaliteta zraka na području primorsko-goranske županije, Nastavni Zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije, www.zzjzpgz.hr; obrada izrađivača

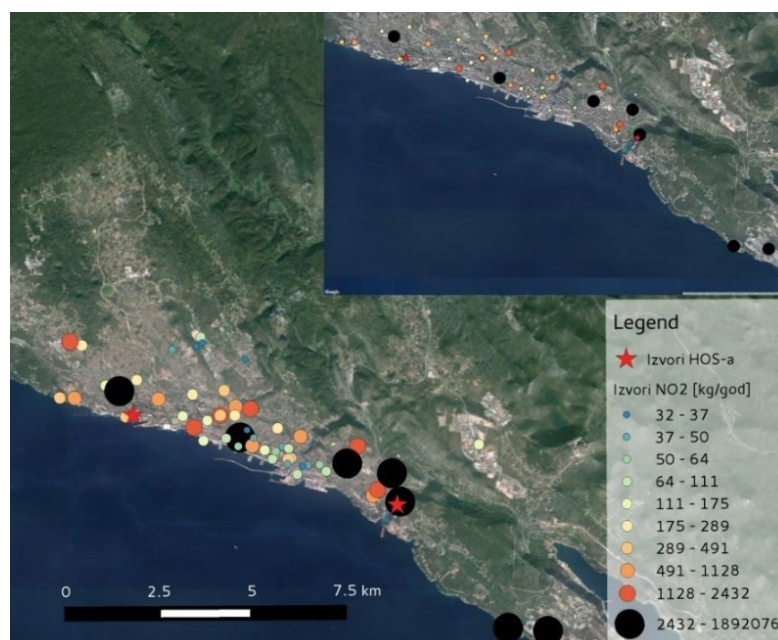
- Onečišćenje prizemnim ozonom

Prizemni (troposferski) ozon, kao vrlo snažan oksidant, štetno utječe na zdravlje i prirodne ekosustave te predstavlja globalni problem. Za razliku od ostalih onečišćujućih tvari, ozon je "sekundarni" polutant, odnosno ne oslobađa se neposredno već nastaje kao produkt fotokemijskih reakcija pod djelovanjem sunčevog zračenja i tzv. prekursora plinova: *dušikovih oksida*, *lako hlapivih organskih spojeva* uključujući metan i ugljikov monoksid. Ovi plinovi nastaju iz prirodnih izvora te kao posljedica ljudskih djelatnosti (promet, izgaranje goriva, proizvodni procesi...). Dio ozona dopijeva do nas i prekograničnim transportom, na što ukazuju visoke koncentracije tijekom noći.

Na području Grada Rijeke najveći pojedinačni izvori hlapivih organskih spojeva (brodogradilište 3. Maj, Brodogradilište Viktor Lenac) ujedno su i veliki izvori dušikovih spojeva te se oni smatraju „pogodnim“ područjem za razvoj prekomjernih emisija ozona. Izvori dušikovih spojeva su raznovrsniji, a osim Rafinerije nafte Rijeka u Urinju, dominantan izvor predstavlja prometna mreža aglomeracije HR-RI, pri čemu izravan utjecaj na kvalitetu zraka s obzirom na NO₂ ovisi o dobu dana i godine (pojačan utjecaj svih tipova prometa tijekom turističke sezone) te o gustoći naseljenosti. O istim faktorima ovisi i količina emisija NO_x spojeva iz kućnih ložišta, koja se smatraju kontinuiranom izvorom tijekom godine (tijekom zime jači utjecaj stalnog stanovništva), a u preostalom dijelu godine turističke aktivnosti.

Iako ne postoji linearna jednoznačna veza između emisija prekursora ozona i koncentracije ozona na nekom području, zbog složenih fizikalno-kemijskih atmosferskih procesa i njegove regionalne i globalne dimenzije (veći dio područja Mediterana ne može zadovoljiti postavljene norme za ozon), na lokalnoj skali potrebno je promicati mjere koje doprinose lokalnom smanjenju koncentracija prizemnog ozona, a to se prvenstveno odnosi na antropogene izvore prekursora ozona.

Grafički prikaz 28. Prostorni položaj točkastih izvora emisija dušikovih spojeva (NO₂) i hlapivih organskih spojeva na području grada Rijeke i najvećih izvora emisija u široj okolici (INA RNR, TE Rijeka, Di Klana) – pojedine crne točke vezane su za čvorove zaoobilaznice izrazite koncentracije prometnih tokova

Izvor: Akcijski plan za smanjenje onečišćenja ozonom za grad Rijeku

Analiza emisija onečišćujućih tvari prema njihovim izvorima, detaljnije je prikazana na primjeru podataka za 2013. godinu i sistematizirana u tablici.

Tablica 57. Ukupne emisije onečišćujućih tvari na području grada Rijeke u 2013. godini prema njihovim izvorima

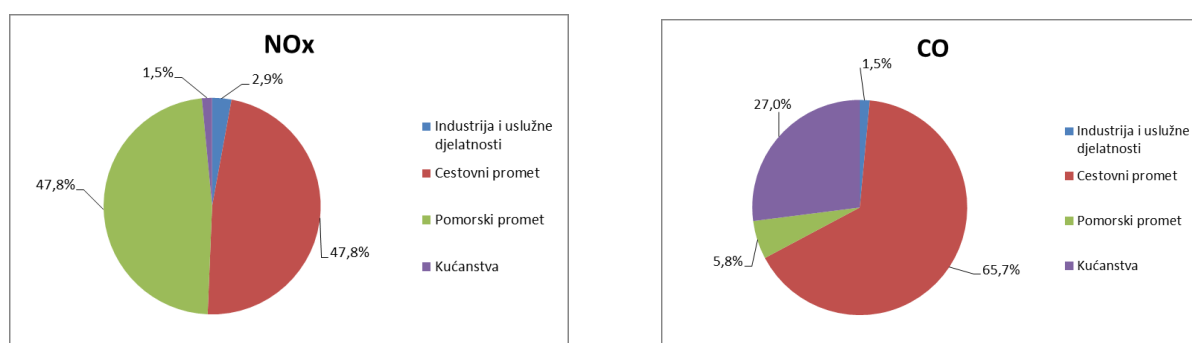
Izvor / t god	NO _x	%	NMHOS	%	CO	%
Industrija i uslužne djelatnosti*	52,4	2,9	0,6	0,2	31,9	1,5
Industrija i uslužne djelatnosti**			199,2	37,3		
Promet*** cestovni	872	47,8	172	32,2	1413	65,7
pomorski	873	47,8	75	14,1	124	5,8
Kućanstva	27,6	1,5	86,7	16,3	580,4	27,0
UKUPNO	1825,0		533,5		2149,3	

* podaci iz baze ROO

** podaci iz baze EHOS – nisu uključeni utjecaji emisija iz velikih nepokretnih izvora smještenih na širem području Rijeke (INA RNR, TE Rijeka, Di Klana, MGK- PACK)

*** Kako podaci o pomorskom prometu u 2013. godini nisu bili dostupni, emisije iz pomorskog prometa prikazane su prema proračunu za 2014. godinu

Grafički prikaz 29. Struktura izvora procijenjene emisije NO_x i CO na području grada Rijeke u 2013.

Izvor: Akcijski plan za smanjenje onečišćenja ozonom za grad Rijeku

Tipično za naseljena područja, u emisiji NO_x najznačajniji je doprinos cestovnog prometa, a u Gradu Rijeci i doprinos pomorskog prometa koji u ukupnim emisijama sudjeluje s oko 50% (bez utjecaja emisija iz luka šireg područja – Bakar i Omišalj). Najveći izvor dušikovih oksida (NO_x) iz nepokretnih izvora u sektoru industrije i uslužnih djelatnosti jesu opskrba parom i klimatizacija (> 60%) – kotlovnice za opskrbu toplinskom energijom, djelatnost bolnica (oko 20%), proizvodnja rafiniranih naftnih proizvoda (5%) te gradnja brodova i plutajućih objekata (11%). U 2014. godini umjesto proizvodnje rafiniranih naftnih proizvoda velike emisije javljaju se iz djelatnosti hotelskog i sličnog smještaja.

Budući da je 15.8.2015. na snagu stupio novi *Pravilnik o registru onečišćavanja okoliša* (NN, br. 87/15), koji propisuje primjenu povećanih pragova za ispuštanja u zrak, od obveze prijave prema Pravilniku rasterećeno je malo i srednje poduzetništvo te javne ustanove (škole, dječji vrtići, domovi zdravlja, starački domovi, trgovine na veliko i malo, autolakireri, mali obrtnici i zanatske radnje i dr.). Time je broj obveznika prijave u ROO, a time i broj aktivnih korisničkih računa ROO, na razini države smanjen za oko 40 %. Posljedično je u 2015. i 2016. godine došlo do smanjenja prijave količina emisije pojedinih onečišćujućih tvari u zrak i na području Grada Rijeke. Izuzetak su čestice PM₁₀ za koje je prag za ispuštanja u zrak smanjen te su količine prijavljenih emisija ostale na razini 2014. godine. Razlog znatnog povećanja prijavljenih emisija SO₂ u 2016. godini je prijava emisija proizvodnog pogona „Brodogradilišta 3. Maj“ koji u ranijim godinama nije bio prijavljiv.

Tablica 58. Količine ispuštenih onečišćujućih tvari u zrak prijavljenih u ROO (obveznika prijave) iz grada Rijeke

Godina	Oksidi sumpora izraženi kao sumporov dioksid (SO ₂)	Oksidi dušika izraženi kao dušikov dioksid (NO ₂)	Ugljikov monoksid (CO)	Ugljikov dioksid (CO ₂)	Nemetanski hlapivi organski spojevi (NMHOS)	Čestice (PM ₁₀)
Količina ispuštanja [kg/god]						
2010.	199.003	68.019	12.060	56.041.813	574	1.069
2011.	133.939	80.081	13.646	50.258.606	574	4.621
2012.	121.576	72.483	40.081	45.853.766	574	13.508
2013.	104.389	52.428	31.869	38.653.165	574	3.937
2014.	48.018	49.483	5.963	32.130.976	317	9.784
2015.	40.289	42.199	3.886	27.319.444	/	9.477
2016.	76.287	40.416	1.535	24.336.656	/	9.802
2016./10.	- 61,7%	- 40,6 %	- 87,3%	- 46,6%	-	+ 917%

Izvor: Program zaštite zraka, ozonskog sloja, ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama za područje Grada Rijeke

- Elektromagnetsko onečišćenje

Elektromagnetski/Elektro smog je nevidljivo elektromagnetsko zračenje koje nastaje kao posljedica korištenja električne struje i bežične tehnologije, tj. djelovanja električnih, magnetskih i elektromagnetskih polja niske i visoke frekvencije. Razlikujemo niskofrekventna (LF) električna ili magnetska polja i visokofrekventne (HF) elektromagnetske valove ili radiofrekvencije. *Zračenje niske frekvencije* dolazi od dalekovoda, trafostanica, električne željeznice i uličnih vodova a u kući od električnih instalacija, televizora, računala, produžnih kablova i ostale opreme u kući. *Zračenje visoke frekvencije* dolazi iz odašiljača za mobilne komunikacije, tv i radio odašiljača, radara. U kući zračenje dolazi od bežičnih telefona, baby monitora, bežičnih priključaka za internet, mikrovalne pećnice te od mobitela. Električni smog je odgovoran za stanje organizma odnosno oboljenje poznato kao **elektro-senzitivnost (ES) ili elektro-hiper-senzitivnost (EHS)**, simptomi kojega su: glavobolja, poremećaji spavanja, kroničan umor, depresija, razdraženost, nepravilan krvni tlak, promjene na koži, promjena ponašanja kod djece i dr.

Porastu elektrosmoga u značajnoj mjeri doprinose i telekomunikacijske kompanije postavlom baznih stanica u gradskom tkivu, u pravilu na terasama viših i visokih zgrada. S obzirom da sistemi mobilne telefonije rade u opsezima 900MHz / 1800MHz (GSM) i 2100 MHz (3G) te da je zračenje na ovim frekvencijama veoma kompleksno, a antenski stup s elektroničkom komunikacijskom opremom moguće je, prema hrvatskom zakonodavstvu postaviti bez građevinske dozvole (ali temeljem projekta koji je dobio potrebne suglasnost) raste zabrinutost javnosti zbog mogućih štetnih utjecaja tako stvorene mreže. Razlozi zabrinutosti višestruki su: trajna izloženost stanara na katu zgrade ispod antenskog sistema zračenju iz bočnih krila antenskog snopa, mogućnosti refleksije glavnog snopa i, unatoč malim razinama zračenja, trajna izloženost zračenju, stalna **izloženost zračenju kumulativnog karaktera tj. iz više izvora elektromagnetskih polja različitih snaga zračenja i frekvencija. Potrebno je, međutim, ukazati kako unatoč zabrinutosti dijela javnosti, brojni upravitelji i su/vlasnici zgrada pristaju na postavu baznih stanica radi naknade koju plaćaju teleoperateri za korištenje njima potrebnih površina.**

Sukladno Zakonu o zaštiti od neionizirajućeg zračenja (NN, br. 91/10) i Pravilniku o zaštiti od elektromagnetskih polja (NN, br. 146/14), Ministarstvo zdravlja je nadležno za provođenje mjera zaštite od neionizirajućeg zračenja. Uz kontrole prije postavljanja izvora, provode se i kontrole nakon puštanja izvora u rad, te redovne kontrole tijekom njegova rada. Pod nadzorom Hrvatske akreditacijske agencije mjerenja

provode ovlaštene mjeritelji. Za rezultate mjerenja ocjenjuje se sukladnost u odnosu na referentne granične razine zračenja.

- Buka

Sukladno propisima Eu i RH Grad Rijeka, kao veliki grad, treba kroz izradu karata buke postaviti sustav upravljanja bukom okoliša u cilju smanjivanja štetnog utjecaja previsokih razina buke okoliša na ljude. Za postizanje ovog cilja obavezna je provedba sljedećih mjera:

- kroz instrument "karata buke" definirati i ocjeniti ukupnu izloženost građana buci okoliša;
- osigurati javnost podataka o izloženosti prekomjernoj buci i njenoj štetnom učinku,
- usvojiti "akcijske planove" s ciljem prevencije i snižavanja prekomjernih razina buke okoliša, gdje je kartom buke ukazano na moguće štetne utjecaje buke na okoliš i zdravlje.

Temeljem usporedbe broja stanovnika koji su izloženih razinama koje se obavezno prijavljuju Europskoj komisiji (broj stanovnika koji su izloženih razinama indikatora $L_{den} \geq 55$ dB(A): odnosno $L_{night} \geq 50$ dB(A), vidljivo je da je dominantan izvor buke cestovni promet s ukupno izloženih 26,4 % stanovnika (broj se odnosi na izloženost indikatoru L_{den}). Sljedeći je pružni promet s ukupno 1,1 % (1600 st. od ukupnog broja stanovnika), dok je ukupna izloženost stanovništva buci industrijskih pogona i postrojenja ispod 0,1 %.

Navedeni podaci za vrijednost indikatora L_{night} potvrđuju dominantnost cestovnog prometa kao izvora buke s ukupno izloženih 16,7 % stanovnika (24.500 st. od ukupnog broja). Sljedeći je pružni promet s ukupno 0,4 % (600 st. od ukupnog broja stanovnika), dok je ukupna izloženost stanovništva buci industrijskih pogona i postrojenja ispod 0,01 %.

II.5.3. Zaštita krajobraznih vrijednosti

U Generalnom urbanističkom planu grada Rijeke navedene su brojne krajobrazne vrijednosti koje zaslužuju pažnju i valorizaciju na višestruki način: proglašenjem formalne zaštite, daljnjim obazrivim planiranjem prostora, ali i istraživanjem i edukacijom građana o istima, posebno u svijetlu činjenice kako su brojna gradska područja izgrađena u neposrednom kontaktu sa zelenim površinama koje mogu, na specifičan način, nadomjestiti manjak parkovnih površina unutar izgrađenog područja grada. U tom kontekstu nastao je projekt „Riječkih šetnica“, isprva iniciran od udruga planinara "HT i HP Učka", "Duga" i "Bazovica" u okviru Ureda „Rijeka-Zdravi grad“, a potom vođen i usmjeravan u suradnji planinarskih udruga i Odjela gradske uprave za razvoj, urbanizam ekologiju i gospodarenje zemljištem.

Cilj je projekta potaknuti građane na kretanje radi osobnog zdravlja više, korištenje trase šetnica za svakodnevnu rekreaciju, upoznavanje svih uzrasta s prirodnim ljepotama, posebnostima krajobrazna, edukacija i istraživanje, podizanje svijesti i potrebi očuvanja okoliša, održavanje čistoće u prostoru uključujući i pravovremeno dojavljivanje o mogućim onečišćenjima okoliša, a uređen, i za kretanje osmišljen prostor, uključiti i u turističku ponudu. Dosad provedeni radovi obuhvaćali su trasiranje, markiranje staza, krčenje, postavljanje informativnih ploča, mjestimično košara za otpatke i klupica, te povezivanja sustava šetnica s kulturno-povijesnim spomenicima i lokalitetima te s linijama i postajama javnog prijevoza gdje god je to bilo moguće u odnosu na kompatibilnost trasa šetnica i javnog prijevoza.

U sklopu zmišljenog sustava, u promatranom razdoblju realizirane su sljedeće trase šetnica:

- **Plumbum – Donja vežica-Gornja vežica – Sveti Križ-Trsat**, dužine 11,5 km
prva realizirana šetnica, otvorena je 2011. godine
- **Trsat – Orehovica – Maršić**, dužine 2,5 km
Druga dionica, od Trsata do Orehovice, otvorena je 2012. godine, zahtjevnije trase: Dvorana mladosti – Orehovica na kojoj se put može nastaviti duž kanjona Rječine, u centar grada ili Mlikaričinim putem do Hrastenice i dalje do Maršića u Općini Čavle, ukupne dužine 4 km.
- **Kanjon Rječine**, dužine 9,8 km
Treća dionica, otvorena 2013., od Orehovice do groblja na Drenovi, položena je kanjonom Rječine, preko Velog vrha i doma na Drenovi. Staza je zahtjevnija, no nudi slikovite ambijente kanjona, starih mlinova i spektakularnih pogleda s obronaka iznad kanjona. Kraća dionica od Orehovice do Matešićevog mlina je dužine 0,8 km i potrebno je samo 15 minuta hoda.
- **Sv. Ana/Gušć-Draga-Rebar-Sveti Kuzam i Pehlin-Benčani**,

Trasirane su 2014. godine, ali zasad nisu dostigle razinu interesa prethodno navedenih.

Grad Rijeka razvija i projekt obalne šetnice Preluk-Bivio-Kantrida čime će se dobiti jedinstveni splet šetnica kroz urbani i prirodni krajobraz. Za dionicu Preluk-Bivio u 2016. izrađena je cjelokupna projektna dokumentacija i potom izdana građevinska dozvola, dok je za dionicu Bivio-Dječja bolnica Kantrida u tijeku izrada projektne dokumentacije.

II.5.4. Zaštita i očuvanje kulturnih dobara

Prema Registru kulturnih dobara Ministarstva kulture, u kategoriji nepokretnog kulturnog dobra na području Grada Rijeke registrirano je 49 jedinica i to 6 kulturno-povijesnih cjelina (Arheološka zona Sv. križa, kulturno-povijesne cjeline grada Rijeke, Groblja Kozala, Groblja Trsat, bivše tvornice INA Mlaka, te Lansirna stanica torpeda i kompresorska stanica za punjenje torpeda zrakom u sklopu bivše tvornice "Torpedo") te 43 pojedinačne građevine (sakralne građevine, utvrde, palače, vile, višestambene građevine, lučke, prometne i industrijske građevine, mauzoleji i dr. u rasponu od antike do 20. st.). Trajnom zaštitom obuhvaćeno je 44 pojedinačnih građevina i kulturno-povijesnih cjelina, dok je preventivnom zaštitom obuhvaćeno 5 kulturno-povijesnih cjelina i građevina izmneđu kojih se ističu kulturno-povijesna cjelina bivše tvornice INA Mlaka, željeznička remiza s okretnicom i Dječja bolnica Kantrida. U kategoriji pokretnog kulturnog dobra, na području Grada Rijeke zaštićeno je 6 muzejskih zbirki, ali i više jedinica tehničke naravi, među kojima se svakako ističe M/B "Galeb".

Preko polovice kulturnog dobra registrirano je tj. stavljeno pod zaštitu upravo u razdoblju 2007.-17., među kojima i više građevina odnosno građevnih sklopova vrijednost kojih je prepoznata Generalnim urbanističkim planom grada Rijeke: upravna zgrada INE, željeznička remiza s okretnicom u Ul. M. Barača, Hotel Emigranti, Dječja bolnica Kantrida, više pojedinačnih građevina izgrađenih u razdoblju i s obilježjima secesije i Moderne arhitekture, a od građevina moderne arhitekture Motel Panorama. Zahvaljujući urbanističkom istraživanju mogućnosti prenamjene ex Rafinerije Mlaka za smještaj Znanstveno-istraživačkog parka Sveučilišta u Rijeci (usp. II.2.5.5.), usporedno s njim provedena su opsežna povijesno-konzervatorska istraživanja i valorizacija građevina i postrojenja temeljem kojih je kompleks zaštićen kao *Kulturnopovijesna industrijska cjelina bivše tvornice INA Mlaka*.

Između brojnih aktivnosti, za potrebe ovoga Izvješća izdvajaju se one koje su već polučile ili će polučiti promjene u izgledu i funkcioniranju urbanoga tkiva grada i građana. U tom smislu, zaštita i očuvanje kulturnih dobara u Gradu Rijeci u proteklom razdoblju može se, upćeno, promatrati u dva smjera:

- a/ pripremom projekata obnove i stavljanja u funkciju kulturnog dobra, s posebnim naglaskom na dobro u vlasništvu Grada Rijeke,*
- b/ primjena različitih mehanizama financiranja obnove poput spomeničke rente, natječaja Ministarstva kulture i sl.*

Ad A/ U proteklom razdoblju, u pripremi projekta radi stavljanja u funkciju kulturnog dobra, naglasak je bio stavljen na građevine kompleksa „Benčić“ u kojemu je pripremljena dokumentacija za obnovu Palače šećerane za smještaj Muzeja grada, uređenje zapadnog krila tzv. H-objekta za smještaj Muzeja moderne i suvremene umjetnosti, tzv. T-objekta za smještaj Gradske knjižnice, kao i projekta izgradnje infrastrukture i uređenja partera unutrašnjosti kompleksa. U zaštiti pokretnog kulturnog dobra, ističe se provedba potrebnih istraživanja i izrada dokumentacije za obnovu M/B „Galeb“.

U pogledu uređenja javnih površina u urbanima cjelinama koje imaju svojstvo kulturnog dobra, ističe se uređenje Arheološkog parka (Principij) 2014., Koblerovog trga, 2016. te Pavlinskog trga 2017. godine, kojemu je prethodilo uređenje zapadnih pročelja i murala sa skulpturom broda prema projektu pok. Voje Radojičića 2012. godine, a svim navedeni zahvati popraćeni su arheološkim istraživanjima.

Ad. B/

Spomenička renta je novčano javno davanje, propisano *Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara*, koje plaćaju fizičke i pravne osobe koje obavljaju gospodarsku djelatnost u nepokretnom kulturnom dobru ili na području kulturno-povijesne cjeline. Sredstva od spomeničke rente koja ostaju u proračunu Grada (40%)

mogu se koristiti isključivo za zaštitu i očuvanje [kulturnih dobara](#). U tom cilju, Grad Rijeka već godinama provodi *Program sanacije i obnove pročelja i krovova*, putem kojega se su/vlasnicima građevina unutar zaštićene Urbanističke cjeline grada Rijeke sufinanciraju troškovi obnove i to u iznosu od 50 % za građevinu smještenu unutar A-zone prioriteta ili građevinu koja je pojedinačno registrirana kao kulturno dobro te u iznosu od 40% za građevinu smještenu izvan te zone prioriteta. Od 2006. godine do danas provedeno je 50 programa, i iz sredstava spomeničke rente izdvojeno ukupno 17.788.527 kuna.

Osim korištenja proračunskih sredstava, u proteklom razdoblju provedene su uspješne prijave na natječaje te je putem *Ministarstva regionalnog razvoja i EU fondova* iz Europskog fonda za regionalni razvoj dodijeljeno 68,9 milijuna kuna za obnovu Palače šećerane i M/B „Galeb“, a tijekom 2018., u sklopu projekata *Urbane aglomeracije Rijeke*, putem ITU mehanizma, 68,2 milijuna kuna za obnovu buduće zgrade Gradske knjižnice i Dječje kuće.

II. 6. OBVEZNI PROSTORNI POKAZATELJI

	Osnovna tematska cjelina	Skupina pokazatelja		Pokazatelj	Vrijednost
1.	OPĆI POKAZATELJI RAZVOJNIH KRETANJA				
1.1.	DEMOGRAFSKA STRUKTURA	A. Razmještaj i struktura stanovništva	1.	Broj stanovnika (2011.)	128.624
			2.	Indeks kretanja broja stanovnika	96,9
			3.	Prirodni prirast stanovništva, 2017.	-904
		B. Razmještaj i struktura domaćinstava	1.	Broj domaćinstava (2011.)	52.890
			2.	Indeks rasta broja domaćinstava	0,97
			3.	Prosječna veličina domaćinstva	2.41
1.2.	SOCIJALNO- GOSPODARSKA STRUKTURA	Ekonomski razvoj	1.	Indeks razvijenosti	108,308
			2.	Stupanj razvijenosti	8
2.	STRUKTURA NASELJA I PODRUČJA ZA RAZVOJ IZVAN NASELJA				
2.1.	OBILJEŽJA SUSTAVA NASELJA	Razmještaj, gustoća naselja i naseljenosti	1.	Broj naselja	1
			2.	Gustoća naselja (br. naselja/1000 km²)	0,001
			3.	Gustoća naseljenosti (st./km²)	2953,2
2.2.	KORIŠTENJE ZEMLJIŠTA	A. Grad Rijeka	1.	Površina grada (ha)	4.355,5

	U NASELJIMA	B. Građevinska područja (GP)	1.	Površina GP - ukupno planirana (ha)	2.127,7	
			2.	Udio GP u odnosu na površinu GRi (%)	48,9	
			3.	Udio izgrađenog GP u odnosu na ukupnu površinu Grada (%)	39,5	
			4.	Udio neizgrađenog GP u odnosu na GP (%)	19,1	
			5.	Udio neuređenog GP u ukupnom GP (%)	14,0	
			6.	Broj stanovnika/ukupna površina GP	60,5	
			7.	Broj stanovnika/izgrađena površina GP	74,7	
			8.	Broj stanovnika/uređena površina GP	70,4	
2.3.	IZDVOJENA GRAĐEVINSKA PODRUČJA (IZVAN NASELJA)	Izdvojena građevinska područja (IGP)	1.	Površina IGP- ukupno planirana	642,3	0,005
			2.	Površina i udio površine IGP u odnosu na ukupnu površinu IGP:	ha	%
					ha/st.	
			2.a.	Ugostiteljsko -turistička namjena	35,9	5,6
					0,0003	
			2.b.	Gospodarska namjena	438,5	68,3
					0,0034	
			2.c.	Sport i rekreacija	103,1	16,1
			2.d.	Područje posebne namjene	-	-
			2.e.	Groblja	64,7	10,1
			3.	Ukupni planirani smještajni kapacitet u TRP	0	
			4.	Broj turističkih postelja po km' obalne crte	249	

3.	POSTOJEĆA INFRASTRUKTURNA OPREMLJENOST					
3.1.	PROMETNA INFRASTRUKTURA	A. Cestovni promet	1.	Duljina cesta po vrstama i njihov udio	km	%
			a.	Auto-ceste	15,5	3,8
			b.	Državne ceste	41,8	10,4
			c.	Nerazvrstane ceste	345,2	85,8
			2.	Cestovna gustoća (km/km²)	9,24	
		B. Željeznički promet	1.	Duljina glavnih pruga (km)	24,5	
			2.	Udio glavnih pruga (%)	100,0	
			3.	Gustoća pruga (dužina/površina područja)	0,54 km/km²	
		C. Zračni promet	1.	Broj zračnih luka prema vrstama	-	
			2.	Površina zračnih luka	-	
		D. Pomorski promet	1.	Broj luka prema vrsti		
				Luka od osobitog (međunarodnog) gospodarskog interesa za R. Hrvatsku	1	
			2.	Površina kopnenog dijela luke (ha)	57,8	
			3.	Luke nautičkog turizma prema broju vezova	-	
		F. Elektroničke komunikacije		Broj postojećih baznih stanica na 100 st.	0,11	
3.2.	ENERGETSKA INFRASTRUKTURA	A. Opskrba elektr. Energijom	1.	Duljina i udio vodova prema vrsti	km	%
			a.	Dalekovodi 220 kV	17,1	4,4
			b.	Dalekovodi 110 kV	17,9	4,6
			c.	Kabeli 110 kV	10,6	2,7

			d.	Nadzemni vodovi 10(20) kV	7,0	1,8
			e.	Podzemni vodovi 10(20) kV	290,0	75,0
			f.	Nadzemni vodovi 35 kV	12,0	3,1
			g.	Podzemni vodovi 35 kV	32,0	8,3
					386,6	100,0
		B. Opskrba plinom	1.	Duljina plinovoda (km)	39,73	
			2.	Udio prema vrsti (%)		
3.3.	OPSKRBA VODOM I ODVODNJA OTPADNIH VODA	A. Opskrba pitkom i tehnol. vodom	1.	Duljina javne vodoopskrbne mreže (km)	985	
			2.	Potrošnja pitke vode/dan (l/st.)	130	
		B. Pročišćavanje otpadnih voda	1.	Duljina kanalizacijske mreže (km)	493,1	
			2.	Broj uređaja za pročišćavanje otpadnih voda	1	
				Kapacitet uređaja	200.000 ES	
3.4.	GOSPODARENJE OTPADOM	Odlagališta otpada	1.	Broj i površina odlagališta prema vrsti	-	
4. KORIŠTENJE I ZAŠTITA ZNAČAJNIH PROSTORA						
4.1.	KORIŠTENJE PRIRODNIH RESURSA	A. Poljoprivreda	1.	Ukupna površina poljopr. zemljišta (ha)	60,81	
			2.	Udio poljopr. zemljišta (%)	1,4	
			3.	Površina poljopr. zemljišta/stanovn. (ha/st.)	0,0005	
		B. Šumarstvo	1.	Ukupna površina šumskog zemljišta (ha)	1.508,12	
			2.	Udio šumskog zemljišta (%)	34,63	
			3.	Površina šumskog zemljišta/stanovn. (ha/st.)	0,012	

		C. Vode	1.	Površine površinskih voda prema vrsti	(ha)
			a.	Rječina	15,40
			b.	Akumulacija Valići	14,14
			c.	More	9.245
			2.	Udio površina voda u površini Grada	%
			a.	Rječina	0,35*
			b.	Akumulacija Valići	0,32*
			c.	More	68**
			Iskaz u odnosu na kopnenu (*) odnosno ukupnu (**) površinu		
			3.	Duljina vodotoka (km)	7,7
		D. Morska obala	1.	Dužina obalne crte (km)	26,5
4.2.	ZAŠTIĆENE PRIRODNE VRIJEDNOSTI	Zaštićena područja prirode	1.	Broj i površina eksploatacijskih polja po vrstama mineralnih sirovina	-
			2.	Vrste područja ekološke mreže	
				- posebno područje očuvanja	1
4.3	KULTURNA DOBRA	Struktura registriranih kulturnih dobara	1.	Broj zaštićenih nepokretnih kulturnih dobara	43
			2.	Broj zaštićenih kulturno-povijesnih cjelina	6
			2.	Broj ili udio obnovljenih kulturnih dobara	11
			3.	Broj ili udio ugroženih kulturnih dobara	3

4.4.	PODRUČJA** POSEBNIH KARAKTERISTIKA	Područja potencijalnih prirodnih i drugih nesreća	** opisana u tekstualnom dijelu Izvješća	
5.	DOKUMENTI PROSTORNOG UREĐENJA			
5.1.	POKRIVENOST PROSTORNIM PLANOVIMA	Pokrivenost PP prema razini planova i izvješća	1. Broj donesenih prostornih planova 16	
			Generalni urbanistički plan grada Rijeke	1
			Urbanistički plan uređenja	4
			Detaljni plan uređenja	12
			2. Broj donesenih izmjena i dopuna prostornih planova 13	
			Prostorni plan uređenja grada Rijeke	2
			Generalni urbanistički plan grada Rijeke	1
			Izmjene i dopune UPU	1
			Detaljni plan uređenja	4
			3. Broj prostornih planova u izradi	1
5.2.	PROVEDBA PROSTORNIH PLANOVA		Broj izdanih pojedinačnih akata prostornog uređenja po vrstama 2008.-18.	2.587
			Lokacijska dozvola	673
			Rješenje o uvjetima građenja	288
			Rješenje za građenje	26
			Potvrda glavnog projekta	554
			Građevinska dozvola	519
			Uporabna dozvola	675
			Dozvola za uklanjanje	8
5.3.	URBANA PREOBRAZBA		1. Broj prostornih planova	20
			2. Površina	205
5.4.	URBANA SANACIJA		1. Broj izdanih rješenja o ozakonjenju	4.186
			2. Planovi sanacije, izmjene i dopune PP	-

III. ANALIZA PROVEDBE PROSTORNIH PLANOVA I DRUGIH DOKUMENATA

III.1. IZRADA PROSTORNIH PLANOVA

Tijekom razdoblja primjene Programa mjera za unaprjeđenje stanja u prostoru za razdoblje 2007.-11. (u daljnjem tekstu: *Program mjera*), nastupile su značajne promjene zakonodavstva u području prostornog uređenja i građenja. Ubrzo po donošenju Programa mjera, 1. listopada 2007. godine stupio je na snagu *Zakon o prostornom uređenju i gradnji* (NN, br. 76/07, 38/09, 55/11 i 90/11, 50/12), a radi njegovog integralnog pristupa područja regulacije, istovremeno su prestali važiti *Zakon o prostornom uređenju* (NN, br. 30/94., 68/98., 61/00., 32/02. i 100/04.), *Zakon o gradnji* (NN, br. 175/03 i 100/04) i *Uredba o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora* (NN, br. 128/04.).

U odnosu na sustav planiranja prostornog uređenja, novi Zakon donio je sljedeće najvažnije promjene:

- novu nomenklaturu prostornih planova iz koje je ispuštena razina Generalnog urbanističkog plana. U ovom kontekstu Zakon je utvrdio kako generalni urbanistički planovi, doneseni u skladu s ranijim zakonskim odredbama, ostaju na snazi najdulje deset godina od dana stupanja na snagu Zakona (čl. 346) čime je primjena Generalnog urbanističkog plana grada Rijeke, donesenog u veljači 2007., ograničena na razdoblje do 2017.
- planiranje u *zaštićenom obalnom području* (ZOP), prethodno regulirano Uredbom o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora (NN, br. 128/04.), postaje sastavni dio novoga Zakona kojim su dodatno utvrđeni urbanistički pokazatelji za planiranje ugostiteljsko-turističke i sportske namjene kao i procedure donošenja planova u obuhvatu ZOP-a. Propisana je obveza JLS o usklađenju prostornih planova unutar područja ZOP-a do 31. ožujka 2008. godine. Ukoliko JLS ne zatraži i ne dobije suglasnost Ministarstva do navedenog datuma, isti prestaju važiti (čl. 348).
- Sukladno nomenklaturi prostornih planova, Zakonom je određeno kako prethodno doneseni dokumenti prostornog uređenja ostaju na snazi do donošenja planova prema ovom Zakonu (čl. 346). Ovakvom odredbom omogućeno je zadržavanje dokumenata prostornog uređenja donesenih do 1998. godine, najviše provedbenih urbanističkih planova (PUP), ali i planova drugačijih naziva, ukoliko su bili usklađeni sa zakonskim odredbama do 2000. godine.
- Novina Zakona je zadržavanje obveze izrade Izvješća o stanju u prostoru za četverogodišnje razdoblje, a ukidanje obveze izrade i donošenja Programa mjera za sljedeće četverogodišnje razdoblje. Zakon ostavlja na snazi Programe mjera koji su doneseni do dana stupanja na snagu Zakona (čl. 346.) te je Grad Rijeka bio u mogućnosti provoditi *Program mjera za razdoblje 2007.- 2011.* (SN PGŽ, br. 17/07), budući da je isti bio donesen u ožujku 2007. Istekom Programa mjera nije bilo moguće ispuniti zakonsku obvezu izrade Izvješća o stanju u prostoru za razdoblje 2007.-11. budući da ministar nije donio pravilnik o izradi istog (čl. 47. Zakona).
- Veliki gradovi (tj. gradovi s više od 30.000 stanovnika i gradovi-sjedišta županija) obvezuju se na osnivanje povjerenstva za ocjenu arhitektonske uspješnosti idejnog projekta. Uloga je povjerenstva unaprijediti kvalitetu arhitektonskog projektiranja i u tom smislu davanja mišljenja o idejnom projektu svake građevine za koju se izdaje lokacijska dozvola.

Zakon sadrži i druga rješenja koja su bitno utjecala na planiranje i gradnju u promatranom razdoblju. Posebno važno bilo je povezivanje postupaka izdavanja lokacijske dozvole i rješenja o građenju s površinom građevine, te je u tom smislu izgradnja građevina do 400 m² BRP (bilo koje namjene), odnosno do 600 m² za poljoprivrednu proizvodnju omogućena temeljem rješenja o gradnji, dok je za građevine većih površina bilo potrebno izdati najprije lokacijsku, a potom i akt kojim se dozvoljava građenje. U dijelu provedbe, zakon je utvrdio način uređenja građevinskog zemljišta te uvjetovao mogućnosti građenja s prethodnim komunalnim opremanjem građevne čestice. Zakonom je utvrđena obveza velikih gradova da od 1. siječnja 2008. godine preuzmu izdavanje lokacijskih i građevinskih dozvola te drugih akata vezanih uz provedbu dokumenata prostornog uređenja i građenje, čime je provedena decentralizacija navedenih poslova koji su dotad obavljali isključivo na županijskoj razini.

Po isteku razdoblja primjene Programa mjera uslijedile su nove promjene zakonodavstva. *Zakon o prostornom uređenju* (NN, br. 153/13 i 65/17), u primjeni od 1. siječnja 2014. godine donio je bitne promjene sustava prostornog planiranja i provedbe prostornih planova, od kojih su najvažnije:

- izmjena nomenklature prostornih planova – u sustav planova „vraćena“ je razina Generalnog urbanističkog plana, ali je dokinuta izrada *detaljnog plana uređenja*;
- izmjene uvjeta planiranja unutar ZOP-a unutar i izvan građevinskog područja, te dopuna istih uvjetima planiranja kampova, igrališta za golf;
- Zakon zadržava obvezu izrade samo Izvješća o stanju u prostoru za četverogodišnje razdoblje i to u roku od najkasnije 4 godine od donošenja pravilnika o izradi istog;
- odredbe kojima se određuje sadržaj prostornih planova, posebno onih razine prostornog plana uređenja grada/općine i generalnog urbanističkog plana temeljene su na očekivanju da navedeni planovi, osim strateškog i/ili razvojnog karaktera, imaju i provedbeni karakter kako bi se izrada prostornih planova užih područja svela na manji opseg. U tom smislu zakon određuje kako se u odredbama za provedbu prostornog plana uređenja i generalnog urbanističkog plana trebaju odvojiti uvjeti provedbe zahvata u prostoru temeljem spomenute planske razine od smjernica za izradu prostornih planova užih područja, ali i od mjera za urbanu sanaciju. Stoga se za ono područje za koje su prostornim planom uređenja, odnosno generalnim urbanističkim planom propisani uvjeti provedbe s detaljnošću propisanom za urbanistički plan uređenja, ne uvjetuje donošenje urbanističkog plana

III.1.1. Dokumenti prostornog uređenja za područje Grada Rijeke

Program mjera za unaprjeđenje stanja u prostoru za razdoblje 2007.-11. pokrenut je na podlozi 55 dokumenata prostornog uređenja užeg područja (1 urbanistički projekt, 10 provedbenih urbanističkih planova, 3 urbanistička plana uređenja, 41 detaljni plan uređenja) kojima je bilo pokriveno 1.322 ha građevinskog područja naselja te Generalnog urbanističkog plana grada Rijeke donesenog netom uoči prihvaćanja Programa mjera. Planerski okvir unutar kojega je 63% površine građevinskog područja naselja obrađeno prostornim planovima godine upućuje na oblikovanje sustava u okolnostima nedostatka Prostornog plana uređenja grada Rijeke, kao izraza nove razvojne paradigme.

Za razdoblje koje je predmet ovoga Izvješća, može se ustvrditi kako predstavlja nastavak kontinuiteta izgradnje i razvoja cjelovitog sustava prostornog planiranja, ali s bitnim usmjerenjem na prevrednovanje prostornih mogućnosti i potencijala višekratnim ciljanim izmjenama Prostornog plana i GUP-a, te postupnim smanjenjem broja dokumenata prostornog uređenja užih područja. U tom smislu, sustav prostornog planiranja čine 52 dokumenata prostornog uređenja i to: *Prostorni plan uređenja grada Rijeke, Generalni urbanistički plan grada Rijeke, 44 urbanističkih i detaljnih planova* te *4 plana starije nomenklature planiranja*, kako je prikazano u tablicama.

Prostorni plan uređenja grada Rijeke usvojen je 2003. godine i bez promjena korišten puno desetljeće. U obliku ciljanih izmjena, provedene su prve Izmjene i dopune Prostornog plana, usvojene 2013., te druge Izmjene i dopune Prostornog plana, donesene 2016. godine (usp. pogl. II.1.2.). Potonjima su, istovremeno, provedena i usklađenja Plana s novelama Zakona o prostornom uređenju i odredbama Prostornog plana uređenja Primorsko goranske županije te drugih zakona od utjecaja na prostorno planiranje.

Generalni urbanistički plan grada Rijeke donesen je 2007. godine. Prva i treća ciljani izmjena i dopuna provedene su usporedo s postupkom prve i druge izmjene i dopune Prostornog plana uređenja. *Druga izmjena i dopuna GUP-a* provedena je 2014. godine i odnosila se isključivo na promjenu položaja komunalno-servisne zone namijenjene smještaju Centralnog uređaja za pročišćavanje otpadnih voda. U studenom 2018. donesene su odluke o izradi trećih ciljanih izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja grada Rijeke i četvrtih izmjena i dopuna Generalnog urbanističkog plana grada Rijeke.

Tablica 59. Prostorni plan uređenja grada Rijeke i Generalni plan uređenja grada Rijeke u razdoblju 2007.-18.

	Vrsta i naziv prostornog plana	Odluka o izradi	Površina (ha)
		Odluka o donošenju	
A.	<i>Prostorni plan uređenja grada Rijeke (PPU GR)</i>	--/ SN PGŽ 31/03	4355,47
1.	Usklađenje s Uredbom o zaštićenom obalnom pojasu	SN PGŽ 26/05	

2.	Izmjene i dopune PPU GR	SN PGŽ 52/10, 15/12	
		SN PGŽ 14/13	53,9
3.	Izmjene i dopune PPU GR	SN GRi 4/15, 7/16	
		SN GRi 3/17	~ 95
B.	Generalni urbanistički plan grada Rijeke (GUP GR)	--/ SN PGŽ 7/07	4355,47
1.	Izmjene i dopune GUP GR	SN PGŽ 52/10, 15/12	
		SN PGŽ 14/13	53,9
2.	Izmjene i dopune GUP GR	SN PGŽ 51/13,	
		SN GRi 8/14	12,7
3.	Izmjene i dopune GUP GR	SN GRi 4/15, 7/16	
		SN GRi 3/17	~ 70
C/5	Urbanistički plan uređenja		416,54
1.	UPU područja Pehlin	SN 10/00, 9/01, 31/01-Pr. tekst, 21/12	127,52
2.	UPU gradskog područja Lukovići-Braščine-Pulac	SN PGŽ 22/07	136,00
3.	UPU gradskog područja Gornja Drenova	SN PGŽ 21/10	127,10
4.	UPU sportskog područja Rujevica	SN GR 11/16	23,00
5.	UPU dijela naselja Krnjevo	SN GR 4/18	3,22
D/39	Detaljni plan uređenja		510,62
1.	DPU poslovnog bloka u Zvonimirovoj ulici	SN PGŽ 22/96, 28/99, 2/01, 51/06	10,22
2.	DPU područja "Zagrad"	SN PGŽ 10/99, 36/06	8,60
3.	DPU područja "Brajda"	SN PGŽ 14/99	17,70
4.	DPU područja "Centar Podvežica"	SN PGŽ 17/99	2,90
5.	DPU centra Gornji Zamet	SN PGŽ 23/99, 26/99-ispr. i 9/01	12,83
6.	DPU centra stambenog naselja Škurinjska draga	SN PGŽ 28/99	0,70
7.	DPU područja Potok	SN PGŽ 6/00, SN GR 14/18	10,00
8.	DPU naselja Diračje	SN PGŽ 15/00	16,48
9.	DPU zone ulaza u groblje Kozala	SN PGŽ 19/00	3,00
10.	DPU dijela radne zone R-11	SN PGŽ 26/00	1,80
11.	DPU dijela naselja Srdoči	SN PGŽ 2/01, 26/08	20,62
12.	DPU dijela komunalno-servisne zone Škurinje	SN PGŽ 10/02	0,50
13.	DPU središta područja Krnjevo	SN PGŽ 19/02, 13/08	12,91
14.	DPU sportske dvorane na Kantridi	SN PGŽ 23/02	0,80
15.	DPU središta područja Drenova	SN PGŽ 26/02	7,78
16.	DPU dijela područja Zapadni Zamet	SN PGŽ 30/02	23,00
17.	DPU područja poslovno-trg. centra na	SN PGŽ 30/02, 28/06	4,62
18.	DPU pomorskog putničkog terminala	SN PGŽ 5/03	6,24
19.	DPU dijela područja Škurinjska Draga	SN PGŽ 15/03	8,21

20.	DPU povijesne jezgre Trsat	SN PGŽ 19/03, 36/06	14,00
21.	DPU trgovačkog i uslužnog područja – radna	SN PGŽ 20/04	9,40
22.	DPU dijela športsko-rekreacijskog područja	SN PGŽ 12/04, 2/05	9,00
23.	DPU stambenog bloka Rujevica	SN PGŽ 2/05	7,42
24.	DPU stambenog područja Škurinjsko Plase	SN PGŽ 6/05	17,56
25.	DPU dijela radne zone R-9 u Škurinjama – trgovačko područje Škurinjsko Plase	SN PGŽ 6/01, 6/05	19,30
26.	DPU područja Sveučilišnog kampusa i KBC na	SN PGŽ 29/05	43,22
27.	DPU područja “Benčić”	SN PGŽ 36/06	3,62
28.	DPU dijela stamb. područja Zamet uz Ulicu br.	SN PGŽ 40/06, 43/06-ispr.	0,93
29.	DPU zemaljskog putn. terminala “Zapadna	SN PGŽ 44/07	5,70
30.	DPU “Stari Grad”	SN PGŽ 26/08	9,50
31.	DPU trgovačkog područja Martinkovac	SN PGŽ 41/08	8,90
32.	DPU gradskog područja Pećine	SN PGŽ 13/09	79,04
33.	DPU stambenog područja Martinkovac	SN PGŽ 18/09, 51/13	57,85
34.	DPU područja stambenog naselja Trsat	SN PGŽ 29/09	41,00
35.	DPU dijela stambenog područja Minakovo	SN PGŽ 44/09	2,60
36.	DPU dijela stambenog područja Rastočine	SN PGŽ 21/10, 25/10-ispr.	2,50
37.	DPU višest. građ. po programu POS-a na D. Drenovi	SN PGŽ 29/10	1,40
38.	DPU središnjeg gradskog parka Delta	SN PGŽ 6/12	4,27
39.	DPU stambenog područja Drenova-Bok	SN GR 12/15	4,50
44	Urbanistički i detaljni planovi uređenja		927,16

Izvor: obrada izrađivača

Važeći urbanistički planovi uređenja pokrivaju 416 ha odnosno 20% građevinskog područja naselja. Do promjene nomenklature dokumenata prostornog uređenja 2013., urbanistički planovi uređenja primarno su izrađivani za velika gradska područja na kojima je trebalo postaviti temeljnu prostornu organizaciju naselja u cilju daljnjeg razvoja i/ili urbane sanacije, dok je izgradnja i uređenje pojedinih specifičnih dijelova trebala biti temeljena na izradi detaljnog plana.

Detaljni planovi uređenja čine najbrojniju skupinu dokumenata prostornog uređenja - njih 39 pokriva gotovo 510 ha, odnosno oko 20% ukupne površine građevinskog područja naselja i građevinskih područja za izdvojene namjene. Prosječna površina detaljnog plana od 13,2 ha pokazuje kako je njihova izrada bila korištena za urbanističku razradu programskih sadržaja unutar manjih prostornih cjelina. U promatranom razdoblju, od 2007.-18. godine, izrađena je (ili izmijenjena) trećina važećih planova, a u srpnju 2018. donesene su:

- Odluka o izradi Urbanističkog plana uređenja stambenog područja Rujevica,
- Odluka o izradi Izmjena i dopuna Detaljnog plana uređenja stambenog područja Martinkovac,
- Odluke o izradi Izmjena i dopuna Detaljnog plana uređenja dijela naselja Srdoči,
- Odluka o izradi Izmjena i dopuna Detaljnog plana uređenja trgovačkog područja Martinkovac.

Tablica 60. Prikaz važećih provedbenih urbanističkih planova i urbanističkih projekata

	Vrsta i naziv plana	Odluka o donošenju	Površina (ha)
1.	Izmjena i dopuna PUP-a stambenog naselja Škurinjska draga	SN 30/84, 5/96	1,00
2.	PUP dijela gradske četvrti Pehlin-Rujevica	SN 01/93, 19/93 i 10/99	34,00
3.	PUP groblja Trsat	SN 13/90, 19/93 i 10/99	3,75
4.	Urbanistički projekt Centralno gradsko groblje Drenova	SN 29/86, 4/89, 19/93 , 10/99	36,60
	Prostorni planovi, ukupno		75,35

Izvor: obrada izrađivača

III.1.2. Dinamika donošenja važećih dokumenata prostornog uređenja

Promatrano razdoblje bilo je najdinamičnije u pogledu izrade prostornih planova i njihove izmjene: doneseno je čak 17 novih dokumenata prostornog uređenja, te 13 izmjena prostornih planova donesenih prije ili unutar promatranog razdoblja. Prostornim planovima koji su izrađeni i doneseni u razdoblju 2007.-18. obuhvaćeno je 671,5 ha, i pokriveno 27% građevinskog područja naselja i građevinskog područja za izdvojene namjene, a istima je obuhvaćeno čak 2/3 ukupne površine za koju su doneseni prostorni planovi užeg područja (1003 ha).

Tablica 61. Dinamika donošenja važećih dokumenata prostornog uređenja

	do 1999.	1999.-2001.	2001.-03.	2004.-06.	2007.-18.	Ukupno
Prostorni plan uređenja grada Rijeke (PPUGR)			1			1
Izmjene PPUGR			-	-	2	2
Generalni urbanistički plan grada Rijeke (GUP)					1	1
Izmjene GUP-a					3	3
Urbanistički plan uređenja (UPU)	-	1	-	-	4	5
Izmjene i dopune UPU	-	2	1	-	1	4
Detaljni plan uređenja (DPU)	1	11	9	7	12	39
Izmjene i dopune DPU	1	2	1	5	4	13
Provedbeni urbanistički plan (PUP)	4	-	-	-	-	4
Izmjene i dopune PUP	-	-	-	-	-	-
Ukupno novi planovi	5	12	9	7	17	50
Ukupno izmjene i dopune	1	4	2	5	10	22
Stavljeni izvan snage						
Urbanistički plan uređenja (UPU)	Zamijenjen novim planom				2	-
Detaljni plan uređenja (DPU)	Zamijenjen novim planom				11	3
Provedbeni urbanistički plan (PUP)	Zamijenjen novim planom				6	3
Ukupno stavljeni izvan snage	Zamijenjeni novim planom				19	6

Izvor: obrada izrađivača

Između 50 važećih dokumenata prostornog uređenja, najbrojniji su detaljni planovi uređenja koji čine 80% svih prostornih planova i najčešće donošeni dokument prostornog uređenja u kontinuitetu od 1999. godine. Postupak donošenja novih prostornih planova korišten je i za stavljanje izvan snage prethodnih, pa je na ovaj način stavljen izvan snage 6 planova izrađenih u razdoblju 1986.-2002.

U strukturi prostornih planova prevladavaju dokumenti prostornog uređenja gradskih područja stambene i mješovite namjene, njih 22 (45%), a u značajnom broju i *tematizirani* planovi poput:

- 7 planova (15,5%) obrađuje dijelove zaštićene kulturno-povijesne cjeline grada Rijeke i 1 plan pokriva područje zaštićene kulturno-povijesne cjeline groblja Trsat,
- 7 planova (15,5%) obrađuje područja poslovnih i komunalno-servisnih sadržaja,
- 5 (11%) planova za prostore gradskih područja s centralnim sadržajima,
- 3 plana područja sportsko-rekreacijske namjene, 2 plana infrastrukturnih građevina - putničkih terminala,

te po jedan plan područja javne i društvene namjene (Sveučilišni kampus i KBC) i groblja.

III.1.2.1. Prostorni planovi izrađeni i usvojeni temeljem Programa mjera za razdoblje 2007.-2011.

Programom mjera za unaprjeđenje stanja u prostoru za razdoblje 2007.-2011. postavljen je vrlo opsežan program *dovršetka* 7 planova, *izrade* 28 novih planova, *izmjene i dopune* 12 važećih planova te stavljanje izvan snage 19 prostornih planova.

Od ukupno 47 navedenih planova, u promatranom razdoblju izrađeno je i doneseno njih 16 i to 4 urbanistička plana i 12 detaljnih planova uređenja, a od 5 odluka o pokretanju izrade, u izradi je samo Urbanistički plan uređenja stambenog područja Rujevica, dok je izrada ostalih planova izostala radi manjka interesa i promjene zakonskih propisa. Iako ovakav učinak dosta odstupa od postavljenog Programa, on je posljedica višestrukih okolnosti: interesa i potrebe za izradom prostornog plana, a u svijetlu stvarnih mogućnosti provedbe, zakonskih odredbi koje su, sve do 2013. godine, pretpostavljale Program mjera kao jedinu osnovu za izradu dokumenta prostornog uređenja, mogućnosti postupanja temeljem **Zakona o postupanju i uvjetima gradnje radi poticanja ulaganja** (NN, br. 69/09, 128/10, 136/12, 76/13) primjenom kojega je u razdoblju od 2009.-13., u određenim situacijama, bilo moguće graditi i na područjima za koja je bila predviđena izrada prostornog plana užeg područja, kao i mogućnosti postupanja temeljem **Zakona o postupanju s nezakonito izgrađenim zgradama** (NN, br. 86/12, 143/13, 65/17), kojim je omogućena legalizacija građevina izgrađenih do 30. lipnja 2011., gotovo bez ograničenja.

Tablica 62. Prikaz prostornih planova i odluka o izradi prostornih planova donesenih temeljem Programa mjera za razdoblje 2007.-11.

	Vrsta i naziv prostornog plana	Odluka o izradi	Površina (ha)
		Odluka o donošenju	
A.	Urbanistički plan uređenja (UPU)		403,23
1.	UPU gradskog područja Lukovići-Brašćine-Pulac	SN PGŽ 22/07	136,00
2.	UPU komunalno-servisnog područja Srdoči	SN PGŽ 8/09	12,61
3.	UPU gradskog područja Gornja Drenova,	SN PGŽ 21/10	127,10
4.	Izmjena i dopuna UPU područja Pehlin (U-21)	SN PGŽ 21/12	127,52
B.	Detaljni plan uređenja (DPU)		268,27
1.	DPU zemaljskog putničkog terminala „Zapadna Žabica“ (D-	SN PGŽ 44/07	5,70
2.	DPU „Stari grad“ (D-42)	SN PGŽ 26/08	9,50
3.	DPU trgovačkog područja Martinkovac (D-104, ispravno	SN PGŽ 41/08	8,90
4.	DPU gradskog područja Pećine (D-52)	SN PGŽ 13/09	79,04
5.	DPU stambenog područja Martinkovac (D-106)	SN PGŽ 18/09	57,85
6.	DPU područja stambenog naselja Trsat (D-55)	SN PGŽ 29/09	41,00
7.	DPU dijela stambenog područja Minakovo (D-92)	SN PGŽ 44/09	2,60

8.	DPU dijela stambenog područja Rastočine (D-70)	SN PGŽ 26/08 SN PGŽ 21/10	2,50
9.	DPU središnjeg gradskog parka Delta (D-44)	SN PGŽ 13/08 SN PGŽ 6/12	4,27
10.	DPU sportskog područja Rujevica (D-96)	SN GR 8/14 SN GR 11/16	23,00
11.	Izmjena i dopuna DPU dijela naselja Srdoči (D-104)	SN PGŽ 26/08	21,00
12.	Izmjena i dopuna DPU središta područja Krnjevo (D-19)	SN PGŽ 13/08	12,91
16	UKUPNO		671,50
C	Prostorni planovi za koje je donesena odluka o izradi		148,89
1.	DPU trgovačkog područja Rastočine	SN PGŽ 26/08	17,00
2.	DPU Vodovodne ulice	SN PGŽ 26/08,	8,80
3.	Izmjena i dopuna DPU sportsko-rekreacijskog područja	SN PGŽ 11/10	34,09
4.	DPU /UPU stambenog područja Rujevica	SN PGŽ 9/11, 19/13 / SN GR 9/18	46,00
5.	Izmjena i dopuna DPU područja Sveučilišnog kampusa i Kliničkog bolničkog centra na Trsatu	SN GR 4/15	43,00

Izvor: obrada izrađivača

III.1.2.2. Prostorni planovi izrađeni i usvojeni u razdoblju 2007.-2018.

U promatranom razdoblju poduzeta je izrada više prostornih planova koji nisu bili navedeni u Programu mjera za unaprjeđenje stanja u prostoru u razdoblju 2007.-11., ali su predstavljali predmet interesa oblikovanog novim razvojnim okolnostima. Osim ciljanih izmjena i dopune Prostornog plana uređenja i Generalnog urbanističkog plana grada Rijeke, izrađena su i donesena tri nova plana te dvije izmjene važećih planova.

Tablica 63. Prostorni planovi doneseni u razdoblju 2007.-18., a nisu bili predviđeni Programom mjera

	Vrsta i naziv prostornog plana	odluka o izradi	Površina (ha)
		odluka o donošenju	
A.	Urbanistički plan uređenja (UPU)		3,20
1.	UPU dijela područja Krnjevo	SN GR 13/16 SN GR 4/18	3,20
B.	Detaljni plan uređenja (DPU)		15,90
1.	DPU višestambenih građevina po programu POS-a na	SN PGŽ 51/08 SN PGŽ 29/10	1,40
2.	Izmjene i dopune DPU stambenog područja Martinkovac	SN PGŽ 27/12, 19/13 SN PGŽ 51/13	10,00
3.	DPU stambenog područja Drenova – Bok	SN PGŽ 19/13 SN GR 12/15	4,50
4.	Izmjena i dopuna DPU Potok	SN GR 4/18 SN GR 14/18	10,00

Izvor: obrada izrađivača

III.1.2.3. Stavljanje izvan snage prostornih planova

U promatranom razdoblju prestala je primjena 19 prostornih planova od kojih je trećina bila izrađena prije 1994. tj. primjene novih propisa kojima je uređeno područje prostornog planiranja. Osim dva prostorna plana, svi ostali bili su izrađeni i doneseni prije stupanja na snagu Prostornog plana uređenja grada Rijeke, radi čega je stavljanje izvan snage većine ovih planova bilo uvršteno u Program mjera za unaprjeđenje stanja u prostoru u razdoblju 2007.-11. Kako je vidljivo iz tablice, prestanak primjene većine planova dogodio se ili silom zakona (9 planova izrađenih u razdoblju 1992.-2000.) ili stavljanjem izvan snage prilikom donošenja novih planova za isto ili slično područje obuhvata (6 planova).

Tablica 64. Prostorni planovi stavljeni izvan snage odnosno primjene

	Vrsta i naziv prostornog plana	Stavljanje izvan snage	Površina (ha)
A.	Urbanistički plan uređenja		192,61
1.	UPU područja Gornji Zamet, SN PGŽ 10/00	primjena obesnažena GUP-om, 2007.	180,00
2.	UPU komunalno-servisnog područja Srdoči, SN PGŽ 8/09	primjena obesnažena izmjenom PPUGR, 2017.	12,61
B	Provedbeni urbanistički plan (PUP)		409,6
1.	PUP stambenog naselja Gornja Drenova, SN PGŽ 23/86, 43/86, 19/ 93 i 10/99	u postupku donošenja UPU Gornja Drenova, 2010.	82,90
2.	PUP stambenog naselja Martinkovac, SN PGŽ 27/89, 19/93 i 10/99	u postupku donošenja novog DPU, 2009.	42,50
3.	PUP Centra Grada Rijeke-osnovna koncepcija, SN PGŽ 16/92, 22/92, 24/92, 3/93, 19/93, 17/95 i 10/99	po zakonskoj osnovi prestali važiti 1.4.2008.	186,46
4.	PUP stambenog naselja Podmurvice, SN PGŽ 27/89, 19/93 i 10/99		48,90
5.	PUP gradskog naselja Zapadni Zamet, SN PGŽ 16/91, 19/93 i 10/99		45,59
6.	Izmjena PUP-a naselja Pulac-Brašćine, SN PGŽ 29/94	u postupku donošenja UPU gradskog područja Lukovići-Brašćine-Pulac, 2007.	3,25
C.	Detaljni plan uređenja (DPU)		155,55
1.	DPU područja Pećine, SN PGŽ 10/ 02	u postupku donošenja novog DPU, 2009.	32,00
2.	DPU stambenog naselja Trsat, SN PGŽ 10/00	u postupku donošenja novog DPU, 2009.	46,50
3.	DPU Preluk, SN PGŽ 4/95	po zakonskoj osnovi prestali važiti 1.4.2008.	38,95
4.	DPU područja Krimeja-Vojak, SN PGŽ 22/96		16,70
5.	DPU stambenog područja Pavlovac, SN PGŽ 15/96, 10/00		6,35
6.	DPU Ružičeve ulice, SN PGŽ 19/97		3,40
7.	DPU gradskog bloka Baštijanove ulice, SN PGŽ 10/00		1,50
8.	DPU dijela zone Školjić-Vodovodna ulica, SN PGŽ 10/00		4,40
9.	DPU dijela područja Podmurvice, SN PGŽ 02/ 01	primjena obesnažena GUP-om	2,50
10.	DPU radne zone Martinkovac, SN PGŽ 14/99	u postupku donošenja novog DPU 2009.	2,00
11.	DPU radno-servisne zone na Rujevici, SN PGŽ 27/03	Odlukom, SN GR 12/14	1,25
19	Prostorni planovi, ukupno		757,76

Izvor: obrada izrađivača

III.1.2.4. Urbanističko-arhitektonski natječaji

U promatranom razdoblju provedeno je čak 9 *urbanističko-arhitektonskih odnosno arhitektonskih natječaja*, od kojih je Programom mjera bio predviđen raspis njih pet, a provedena su tri, dok je provedba ostalih

izravno bila povezana s namjerom Grada da se primjenom ovakvog instituta senzibilizira široka stručna javnost za specifične urbane projekte.

Tablica 65. Provedba natječaja za urbanističko-arhitektonska i arhitektonska rješenja

	Urbanističko-arhitektonski (UAR)/ Arhitektonski natječaj (AR)	Provedba natječaja
	Natječaj predviđeni za provedbu Programom mjera	
1.	UAR natječaj stambenog područja Rujevica	2010.
2.	UAR natječaj za turističko područje Preluka	izostao
3.	Natječaj za idejno rješenje gradskog parka Delta	Izostao - Obveza ugrađena u DPU gradskog parka Delta
4.	UAR natječaj područja Južne Delte	2013. za Sjevernu i Južnu Deltu s lukom Baroš
5.	AR natječaj za idejno rješenje višestambenih građevina Škurinjsko	2008.
6.	AR natječaj za idejno rješenje građevine Dječjeg vrtića Srdoči	nije proveden
	Provedeni natječaj koji nisu bili predviđeni Programom mjera	
1.	AR natječaj za rješenje građevina po programu POS-a na Donjoj	2008.
2.	AR natječaj za uređenje Arheološkog parka i okolnih javnih prostora u Starom gradu	2008.
3.	EUROPAN UAR natječaj za revitalizaciju lokacije Lipa u Osječkoj ulici	2009./10.
4.	UAR natječaj za uređenja trga Pul Vele crikve u Starom gradu	2011.
5.	UAR natječaj za rješenje sakralnog i društveno-kulturnog centra na G. Vežici	2012.

Izvor: obrada izrađivača

Od ukupno 9 provedenih natječaja, u cijelosti su realizirana dva (građevine POS-a Donja Drenova, Arheološki park), jedan djelomično (u okviru centra na Gornjoj Vežici izgrađen je sakralni dio, dok društveno-kulturni centar čeka na izgradnju), a vrtić na Srdočima također je izgrađen, ali bez provedbe natječaja. Od preostala četiri provedena natječaj, rezultati istih korišteni su za izradu projektne dokumentacije (trg Pul Vele crikve) te prostornog plana uređenja (stambeno područje Rujevica), dok rezultati preostala dva natječaja tek čekaju punu valorizaciju i primjenu.

III.2. PROVEDBA DOKUMENATA PROSTORNOG UREĐENJA

III.2.1. Akti u svezi s provedbom dokumenata prostornog uređenja i građenje

Temeljni pokazatelj provedbe prostornih planova jest izdavanje akata poput lokacijske dozvole i odobrenja za gradnju građevina. Prema podacima raspoloživima za razdoblje od 2008.-18., izdano je 7.996 akata od kojih 1.099 odobrenja za građenje, te čak 4.600 akata o zadržavanju građevina u prostoru. Budući da su ozakonjenjem obuhvaćeni zahvati u rasponu od zatvaranja balkona i loggia preko (na)dogradnji osnovnih i pomoćnih građevina, pa do izgradnje samostojećih građevina osnovne i pomoćne namjene, tek bi se po detaljnoj raščlambi moglo procijeniti koliki je broj izgrađenih građevina koje su ugrozile stanje u prostoru i provedbu važećih prostornih planova.

Uspoređujući s razdobljem 2004.-06., u kojemu je izdano 510 građevinskih dozvola, uočljivo je smanjenje na razini godišnjeg prosjeka sa 170 na 100 dozvola. Potrebno je ukazati i na postojanje trajnog raskoraka između broja izdanih dozvola za građenje i uporabnih dozvola. Iako je poznato da se svaki izdani akt za građenje ne ostvari, razlika od oko 40% ukazuje kako se veliki broj zahvata građenja ili ne dovršava do razine na kojoj je moguće izdati uporabnu dozvolu ili se ovaj institut privremeno zanemaruje od strane investitora.

Tablica 66. Struktura i broj akata kojima se provode dokumenti prostornog uređenja u razdoblju 2008.-2018.

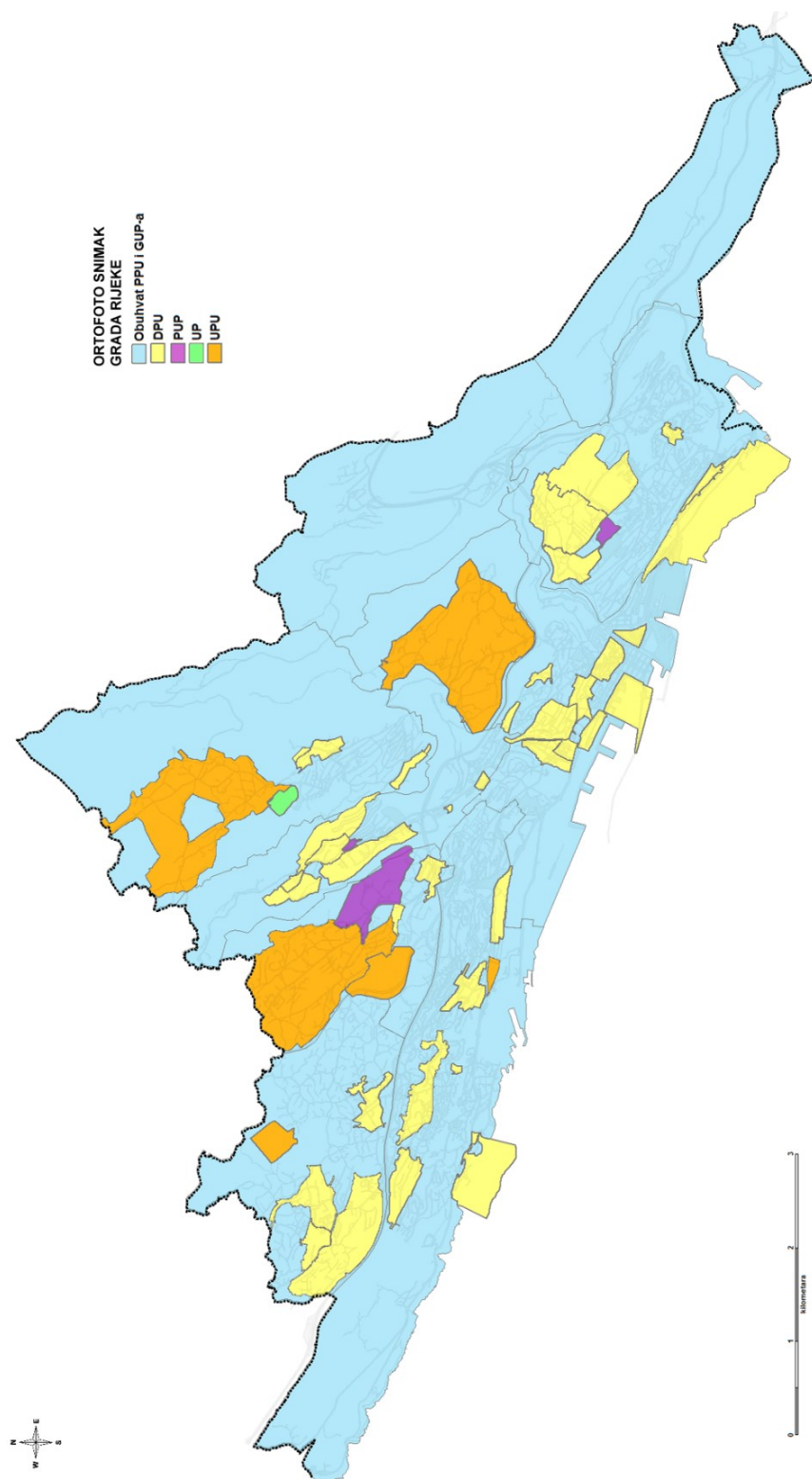
	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	Ukupno
Lokacijska dozvola	62	161	133	100	47	31	41	26	49	10	13	673
Rješenje o uvjetima građenja	27	45	47	50	48	25	27	12	4	2	1	288
Potvrda glavnog projekta	91	117	74	95	71	61	28	7	7	3	0	554
Građevinska dozvola	64	36	26	7	11	3	18	66	104	88	96	519
Rješenje za građenje	0	2	3	3	9	4	2	0	3	0	0	26
Uporabna dozvola	65	52	58	57	63	40	97	70	67	60	46	675
Uporabna do '68/2007.	0	0	0	0	0	0	0	82	134	251	185	652
Dozvola o uklanjanju	1	4	1	0	2	0	0	0	0	0	0	8
Rješenje o izvedenom stanju	5	13	11	15	107	738	1225	856	691	525	415	4.601
UKUPNO	315	430	353	327	358	902	1.438	1.037	925	688	756	7.996

Izvor: Odjel za provedbu dokumenata prostornog uređanja i građenje, obrada Izrađivača

III.2.2. Oblici provedbe Prostornog plana uređenja grada Rijeke i Generalnog urbanističkog plana grada Rijeke

Temeljnu provedbu *neposrednim* i *posrednim* načinom određuju Prostorni plan uređenja i Generalni urbanistički plan. U pravilu, neizgrađena ili slabo izgrađena *građevinska područja izdvojene namjene, područja gradskih projekata, neizgrađeni dijelovi građevinskog područja naselja kao i područja urbane sanacije* ne mogu se razvijati bez vlastitog prostornog plana, dok je realizacija građevina i zahvata od interesa za državu i županiju omogućena neposrednom primjenom. U cilju poticanja ulaganja, u razdoblju 2009.-13. primjenjivan je **Zakon o postupanju i uvjetima gradnje radi poticanja ulaganja kojim je bilo omogućeno** graditi i na područjima za koja je bila predviđena izrada prostornog plana užeg područja, a sličan učinak polučila je i provedba *Zakona o postupanju s nezakonito izgrađenim zgradama*, budući da se kod ocjenjivanja prihvatljivosti zadržavanja u prostoru ne uvažavaju dokumenti prostornog uređanja užih područja.

Grafički prikaz 30. Prikaz područja obuhvaćenih važećim dokumentima prostornog uređenja

Izvor: Odjel za razvoj, urbanizam, ekologiju i gospodarenje zemljištem Grada Rijeke

Tablica 67. Zastupljenost neposredne i posredne provedbe unutar građevinskih područja Grada, stanje 2017.

Prostorna cjelina (PC)	Građevinsko područje naselja (GP)			Površina (ha)	
	Oznaka	Površina (ha)	Radni naziv	neposredne provedbe	posredne provedbe
PC-2	GP-1	6,87	Pavlovac	4,28	2,59
			UPU Pavlovac (N)*		2,59
	GP-2	65,04	Turanj-Kostabela	14,07	50,97
			UPU Turanj-Kostabela (N)		~ 50,97
	GP-3	368,57	Marčeljeva Draga-Kantrida-Zamet-Krnjevo-Turnić-Podmurvice	290,84	77,73
			DPU dijela područja Zapadni Zamet		23,00
			DPU dijela stambenog područja Zamet uz Ul. Braće Fučak		0,93
			DPU središta područja Krnjevo		12,91
			DPU poslovnog bloka u Zvonimirovoj ulici		10,22
			DPU naselja Dirače		16,48
			UPU dijela naselja Krnjevo		3,22
			UPU U-5 (N)		~ 3,56
			UPU Kantrida STEP (N)		~ 4,19
			UPU Bolnice Kantrida (N)		~ 3,22
PC-1	GP-4	208,58	Mlaka-Plase-Belveder-Kozala-Centar	128,43	80,17
			DPU područja Potok		10,00
			DPU područja Benčić		3,62
		+dio IS-9	DPU zemaljskog putničkog terminala „Zapadna Žabica“		5,70
			DPU područja Brajda		17,70
			DPU područja Zagrad		8,60
			DPU Stari grad		9,50

			DPU ulaza u groblje Kozala		3,00
			UPU KBC Rijeka (N)		~ 9,25
			UPU Beretich (N)		~ 1,07
		+ K1-2	UPU Vodovodna (N)		~11,73
	GP-5	17,36	Delta	0	17,36
			DPU središnjeg gradskog parka Delta		4,27
			UPU područja Južna Delta (N)		13,09
	GP-6	7,52	Školjić	7,52	0
	GP-7	18,68	Brajdica	8,83	9,85
			UPU Sjeverna Brajdica (N)		~ 9,85
PC-3	GP-8	30,14	Pećine		30,14
		+LN3, R2-18	DPU gradskog područja Pećine		35,77
	GP-9	295,37	Bulevard-Trsat-Strmica-Krimeja-Podvežica-Gornja Vežica	180,85	114,52
			DPU povijesne jezgre Trsat		14,00
		+dio GP-6	DPU dijela stambenog područja Trsat		41,00
			DPU područja Sveučilišnog kampusa i Kliničkog bolničkog centra na Trsatu		43,22
			DPU područja centar Podvežica		2,90
			DPU područja posl.-trg. centra na Pećinama		4,62
			UPU Kačjak (N)		~ 3,54
		+dio K2-14	UPU trgovačkog područja Sušak (N)		5,24
PC-5	GP-10	325,76	Martinkovac-Srdoči-Grpci-Pilepići-Gornji Zamet	225,46	100,30
			DPU centra Gornji Zamet		12,93
			DPU dijela naselja Srdoči		20,62
			DPU trgovačkog područja Martinkovac		8,90

			DPU stambenog područja Martinkovac		57,85
PC-6	GP-11	189,02	<i>Rujevica-Pehlin</i>	12,90	176,12
			UPU područja Pehlin		127,52
			DPU dijela stambenog područja Minakovo		2,60
			<i>UPU stambenog područja Rujevica (N)</i>		~ 46,00
PC-7	GP-12	66,27	<i>Škurinje-Tibljaši</i>	40,50	25,77
			DPU dijela područja Škurinjska Draga		8,21
			DPU stambenog područja Škurinjsko Plase		17,56
	GP-13	29,05	<i>Rastočine</i>	26,55	2,50
			DPU dijela stambenog područja Rastočine		2,50
	GP-14	1,13	<i>Bodulovo</i>	1,13	0
PC-8	GP-15	91,34	<i>Donja Drenova</i>	66,96	24,38
			DPU središta područja Drenova		7,78
			DPU višest. građ. po programu POS-a...		1,40
			DPU stambenog područja Drenova-Bok		4,50
			<i>UPU mikrocentra Donja Drenova (N)</i>		10,70
	GP-16	126,24	<i>Gornja Drenova</i>	0	126,24
			UPU gradskog područja Gornja Drenova		126,24
PC-4	GP-17	134,16	<i>Lukovići-Brašćine-Pulac</i>		134,16
		+R2-14	UPU područja Lukovići-Brašćine-Pulac		134,16
PC-11	GP-18	59,95	<i>Draga</i>	58,05	1,90
			<i>UPU mikrocentra Draga (N)</i>		1,90
	GP-19, 20	10,12	Sveti Kuzam	10,12	
PC-9	GP-21	8,42	Grohovo	8,42	0
PC- 10	GP-22	15,09	Pašac	15,09	0
	GP-23	16,10	<i>Orehovica</i>	9,80	6,30

			<i>UPU mikrocentra Orehovica (N)</i>		6,30
	GP-24	36, 92	Svilno	36,92	0
		2127,70	U K U P N O	1.146,72	980,98

* oznaka plana predviđenog za izradu

Izvor: Prostorni plan uređenja grada Rijeke i Generalni urbanistički plan grada Rijeke; obrada izrađivača

Uvažavajući već dostignutu razinu izgrađenosti građevinskih područja i razvijenosti centralnih funkcija u njima, kao i zakonske obveze, tijekom posljednjih izmjena Prostornog plana uređenja i Generalnog urbanističkog plana grada Rijeke utvrđena su područja posredne i neposredne namjene. Kako je prikazno u tablici, neposrednom provedbom obuhvaćeno je 1.147 ha odnosno 54% građevinskog područja naselja, dok se na 981 ha primjenjuje posredna provedba. Međutim, već danas je 810 ha područja posredne provedbe pokriveno urbanističkim i/ili detaljnim planom uređenja, te bi plan užeg područja trebalo izraditi za oko 172 ha građevinskog područja, među kojima se površinom ističu stambena područja Turanj-Kostabela (51 ha) i Rujevica (46 ha), područja urbane regeneracije Delta (13 ha), Brajdica (10 ha), KBC (9 ha) i dr.

Tablica 68. Zastupljenost neposredne i posredne provedbe unutar područja gospodarske namjene, stanje 2017.

Prostorna cjelina (PC)	Područja utvrđena za gospodarsku namjenu			Površina (ha)	
	Oznaka	Utvrđeno	Radni naziv	neposredne provedbe	posredne provedbe
PC-1	I4-1	PPUGR	<i>UPU Mlaka(N)</i>		11,7
	K1-2	PPUGR	<i>UPU Uslužno područje Školjić (N)</i>		2,8
	K1-9	PPUGR	Trgovačko područje Školjić	4,0	
	K3-6	GUP	CUPOV	2,2	
	K1-4	GUP	Trgovačko područje Mlaka	1,5	
	K1-5	GUP	Uslužno područje Krešimirova	0,7	
	K3-5	GUP	Komunalno-servisno područje Podmurvice	0,8	
	LN-4	PPUGR	LNT Baroš	9,6	
PC-2	I3-1	PPUGR	Brodogradilište "3. maj"	30,7	
	K2-7	PPUGR	<i>UPU Torpedo (N)</i>		11,2
	K2-8	PPUGR	Trgovačko područje Zvonimirova		3,5
	K2-17	GUP	Trgovačko područje Podmurvice	1,4	
	K2-18	GUP	Trgovačko područje Krnjevo		1,3

	K3-9	PPUGR	UPU Pod Jelšun (N)		4,3
	K3-10	GUP	Komunalno-servisno područje „3. maj“	0,3	
	K3-12	GUP	Komunalno-servisno područje „RIO“	0,2	
	T1-1	PPUGR	UPU Ugostiteljsko- turističko područje Preluk		6,3
	T1-2	PPUGR	Ugostiteljsko-turističko područje Kuk	5,5	
	T1-3	GUP	UPU Ugost.-turističko područje Kantrida (N)		3,2
	T1-5	GUP	Turističko područje Kostabel	1,8	
	LN-1	PPUGR	UPU Škver/Akademija (N)		5,3
	LN-2	PPUGR	UPU luke Kantrida (N)		2,9
PC-3	I1-1	PPUGR	Industrijsko područje Podvežica	1,5	
	K1-8	PPUGR	Uslužno područje Sušak	3,7	
	K2-3	PPUGR	Trgovačko područje Plumbum	5,4	
	K2-9	PPUGR	Trgovačko područje Pećine		2,9
	K2-14	PPUGR	UPU Trgovačko područje Sušak (N)		2,2
	K3-2	PPUGR	Komunalno-servisno područje Draga	3,7	
	LN-3	PPUGR	LNT Brajdica		6,3
	T1-4	GUP	Ugostiteljsko-turističko područje Plumbum	1,1	
PC-4	K1-3	GUP	Trgovačko područje Lukovići		3,6
PC-5	K2-15	GUP	Trgovačko područje Martinkovac		2,7
	K2-16	GUP	Trgovačko područje Srdoči		2,7
	K3-4	GUP	Komunalno-servisno područje Martinkovac	1,2	
	K1-7	GUP	Uslužno područje Srdoči		0,8
PC-6	K2-1+2	PPUGR	UPU Sekundarno gradsko središte Rujevica (N)		41,6
PC-7	I1-5	PPUGR	Industrijsko područje Škurinjska draga	1,3	
	K1-1	PPUGR	Uslužno područje Bodulovo		6,4
	K2-4	PPUGR	Trgovačko područje Rastočine		2,8

	K2-5	PPUGR	Trgovačko područje Škurinjska draga		6,0
	K2-10	PPUGR	Trgovačko područje Gornje Škurinje	2,4	
	K2-11	PPUGR	Trgovačko područje Škurinjsko plase		9,2
	K2-12	PPUGR	Trgovačko područje Škurinje		3,1
	K3-8	PPUGR	Komunalno-servisno područje Mihačeva draga	12,2	
	K2-19	GUP	Trgovačko područje Osječka	1,5	
	K2-20	GUP	Trgovačko područje Osječka II	0,8	
PC-10	K1-6	GUP	Trgovačko područje Orehovica	0,12	
	I1-6	PPUGR	Industrijsko područje Prezina	1,5	
	I1-7	PPUGR	Industrijsko područje Svilno	7,5	
	I1-10	PPUGR	Industrijsko područje Orehovica	0,3	
PC-11	K3-3	PPUGR	Komunalno-servisno područje Pod ohrušvom	8,2	
	52		UKUPNO	111,1	142,9

Izvor: Prostorni plan uređenja grada Rijeke i Generalni urbanistički plan grada Rijeke; obrada izrađivača

Slični odnosi utvrđeni su i za provedbu zahvata na površinama utvrđenih za gospodarske namjene tj. proizvodnu, poslovnu, trgovačku, uslužnu i ugostiteljsko-turističku uključujući i luku nautičkog turizma. Od 254 ha površina utvrđenih za navedne namjene Prostornim planom uređenja i Generalnim urbanističkim planom grada Rijeke, neposredna provedba omogućena je na 111 ha, odnosno 44% površina, dok je posredna provedba utvrđena na 143 ha, odnosno 56% površina. Međutim, budući da je za 51,4 ha već na snazi detaljni ili urbanistički plan uređenja, izrada novog plana bit će potrebna za 91,5 ha odnosno 36% planiranih površina, od kojih se obuhvatom od čak 41,6 ha ističe UPU Sekundarnog gradskog središta Rujevica.

III.2.3. Fizički pokazatelji provedbe prostornih planova

Kako bi se prethodno navedeni podaci doživjeli u što konkretnijem obliku, u nastavku se daje prikaz zahvata realiziranih u razdoblju 2007.-18. temeljem važećih prostornih planova. Radi preglednosti ispušteni su brojni zahvati rekonstrukcije i izgradnje komunalne infrastrukture manjeg opsega, ali je veći dio njih razvidan iz opisa u tematskim točkama ovoga Izvješća.

Tablica 69. Zahvati u prostoru realizirani u razdoblju 2007.-18. temeljem Prostornog plana uređenja grada Rijeke i Generalnog urbanističkog plana grad Rijeke

ZAHVATI REALIZIRANI TEMELJEM PROSTORNOG PLANA UREĐENJA I GENERALNOG URBANISTIČKOG PLANA	
2009.	dovršena rekonstrukcija zvezdarnice na Svetom križu
2010.	izgrađena župna crkva na Srdočima

2011.	puštena u promet cesta D-404, tj. cesta Delta-čvor Draga
2012.	Izgrađen TC „Lidl“ na Pećinama (Plumbum)
	izgrađena dionica državne ceste D 427 (ex Ž-5025) od Ul. A. Barca do Drnjevića
2013.	dovršena izgradnja 2. veza kontejnerskog terminala Brajdica
2013.	izgrađen Islamski centar Rijeka
2014.	dovršen višestambeni kompleks tržišnog tipa „Vrata Kvarnera“ u Marčeljevoj dragi s 22 stana
2010.-15.	sistematizacija i izgradnja područja više/obiteljske izgradnje u Marčeljevoj dragi (Jakominićeva ul. te između Ul. M. Balote i Kvarnerske ceste (Marčeljeva draga)
2015.	dovršena izgradnja 1. faze čvora Orehovica-izlazna rampa zaobilaznica-Sušak
2015.	Dovršetak izgradnje novih pogona JGL, tzv. Pharma Valley, na Svilnom
2016.	Izgrađena župna crkva Svete Ane na Gornjoj Vežici, - izdane građevinske dozvole za rekonstrukciju Hrvatskog doma Vežica i parka
2016.	pokrenuta izgradnja građevne jame budućeg hotela na Kostabeli uz Opatijsku cestu
2018.	Izgrađeni pristupni rotor čvoru Rujevica i hipermarket „Interspara“ istočno od njega

Tablica 70. Zahvati u prostoru realizirani u razdoblju 2007.-18. temeljem važećih urbanističkih i detaljnih planova uređenja

Urbanistički plan uređenja	
gradskog područja Lukovići-Braščine-Pulac (2007.), gradskog područja Gornja Drenova (2010.) i područja Pehlin (2012.)	Izgradnja i rekonstrukcija obiteljskih kuća
Detaljni plan uređenja (DPU)	
Brajda, 1999.	2013. uređenje hospicija Marije Krucifikse Kozulić, - preuređenje zgrade ex Filozofskog fakulteta za potrebe ustanova Riječke nadbiskupije, 2017. izrada projekta za izgradnju sportske dvorane u zaleđu zgrade
Centar Gornji Zamet, 1999., 2001.	izgrađene: višestambena zgrada za HRVI i stradalnike (28 stanova, 2007.) i višestambena zgrada Zamet KBB za tržište (30 stanova, 2010.), 2015. dovršena izgradnja Baptističke crkve
Zagrad, 1999., 2006.	2011. dovršena izgradnja 2. faze Ulice Ivana Pavla II, 2014. dovršena izgradnja podzemne garaže Zagrad II 2017. uređenje parka Zagrad
Zone ulaza u groblje Kozala, 2000.	2007. dovršena izgradnja građevine na ulazu u groblje i uređen pristupni trg
Dijela radne zone R-9 u Škurinjama-trg.-pod. Škurinjsko plase, 2001. i 2005.	2007. izgrađen TC Mercator 2008. izgrađen TC Lidl
Dijela područja Zapadni Zamet, 2002.	2009. izgrađen Centar Zamet 2013. dovršen st.-posl. centar Žudika (21 stan, poslovni prostori), Izgradnja višeobiteljskih zgrada duž Ul. Avelina Turka i rekonstrukcija dijela (više)obiteljskih građevina duž Ul. I. Č.Belog
Sportske dvorane na Kantridi, 2002.	2010. izgrađena atletska dvorana
Središta područja Drenova, 2002.	2013.-14. uređenje Cvetkovog trga
Dijela područja Škurinjska draga, 2003.	2007. dovršena zgrada nove garaže poduzeća „Autotrans“ 2012. dovršen poslovno-prodajni centar „Porsche“ 2017. rekonstrukcija raskrižja Osječka-I.L. Ribara-Škurinjska cesta

Pomorskog putničkog terminala, 2003.	2009. izgrađen pomorski putnički terminal-I faza,
Povijesne jezgre Trsat, 2003., 2006.	2008. dovršena Aula bl. Ivana Pavla II u sklopu franj. samostana
Trgovačkog i uslužnog područja-radna zona Bodulovo, 2004.	2011.-12. izgradnja brana retencije na Škurinjskom potoku 2012.-13. provedeno nasipavanje terena planiranih radnih platoa
Dijela športsko-rekreacijskog područja Kantrida, 2004., 2005.	2011. izgrađen kompleksa bazena, 2011. uređena plaža Ploče (Plava zastava)
Područja Sveučilišnog kampusa i KBC na Trsatu, 2005.	2009. izdana građevinska dozvola za izgradnju Društveno-kulturnog centra (nije izgrađen) 2009. izgrađena zgrada hemodijalize 2010. dovršene zgrade Građevinskog, Filozofskog i Učiteljskog fakulteta te zgrada Sveučilišnih odjela, 2010. dovršena izgradnja Sveučilišne avenije-I faza i Ul . R. Matejčić 2011. otvoren paviljon-restoran, prva građevina u okviru planiranog studentskog smještaja 2012.-13. izgradnja višestambenih zgrada (3) uz Sveučilišnu aveniju za tržište 2015. izgrađena zgrada Centra za podvodnu i hiperbaričnu medicinu 2016. dovršena izgradnja tri studentska paviljona s oko 750 ležajeva 2016. započela izgradnja građ. jame zgrade ginekologije i dječje bolnice
Stambenog bloka Rujevica, 2005.	Po modelu APOS-a, s pripadajućim prometnicama i garažom 2008. izgrađene 2 višestambene zgrade (124 stana) zgrade 2010. izgrađene 4 višestambene zgrade (80 stanova)
Dijela stambenog područja Zamet uz Ulicu Braće Fućak, 2006.	2010. izvedena planirana višestambena građevina za tržište
Područja Benčić, 2006.	2017. preseljenje Muzeja moderne i suvremene umjetnosti (1. faza) u zapadno krilo tzv. H-objekta -pripremljena dokumentacija za obnovu palače Šećerane, T-objekta, Ciglene kuće i uređenja unutrašnjosti bloka 2018. pokrenuti radovi obnove palače ex Šećerane i Ciglene kuće
Poslovnog bloka u Zvonimirovoj ulici, 2006.	2012. izgrađen Zapadni trgovački centar i izvedena rekonstrukcija dijela Zvonimirove i Čurbegove ulice
Zemaljskog putničkog terminala Zapadna Žabica, 2007.	izrađena dokumentacija kompleksa, cesta i javnih površina, izdane dozvole
Stari grad, 2008.	-rekonstruirana uglovnica niza na zapadnom rubu trga Pod Kaštelom i tzv. Primorska kuća u Ul. M. Marulića, - izgrađeni posl.-st. blokovi u Agatićevoj ulici (Medico) i na Klobučarićevom trgu, - uređeni Trg Svete Barbare, Koblerov i Pavlinski trg s dijelom Ul. J. Trdine, te Ul. P.R. Vitezovića i područje Arheološkog parka (Principij) s ulicama Stara vrata i Pod voltun, - Pripremljena dokumentacija za uređenje trga Pul Vele crikve
Izmjena i dopuna DPU središta područja Krnjevo, 2008.	2009. izgrađene dvije višestambene zgrade istočno od trg. centra „Kaufland“
Izmjena i dopuna DPU dijela naselja Srdoči, 2008.	2011. izgrađen vrtić na Srdočima s pristupnom cestom, dograđena osnovna škola Srdoči

Trgovačkog područja Martinkovac, 2008.	izgrađen supermarket „Plodine“
Dijela stamb. područja Minakovo, 2009.	nije bilo aktivnosti na realizaciji
Dijela stambenog područja Trsat, 2009.	izgradnja obiteljskih i višeobiteljskih kuća
Gradskog područja Pećine, 2009.	- pripremljena lokacija za izgradnju višestambene građevine na Šetalištu XIII divizije (ex Narodna tehnika), uređene plaže na dijelu obale Grčevo-ex Park hotel
Stamb. područja Martinkovac, 2009.	2016. izgrađena poslovna zgrada Petrol, 2017. započela izgradnja dvaju stambenih tornjeva
Dijela stambenog područja Rastočine, 2010.	2016. izdana lokacijska dozvola za izgradnju kompleksa, 2016. grad otkupio lokaciju za izgradnju novog vrtića
Višestambenih građevina po programu POS-a na Donjoj Drenovi , 2010.	2014. izgrađene građevine po modelu APOS-a, rekonstruiran dio prometnice Drenova-Vrhak-Brca
Središnjeg gradskog parka Delta, 2012.	nije bilo aktivnosti na realizaciji
Izmjene i dopune DPU stambenog područja Martinkovac, 2013.	Imovinsko-pravna i tehnička priprema i izgradnja prometnica i infrastrukture planiranog višestambenog naselja
DPU st. područja Drenova – Bok, 2015.	Izrada projektne dokumentacije dijela više/obiteljskih kuća
Sportskog područja Rujevica, 2016.	2016. izgrađen nogometni kamp

Tablica 71. Realizacija objekata i uređaja komunalne infrastrukture utvrđenih Programom mjera za unaprjeđenje stanja u razdoblju 2007.-11.

	Gradnja objekata i uređaja komunalne infrastrukture prema Programu mjera za unaprjeđenje stanja u razdoblju 2007.-11.	Realizacija
1.	Građenje javnih površina	
1.1.	Javne površine unutar područja ex. Adriamont u Škurinjskoj dragi	Uređen pojas između Škurinjske ceste i Ul. S. Jugo-Bujkove
1.2.	Trg Sv. Barbare 2. faza	2008.
1.3.	Trg M. Vlačića Ilirika, dovršenje uređenja	Realizirano
1.4.	Medulićeva ulica	2007.
	Užarska ulica	2008.
	Vitezovićeva ulica	2012.
	Koblerov trg	2014./15.
	trg Grivica,	2015.
	Pavlinski trg	20016./17.
1.5.	Uređenje i pojačano održavanje ostalih trgova, ulica i javnih površina prema zahtjevima mjesnih odbora	Realizirano

1.6.	Javne površine u sklopu komunalnog opremanja zemljišta za izgradnju stambenog bloka Rujevica 1. i 2. faza	Realizirano
1.7.	Klobučarićev trg s pripadajućom infrastrukturom, sukladno dinamici izgradnje zgrade Gradske knjižnice	Nije realizirano
1.8.	Uređenje plažnog pojasa bazenskog kompleksa Kantrida	I. faza, 2006.-08. II. faza, 2009.-11.
2.	Građenje nerazvrstanih cesta	
2.1.	Dionica II. ceste oznake 233 u Srdočima, s imovinsko-pravnom pripremom gradnje III. dionice i priključnih cesta	2010. izgrađeno 710 m
2.2.	Ulica Ivana Pavla II. - II. faza, dionica do raskrižja s Barčićevom i Dežmanovom ulicom, dužine 85 m	2009.-11.
2.3.	Pristupna cesta na lokaciji Zapadni Zamet dužine 280 m s raskrižjem i pristupom na ulicu Ivana Čikovića Belog	Nije realizirano
2.4.	Pristupna cesta oznake 102 na Gornjem Zametu, dužine 180 m	Nije realizirano radi usklađenja s izgradnjom višestambenih građevina
2.5.	Pristupne ceste oznake 105 i 106 na Gornjem Zametu, dužine 250 m	2007.
2.6.	Pristupna cesta Poslovnom centru Dirače dužine 180 m	Nije realizirano
2.7.	Tunelski priključci na cestu D-404 dužine 250 m	2008.-09. izgrađen priključak Policentro
2.8.	Pristupna cesta Pastoralnom centru na Škurinjama	2007.
2.9.	Kružno raskrižje - rotor na Osječkoj ulici (Škurinje)	2007.
2.10.	Rekonstrukcija raskrižja Škurinjska cesta-Škurinjsko plase	Nije realizirano
2.11.	Rekonstrukcija raskrižja Osječka ulica -Škurinjska cesta-Ulica I. L. Ribara na Škurinju	2017.
2.12.	Dogradnja treće trake Osječke ul. od rotora do spoja s Ul. I. L. Ribara	Djelomično realizirano
2.13.	Pristupna cesta na Srdočima oznake GP2c - I. i II. faza	I. faza dužine 103 m, 2009. II faza nije realizirana
2.14.	Pristupna cesta oznake 25 u funkciji novih stambenih građevina u sklopu centra Krnjevo, dužine 150 m	2009. realizirano u dužini od 75 m
2.15.	Ceste Sveučilišnog kampusa na Trsatu Sveučilišna aleja, I. faza dužine 800 m te nastavka Dukićeve ulice s raskrižjem sa Sveučilišnom alejom	2009.-10. izvedeno 275 m Sv. avenije i nastavak Dukićeve
2.16.	Pristupna cesta stambenog bloka Rujevica 1. faza	2008. izgrađeno 1,2 km
2.17.	Izgradnja pristupne ceste s javnim površinama građevinama sportskog i društveno-komercijalnog centra Zameta	2009. izgrađena pristupna cesta dužine 206 m
2.18.	Ceste u zahvatu Detaljnog plana uređenja športsko-rekreacijskog područja Kantrida	2007.-08. izvedeno 478 m rekonstrukcije Istarske i 328 m ulice Podkoludricu
2.19.	Izgradnja ceste Rujevica-Marinići, oznake Ž-5025	2009.-13., 2.675 m

2.20.	I. faza rekonstrukcije nadvožnjaka »RIO« i Labinske ulice - sukladno dovršetku imovinsko pravne i projektne pripreme	Nije realizirano
2.21.	Početak aktivnosti na realizaciji I faze produžetka ulice Riva, a funkciji pristupa autobusnom terminalu	Nije realizirano
2.22.	Izgradnja trase ceste oznake SU-12 na Rujevici- Zametu u fazama	Nije realizirano
2.23.	Priključenje ceste D-404 na gradsku mrežu prometnica - rekonstrukcije i regulacije vođenja prometa dijela ulica u centru grada (Jelačićev trg, Scarpina, Cindrićeva, Šetalište A.K. Miošića, Ribarska, Veslarska, Brajdica)	2008.-11.
2.24.	Rekonstrukcija pristupa podzemnoj garaži »Gomila« u Starom gradu	Nije realizirano
2.25.	Uređenje dijela Zvonimirove ulice u funkciji planiranog poslovnog bloka sukladno preuzetim obvezama Grada Rijeke	2011. rekonstrukcija 550 m Zvonimirove ul.
2.26.	Imovinsko-pravna priprema i izrada projektne dokumentacije prometnica predviđenih važećim i novim urbanističkim i detaljnim planovima uređenja (npr. UPU Brašćine-Lukovići-Pulac, DPU stambenog područja Škurinjsko Plase, radne zone i drugo)	Nije realizirano
2.27.	Pristupne ceste po rješenjima komunalnog doprinosa sukladno preuzetim obvezama Grada	Djelomično realizirano
2.28.	Pristupna cesta Servisnoj zoni Rujevica dužine 220 m	Nije realizirano
2.29.	Prioritetna infrastruktura prema zahtjevima Mjesnih odbora - studije izvodljivosti	Realizirano 2009.
3.	<i>Građenje ostalih cesta financiranih od strane drugih subjekata</i>	
3.1	Izgradnja južnog traka Riječke zaobilaznice s pripadnim čvorištima, tunelima i građevinama	2009.
3.2.	Dovršetak izgradnje državne ceste D-404 do spoja s Ulicom Ivana Zajca	2007.-11.
3.3.	Gradnja državne ceste D-403 - čvor Škurinje-Ul. M. Barača-Zagrebačko pristanište	Nije realizirano
3.4.	Dogradnja čvora Orehovica sukladno utvrđenim prioritetima Hrvatskih cesta d.d. i Grada Rijeke	I faza, 2016., II i III, faza nisu realizirane
5.	<i>Građenje groblja</i>	
5.1.	Građenje do 400 ukopnih mjesta svake godine na općim poljima centralnog gradskog groblja Drenova	Realizirano
5.2.	Uređenje ulaza u groblje Kozala	2007., izgrađeno 250 m ² objekta i 1.000 m ² trga
5.3.	Dovršetak gradnje centralnog objekta gradskog groblja Drenova	Centralni objekt, 3.200 m ² i 15.000 m ² okoliša, 2007.

5.4.	Dovršetak otkupa zemljišta na svim gradskim grobljima i investicijsko održavanje ostalih groblja	Djelomično realizirano
5.5.	Proširenje groblja Zamet.	Realizirano
6.	<i>Građenje objekata i uređaja za opskrbu pitkom vodom</i>	
6.1.	Izgradnja tlačnog cjevovoda Crpna stanica Kozala Vodosprema Streljana	Realizirano
6.2.	Izgradnja vodovoda prema Programu vode 3, dužine do 3.000 m svake godine, a prema programu KD Vodovod i kanalizacija d.o.o.	Realizirano
6.3.	Rekonstrukcija vodovoda i vodospreme Kantrida	Realizirano
6.4.	Izgradnja vodovoda i objekata Gornji Pulac	Realizirano
6.5.	Izgradnja vodovoda za potrebe Sveučilišnog kampusa na Trsatu	prema fazama izgradnje
6.6.	Izgradnja vodovoda za potrebe vodoopskrbe stanova iz Programa POS-a na Rujevici	Realizirano
6.7.	Izgradnja vodovoda za objekte Sveučilišta Drenova	Realizirano
6.8.	Vodoopskrba kompleksa zgrada u Ul. T. Ujevića	Realizirano
6.9.	Izgradnja vodovoda u zahvatu DPU športsko-rekreacijskog područja Kantrida	Realizirano
6.10.	Rekonstrukcije i zamjene postojeće vodovodne mreže radi poboljšanja sustava na raznim područjima grada sukladno prioritetima KD Vodovod i kanalizacija d.o.o.	Realizirano
7.	<i>Građenje objekata i uređaja za odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda</i>	
7.1.	Kanalizacijski sustav Grobnik - Projekt Jadran, Kolektor Ulice Račkoga;	Realizirano
7.2.	Kanalizacijski sustav Grobnik - Projekt Jadran, kolektori područja Pašac-Orehovica-Soboli;	Realizirani kolektori Kosorci-Svilno-Orehovica, 3.078 m, Buzdohanj-Kosorci, 870 m i Kosorci -Hrastenice, 1.932 m
7.3.	Kolektor Drnjevići - Ul. Zametskog korena, dužine 500 m;	Realizirano
7.4.	Kolektor u Ul. M. Barača - Torpedo, dužine 300 m;	Realizirano
7.5.	Kolektor u Ul. J. Mohorića, dužine 650 m, dio;	Realizirano
7.6.	Kolektor u Ul. B. Jurića, dužine 250 m	Realizirano
7.7.	Kolektor u Ul. A. Peruća, dužine 200 m;	Realizirano
7.8.	Kanalizacija u Ul. Farkaševo na Drenovi, dužine 150 m	Realizirano
7.9.	Odvodnja otpadnih voda područja G. Zamet, Pehlin - Marinići i Srdoči - izgradnja po fazama;	Realizirano po fazama tijekom 2011.-17.
7.10.	Odvodnja otpadnih voda područja Pulac - Brašćine;	Realizirano, Kvarnerska ul.
7.11.	Odvodnja za stanove POS Rujevica;	Realizirano
7.12.	Odvodnja u trupu ceste 233 i kanalizacija u Ul. M. Grbac;	Realizirano
7.13.	Odvodnja kompleksa zgrada Ulici T. Ujevića;	Realizirano

7.14.	Odvodnja i kanalizacija u zahvatu DPU športsko-rekreacijskog područja Kantrida, dio;	Realizirano
7.15.	Obveze po vodopravnim dozvolama i dozvolnim nalogima (Hlibac/Brajdica);	Nije realizirano
7.16.	Rekonstrukcija kanalizacije u Sušačkoj Dragi	Realizirano, 2011.-17.
7.17.	Rekonstrukcija ispusta u Mrtvi kanal;	Nije realizirano
7.18.	Rekonstrukcije i zamjene postojeće mreže odvodnje i centralnog uređaja za pročišćavanje radi poboljšanja postojećeg sustava na raznim područjima grada, sukladno prioritetima KD ViK,d.o.o.	Realizirano
8.	Građenje objekata i uređaja za održavanje čistoće i odlaganja komunalnog otpada	
8.1.	Unapređenje postojećih eko-otoka, nalaženje lokacija i provedba imovinsko-pravne pripreme radi izgradnje reciklažnih dvorišta	2007. otkup 5.000 m ² u Mihačevoj dragi za rad rec. dvorišta; izvedena rec. dvorišta na Pehlinu i u Mihačevoj dragi (2016.)
8.2.	Suradnja s Primorsko-goranskom županijom i ostalim JLS na realizaciji Centralne zone za gospodarenje komunalnim otpadom Mariščina te sanacija odlagališta komunalnog otpada Viševac	Zahvati 2007.-11. usp. T. II.4.4. Izvješća

Izvor: Grad Rijeka, Odjel za komunalni sustav, Obrada Izrađivača

Tablica 72. Realizacija objekata i uređaja komunalne infrastrukture u razdoblju 2011.-17.

	Gradnja objekata i uređaja komunalne infrastrukture u razdoblju 2011.-17.	Realizacija
1.	Građenje javnih površina	
1.1.	Spoj postojeće nerazvrstane ceste na stambenu ulicu Marčeljeva draga, 85 m ²	Realizirano, 2014.
2.	Građenje nerazvrstanih cesta	
2.1.	Prilazne ceste na području Mario Gennari – - rekonstrukcija prilazne ceste za Islamski centar, 130 m, - Spojna pristupna pometnica, 95 m, - Sabirna ulica XII, 114 m, sve s potrebnom infrastrukturom	2012.
2.2.	Stambena cesta Marčeljeva draga – spoj Ulica M. Jakominića, dužine 188 m, s infrastrukturom	2012.-13.
2.3.	Pristupna cesta Čurbegove ulice na Krnjevu, dužine 137 m	2012.
2.4.	Stambena cesta iznad DB Kantrida, 150 m, s okretištem	2013.
2.5.	Pristupna cesta do Tenis centra Marčeljeva draga, 132 m	2013.
2.6.	Kolno-pristupni put višest. građ. Marčeljeva draga, 55 m	2015.
2.7.	Kolno-pješački pristup za zgrade branitelja na Kozali, 1. faza 80 m	2016.
2.8.	Pristupne prometnice za POS Donja Drenova, 312 m, s kom. infrastr.	2013.-14.
2.9.	Rekonstrukcija ulice Brca i izgradnja ulice Vrhak sa spojem na Drenovski put, 1. faza 29 m	2014.

2.10.	Rekonstrukcija kolno-pristupnog puta na Marinićima, 46,4 m	2015.
2.11.	Gradnja stambenih ulica, 1. faza u st, naselju Martinkovac, ukupne dužine 710 m s pripadajućom infrastrukturom	Djelomično realizirano
2.12.	Pristupna cesta na Srdočima oznake GP2c - I. i II. faza	2015.-17.
2.13.	Spoj ceste „A“ na lokaciji Bok, Drenova, dužine 330 m	Započelo 2017.
2.14.	Pješački most „Žakalj“, raspona 30 m, na trasi šetnice kroz kanjon Rječine	Priprema dokumentacije
2.15.	Priključna ceta nogometnog kampa Rujevica, dokumentacija	2016.
2.16.	Sveučilišna avenija, II faza, dokumentacija i dozvola	2015. i 2016.
3.	Građenje groblja	Usp. T. II.2.2.9. Izvješća
4.	Građenje građevina za odlaganja komunalnog otpada	
4.1.	Reciklažno dvorište Mihačeva draga, 14.700 m ²	Dovršeno 2016., usp. T. II.4.4. Izvješća
4.2.	Ugradnja poluukopanih spremnika na lokaciji Žabica, Riva boduli i Zanonova ulica	usp. T. II.4.4. Izvješća

Izvor: Grad Rijeka, Odjel za komunalni sustav, Obrada Izrađivača

III.3. PROVEDBA DRUGIH DOKUMENATA KOJI UTJEČU NA PROSTOR

III.3.1. Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske (NN, br. 106/17.)

Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Strategija), temeljni je državni dokument za usmjeravanje razvoja u prostoru. Na temelju utvrđenog stanja i procesa u prostoru, te prepoznavanja uporišnih vrijednosti hrvatskog prostora i sustava upravljanja prostornim razvojem, Strategijom je utvrđena vizija prostornog razvoja države do 2030. godine s razvojnim polazištima prioritetima, usmjerenjima i okvirom za provedbu. U tom smislu, Strategija razmatra položaj, ulogu i zadaće Republike Hrvatske u okviru europskih politika, kao i politika/strategija regionalnog značaja poput Jadransko-jonske regije, Transnacionalne inicijative Baltik – Jadran – Crno more.

Strategija se samo iznimno bavi ulogom pojedinih gradova, ali daje polazišta za planiranje urbanih sredina, posebno unutar *sustava središnjih naselja*, uspostave kvalitetne mreže društvene infrastrukture, dostupnosti opskrbe stanovništva i drugih pogodnosti kojima treba ublažiti pad broja stanovnika i prirodnu depopulaciju te utjecati na stabilnost naseljenosti i homogenosti prostora kao preduvjeta gospodarskog i prostornog razvoja bilo kojeg područja. Analizirajući urbani sustav (t.2.2.6.), Strategija je utvrdila kako je u matičnim gradovima četiri najveće gradske regije (Zagreb, Split, Rijeka i Osijek), u kojima živi 1,66 mil. stanovnika ili 38,8% stanovništva Hrvatske, smješteno i do 95% radnih mjesta, dok ih je u okolici samo 5 do 10%. Iako su zamjetni decentralizacijski procesi, kao i demografski potencijal gradskih regija, navedeno upućuje da je njihov razvoj u Hrvatske još u ranoj fazi.

U planiranju razvoja državnog prostora do 2030., Strategija pridaje posebnu pažnju provedbi *integralnog pristupa razvoju obalnog područja*, pod čime podrazumijeva održivo planiranje mora i otoka te ponovno aktivno uključivanje zaobalja i šireg zaleđa radi ostvarivanja sinergijskog učinka njihovih razvojnih potencijala s obalnim. (t. 2.2.5.) U tom smislu navodi se kako je *“u Primorsko-goranskoj županiji zaleđe (posebno Gorski kotar) nedovoljno... povezano s obalnim područjem, dijelom i zbog dominantnog utjecaja Rijeke.”*

Strategija utvrđuje kako Jadranska Hrvatska predstavlja glavno turističko područje RH, a područja turističkog razvoja upravo su gradske regije, odnosno razvojni centri Istre i Kvarnera (Rijeka, Pula), srednje Dalmacije (Split, Zadar, Šibenik) i južne Dalmacije (Dubrovnik). Osim turističkog, trajni potencijal Rijeke i njezine regije u okviru EU povezan je s prometnim koridorima TNT (Transeuropska prometna mreža koja integrira željeznicu, ceste, morske, vodene i zračne luke te željezničko-cestovne terminale) središnje mreže, tj. *Mediterranskim koridorom* sastavni dio kojega je i tzv. *Riječki prometni pravac Rijeka-Zagreb-Budimpešta*, ujedno i dio Paneuropskog koridora Vb. Glavna značajka riječkog prometnog pravca jest mogućnost intermodalnog pristupa, tj. povezivanja luke Rijeka sa željeznicom i dunavskim plovnim kanalom, TNT koridorom Rajna-Dunav, kao najkraćom vezom Jadrana i Podunavlja.

Kao opće ciljeve koncepcije prostornog razvoja, Strategija navodi:

1. afirmaciju policentričnosti, osobito jačanjem uloge makroregionalnih središta,
2. ublažavanje tempa depopulacije najugroženijih područja
3. očuvanje identiteta hrvatskog prostora planskim promišljanjem cjelokupnog teritorija
4. korištenje prednosti geoprometnog položaja za razvoj posredničkih prometnih, gospodarskih i političkih funkcija,
5. održivi razvoj gospodarstva i infrastrukturnih sustava,
6. povezivanje s europskim prostorom,
7. integrirani pristup prostornom uređenju
8. aktivnu prilagodbu dinamici

Na ove ciljeve Strategija nadovezuje poticaje T(eritorijalne) A(gende) 2020 Europske Unije za suradnjom i umrežavanjem gradova te dugoročan pametni razvoj gradskih regija. Osobito važna za daljnji razvoj jest politika *integriranog urbanog razvoja* kao proces u kojem se koordiniraju prostorni, sektorski i vremenski aspekti ključnih područja urbane politike s posebnim naglaskom na urbane aglomeracije Zagreba, Splita, Rijeke, Osijeka, (4.1.2.) ali i područja većih koncentracija stanovništva i bliskih urbanih središta (Varaždin–Čakovec, Sisak–Petrinja, Karlovac–Duga Resa, Vukovar–Vinkovci i dr. Iz toga proizlazi potreba ugradnje vizija urbanog razvoja u razvojne dokumente na svim razinama.

S aspekta očuvanja prostornog identiteta obalnog područja (4.1.5.), Strategija naglašava utjecaj dvaju makroregionalnih centara (Rijeka i Split), rastući utjecaj Zadra te značaj njihovih i drugih luka. U kontekstu razvoja urbanih regija važan je razvoj infrastrukture unutar koje Strategija posebno naglašava potrebu realizacije sljedećih projekata:

- Utvrđivanje koridora za željezničko povezivanje Rijeke i Zagreba,
- Korištenje postojeće mreže za javni gradski i prigradski promet
- Rješavanje prostornih konflikata koje uzrokuju trase željezničkih pruga unutar urbanih aglomeracija (4.3.1.2. Razvijanje željezničkog prometa),
- Povezivanje pomorskog prometa s drugim vidovima prometa sukladno prometnoj strategiji Republike Hrvatske. Posebnu pažnju treba posvetiti planiranju intermodalnih platformi koje omogućuju prijelaz s jednog oblika prometa na drugi.- Ključne točke budućeg intermodalnog sustava jesu Rijeka i Vukovar (4.3.1.6.),
- Uspostavljanje sustava gospodarenja brodskim otpadom prema posebnom zakonu
- Analiza mogućnosti povećanja kapaciteta i izgradnje komunalnih dijelova postojećih javnih luka ili izgradnje novih luka otvorenih za javni promet s pretežitom komunalnim vezovima (4.3.1.4.).

Osvrt:

Strategiju prostornog razvoja Republike Hrvatske usvojio je Hrvatski sabor u listopadu 2017. Međutim, većina općih ciljeva, preporuka i inicijativa već su uključeni u Prostorni plan uređenja grada Rijeke i u Generalni urbanistički plan, kako je naznačeno u ovom Izvješću, kao i u druge dokumente Grada Rijeke, kako je prikazano u nastavku.

III.3.2. Razvojna strategija Primorsko-goranske županije 2016.-2020. (SN PGŽ, br. [34/15](#))

Sukladno Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN, br. 147/14, 123/17), županijska razvojna strategija je temeljni strateški planski dokument jedinice područne samouprave u kojem se određuju ciljevi

i prioriteti razvoja za područje županije u svrhu jačanja njezinih razvojnih potencijala, s posebnim naglaskom na ulogu velikih gradova u poticanju razvoja te na razvoj slabije razvijenih područja. Izrada *Razvojne strategije Primorsko-goranske županije 2016.-2020.* započela je 2013., a Županijska skupština donijela ju je 19. studenoga 2015.

Strategija vidi Primorsko-goransku županiju kao konkurentnu, održivu i društveno pravednu regiju, poželjnu za život i rad, a zasniva se na provedbi tri strateška cilja:

1. *Razvoj konkurentnog i održivog gospodarstva,*
2. *Jačanje regionalnih kapaciteta i ravnomjeran razvoj,*
3. *Razvoj ljudskih potencijala i povećanje kvalitete života*

Prvi cilj usmjeren je na gospodarski razvoj jačanjem postojećih resursa (promet, pomorstvo, prerađivačka industrija, turizam) ali i poticanjem poduzetništva usmjerenog na tehnološki i inovacijski razvoj, istraživanja. U ishodištu drugog cilja je opredjeljenje za smanjivanje razlika u regionalnom razvoju između mikroregija, korištenjem njihovih potencijala kao i iniciranjem novih projekata i procesa, posebno u otočnim mikroregijama, te mikroregiji Gorskog kotara. U okviru ovoga cilja, provedbom mjere 2.1.3. Održivi razvoj urbanog prostora, odnosno poštovanjem svih obveza prema razvoju urbanih područja, Strategija podržava ustroj i buduće djelovanje Urbane aglomeracije Rijeka. Treći cilj, u dijelu koji se odnosi na razvoj ljudskih potencijala, dijelom proizlazi iz prethodna dva jer je usmjeren na sticanje novih znanja i radnih vještina potrebnih na tržištu rada bez obzira na ulogu na njemu (poslodavac/posloprimac), a zajedno s dijelom cilja usmjerenom na stalno podizanje kvalitete života i rada na cijelom županijskom prostoru, povezan je s ciljevima strategije "Europa 2020", ali i nacionalnim strategijama protiv siromaštva i socijalne isključivosti, OP Razvoj ljudskih potencijala 2014.-20. i dr.

<i>Cilj 1</i>	<i>Cilj 2</i>	<i>Cilj 3</i>
<i>Prioriteti</i>		
1.1. Razvoj poticajnoga poduzetničkog okruženja	2.1. Ravnomjeran razvoj mikroregija i povećanje teritorijalne kohezije	3.1. Stvaranje uvjeta za razvoj tržišta rada i mobilnost radne snage
1.2. Rast investicija i izvoza	2.2. Održivo upravljanje okolišem, prostorom, prirodom i kulturno-povijesnom baštinom	3.2. Unapređenje obrazovnog sustava te njegova usklađenost s potrebama u gospodarstvu
1.3. Rast gospodarstva temeljenog na znanju i inovacijama		3.3. Unapređenje zdravlja i socijalnog blagostanja
1.4. Razvoj zelenog gospodarstva		3.4. Unapređenje socijalne sigurnosti i jačanje socijalne uključenosti
1.5. Razvoj ključnih gospodarskih djelatnosti	2.3. Jačanje kapaciteta i učinkovite suradnje s civilnim društvom	3.5. Unapređenje kvalitete i dostupnosti sportskih sadržaja
<i>Pokazatelji</i>		
<i>Kretanje ostvarenog BDP-a ukupno i po stanovniku</i>	<i>Kretanje broja zaposlenih u pravnim osobama mikroregija</i>	<i>Kretanje stope zaposlenosti</i>
<i>Struktura djelatnosti prema NKD</i>	<i>Kretanje investicija u zaštitu okoliša u PGŽ</i>	<i>Kretanje migracijskog salda među županijama (doseljeni-odseljeni)</i>

Unutar svakoga cilja utvrđeni su prioriteti, njih ukupno 13, a za provođenje svakog od njih utvrđene su 53 konkretne mjere, te pokazatelji ostvarenja ciljeva i ostvarenja prioriteta. Financijski okvir Strategije predviđa ukupno ulaganje od 1.250 mil. kuna u 10 ključnih projekata:

1. *Gradnja LNG terminala u Omišlju,*
2. *Modernizacija Termoelektrane Rijeka u Urinju*
3. *Prometna integracija cestovnog čvora Rijeka (Početak gradnje druge cijevi tunela "Učka", priprema za gradnju auto-cesta Mali Svib-Križišće-Žuta Lokva te pristupnih prometnica na cestovni čvor Rijeka)*

4. *Izgradnja Zagrebačke obale s pristupnom prometnom infrastrukturom (Izgradnja ceste D-403, dogradnja drugog kolosijeka željezničke pruge kroz grad Rijeku te teretnih kolodvora u prometnom čvoru Rijeka),*
5. *Izgradnja novog Kliničkog bolničkog centra Rijeka,*
6. *Izgradnja Sveučilišnog kampusa,*
7. *Modernizacija Zračne luke Rijeka,*
8. *Dovršetak modernizacije Rafinerije nafte Rijeka,*
9. *Izgradnja novog Znanstveno-tehnološkog parka Sveučilišta uz Rijeci STEP 2,*
10. *Priprema za širenje luke na Krku te gradnju potrebne prateće infrastrukture (Izgradnja novog cestovno-željezničkog mosta Krk i pruge visoke učinkovitosti Rijeka-Zagreb-Botovo).*

Financijski okvir planiran je s pretpostavkom udjela sredstava iz proračuna PGŽ od 35 do 60%, ovisno o strateškom cilju, te povlačenja sredstava iz fondova EU (za regionalni razvoj, Kohezijski fond, Europski socijalni fond, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj, Europski fond za pomorstvo i ribarstvo) i izvora projektnih partnera (proračuna JLS, državnog proračuna, javnih poduzeća i dr.).

Osvrt:

Budući da je Grad Rijeka 2013. godine usvojio Strategiju razvoja Grada Rijeke 2014.-2020., projekti, programi i aktivnosti iste uvaženi su pri izradi Strategije PGŽ-a. Između 10 ključnih projekata nalazi čak 6 projekata (4, 5, 6, 7, 9 i 10-izgradnja pruge visoke učinkovitosti) koje i Grad Rijeka smatra ključnima za vlastiti razvoj. Razvojna strategija PGŽ-podržava i Strategiju Urbane aglomeracije Rijeka, a obje planira pratiti provedbom mjere "Održivi razvoj urbanog prostora".

III.3.3. Strategija razvoja Grada Rijeke 2014.-2020.

Strategija razvoja Grada Rijeke 2014.-20. (u daljnjem tekstu: Strategija RI), koju je usvojilo Gradsko vijeće na Sjednici održanoj 19. rujna 2013., temelji se na Strategiji Europske unije do 2020. i na izbornom programu RI2020 kojim je istoimena koalicija pobijedila na lokalnim izborima u svibnju odnosno lipnju 2013.

Kao *misiju*, Strategija RI prepoznaje usmjerenost prema dobrobiti svih građana čije se zajedničke vrijednosti ogledaju u njegovanju otvorenosti, tolerancije i odgovornosti. Kao *viziju*, Strategija RI prepoznaje Rijeku kao grad ugodan za život, koji svoj razvoj bazira na prednostima jedinstvenog geografskog položaja te na razvijenim ljudskim potencijalima usmjerenima u znanja kojima se na moderan način povezuju gospodarstvo i znanost. U tom smislu, postavljena su tri strateška cilja s prioritetima na kojima se temelje u provedbi i projektima koje bi trebalo ostvariti u razdoblju provedbe Strategije.

<i>Globalno pozicionirati Rijeku razvojem riječkog prometnog pravca</i>	<i>Na temeljima društva znanja i novih tehnologija razviti konkurentno gospodarstvo</i>	<i>Osigurati dostojanstvo svih građana jačanjem socijalne uključenosti i razvojem projekata od zajedničkog interesa</i>
<i>Razvoj Riječkoga prometnog pravca</i>	Razvoj novih znanja i tehnologija	Urbana regeneracija
<i>Logističko povezivanje poduzetnika unutar Riječkoga prometnog pravca</i>	Jačanje konkurentnosti gospodarstva	Zaštita i unapređenje kvalitete života i zdravlja građana
<i>Grad Rijeka – integracijska funkcija prometnih sustava</i>		Jačanje upravnih kapaciteta sustava Grada Rijeke

Strategiju RI izradile su stručne službe Grada, a u izradi iste upriličene su stručne radionice, razgovori s pojedincima-ekspertima unutar velikog raspona djelatnosti, kao i javna rasprava o tekstu Nacrta Strategije

koja je uključila riječke gospodarstvenike, gradske vijećnike, a putem e-konzultacije i zainteresirane građane i skupine.

Osvrt:

Osim skupine ciljeva, i uz njih izravno povezanih projekata, a koji čine presjek sa Strategijom prostornog razvoja RH i Razvojnou strategijom PGŽ, veliki je broj projekata od važnosti za održavanje unutarnjih funkcija grada na razini njegovog vlastitog urbanog mjerila i prostora. Ipak, s obzirom na značenje koje mnoge gradske funkcije i sustavi (posebice infrastrukturni) imaju i izvan granica Grada, realizacija mnogih od navedenih projekata predstavljaju most prema prostoru urbane aglomeracije.

1. cilj	2. cilj	3. cilj	
• Izgradnja Zagrebačkog terminala i ceste D-403 • Izgradnja dvotračne pruge od Delnica do Šapjana kao preduvjeta za uvođenje gradske željeznice. • Sudjelovanje Grada u modernizaciji Zračne luke Rijeka, u realizaciji poslovno-logističkih zona Miklavje i Škrljevo • Sudjelovanje Grada u uređenju marine Baroš i u izgradnji Delte kao novih prostora za građane • Izgradnja kompleksa Zapadna Žabica, tunela Žabica – Mlaka i uređenje Željezničkog kolodvora • Oslobađanje Adamićeva gata i Rive od automobila, Izgradnjom javnih garaža na Žabici i Gomili i uređenjem lukobrana ponuditi nove sadržaje građanima i turistima.	• Dovršetak izgradnje Kampusu • Aktivno sudjelovanje u izgradnji nove Sveučilišne bolnice na Trsatu • Osnivanje Znanstveno-tehnologijskog parka (STeP2) na Kantridi • Poticanje tehnološkog razvoja usmjerenog k rastu konkurentnosti BI 3. maja • Širenje start-up inkubatora • Dovršetak izgradnje Poduzetn. zone Bodulovo • Širenje kapaciteta proizvodnog inkubatora u zoni Bodulovo • Promicanje područja Mlake i Torpeda kao poslovno-poduzetničkih zona • Daljnji razvoj gradske informacijske i kom. mreže i širenje zone besplatnoga bežičnog interneta • Poticanje razvoja industrije temeljene na novim tehnologijama	• Izgradnja dječjih vrtića Pehlin, Rastočine i Krnjevo • Uvođenje zdrave prehrane u riječke osnovne škole • Uvođenje edukativnog programa <i>Moja Rijeka</i> u sve riječke osnovne škole • Nastavak stipendiranja srednjoškolaca i studenata prema kriteriju izvrsnosti • Nastavak POS-a na Martinkovcu i Hostovu bregu • Nastavak unaprjeđenja Socijalnog programa • Praćenje deinstytucionalizacije domova socijalne skrbi i pojačane brige za djecu s posebnim potrebama • Otvaranje novih klubova umirovljenika i starijih osoba te širenje kapaciteta smještaja starijih i nemoćnih (privatni i javni sektor)	• ulaganja u programe i rad nacionalnih manjina • Financiranje aktivnosti mlađih dobnih skupina pri sportskim klubovima • Rekonstrukcija dvorane <i>Dinko Lukarić</i>, • ulaganja u manifestacije kulture, sporta i tehničke kulture, koje predstavljaju dio identiteta Rijeke, • Praćenje izgradnje hotela u Benčiću i na <i>Kostabeli</i>, • Uređenje Pul Vele Crikve, Koblerova i Pavlinskoga trga te obnova Lansirne rampe u suradnji s LU, • Uređenje šetnice od <i>Hartere</i> do Orehovice te od Kantride do Preluka • Intenziviranje uređenja novih zelenih površina i parkova za djecu

• Uklanjanje željezničkog nasipa na Školjiću • Izgradnja većeg broja rotora i kružnih tokova • Izgradnja žičare na Trsat • Jačanje uloge klastera za logistiku Riječkoga prometnog pravca • Nastavak uvođenja plinskih autobusa u javni prijevoz, • Poticanje i sufinanciranje programa energetske učinkovitosti.	• Osnivanje centra za komercijalizaciju inovacija • Razvoj programa poticaja poduzetništva i edukacije za posebne ciljne skupine mladih i građana. • Osnivanje Savjeta za konkurentnost gospodarstva. • Poticanje i sufinanciranje programa energetske učinkovitosti • Razvoj kreativnih industrija	• Sufinanciranje preventivno - edukativnih zdravstvenih programa i sportske ambulate • preseljenje Gradske knjižnice, Muzeja moderne i suvremene umjetnosti te Muzeja Grada Rijeke (kompleks <i>Benčić</i>) • Kandidatura Rijeke za EPK • Nezavisni kulturni sektor i Studentski kulturni centar upravljaju <i>Palachom</i>, <i>Filodrammaticom</i> i prostorom <i>Marganova</i>	• Edukacija o primarnoj selekciji otpada te povećanje broja ekootoka i kontejnera • Izgradnja energane za proizvodnju struje iz bioplina na Viševcu • Dovršetak izgradnje ŽC za gosp. otpadom Mariščina • Izgradnja novih 135 km kanalizacije, • Sufinanciranje noćnih linija Autotroleja, • Provođenje Riječkog programa lokalnog partnerstva, • Provođenje transparentne politike Grada.
--	---	---	--

III.3.4. Strategija razvoja Urbane aglomeracije Rijeka, 2016.-2020. (SN GR, br. 3/2017.)

Strategija razvoja Urbane aglomeracije Rijeka 2016.-2020. (u daljnjem tekstu: Strategija UAR) "najmlađi" je strateški dokument u cilju poticanja održivog razvoja prostora novoformirane prostorne jedinice, koji je u ožujku 2017. usvojilo Gradsko vijeće Grada Rijeke. Strategija je izrađena prema *Smjernicama za izradu strategije razvoja urbanih područja* koje je donijelo Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU u rujnu 2015., ali je usklađena s *Razvojnou strategijom Primorsko-goranske županije 2016.-20.*, *Strategijom razvoja grada Rijeke 2014.-20.* i drugih JLS unutar aglomeracije, kao i sa specifičnim ciljevima koji su unutar OP Konkurentnosti kohezija te OP Učinkoviti ljudski potencijali pretpostavljeni za ostvarenje upravo kroz djelovanje urbanih aglomeracija/područja odnosno provedbom mehanizma Integriranih teritorijalnih ulaganja. U tom smislu, indikativne alokacije sredstava dodijeljenih Republici Hrvatskoj odnosno pojedinim urbanim aglomeracijama/područjima, bile su utvrđene kako je prikazano:

Tematski cilj	Specifični cilj	Fond	Indikativna alokacija	
			Za RH (EUR)	UA Rijeka (EUR)
	Operativni program Konkurentnost i kohezija			
TC3	3a2 Napredna poslovna infrastruktura i odgovarajuće usluge	EFRR	60.000.000	8.615.285
TC 4	4c3 Povećanje učinkovitosti sustava toplinarstva	EFRR	80.000.000	11.645.928
TC 6	6c1 Korištenje kulturne baštine u funkciji turizma	EFRR	33.351.269	4.788.845
TC 6	6e2 Korištenje zapuštenih prostora (ind. i vojna zemljišta)	EFRR	80.000.000	11.487.047

TC 7	7ii2 Čisti urbani promet	KF	50.000.000	7.179.404
	Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali			
TC 8	8ii1 Aktivnosti za mlade nezaposlene	ESF	17.000.000	2.440.997
TC 9	9i1, 9iv2 Deinstitutionalizacija socijalnih i zdravstvenih usluga	ESF	20.000.000	2.871.761
TC 10	10iii3, 10iv1 Osmišljavanje i provedba obrazovnih programa za razvoj grada	ESF	5.000.000	-
UKUPNO			345.351.269	49.588.331

Ovako uvjetovana, *Strategija UAR* opredijelila se za viziju Urbane aglomeracije Rijeka kao područja koje se razvija jačanjem ljudskih potencijala, a u funkciji razvoja zelenog gospodarstva i očuvanja kvalitetnog urbanog prostora. Kao strateški, određeni su ciljevi koji su uklopljeni i u ciljeve županijskog razvoja i u ciljeve razvoja EU kroz pametan, održiv i uključiv rast. Realizacija svakog cilja želi ostvariti razvojne prioritete primjenom mjera kako slijedi:

Cilj 1 Razvoj učinkovitih ljudskih potencijala	Cilj 2 Stvaranje uvjeta za razvoj zelenog gospodarstva	Cilj 3 Održivi urbani razvoj
Prioriteti		
1.1. Edukacije za nezaposlene s posebnim naglaskom na mlade	2.1. Razvoj napredne poduzetničke infrastrukture i novih tehnologija	3.1. Povećanje broja putnika u javnom gradskom prijevozu
1.2. Povećanje kvalitete života ranjivih skupina stanovništva	2.2. Razvoj održivog turizma	3.2. Ulaganje u toplinsku mrežu 3.3. Revitalizacija zapuštenih urbanih područja
Mjere		
Jačanje kompetencija kod mladih	Napredna poduzetnička infrastr. u funkciji stvaranja novih poduzetnika	Razvoj ekološki prihvatljivog javnog prijevoza
Širenje koncepta cjeloživotnog učenja	Razvoj novih tehnologija s posebnim naglaskom na zelene tehnologije	Inovativna rješenja u prometu
Integracija ranjivih skupina u društvo	Turistička infrastruktura u funkciji razvoja turističkih destinacija	Razvoj sustava toplinarstva u gradu Rijeci
Povećanje kvalitete života za ljude treće životne dobi	Kulturna baština u funkciji razvoja održivog turizma	Revitalizacija bivših industr.zona Revitalizacija bivših vojnih zona

Strategija UAR predana je u svibnju 2016. na natječaj Ministarstva regionalnog razvoja i europskih fondova, na kojem je pozitivno ocijenjena. Urbana aglomeracija Rijeka odabrana je kao područje za provedbu mehanizma integriranih teritorijalnih ulaganja i time stekla mogućnost korištenja europskih sredstava.

Osvrt:

Projekt urbanih aglomeracija prvi je realni projekt decentralizacije odnosno nadilažnje planiranja razvoja u okvirima atomiziranih JLS. Strategija svake urbane aglomeracije/područja, pa tako i UAR nastala je kao plod partnerskog rada predstavnika gradova i općine u njezinom sastavu, a na osnovi prioriteta i mjera oblikuju se projekti realizacija kojih također treba pokazati integrativni učinak, tj. učinak koji nadilazi okvire pojedinačne JLS, članice UAR. Provedba modela integriranih teritorijalnih ulaganja ujedno je i korak prema financijskog decentralizaciji jer je svaka urbana aglomeracija / područje moralo osnovati provedbeno tijelo koje u suradnji s Ministarstvom regionalnog razvoja i drugim državnim institucijama provodi složene procedure pripreme i realizacije projektnih prijava. U tom smislu, iskustvo stečeno primjenom prvog ciklusa, bit će dragocjeno u dimenzioniranju sljedećeg.

III.3.5. Plan zaštite zraka, ozonskog sloja i ublažavanja klimatskih promjena u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2013. - 2017. (NN, br. 139/13)

Plan zaštite zraka, ozonskog sloja i ublažavanja klimatskih promjena u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2013. do 2017. godine (u daljnjem tekstu: Plan RH) određuje ciljeve i prioritete u zaštiti zraka, ozonskog sloja i ublažavanja klimatskih promjena u Republici Hrvatskoj u petogodišnjem razdoblju. Planom RH se utvrđuje da osnovni pokazatelji trenda emisija glavnih onečišćujućih tvari i stakleničkih plinova pokazuju da je evidentno smanjenje ukupnih godišnjih emisija sumporovog dioksida, dušikovih oksida, lebdećih čestica, nemetanskih hlapivih organskih spojeva, emisije ugljikovog dioksida i drugih stakleničkih plinova, i to uglavnom kao posljedica pada gospodarskih aktivnosti i potrošnje energenata u domaćinstvima, uslugama i transportu. S gledišta zakiseljavanja, stanje se znatno poboljšalo, što je posljedica, prvenstveno, adekvatne primjene međunarodnih ugovora i pravne stečevine EU. Učinci klimatskih promjena postaju sve vidljiviji i očituju se promjenom temperature, količine oborina, promjenom vodnih resursa, podizanjem razine mora, učestalosti ekstremnih meteoroloških prilika, promjenama u ekosustavu i biološkoj raznolikosti, poljoprivredi, šumarstvu, kao i zdravstvenim poteškoćama, što u konačnici rezultira i velikim ekonomskim štetama.

Ciljevi zaštite zraka, ozonskog sloja i ublažavanja klimatskih promjena koji se postavljaju u ovom Planu proizašli su iz zakonodavnog okvira u području zaštite okoliša i zaštite zraka, obveza prema međunarodnim ugovorima te analize ostvarenja ciljeva iz prethodnog Plana sukladno Izvješću o stanju kakvoće zraka za područje Republike Hrvatske od 2008. do 2011. godine. Šest ciljeva podijeljeno je u četiri tematske skupine:

Tematska skupina	Ciljevi
<i>Zaštita i poboljšanje kvalitete zraka</i>	C1. Sprječavanje ili postupno smanjenje onečišćenja zraka u cilju zaštite zdravlja ljudi, kvalitete življenja i okoliša u cjelini.
	C2. Unaprjeđivanje cjelovitog sustava upravljanja kvalitetom zraka i praćenja kvalitete zraka na teritoriju Republike Hrvatske
<i>Emisije onečišćujućih tvari u zrak</i>	C3. Smanjivanje i ograničavanje emisija onečišćujućih tvari koje nepovoljno utječu na zakiseljavanje, eutrofikaciju i fotokemijsko onečišćenje.
<i>Emisije stakleničkih plinova i tvari koje oštećuju ozonski sloj</i>	C4. Smanjivanje i ograničavanje emisija stakleničkih plinova i tvari koje oštećuju ozonski sloj te održavanje razine odliva stakleničkih plinova
<i>Međusektorski utjecaj (informiranje javnosti i financiranje mjera)</i>	C5. Osiguranje dostupnosti informacija javnosti vezano uz kvalitetu zraka, emisije onečišćujućih tvari, stakleničkih plinova i potrošnje tvari koje oštećuju ozonski sloj, projekcije emisija onečišćujućih tvari i stakleničkih plinova te provedbe politike i mjera za poboljšanje kvalitete zraka te ublažavanja i prilagodbe klimatskim promjenama putem informacijskog sustava zaštite zraka.
	C6. Osiguranje financiranja pripreme i provedbe mjera za smanjivanje i ograničavanje emisija onečišćujućih tvari u zrak, ublažavanje i prilagodbu klimatskim promjenama te aktivnosti nadogradnje i osnaživanja upravno-administrativnih, znanstvenih i stručnih institucija i njihovih kapaciteta

Iako je u promatranom razdoblju primjetna stagnacija emisija iz sektora prometa, prvenstveno prouzročena nepovoljnim gospodarskim okolnostima, realno je očekivati njegovo jačanje, posebno u urbanim sredinama, te će i rješavanje pritisaka na okoliš iz prometnoga sektora postati prioritetno.

Slijedom prethodno definiranih mjerila, za navedene tematske skupine ciljeva Plan propisuje provedbu više razina mjera i aktivnosti poput *prioritetnih, preventivnih i kratkoročnih mjera, mjera za postizanje dugoročnih ciljeva za prizemni ozon u zraku, mjera za smanjivanje emisija stakleničkih plinova, mjere za smanjivanje ukupnih emisija iz prometa* i dr. U okviru svake propisane mjere, Planom RH predviđene su aktivnosti i mjere koje provode *jedinice lokalne samouprave*, samostalno i/ili u suradnji s drugim nositeljima unutar svakog cilja i tematskih skupina i to:

- međusektorske mjere i instrumente zaštite (*preventivne mjere* za očuvanje kvalitete zraka, MPR-1),

- dostava podataka u bazu podataka o kvaliteti zraka (*prioritetne mjere*, MPR-9),
- Jačanje kapaciteta JLS za pripremu kratkoročnih akcijskih planova i primjena posebnih mjera zaštite zdravlja ljudi i okoliša kao i mjera pravovremenog i cjelovitog informiranja javnosti (*Kratkoročne mjere* MKR-1,2), kao i Akcijskih planova za poboljšanje kvalitete zraka (*Mjere za postizanje graničnih vrijednosti za određene onečišćujuće tvari u zraku u zadanom roku*, MGV-2),
- Daljnje smanjivanje emisija SO₂, NO_x i PM_{2,5} iz procesa izgaranja goriva u industriji, kućanstvu, uslugama i izvancestovnom prometu (*Mjere za smanjivanje emisija onečišćujućih tvari koje uzrokuju nepovoljne učinke zakiseljavanja, eutrofikacije i fotokemijskog onečišćenja*, MOT-2, 4,8),
- Izbjegavanje nastajanja i smanjivanje količine komunalnog otpada (*Mjere za smanjivanje emisija stakleničkih plinova*, MSP-9),
- Povećanje obuhvata stanovništva organiziranim skupljanjem komunalnog otpada (MSP-11),
- Povećanje količine odvojeno skupljenog i recikliranog komunalnog otpada (MSP-10),
- Smanjenje količine odloženog biorazgradivog komunalnog otpada (MSP-13),
- Proizvodnja goriva iz otpada (MSP-14),
- Korištenje bioplina za proizvodnju električne energije i topline kao i spaljivanje i/ili korištenje metana kao goriva za proizvodnju električne energije (MSP-15 i 12),
- Termička obrada komunalnog otpada i mulja iz postrojenja za obradu otpadnih voda (MSP-16).
- Razvoj održivih prometnih sustava u urbanim područjima (*Mjere za smanjivanje ukupnih emisija iz prometa*, MTR-8).

Osvrt:

Plan RH polazi od načela suradnje i raspodijeljene odgovornosti među dionicima u sustavu državne uprave i jedinica lokalne i područne/regionalne samouprave kao i drugih tijela javne vlasti, posebice Agencije za zaštitu okoliša i Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, s ciljem planiranja, financiranja, provedbe i izvješćivanja o uspješnosti provedbe mjera za zaštitu zraka, ozonskog sloja i ublažavanja klimatskih promjena u promatranom petogodišnjem razdoblju. Ističe se kako Republika Hrvatska primjenom vlastitih mjera ne može trajno riješiti eutrofikaciju i prizemni ozon budući da, kao i većini drugih država u Europi, tek jedan dio ukupnog taloženja i prizemnog ozona potječe iz vlastitih izvora te se postavlja cilj regionalnog rješavanja, odnosno na razini Europe.

III.3.6. Program zaštite zraka, ozonskog sloja, ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama u Primorsko-goranskoj županiji za razdoblje 2014. – 2017. godine (SN PGŽ, br. 17/14)

Iz opsežne elaboracije količine emisija i kakvoće zraka prema podacima iz 2012. godine, vidljivo je vrlo dobro stanje kakvoće zraka na području PGŽ, dok su konfliktne situacije vezane uz djelovanje Rafinerije nafte i Termoelektrane na Urinju, ŽC za gospodarenje otpadom Marišćina te rad remontnog brodogradilišta „V. Lenac“. U tom smislu, Program je postavio više glavnih ciljeva među kojima ističemo: postići I. kategoriju kvalitete zraka na području čitave Županije i istu održati, plinificirati cijelo područje Županije, povećati energetske učinkovitost i korištenje obnovljivih izvora energije, uspostavljanje optimalne strukture prometa koja će doprinijeti poboljšanju kvalitete zraka u gradskim središtima, a reorganiziranjem prometa smanjiti onečišćenje zraka u središtu Grada Rijeke, podizanje javne svijesti i bolje informiranje građana PGŽ o stanju kvalitete zraka i ozonskog sloja te o klimatskim promjenama. Za realizaciju ciljeva utvrđene su različite mjere, sukladno Planu zaštite zraka RH, od kojih se dio mjera odnosi na JLS, a nekima se posebno apostrofira Grad Rijeku poput:

- Izrade Programa zaštite zraka, ozonskog sloja, ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama Grada Rijeke,
- Donošenje akcijskih planova za poboljšanje kvalitete zraka,
- Obavješćivanje građana o pojavi i prestanku prekoračenja praga obavješćivanja za prizemni ozon,
- U Brodogradilištu Viktor Lenac obradu površine metala abrazivom smjestiti u zatvoreni prostor,
- Povećanje količine odvojeno skupljenog otpada i biorazgradivog komunalnog otpada,
- Preusmjeravanje tranzitnog prometa izvan naseljenih područja (rasterećenja centra Grada Rijeke od prometa),
- Podržati nabavu novih autobusa na prirodni plin za potrebe javnog gradskog prijevoza na području Grada Rijeke,

- Obvezati brodare na korištenje brodskog goriva s minimalnom količinom sumpora za vrijeme boravka brodova na vezu,
- Urediti biciklističke staze.

III.3.7. Akcijski plan za smanjenje onečišćenja prizemnim ozonom za grad Rijeku (SN GR, br. 7/16.)

Ne samo prethodni dokumenti već i validirani podaci Agencije za zaštitu okoliša pokazali su kako je 2013. godine prekoračena ciljna vrijednost za prizemni ozon, te je poduzeta izrada Akcijskog plana kojim će se utvrditi okvir i plan djelovanja za upravljanje kvalitetom zraka u cilju postizanja razina onečišćenja zraka ispod ciljnih vrijednosti za prizemni ozon na području grada Rijeke. Onečišćenje zraka prizemnim ozonom i Rijeke i cijele Hrvatske posljedica je prekograničnog prijenosa ozona i njegovih prekursora pod utjecajem lokalnih klimatskih uvjeta povoljnim za nastanak ozona. Stoga rješavanje problema ozona zahtijeva međunarodne, nacionalne i lokalne napore da se učinkovito smanji emisija prekursora ozona (NO_x, HOS CH₄, CO i lebdećih čestica PM_{2.5})

Ciljna vrijednost je razina onečišćenosti određena s ciljem izbjegavanja, sprečavanja ili umanjivanja štetnih učinaka na ljudsko zdravlje i/ili okoliš u cjelini koju treba, ako je to moguće, dostići u zadanom razdoblju. Razdoblje na koje se odnosi Akcijski plan nije zakonom propisano, već su samim Planom zadani rokovi ostvarivanja mjera.

Akcijskim planom utvrđeno je kako Grad Rijeka treba s dionicima poput Nastavnog zavoda za javno zdravstvo PGŽ, Ministarstvo zaštite okoliša, PGŽ, gradskim tvrtkama i dr. ostvariti trajnu suradnju kako bi se ostvarili ciljevi:

- *Izveštavanje javnosti* o kvaliteti zraka i obavještavanje građana o pojavi i prestanku prekoračenja ozona,
- *Edukacija javnosti* – senzibilizacija o problematici prizemnog ozona (brošure, letci, web objave...)
- *Sudjelovanje u izradi registra emisija onečišćujućih tvari* potrebnih za modele kvalitete zraka u procjeni onečišćenja ozonom za aglomeraciju HR RI,
- *Sudjelovanje u razvoju modela* za analizu, praćenje i prognozu stvaranja ozona i njihovih
- *Smanjenje emisija cestovnog prometa* osiguranjem protočnosti cesta, planiranjem i otvaranjem punionica plina za osobna vozila, uvođenjem novih autobusa na prirodni plin u sustav javnog gradskog prijevoza, ispitivanjem mogućnost uvođenja biciklističkog prometa.

Osvrt na III.3.6. i 7.:

Kako je iz sadržaja ovoga Izvešća vidljivo, najveći dio mjera, posebno onih koje se odnose na gospodarenje otpadom, nabavu vozila javnog prijevoza, pa i promjene vođenja prometa, provodi se u kontinuitetu, odnosno u skladu sa zakonskim odredbama (upozoravanje građana prilikom prekoračenja dozvoljenih emisija polutanata, posebno prizemnog ozona). Međutim, upravo u regulaciji prometa i daljnjoj stimulaciji korištenja javnog prijevoza vidljive su daljnje mogućnosti poboljšanja stanja tj. smanjenja količine emisija stakleničkih plinova, a na što upućuje i sadržaj ovoga Izvešća u t. II.4.1.

III.3.8. Akcijski plan energetske održivosti razvitka Grada Rijeke (SEAP) (SN PGŽ, br. 22/10.) Akcijski plan energetske učinkovitosti Grada Rijeke za razdoblje 2017. – 2019. godine (SN GR, br. 14/16.)

Akcijski plan energetske održivosti razvitka Grada Rijeke (SEAP) predstavlja osnovni dokument koji, na temelju prikupljenih podataka o zatečenom stanju, identificira i daje precizne i jasne odrednice za provedbu projekata, mjera energetske učinkovitosti, korištenja obnovljivih izvora energije i ekološko prihvatljivih goriva na gradskoj razini, s ciljem smanjenja emisije CO₂ za više od 20% do 2020. godine.

Sukladno odredbama Zakona o energetske učinkovitosti (NN, br. 127/14), svaki veliki grad u Republici Hrvatskoj obavezan je izraditi Akcijski plan energetske učinkovitosti za trogodišnje razdoblje, u skladu s Nacionalnim akcijskim planom, i Godišnji plan energetske učinkovitosti, koji se donosi do kraja tekuće godine za narednu godinu, a kojim se utvrđuje provedba politike za poboljšanje energetske učinkovitosti u skladu s Nacionalnim akcijskim planom i Akcijskim planom.

Slijedom zakonske obveze izrađeni su Godišnji plan energetske učinkovitosti Grada Rijeke za 2015., 2016. i 2017. godinu te Akcijski plan energetske učinkovitosti Grada Rijeke za razdoblje 2017. – 2019. godine, usklađen s Trećim Nacionalnim akcijskim planom energetske učinkovitosti za razdoblje 2014.-2016. od srpnja 2014. godine, izrađen od strane Ministarstva gospodarstva i Akcijskim planom energetske održivog razvitka grada Rijeke (SEAP).

Osvrt:

Grad Rijeka je dosadašnjom provedbom projekata i aktivnosti iz područja energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije, kao i izradom strateških dokumenata energetskog razvitka Grada, pokazao usmjerenost ka ispunjavanju zahtjeva Europske unije vezanima uz racionalnu potrošnju energije, kao i strateških ciljeva Energetske unije i Strategije 2030.

III.3.9. Strateške i konfliktne karte buke i Akcijski plan upravljanja bukom za naseljeno područje „GRAD RIJEKA“

Grad Rijeka izradio je u razmatranom periodu strateške karte buke za 1. i 2. krug ocjenjivanja te započeo izradu karata za 3. krug ocjenjivanja.

- *prvi krug za ocjensku 2007. godinu*

U prvom krugu uključene su sve prometno značajnije gradske prometnice (više od 80 prometnica ukupne dužine oko 171 km) i sve željezničke pruge, dok industrijski pogoni i postrojenja kao glavni izvori buke nisu uključeni zbog nedostatka podataka. Za potrebe projekta provedeno je brojanje prometa na 28 glavnih cestovnih križanja. Analiziran je utjecaj buke na 30 bolničkih objekata, 14 domova zdravlja, 37 školskih objekata i 20 dječjih vrtića.

- *drugi krug za ocjensku 2011. godinu*

U drugom krugu u projekt je uključeno ukupno 268,4 km prometnica (sve "gradske" dionice autocesta, brzih cesta i državnih cesta, "granične" dionice županijskih cesta koje završavaju na granicama grada kao i sve nerazvrstane ceste na području grada, sve željezničke pruge na području Grada Rijeke u ukupnoj dužini 28,687 km, te 5 industrijskih pogona i postrojenja (Brodogradilište 3. Maj, Brodogradilište Viktor Lenac d.d., Luka Rijeka d.d. - Bazen Rijeka, Industrijsko postrojenje za miješanje, ambalažiranje i otpremu motornih i industrijskih ulja INA RNR te Industrijsko postrojenje za obradu i preradu mlijeka PIK Mljekara).

Akcijski plan upravljanja bukom izrađen je temeljem rezultata strateške karte buke za 2. krug izvještavanja nadograđene s rezultatima konfliktne karte buke koja je ukazala na područja prekoračenja dopuštenih razina buke.

Izrada akcijskog plana upravljanja bukom za naseljeno područje „Grad Rijeka“ vođena je kao dio jedinstvenog projekta izrade Strateških i konfliktnih karata buke za naseljeno područje „Grad Rijeka“ za 2. krug ocjenjivanja i izvještavanja o upravljanju bukom okoliša. U okviru akcijskog plana upravljanja bukom na području grada, osim prepoznatih područja upravljanja bukom na kojim se provedbom predloženih scenarija planira sniziti postojeće razine buke, predloženi su i kandidati za „tiha područja“ na kojima je pretpostavljena takva razina buke koja predstavljaju područja grada na kojima ne postoji bitan doprinos „umjetnih izvora buke“, uz dominantan doprinos prirodnih zvukova okoliša.

Izvor buke	Opis	Broj mjera za primjenu
Cestovni promet	Zamjena standardne tihom kolničkom konstrukcijom	47
	Upravljanje prometom teških vozila kroz zabranu i ograničenja toka prometa teških vozila	40
	Ograničenje cestovnog prometa	7
	Zidovi za zaštite od buke – razni materijali	4
Pružni promet	Zidovi za zaštite od buke – razni materijali	5
	Mjere upravljanja bukom održavanjem tračnica	4
Industrijski pogoni i postrojenja	Odabir tiših tehnologija	8

Izvor: Akcijski plan upravljanja bukom za naseljeno područje „Grad Rijeka“

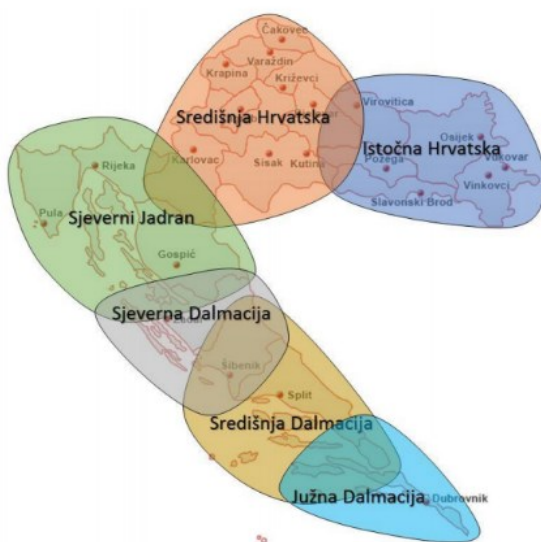
Temeljem pozitivnih zakonskih odredbi Grad Rijeka organizirao je u razdoblju od **5. listopada do 4. studenog 2017.** godine konzultacije sa zainteresiranom javnošću i javni uvid u *Strateške i konfliktne karte buke i Prijedlog Akcijskog plana upravljanja bukom za naseljeno područje „GRAD RIJEKA“*. Izvješće o provedenom savjetovanju sa zainteresiranom javnosti, kao i Akcijski plan *upravljanja bukom za naseljeno područje „GRAD RIJEKA“* na razini Grada Rijeke prihvatio je Gradonačelnik donošenjem Zaključka od 18.12. 2017.

III.3.10. Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske od 2017. do 2030. godine (NN, br. 84/2017) i Glavni plan razvoja prometnog sustava funkcionalne regije Sjeverni Jadran, 2018.

Izrada Strategije prometnog razvoja Republike Hrvatske, odvijala se u 3 faze. U prvoj fazi izrađena je *Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2014. do 2030. godine* (NN, br. 131/14), a njenim donošenjem omogućeno je uvjetno korištenje sredstava iz Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija“. U drugoj fazi rada, 2016. godine izrađen je Nacionalni prometni model, a u trećoj fazi, u obliku *Strategije prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2030. godine*, koju je Vlada RH donijela krajem kolovoza 2017. godine, provedeno je usklađivanje Nacionalnog prometnog modela i Strategije prometnog razvoja Republike Hrvatske donesene 2014. godine.

Strategijom je utvrđen popis općih ciljeva proizašlih iz presjeka politika i strategija Europske unije i Republike Hrvatske, ali i specifičnih ciljeva izvedenih iz analize hrvatskog prometnog sustava i razrađeni po sektorima na koje se odnose. Provedba Strategije temelji se na izradi glavnih planova prometnog sustava funkcionalnih regija. Grad Rijeka središte je funkcionalne regije Sjeverni Jadran koja obuhvaća Primorsko-goransku, istarsku i Ličko-senjsku županiju i za koju je regiju u travnju 2017. godine pokrenuta izrada *Glavnog plana razvoja prometnog sustava funkcionalne regije Sjeverni Jadran*. U studenom 2018. godine, Glavni plan razvoja prihvatila je Skupštini Primorsko-goranske županije.

Grafički prikaz 31. Prikaz područja obuhvata glavnih planova razvoja prometnih regija u Republici Hrvatskoj

Izvor: Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture

Analitički dio Glavnog plana temelji se na anketi 1.500 kućanstava, oko 6.000 vozača na cestovnim presjecima i kordonima, anketama pružatelja usluga prijevoza robe, brojenju putnika na stajalištima javnog prijevoza putnika a vozila na 100 raskrižja i 226 karakterističnih cestovnih presjeka, izradom izvorišno-odredišnih matrica putovanja i dr. Analizirajući 108 hipoteza u domeni prometa, utvrđeno je 16

općih ciljeva i 84 specifična cilja te 26 općih mjera i 147 specifičnih mjera razvoja prometnog sustava koje se odnose na prometne grane, urbani promet i javni prijevoz putnika.

Iako prostorno i programski obrađuje regionalno područje, Glavni plan potvrđuje utemeljenost prostorno-prometnih rješenja prometnog sustava Rijeke sadržanih u Prostornom planu i GUP-u poput potrebe za izgradnjom nove baze javnog prijevoznika, reorganizacije linija javnog prijevoza, uspostave P/R točaka, uvođenje željeznice u sustav javnog prijevoza, Izgradnja II. kolosijeka na relaciji Škrlevo-Rijeka-Jurdani-Šapjane, izgradnju žičara u funkciji javnog prijevoza, dogradnju sustava garaža, uvođenje sustava javnih bicikala (i bicikala uoče) i izgradnju biclističke infrastrukture, i dr. U skladu s aktualnim razvojnim usmjerenjima, Glavni plan kao mjeru određuje *Usmjeravanje i poticanje razvoja pomorske infrastrukture, lučkih i prijevoznčkih usluga utemeljenih na konceptima "pametne specijalizacije" i "pametnih gradova"*, a u pogledu daljnje primjene, između ostalog, predlaže izradu *Studije unapređenja javnog prijevoza na regionalnoj i lokalnoj razini* kao i pružanje *Podrška neprofitnim organizacijama u sektoru prometa (podrška npr. udruzi biciklista ili osnivanje udruge putnika u JPP-u)*

Osvrt:

Glavni plan razvoja prometnog sustava funkcionalne regije Sjeverni Jadran strateški je dokument i polazište za integrirano prostorno-prometno planiranje Grada u sljedećem razdoblju, ubravanje pripreme prometnih projekata u zoni obuhvata i podizanje mogućnosti njihovog financiranja iz europskih fondova i drugih financijskih izvora.

IV. PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE ODRŽIVOG RAZVOJA GRADA RIJEKE S PRIJEDLOGOM PRIORITETNIH AKTIVNOSTI

Prostorno planiranje predstavlja *stalni proces koji obuhvaća poznavanje, provjeru i procjenu mogućnosti korištenja, zaštite i razvoja prostora, izradu i donošenje prostornih planova te praćenje provedbe prostornih planova i stanja u prostoru*. Izravno i neizravno, planiranje prostora, a pogotovo osmišljavanje projekata u osnovi kojih stoje procesi tehničke i imovinsko-pravne pripreme, uvjetovani su procesima unutar šireg društvenog, političkog, gospodarskog i dr. konteksta. U tom smislu, osim nalaza Izvješća, potrebno je uvažiti i tekuće procese, zakonska rješenja i dokumente čija je provedba već povezana s područjem prostornog planiranja te uvjetuje, među kojima se ističu:

- obveze u provedbi *Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske* (NN, br. 123/17), *Strategije razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 20121.-27. i Strategije razvoja Primorsko-goranske županije za razdoblje 2021.-27.*,
- izrada *Plana razvoja Grada Rijeke*, kao strateškog dokumenta razvoja u istom razdoblju,
- usmjerenja i sadržaj *Strategije razvoja Urbane aglomeracije Rijeka za razdoblje 2021.-27.*, s prijedlogom strateških projekata UAR za isto razdoblje,
- usmjerenja i opredjeljenja različitih asocijacija u čijem radu aktivno sudjeluje Grad Rijeka, a koje su okrenute prema održivom razvoju EU u razvojnom razdoblju 20121.-27.,

a sve u cilju povezivanja nacionalnih i lokalnih razvojnih politika s razvojnim politikama Europske unije za razdoblje 2021.-27. godine, u sklopu kojih će biti utvrđena i financijska omotnica namijenjena realizaciji strateških i razvojnih projekata u Republici Hrvatskoj. U svjetlu navedenog u sljedećem četverogodišnjem razdoblju 2018.-2022. *potrebe, mogućnosti i ograničenja daljnjeg održivog razvoja u prostoru Grada Rijeke* moguće je utvrditi *načelno* i u sljedećim smjerovima:

- stalnog istraživanja unaprjeđenja prostorne organizacije grada, u cijelosti i po pojedinim područjima, između ostalih, i u cilju stvaranja preduvjeta razvoja visokoakumulativnih, produktivnih i kreativnih gospodarskih aktivnosti u gradu i i njegovom urbanom području,
- istraživanje područja, modela i rješenja urbane regeneracije,
- izgradnje nove prometne paradigme, tj. uspostavi održivog, integralnog i pametnog prometnog sustava i prometne infrastrukture,
- planiranje sustava *zelene infrastrukture* kao i konkretnih projekata za realizaciju,
- planiranje i provedba zahvata i mjera ublažavanja klimatskim promjenama,
- daljnja zaštita i unaprjeđenja stanja čovjekova okoliša uopće.

IV.1. Potrebe, mogućnosti i ograničenja daljnjeg održivog razvoja u prostoru Grada Rijeke s obzirom na okolinu, sektorska opterećenja i izazove

Strateška razvojna opredjeljenja i projekte, Grad Rijeka mora uobličiti kroz izradu

a/ Plana razvoja Grada Rijeke i Provedbenog programa,

b/ Strategija razvoja Urbane aglomeracije Rijeka

Obveza izrade *Plana razvoja Grada Rijeke* utvrđena je *Zakonom o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske*. Riječ je o srednjoročnom aktu strateškog planiranja kojim se definiraju način i oblici *provedbe strateških i posebnih ciljeva* iz Nacionalne razvojne strategije, kao najvišeg akta strateškog planiranja, drugih više/sektorskih strategija nacionalnog značaja kao i Plana razvoja Primorsko-goranske županije, kao srednjoročnog akta strateškog planiranja jedinice područne (regionalne) uprave.

Temeljem Plana razvoja, izvršno tijelo donosi *Provedbeni program*, akt strateškog planiranja koji primjenjuje tijekom mandatnog razdoblja, a u cilju realizacije strateških projekata odabranih unutar popisa strateških projekata utvrdjenih Planom razvoja i prijavljenih u nacionalni registar kao bazu projekata prijavljenih za (su)financiranje iz sredstava EU fondova.

Kao središte Urbane aglomeracije Rijeka (UAR), sukladno *Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14, 123/17, 118/18)*, Grad Rijeka nositelj je izrade *Strategije razvoja Urbane aglomeracije Rijeka za razdoblje 2021.-27.* Riječ je o dokumentu kojim će se evidentirati i vredovati rezultati provedbe Strategije razvoja UAR u razdoblju 2016.-2020., utvrditi zajednička razvojna usmjerenja te oblikovati i utvrditi novi projekti UAR čija će realizacija u planskom razdoblju 2021.-27. polučiti integrativni učinak u razvoju svake od članice aglomeracije, pa tako i Grada Rijeke.

IV.2. Ocjena potrebe izrade novih i/ili izmjene i dopune postojećih prostornih planova na razini jedinice lokalne samouprave

a/ Prostorni plan uređenja grada Rijeke i Generalni urbanistički plan grada Rijeke

U sljedećem četverogodišnjem razdoblju bit će potrebno pristupiti pripremama za izradu i donošenje novog Prostornog plana uređenja i novog Generalnog urbanističkog plana grada Rijeke. Važeći planovi ponudili su paradigmu razvoja Grada do 2020., kao godine kojom se zaključuje razdoblje razvoja oslonjenog na investicijski i razvojni ciklus EU. Razdoblje dosadašnje primjene bitno je obilježeno depopulacijom, nedovršenom gospodarskom tranzicijom i nedorečenom realizacijom nove razvojne paradigme na lokalnom, regionalnom i nacionalnom nivou. Iako dosad provedene izmjene nisu u bitnom obesnažile opće i posebne ciljeve Prostornog plana uređenja i Generalnog urbanističkog plana, iste će biti neophodno revidirati i u svijetlu ciljeva i razvojnih usmjerenja koja će proizaći iz strategija razvoja u razdoblju 2021.-27.

b/ Izrada novih urbanističkih planova uređenja

Sukladno mjerama provedbe Prostornog plana uređenja i Generalnog urbanističkog plana grada Rijeke, planove užeg područja treba izraditi za oko 172 ha, tj. za nešto više od 8% građevinskog područja naselja, te za oko 92 ha odnosno oko 14% građevinskog područje za izdvojene namjene. Međutim, u sljedećem četverogodišnjem razdoblju izradi prostornih planova treba pristupiti problemski i holistički, uvažavajući nužnost poticanja realizacije gradskih projekata, poštujući principe integriranog planiranja i ekološke osnove te otvarati nove modele komuniciranja sa zainteresiranom javnosti, a sve vodeći računa da se izradom prostornih planova stvara vitalni i neophodni dio dokumentacije potrebne za financiranje konkretnih projekata po modelu integriranih teritorijalnih ulaganja, odnosno dodjelom sredstava iz EU fondova po drugim osnovama.

Unutar građevinskog područja naselja, izradom urbanističkog plana uređenja površine 46 ha već je obuhvaćeno Stambeno područje Rujevica, a u kontekstu očekivanih promjena u prostoru u sljedećem razdoblju trebalo bi pokrenuti izradu i donijeti urbanistički plan uređenja:

- područja Školjića (oko 7,5 ha) i Vodovodne ulice (oko 12 ha), u svijetlu prostornih učinaka rekonstrukcije pruge Škrlevo-Rijeka-Matulja i izgradnje drugog kolosijeka,
- Proizvodno-tehnološkog područja Mlaka, površine oko 12 ha, kao područja urbane regeneracije,
- Sekundarnog gradskog središta Rujevica, površine oko 42 ha, kao područja u kategoriji *gradskog projekta*,
- područja Delte, površine oko 12 ha, kao izrazito važnog *gradskog projekta*, sukladno procjeni investicijskog interesa i potencijala, a uvažavajući rezultate već provedenog međunarodnog urbanističko-arhitektonskog natječaja,
- Ugostiteljsko-turističkog područja Preluk, površine oko 6,5 ha, kao područja u kategoriji *gradskog projekta*, ali sukladno iskazu stvarnog investicijskog interesa i potencijala,
- Trgovačkog područja Sušak (ex „Istravino“), također sukladno stvarnom investicijskom interesu,
- sjeverne strane Liburnijske ulice, tj. šireg područja prenoćišta "Kantrida" (ex samački hotel "3. maj"), s obzirom na značaj programa poteza urbaniteta, te
- kompleksa ex "Konstruktora" u Osječkoj ulici, kao potencijalne stambene enklave.

c/ Izmjena i dopuna važećih prostornih planova

Analiza 39 važećih detaljnih planova uređenja pokazuje kako je tijekom primjene istih njih 14 bilo izloženo izmjenama i dopunama, pri čemu se zahtjevi za promjenom planskih rješenja u pravilu javljaju po završetku određenog investicijskog ciklusa, najčešće u obliku tzv. ciljanih izmjena plana, tj. prilagodbe prostornih rješenja radi uklapanja novih programa izgradnje na lokacijama na kojima su planirane realizacije izostale (na pr. područja *Potok, Martinkovac, Srdoči i sl.*).

U smislu navedenog vrlo je teško odrediti opseg mogućih izmjena u sljedećem razdoblju. Ipak, nakon desetogodišnje primjene realno je provesti reviziju planskih rješenja u UPU gradskog područja Lukovići-Braščine-Pulac te UPU gradskog područja Gornja Drenova, kao i ciljane izmjene nekih detaljnih planova uređenja poput *Sveučilišnog kampusa i Kliničkog bolničkog centra na Trsatu, Stari grad, Brajda, Stambeno područje Trsat* i dr. Na ovim i drugim područjima, primjena planova ujedno je i pokazatelj promjena programske osnove na kojima se zasnivala njihova izrada, te će biti potrebno pristupiti adaptaciji planskih rješenja.

d/ Provedba urbanističko-arhitektonskih natječaja

U cilju unaprjeđenja vrsnoće urbanističkih, a posebice arhitektonskih rješenja javnih građevina i prostora, procjenjuje se izrazito korisnom provedba urbanističko-arhitektonskih natječaja, kao prethodnog koraka u izradi prostornih planova i projekata. U odnosu na prethodno navedeno, urbanističko-arhitektonske natječaje trebalo bi provesti za područja gradskih projekata: Rujevica, Preluk, Školjić-Vodovodna, Sušak (ex "Istravino"), park na Delti, te poticati i pojedinačne ulagače na provedbu istih.

IV.3. Preporuke mjera i aktivnosti za unaprjeđenje prostornog razvoja

a/ Plan održive urbane mobilnosti

Iako je krajem 2018. godine Skupština PGŽ prihvatila *Glavni plan razvoja prometnog sustava funkcionalne regije Sjeverni Jadran* (GPR PSFRSJ), radi širine interesa i veličine područja, isti ne predstavljaju zamjenu za Plan održive urbane mobilnosti (POUM) grada Rijeke, odnosno funkcionalnog prometnog prostora Grada. Kao sektorski dokument strateškog karaktera, GPR PSFRSJ uočio je brojne elemente i zahvate potrebne za održivi i pametan razvoja prometnog sustava grada i regije, ali su jednako tako izostala rješenja u mikro i makromjerilu, primjerice lokacija nove auto-baze, rekonstrukcija prometnog sustava u svijetlu uvođenja gradske željeznice u javni promet, zahvati dogradnje prometne infrastrukture i dr., na koja se odgovore treba naći izradom plana održive mobilnosti užeg područja. Upravo radi ovakvog sadržaja i sektorske usmjerenosti, donošenjem POUM-a stvara se dobra pretpostavka i za reviziju prometnih rješenja u novom Prostornom planu uređenja grada Rijeke i za oblikovanje novih prometnih projekata za čije ostvarenje se mogu povući sredstva iz EU fondova.

b/ Izrada pojedinačnih studija i projekata u cilju poboljšanja prometnog sustava i prometne infrastrukture u Gradu Rijeci kao i urbane regeneracije pripadajućih prostora

Očekivana izgradnja 2. kolosijeka željezničke pruge Rijeka-Zagreb na dionici Škrljevo-Rijeka-Matulji (Jurdani) do 2025., izazvat će posljedice milenijskog značaja koje se trebaju anticipirati na studijskoj i projektnoj razini, te harmonizirati kroz zahvate na rekonstrukciji prometnog sustava i infrastrukture kao i brojnih gradskih (mikro) prostora i cjelina.

U cilju upravljanja promjenama koje nas očekuju, kao i oblikovanja projekata za financiranje iz EU sredstava, bit će neophodno pristupiti izradi različitih studija i projekata između kojih je potrebno istaknuti:

- Studiju izbora nove lokacije autobaze KD "Autotrolej"

kao preduvjeta održavanja recentnih ulaganja u razvoja sustava, daljnjeg održivog i pametnog razvoja sustava javnog prijevoza (autobusima) kao i urbane regeneracije ukupnog područja s obje strane Rječine. Ulaganja u Studiju kao i u imovinsko-pravnu i tehničku pripremu neophodna su kako bi se u sljedećem ciklusu financiranja urbane aglomeracije Rijeka stvorili preduvjeti ostvarenja zahvata prema modelu Integriranih Teritorijalnih Ulaganja.

- Studiju integracije sustava javnog prijevoza

Osim razmatranja prometnog aspekta funkcioniranja sustava javnog prijevoza koji će se zasnivati i na gradskoj željeznici, studija treba dati i pokazatelje prostornih potreba novoga sustava poput pristupa, parkirališta, P/R točaka i sl., a koje (potrebe) treba harmonizirati s postojećim i novim pritiscima u prostoru.

- Projekte rekonstrukcije prometne infrastrukture i uređenja javnih površina

Dio projekata proizaći će iz već aktualnih prioriteta na pojedinim područjima Grada (primjerice, izgradnja novih cesta na području Braščina, Pulca, Rujevice, i td.), odnosno kao podrška realizaciji započetih projekata (primjerice, izgradnja 2. faze Sveučilišne avenije, projekt rekonstrukcije Dukićeve ulice i raskrižja sa Stržićevom ulicom u funkciji rada 1. faze novog KBC-a Sušak), kao i projekti pojedinačnih poteza/lokacija koji će proizaći iz Studije integracije sustava javnog prijevoza. Osim navedenih, potrebno je nastaviti s izradom projekata uređenja javnih pješačkih površina u Starom gradu (Pod kaštelom, Šporerova, Klobučarićev trg i dr.), kontaktnom području (Dolac, Ciottina ulica, Riva), kao i izgradnja biciklističke infrastrukture sukladno iskustvima u korištenju sustava javnih bicikala.

c/ Projekti zelene infrastrukture

- Strategija razvoja zelene infrastrukture grada Rijeke

U sljedećem investicijskom ciklusu, Europska unija stavlja poseban naglasak na planiranje i razvoj sustava zelene infrastrukture, tj. mreže prirodnih, poluprirodnih područja i gradskih zelenih prostora (parkovi, vrtovi, dvorišta, zeleni krovovi, vertikalni vrtovi, pješačke i biciklističke staze, sportski tereni, dječja igrališta, trgovi, otvoreni prostori javnih, poslovnih i industrijskih objekata/područja, groblja, rasadnici, vode i more i dr.) kao cjelovitog i funkcionalnog ekosustava. Iako su odrednice razvoja zelene infrastrukture u Generalnom planu, kao i već pokrenuti projekti Urbanih šetnica, Obalne šetnice Preluk-Kantrida, Interpretacijski centar prirodne baštine, brojne studije novih parkova i dr. posve koherentni s aktualnom politikom EU prema razvoju zelene infrastrukture, za sljedeće razvojno i financijsko razdoblje neophodno je izraditi strateški dokument sektorske razine, kao podloge za izradu konkretnih projekata i povlačenje sredstava EU fondova kao modela realizacije.

V. IZVORI PODATAKA

- Zakoni i podzakonski akti

Navedeni su u sklopu tekstualnog dijela

- Akcijski planovi, dokumenti prostornog uređenja, strategije, planovi razvoja i programi

Akcijski plan energetske održivosti razvoja Grada Rijeke (SEAP) (SN PGŽ, br. 22/10.)

Akcijski plan energetske učinkovitosti Grada Rijeke za razdoblje 2017. – 2019. godine (SN GR, br. 14/16.)

Akcijski plan za smanjenje onečišćenja prizemnim ozonom za grad Rijeku (SN GR, br. 7/16.)

Glavni plan razvoja prometnog sustava funkcionalne regije Sjeverni Jadran

Mreža osnovnih škola na području grada Rijeke (NN, br. 70/11),

Odluka o donošenju Prostornog plana Primorsko-goranske županije (SN PGŽ, br. 31/03, 32/13, 14/13 i SN GR, br. 3/17.)

Odluka o donošenju Generalnog urbanističkog plana grada Rijeke

Operativni program „Konkurentnost i kohezija“ 2014.-20. Operativni program „Učinkoviti ljudski potencijali“ 2014.-2020.

Plan zaštite zraka, ozonskog sloja i ublažavanja klimatskih promjena u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2013. - 2017. (NN, br. 139/13)

Program mjera za unaprjeđenje stanja u prostoru za razdoblje 2007.-2011., SN PGŽ, br. 17/07.

Program zaštite zraka, ozonskog sloja, ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske (NN, br. 106/17.)

Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske od 2017. do 2030. godine (NN, br. 84/2017)

Strategija razvoja širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2016. do 2020. godine (NN, br. 68/2016)

Strategija razvoja Grada Rijeke 2014.-2020.

Strategija razvoja Urbane aglomeracije Rijeka, 2016.-2020. (SN GR, br. 3/2017.)

Plan gospodarenja otpadom Grada Rijeke za razdoblje 2017. – 2022. godine (SN GR, br. 4/18),

Plan razvoja širokopojasne infrastrukture Grada Rijeke, 2017.

Program zaštite zraka, ozonskog sloja, ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama u Primorsko-goranskoj županiji za razdoblje 2014.-2017. godine

Razvojna strategija Primorsko-goranske županije 2016.-2020. (SN PGŽ, br. 34/15)

Strateške i konfliktne karte buke i Akcijski plan upravljanja bukom za naseljeno područje „GRAD RIJEKA“ 2007., 2011.

- Ustanove, trgovačka društva

Državni Zavod za statistiku, www.dsz.hr

- Popis stanovništva 2001. i 2011. godine,
- Gradovi u statistici,
- Statistika u nizu, tematske publikacije

Grad Rijeka, Mandatno izvješće 2009.-13. i Mandatno izvješće 2013.-17.

Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti, HAKOM, www.hakom.hr, Interaktivni portal

HEP, Operator distribucijskog sustava, Elektroprimorje Rijeka

HEP Proizvodnja, www.proizvodnja.hep.hr

HOPS, Hrvatski operator prijenosnog sustava, d.o.o., Prijenosno područje Rijeka

Hrvatska agencija za okoliš i prirodu,

- Godišnje izvješće o praćenju kakvoće zraka na području Republike Hrvatske za 2008., 2009., 2010., 2011., 2012., 2013., 2014., 2015. i 2016. www.haop.hr;

Hrvatska pošta, www.posta.hr

Hrvatske ceste, d.d.,

- Brojenje prometa na cestama Republike Hrvatske, 2007., 2008., 2009., 2010., 2012., 2013., 2014., 2015., 2016., 2017. i 2018., Zagreb, www.hrvatske-ceste.hr

Hrvatske željeznice-Putnički prijevoz, doo, Zagreb

Hrvatski zavod za zapošljavanje, RU Rijeka

Lučka uprava Rijeka, www.portauthority.hr

KD Autotrolej, Rijeka, www.autotrolej.hr

KD Vodovod i kanalizacija, doo, TD „Energo, doo

- Godišnja izvješća o radu za razdoblje 2001.-18. www.kdvik.hr, www.energo.hr

Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture, www.mppi.hr

Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Hrvatske

Nastavni zavod za javno zdravstvo PGŽ,

- Izvješćaji o ispravnosti vode za piće na području Primorsko-goranske županije za 2007., 2008., 2009., 2010., 2011., i 2012.-16. godinu,
- Kakvoća mora u Republici Hrvatskoj, stranice www.zzjzpgz.hr
- Zdravstveno-statistički ljetopis Primorsko-goranske županije, www.zzjzpgz.hr/statistika

Portal otvorenih podataka Republike Hrvatske, www.data.gov.hr

Rijekapromet, d.d., Rijeka, www.rijekapromet.hr

Zračna luka Rijeka, www.rijeka-airport.hr

- Literatura:

Jugović A., Upravljanje morskom lukom, Pomorski fakultet u Rijeci, Rijeka, 2012.

Dr.sc. I. Lajić, Demografska studija Primorsko-goranske županije

Nenad Pokos, Demografska obilježja grada Rijeke 2011. godine,